

“ ΝΕΟΣ ΠΟΙΜΗΝ ”

ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΘΕΟΛΟΓΙΚΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΟΡΓΑΝΟΝ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΤΩΝ ΟΡΘΟΔΟΞΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΘΕΟΛΟΓΩΝ

✽

ΙΕΡΟΚΗΡΥΚΕΣ ΤΟΥ ΙΖ' ΑΙΩΝΟΣ

Προβαίνοντες εις τὴν διὰ τοῦ «Νέου Ποιμένος» δημοσίευσιν τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Λόγων Ἱεροκήρυκος τοῦ δεκάτου ἑβδόμου αἰῶνος (1620 ἐν Κρήτῃ, Ρέθυμνον), πράττομεν τοῦτο, οὐχὶ ἀπλῶς διότι ἀποβλέπομεν εἰς τὴν ἐκ τῆς μελέτης αὐτῶν ἠθικὴν ἐπίδρασιν, ἀλλὰ διότι φρονοῦμεν ὅτι προσφέρομεν εἰς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν ἡμῶν Φιλολογίαν, οὐχὶ κοινῆς διανοίας πνευματικὰ προϊόντα, οὐδὲ συνήθους ρηγορικῆς τέχνης καὶ μαθήσεως καλλιλογικὰ φιλοτεχνήματα. Ὁ Συγγραφεὺς, περὶ τοῦ ὁποίου ἐπιφυλασσόμεθα νὰ κάμωμεν λόγον βραδύτερον, δὲν χρῆζει τῶν πενιχρῶν ἡμῶν συστάσεων, διότι καὶ συγκῶν κηρύττει καὶ μερικῶς σαγηνεύει καὶ συναρπάζει· ἀρκεῖ οἱ ἀναγνώσται τοῦ «Νέου Ποιμένος» νὰ μὴ παρέλθωσιν αὐτὸν ἀπαρητηρητέι, καὶ θὰ ἴδωσιν ἐνώπιον τίνος ἐκκλησιαστικοῦ φιλολογικοῦ μεγαλείου θὰ εὐρεθῶσι· ἀρκεῖ τὸ κρητικὸν ἰδίωμα τῆς

γλώσσης, ὅπερ μεταχειρίζεται, νὰ μὴ γίνῃ ἀφορμὴ πρὸς παρά-
 βλεψίν του, καὶ τότε θὰ ἴδωσι πάντες, ὁποίου εἴδους διανοητι-
 κὰ κάλλιπτεύματα ἔχουσι νὰ θαυμάσωσι. — Πίστις ἀκράδαν-
 τος ἐπὶ τῶν κηρυττομένων· γνῶσις βαθεῖα τοῦ πραγματευομέ-
 νου θέματος· εὐρυμάθεια ἀπυράμιλλος καὶ πόθος διακαῆς ὑπὲρ
 τῆς κατὰ Χριστὸν διαπλάσεως τῶν ἀκροατῶν του, εἶναι τὰ
 χαρακτηρίζοντα τὸν ἡμέτερον Συγγραφέα. Πᾶσαι αἱ ἀρεταὶ
 τοῦ λόγου, πηγάζουσαι ἀπὸ ἀγνήν εὐσέβειαν τῆς καρδίας καὶ
 προερχόμεναι ἀπὸ τὸν πολυχεύμονα πλοῦτον τῆς διανοίας,
 τόσον φυσικῶς καὶ ἀβιάστως συμπλέκονται καὶ συνδιάζον-
 ται, ὥστε καθιστῶσι τὸ ὅλον ἔργον ἀληθῶς ἀριστοτέχνημα.
 Ἐκεῖνο ὅμως ὅπερ ἐξ ὅλων προέχει καὶ διακρίνει τὸν συγγρα-
 φέα εἶναι ὅτι, μετὰ τοιαύτης καὶ τοσαύτης δεξιότητιας πραγ-
 ματεύεται καὶ διαλύει τὰ ὑψιστα φιλοσοφικὰ καὶ χριστιανικὰ
 ζητήματα καὶ προβλήματα, οἷα τὸ περὶ κακοῦ, τὸ περὶ ἀντεξου-
 δίου, τὸ περὶ τῆς θεότητος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, τῆς μετουσιώσεως,
 τοῦ προορισμοῦ καὶ τὰ τοιαῦτα, ὥστε νὰ καθιστᾷ ταῦτα εὐλη-
 πτα καὶ καταλητὰ καὶ εἰς τοὺς ἀπλουστεροὺς του ἀκροατάς,
 πρὸ τῶν ὁμοίων πολλοὶ τῶν θεολόγων μας θὰ ἠρυθρίων. Ἐν-
 γένει δὲ τὰ κεφαλαίωδη σημεῖα τῶν σπουδαιοτέρων θεολογικῶν
 μαθημάτων τῆς Δογματικῆς καὶ τῆς Ἐξηγητικῆς, τῆς Ἠθικῆς
 καὶ τῆς Ποιμαντικῆς, τόσον ἀφθόνως προχέονται ἀπὸ τοῦ ἄμ-
 βωνος τῶν ἱερῶν ναῶν τοῦ Ρεθύμνου, καὶ κατὰ τοιοῦτον τρόπον
 πραγματεύονται, ὥστε ἀποβαίνουσιν ἐννοιαὶ κοιναί, καὶ δι-
 δασκαλία φυσικὴ καὶ ἀπλουστάτη διὰ τοὺς χριστιανούς. —
 Δυστυχῶς ἡ τμηματικὴ δημοσίευσίς τοῦ ἔργου δὲν ἐπιτρέπει
 τὴν ὁλοκληρωτικὴν ἀποκάλυψιν τῶν ἀρετῶν καὶ τοῦ κάλλους
 αὐτοῦ· κατ' ἀνάγκην δὲ οὐδὲ ἡμεῖς δυνάμεθα νὰ πραγματευθῶ-
 μεν ἐκτενέστερον ἐνταῦθα περὶ αὐτοῦ· δὲν παραλείπομεν ὅμως
 νὰ εἴπωμεν ὅτι εἶναι κρίμα, νὰ ἔχωμεν τόσους θησαυροὺς θαμ-
 μένους εἰς τὰς Ἐθνικὰς ἡμῶν Βιβλιοθήκας τῶν Μονῶν, καὶ νὰ
 ἀφήνωμεν αὐτοὺς ἀνεξερευνητούς, νὰ προστρέχωμεν δὲ ὁσάκις

ἀβωμεν ἀνάγκην βοηθημάτων, φεῦ! εἰς τοὺς ξένους ἱεροκή-
 νικας, οἰοιδήποτε εἰσὶν οὗτοι Massillon καὶ Bourdaloue καὶ
 Bossuet, οἵτινες οὐδὲν ἄλλο εἶναι, εἰρὴ ψυχία τῆς πλουσίας
 Ἐραπέξης καὶ τῆς πνευματικῆς πανδαισίας, τῆς ἀξιομνημο-
 εῦτου χορείας τῶν μεγάλων τοῦ Γένους Διδασκάλων Μαξίμου
 τοῦ Μαργουνίου, Μελετίου τοῦ Πηγᾶ, Κυρίλλου τοῦ Λουκά-
 κωος, Μελετίου τοῦ Συρίγου κλπ. οἵτινες διὰ τοῦ φλογεροῦ αὐ-
 γῶν κηρύγματος, οὐ μόνον τὸν ὑπὲρ πίστεως καὶ πατρίδος ἰε-
 ρὸν σπινθῆρα διετήρησαν ἄσβεστον εἰς τὰς καρδίας τῶν χρι-
 στιανῶν, ἀλλὰ καὶ μετελαμπάδευσαν καὶ ἀνῆψαν τὸν πόθον
 τῆς ἐλευθερίας· καὶ παρεσκευάσαν τὰς ἡμέρας ἃς ἡμεῖς βλέ-
 πομεν, καὶ τὰς ὁποίας οἱ πατέρες ἡμῶν ἐπόθησαν, οὐδ' ἦτο δυ-
 νατὸν ὑπὸ τοιοῦτους διδασκάλους καὶ παιδαγωγοὺς νὰ μείνῃ
 ὑπὸ τὴν δουλείαν τὸ ἑλληνικὸν Γένος. Τῶν τοιοῦτων λοιπὸν δι-
 δασκάλων τοῦ Γένους ἡμῶν τὰ ἔργα εἶναι κρίμα νὰ μένωσι
 θαμμένα ὑπὸ τὴν κόνιν τῶν μοναστηριακῶν ἡμῶν Βιβλιοθη-
 κῶν. Ἄς μὴ προβάλλῃ δέ τις ὅτι ἡ ἔρευνα καὶ ἡ δημοσίευσίς
 αὐτῶν εἶναι ἔργον τῶν μοναχῶν διότι διὰ νὰ καταστῶσιν οἱ
 μοναχοὶ τῆς σήμερον ἄξιοι καὶ ἱκανοὶ διὰ τοιοῦτον ἔργον, ἔ-
 χουσιν ἀπόλυτον ἀνάγκην τῆς συνδρομῆς καὶ ὑποστηρίξεως
 τῆς πολιτείας καὶ τῆς Ἐκκλησίας· δὲν εἶναι δὲ τοῦ παρόντος
 νὰ ἀναπτύξωμεν τοὺς λόγους δι' οὓς οἱ μοναχοὶ τῆς σήμερον
 δὲν εἶναι παρεσκευασμένοι διὰ τὴν τοιαύτην ἐργασίαν. Ἡ Πο-
 λιτεία καὶ ἡ Ἐκκλησία αἵτινες ὀφείλουσι νὰ γινώσκουσι τοὺς
 λόγους τῆς καθυστερήσεως τοῦ ἡμετέρου μοναχισμοῦ, ἔχουσι
 καθήκον νὰ συντελέσωσι διὰ τῶν μέσων ἅτινα διαθέτωσιν εἰς
 τὴν ἀνασύνταξιν καὶ ἀναμόρφωσιν αὐτοῦ.

Ἰωακείμ Ἰερότης.

αχιδ'.

Τῇ ἁγίᾳ καὶ Μεγάλῃ Πέμπτῃ ὅτε συνέδραμε

καὶ ἡ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ πανήγυρις

«Πνεῦμα ἅγιον ἐπελεύσεται ἐπὶ σέ,
καὶ δύναμις Ὑψίστου ἐπισκιάσει σοί»
(Λουκ. 1)

ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ

«Ἀνατέλλει ὁ νοητὸς ἥλιος τῆς δικαιοσύνης σήμερον ἀπὸ τῆν λαμπρὰν τῆς ἀειπαρθένου Μαρίας ἀνατολήν, καὶ δίχως νὰ κάμῃ μισημβρίον, φθάνει (ὡς ζάλον μεγάλον, εἰς τὴν σκοτεινὴν δύσιν τοῦ θανάτου, διὰ νὰ χωρῇ εἰς τὴν γῆν ὑπὸ κάτω διὰ τοῦτο εἰς τὴν λάμπριν του ἡ γῆ καὶ ὁ οὐρανὸς χαίρεται, διατι ὁ λαὸς «ὁ καθήμενος ἐν σκοτίᾳ εἶδε φῶς μέγα» καὶ οἱ ἄνθρωποι ψάλλουσι λέγοντες «εὐαγγελίζου γῆ χαρὰν μεγάλην, αἰνεῖτε οὐρανοὶ Θεοῦ τὴν δόξαν». Μὰ αὐτὸς ὁ ἥλιος διὰ τὴν δύσιν του λέγει «περὶλυτος ἐστὶν ἡ ψυχὴ μου, ἕως θανάτου» Ὡς δυνατὸ καὶ προθυμῆρῃ γίγας, μὰ ποῦ εἶναι ἡ χαρὰ ὁποῦ ὁ Δαυὶδ σοῦ ἐπρομήνυσεν ὅταν ἔλεγεν «ἀγαλλιάσεται ὡς γίγας δραμεῖν ὁδὸν ἀπ' ἄκρου οὐρανοῦ ἡ ἔξοδος αὐτοῦ, καὶ τὸ κατάντημα αὐτοῦ ἕως ἄκρου τοῦ οὐρανοῦ ; 1) Ἡ γῆ καὶ ὁ οὐρανὸς τὴν ἑδιαμερισθήκασιν, ἤγουν οἱ ἄνθρωποι καὶ οἱ ἄγγελοι, καὶ εἰς ἑμένα ἡ λύπη τῶν ἀνθρώπων ἐπέμεινε. Λοιπὸν «εὐαγγελίζου ὡ γῆ χαρὰν μεγάλην» καλὰ καὶ ὁ ποιητὴς σου νὰ πικρῆνεται· διατι δὲν τὸν γροικᾷς πλὴ μὲ σκληρὰ λόγια, κατάραις νὰ σοῦ διδῆ διὰ τὸν ἄνθρωπον, μήτε ἀκάνθαις καὶ τριβόλλους πλὴ νὰ ἀναβλαστάνης, μὰ θεωρεῖς τὸν ἡμέρον, εἰς σχῆμα γεωργοῦ νὰ ἔρχεται βασιτῶντα τὸν σταυρόν, ὡς ζυγὸν εἰς τοὺς ὄμους του, διὰ νὰ καλλιεργήσῃ τὴν σκληρότητά σου, τὰ καρφιά ὡς δρέπανα εἰς τὰ χέρια του, διὰ νὰ θερίσῃ ταῖς ἀκάνθαις σου, καὶ εἰς

1) Ψαλ. 15.

τὴν κεφαλὴν του νὰ ταῖς φορέσῃ· αἷμα νὰ χύνη ἀπὸ τὸ πρόσωπον καὶ ἀπὸ τὸ κορμὸν ὄλον, διὰ νὰ λειώσῃ τὴν ἀπόφασίν σου, καὶ νὰ σὲ ποτίσῃ, πλέον τριβόλους νὰ μὴν γεννᾷς ὡς πρότερον, μὰ ἀντι διὰ κείνους ἀλήθειαν νὰ ἀναβλαστάνης, καθὼς ὁ ἱερομάρτυς, ὡς γεγεννημένον τὸ ἐπροεῖπεν «ἀλήθεια ἐκ τῆς γῆς ἀνέτειλε»(2)· διὰ τοῦτο λοιπὸν ἐσὺ, ὦ γῆ χαίρου. Μὰ καὶ σεῖς τειχιά τοῦ κόσμου, δάπεδα τῶν ἀγγέλων, σκηναὶ τῶν ἀνθρώπων, ἐσὺς λέγω, ὦ οὐρανοὶ, πλουμισμένα καὶ πλούσια τῆς νυκτὸς ροῦχα, στολισμέναις φορεσῆσαις τῆς ἡμέρας, χαίρεσθε καὶ ἀγάλλεσθε, διατι καὶ «δικαιοσύνη ἐκ τοῦ οὐρανοῦ διέκυψε». Δὲν θέλετε πλέον ἀνοίξει τοὺς καταράκτας σας τὴν γῆν νὰ κατακλύσεται, ἢ νὰ τὴν κατακαύσῃτε, μὰ θέλετε βρέξει (ὡς θαυμαστὴ βροχὴ) αὐτὸν τὸν ἴδιον ποιητὴν σας εἰς τὴν γῆν κάτω, ἐπειδὴ «καταβήσεται ὡς ὑετὸς ἐπὶ πόκον, καὶ ὡσεὶ σταγὼν ἢ στάζουσα ἐπὶ τὴν γῆν»· «πνεῦμα ἅγιον ἐπελεύσεται ἐπὶ σέ (λέγει ὁ ἄγγελος, τῆς Παρθένου) καὶ δύναμις Ὑψίστου ἐπισκιάσει σοί»· καὶ, τὴν βροχὴν ἀπὸ τὸν οὐρανὸν· εἰδοῦ ἡ δούλη Κυρίου γένοιτό μοι κατὰ τὸ ρημά σου» νὰ, τὴν ἀλήθειαν ὁποῦ ἐβλάστησεν ἡ γῆ. Λοιπὸν διὰ τοῦτα τὰ εὐαγγέλια «εὐφραίνεσθωσαν οἱ οὐρανοὶ καὶ ἀγαλλιᾶσθω ἡ γῆ» μὰ ὁ Χριστὸς ὡς λυπαῖται, διατι ἐπῆρσεν ἀπάνω του τὴν λύπην τῶν ἀνθρώπων, διὰ νὰ τῆς δώσῃ τὴν χαρὰν τὴν ἰδικήν του, καὶ ἀπομῆναι γυμνὸς διὰ νὰ τὸν ἐνδύσῃ τὸν ἄνθρωπον, διψασμένος διὰ νὰ τὸν ποτίσῃ· ἰδρωμένος διὰ νὰ τοῦ πάρῃ τὸν ἰδρῶτα, ἐγκαταλειπόμενος (φεῦ) ἀπὸ τὸν πατέρα του διὰ νὰ μὴν τὸν ἐγκαταλείπῃ· καὶ εἰς ὄλον τὸ ὕστερον θανατωμένος, διατι θέλει καὶ διὰ τὸν θάνατον ὁποῦ τὸν ἐκατάκρινε, ζῶην νὰ τοῦ γναγίρῃ μὲ τὸ αἷμά του· ὦ καὶ τί ἀφορμὴν ὁποῦ ἔχει ὁ ἄνθρωπος νὰ χαίρεται καὶ τί δίκαιον λογαριασμὸν ὁποῦ ἔχει ὁ Χριστὸς νὰ λυπαῖται· ὄχι διατι στανικῶς του ἀποθνήσκαι, ἢ διατι τὴν χαρὰν τοῦ ἀνθρώπου διὰ θλίψιν του τὴν ἔχει, μὰ πρῶτον διατι ἐκεῖνος πέρνει τὴν θλίψιν τοῦ ἀνθρώπου, διὰ νὰ ἔχη ἐκεῖνος τὴν χαρὰν τοῦ ποιητοῦ του· δεῦτερον διατι πάλιν ἀπὸ ἀνθρώπου ἀποθνήσκαι, μέσα ὁποῦ γυρεύγει τὸν ἄνθρωπον νὰ λυτρώσῃ, ὡς μυστήρια μεγάλα ὁποῦ αἱ δύο ἔορται τοῦται μᾶς φέρουσι χαρὰν τῶν κτισμάτων, καὶ θλίψιν τοῦ πλάστου τῶν κτισμάτων· πανήγυριν εἰς τὸν κόσμον, καὶ ἔξοδον εἰς τὸν ποιητὴν τοῦ

2) ψαλ.

κόσμου. Καὶ διὰ τὴν μίαν καὶ διὰ τὴν ἄλλην θέλομεν ὁμιλήσει σήμερον, καὶ προσέχετε. Μὰ δίχως βοήθειαν τοιαῦτα μυστήρια δὲν ἠμποροῦμεν νὰ περάσωμεν· λοιπὸν παρακαλῶ σας καὶ σεῖς μετὰ μένα συνδράμετε βοήθειαν νὰ γυρέρωμεν· μὰ ποῦ νὰ ὑπάγω νὰ βοηθηθῶ; νὰ ἀναβῶ εἰς τὸν πατέρα; καὶ πῶς δὲν θέλει ἐγκαταλείπει καὶ ἐμένα, ἂν τὸν ἴδιόν του υἱὸν ἐγκαταλείπει; νὰ ὑπάγω εἰς τοὺς ἀποστόλους; καὶ πῶς, ἂν ἐκεῖνοι ἀπὸ τὸν φόβον φεύγουν καὶ τὸν διδάσκαλον, ἢ ἀφήνουν, ἢ προδίδουν, ἢ ἀρνοῦνται; νὰ ὑπάγω εἰς τὰ στοιχεῖα; τὰ εὐρίσκω συγχισμένα, καὶ ἄλλα σείονται, ἄλλα σκοτεινιάζονται καὶ ἄλλα σχίζονται· λοιπὸν τρέξει θέλω εἰς τὴν συνειδησμένην μας βοήθειαν, τὴν ἀειπρόθενον κόρην, τὴν ὁποίαν καλὰ καὶ αἱ δύο ἑορταί. νὰ τὴν μερίζουσιν εἰς χαρὰν καὶ εἰς θλίψιν· διατὶ ἡ μία τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ τῆς δίδει, καὶ ἡ ἄλλη ἀπὸ τὰ ὄμματα τῆς ἐξαίφνης τὸν ἀρπάζει· ἡ μία τῆς τάσσει ἐκεῖνο ὁποῦ δὲν εἶχε, καὶ ἡ ἄλλη τῆς πέρνει καὶ τὴν καρδίαν ὁποῦ εἶχε, διατὶ μ' ἕλον τοῦτο καὶ εἰς τὸ ἕνα μυστήριον ὑπερέστη, καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο δὲν ἔλειψε, δὲν θέλει λαλεῖν οὔτε ἡμᾶς καὶ εἰς τὰ δύο νὰ μᾶς βοηθήσῃ. Μὰ πῶς τὴν ὄραν ταύτην νὰ τῆς σιμώσω; τάχα ὡς θλιμμένην νὰ τὴν παρηγορήσω, ἢ ὡς χαρούμενην νὰ συχαρῶ μετὰ ἡμέτην τὴν χαρὰν ἔχει διὰ μένα, τὴν θλίψιν δὲ τὸν υἱὸν τῆς ὁποῦ ἐπῆραν ἀπάνω του ἐμένα· λοιπὸν καὶ τὰ δύο ἄς ἐσμιξοῦσι. «Χαῖρε κεχαριτωμένη Μαρία, ὁ Κύριος μετὰ σοῦ, εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξὶ καὶ εὐλογημένος ὁ καρπὸς τῆς κοιλίας σου, ὅτι σωτήρα ἔτεκες τῶν ψυχῶν ἡμῶν» καὶ σοῦ δὲ αὐτῆς τὴν ψυχὴν διελεύσεται ρομφαία, ὅπως ἂν ἀποκαλυφθῶσιν ἐκ πολλῶν καρδιῶν διαλογισμοί· ἀλλὰ πρόσβευε τῷ Σῶ Υἱῷ καὶ Λυτρωτῇ ἡμῶν, ἵνα σῶση καὶ φωτίσῃ τὰς ψυχὰς ἡμῶν.

ΛΟΝ ΜΕΡΟΣ

«Πνεῦμα ἄγιον ἐπελεύσεται ἐπὶ σέ,
καὶ δύναμις Ὑψίστου ἐπισκιάσει σοί»

Εἰς τὸ θαυμαστὸν ἐκεῖνο καὶ μεγάλον τῆς ἁγίας Τριάδος συμβούλιον, τὸ ὁποῖον ἀνάμεσά της ἔκαμεν ὅταν ἐποφάσισε νὰ πλάσῃ τὸν ἄνθρωπον, εἰς ἐκεῖνο τὸ ἴδιον ἢ ψῆφος ἐγένηκε, καὶ ἂν ὁ ἄνθρωπος τὴν δόξαν τῆς πρώτης πλάσεως χάσει, τὸ ἕνα τῆς ἁγίας Τριάδος πρόσωπον νὰ ἔλθῃ νὰ πάρῃ ἀνθρωπίνην φύσιν εἰς τοῦ λόγου του, νὰ δεχθῆ εἰς ἐκείνην ἄτιμον θάνατον, καὶ μετὰ τὸν τρόπον τοῦτον εἰς τὴν πρώτην δόξαν μετὰ τὸν τόκον, νὰ τὸν ξαναγαγίρῃ, ὡ μυστήριον τῶν μυστηρίων· ὡ ἀπόκρυφον ἀπάνω εἰς ὅλα τὰ ἀπόκρυφα νὰ θέλῃ ὁ κτίστης νὰ γενῆ κτίσμα, διὰ νὰ φέρῃ τὸ κτίσμα εἰς τὴν δόξαν τοῦ κτίστου. Καὶ τὸ πρῶτον τοῦτο γνωρίζεται ὄχι μόνον ἀπὸ τὴν ἀπόβασιν, ἀσφαλτομάρτυρα τῶν προγεγεννημένων, μὰ καὶ ἀπὸ τὰ λόγια ὁποῦ τότε εἰς τὴν βουλὴν ἐκείνην ἐποθήμασι καλῶτα φαίνεται· «ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἡμετέραν καὶ καθ' ὁμοίωσιν» εἶπεν ὁ Πατήρ εἰς τὸν Υἱὸν καὶ τὸ πνεῦμα. Καὶ τί εἰκόνα ἢ ὁμοίωσιν τοῦ Θεοῦ (νὰ ζήσῃ ἢ ἀφραγία σας), ἠμπορεῖ ὁ ἄνθρωπος εἰς τοῦ λόγου του νὰ φυλάξῃ; ὁποῦ νὰ ἀμάρτη ἔμελλε; Τάχα ὅταν τὸν ἐπλασε, δὲν ἐκάτεχε πῶς εἶχε νὰ σφάλῃ, καὶ πᾶσαν εὐμορφίαν τῆς εἰκόνης νὰ χάσῃ; λοιπὸν διατὶ ἐκεῖ ν' ἀποθέσῃ τὸ ὁμοίωμα του, ὁποῦ ἔμελλε τόσον νὰ ὑβρισθῆ καὶ νὰ ἀσχημηθῃ, καὶ εἰς τέτοιαν κατάστασιν νὰ ἔλθῃ, ὥστε μοναχὴ τῆς νὰ λέγῃ, «μὴ βλέπετε ἐπ' ἐμὲ, ὅτι μεμελανωμένη εἰμι, ὅτι παρέβλαψέ με ὁ ἥλιος» (3). Τέριψιν εἶχε τάχα λειψομένην νὰ θεωρῆ τὴν εἰκόνα του; Καὶ τίς ποτε βασιλεὺς τοῦτο νὰ ὑπομείνῃ ἐφάνηκεν αἱ, ἄλλη δὲν μοῦ φαίνεται νὰ ἦτον ἡ ἀφορμὴ, παρὰ διατὶ ἤθελε, καὶ ὅτι ὑβρις ἤθελε γενεῖ εἰς τὸν ἄνθρωπον, ἐκεῖνος ὡς ἐδικὴν του νὰ τὴν δέχεται (διατὶ ἡ ὑβρις τῆς εἰκόνης, καθ' ὅς καὶ ἡ τιμὴ ἐπὶ τὸ πρωτότυπον διαβαίνει), καὶ νὰ εἶναι κρατημένος διὰ νὰ τὴν ἀνακαλέσῃ, νὰ ἔλθῃ μοναχὸς του νὰ

πολεμήση μετὰ κείνον ὁποῦ τὴν ὕβρισε νὰ τὸν θανατώσῃ· διατὶ τότε ἡ τιμὴ μιᾶς εἰκόνας γναγερωμένη λέγεται, ὅταν τὸ ἴδιον πρωτότυπον κάμει τὴν ἐκδίκωσιν. Καὶ τὰ τρία πρόσωπα λοιπὸν (λέγει ὁ Πατήρ) μὲ μιᾶς λογῆς γνώμην καὶ ἐνέργειαν, ὡς συνδροσόμεν εἰς τὴν τοῦ ἀνθρώπου ποίησιν, καὶ ὡς τὸν κάμωμεν ὄχι ἀπλῶς, μὰ κατὰ τὴν εἰκόνα μας· διατὶ ἂν γενῆ τις δόλος ἐναντίον τοῦ ἐνὸς ἀπὸ μᾶς νὰ εἶναι κρατημένος νὰ τὸν χαλάσῃ. Δὲν τὸ κατέχετε καὶ σεῖς αὐθέντες πῶς ὄταν μία εἰκὼν θέλει χαλάσει ἀπὸ κἂν ἓνα τοῦ καιροῦ συμβεβηκός, ἀλλοῦ δὲν ἀγγίζει καλλήτερα νὰ τὴν ἀνασκευάσῃ, ὡς ἂν ἐκείνου ὁποῦ τὴν ἔκαμεν, ἢ ἐκείνῳ ἁπολύτου; μὰ διατὶ ἄλλος τοῦ Θεοῦ δὲν ἦτον ὁμοιος, ἐκείνου μόνου ἠγγίξε καὶ ἡ τῆς εἰκόνας ἀνάπλασις, καθ' ὅς καὶ ἡ πλάσις· ἐκεῖνος ὁποῦ τὰ πρῶτα ἔβαλε χρήματα, ἐκεῖνος καὶ τὰ δευτέρα νὰ φέρῃ. Μὰ τίλος ἀπὸ τὰ τρία πρόσωπα περισσότερα τῶν δύο ἔπραξε τὸ ἔργον τοῦτο νὰ κάμῃ, παρὰ τῆς ἰδίας εἰκόνας τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς; ἐκεῖνη ὁποῦ ὕβριτοῦθη, ἦτον πρόπον τὴν τιμὴν νὰ ἀνακαλέσῃ· μὰ ποῖα εἶναι τούτη ἢ τοῦ Θεοῦ εἰκὼν, παρὰ ὁ Μονογενῆς Υἱὸς τοῦ Πατρὸς «ὅς ἦν ἀπαύγασμα τῆς δόξης καὶ χαρακτῆρ· γοῖκα, καὶ χαρακτῆρ τῆς ὑποστάσεως αὐτοῦ»(4) φησὶν Παῦλος, καὶ ἡ ἴδια εἰκὼν «ὃ ἐώρακὼς ἐμὲ, ἔώρακε τὸν Πατέρα»(5) καὶ δὲν κατέχετε πῶς ὅταν θεωρεῖ τις μιαν καθαρὰν εἰκόνα κἂν ἐνὸς, εἶναι τήσον, ἴσον νὰ θεωρῆ τὸ ἴδιον πρωτότυπον; καὶ ποῖα καθαρῶτερα εἰκὼν, ὡς ἂν τὴν σοφίαν τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν πατέρα; διὰ τὴν ὁποίαν ὁ Σολομὼν εἶπεν «ἀπαύγασμα(6) γὰρ ἐστὶ φωτὸς αἰδίου, καὶ ἔσπετρον ἀκηλίδωτον τῆς τοῦ Θεοῦ ἐνεργείας καὶ εἰκὼν τῆς ἀγαθότητος αὐτοῦ; καὶ ὁ Παῦλος «ὅς ἐστιν εἰκὼν τοῦ Θεοῦ τοῦ ἀοράτου· πρωτότοκος πάσης κτίσεως».(7) Τοῦτος ὁ ἴδιος Υἱὸς μπορεῖ νὰ ποθῆ εἰκὼν καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος διατὶ καλὰ καὶ μοναχὸς του νὰ λέγῃ «ἐκ τοῦ ἐμοῦ λήφεται καὶ ἀναγγελεῖ ὑμῖν» καὶ μετὰ τοῦτο νὰ φαίνεται τὸ Πνεῦμα γλιγορήτερα νὰ εἶναι τοῦ Υἱοῦ εἰκὼν, παρὰ ὁ Υἱὸς τοῦ Πνεύματος· μ' ἕλον τοῦτο διατὶ οὔτε τὸ Πνεῦμα προτιότερα εἰς τὸν κόσμον ἑκαθαριστὰ ἐγνωρίσθηκε, παρὰ μὲ

4) Ἑβρ. 1.

5) Ἰω, 14.

6) Σολομ. 7.

7) Κολ. 1.

τὴν ἐρχομὸν τοῦ Υἱοῦ «οὐπω γὰρ ἦν Πνεῦμα ἅγιον, ὅτι Ἰησοῦς οὐδέπω ἐδοξάσθη».(8) ὡς φησὶν Ἰωάννης· μπορεῖ νὰ ποθῆ μὲ τὸν τρόπον τοῦτον ὁ Υἱὸς εἰκὼν καὶ τοῦ Πνεύματος, ὡς ἂν ὁποῦ φανερώναι καὶ τὸ Πνεῦμα, ὡς ἂν καὶ τὸν Πατέρα, καλὰ καὶ τὸν Πατέρα νὰ τὸν φανερώνῃ ὡς Υἱὸς, μὰ τὸ Πνεῦμα, ὡς Λόγος. Ἐπειδὴ λοιπὸν ὁ Υἱὸς καὶ τὸν ἑαυτὸν του φανερώναι, καὶ τὸν Πατέρα καὶ τὸ Πνεῦμα, τοῦτος εἶναι ἡ εἰκὼν τῆς ἁγίας Τριάδος, κατὰ τὸν ὁποῖον ὁ ἀνθρώπος ἐγέννηεν· διὰ τοῦτο λέγεται καὶ υἱὸς τοῦ Θεοῦ ὁ ἀνθρώπος «Ἐγώ εἶπα θεοὶ ἐστέ, καὶ υἱοὶ Ἰψίστου πάντες».(9) διατὶ ὁμοιάζει τῆς τοῦ Θεοῦ εἰκόνας, ἢ ὁποῖα εἶναι φύσει υἱὸς τοῦ προανάρχου Πατρὸς, καὶ τοῦτος ὁ Υἱὸς ἦτον κρατημένος νὰ ἔλθῃ νὰ ἀνακαλέσῃ τὴν ἴδιαν του εὐμορφίαν, ὁποῦ ἀσχήμισεν εἰς τὸν ἀνθρώπον. — Ἄς φραγοῦσι τὰ μισρὰ τῶν ἑβραίων στόματα, ὁποῦ λέγουσι πῶς τὸ «ποιήσωμεν ἀνθρώπον» νὰ ἐπόθηκεν ἀπὸ τὸν Θεὸν εἰς τοὺς ἀγγέλους ἀνάμεσα· διατὶ τάχα οἱ ἄγγελοι συνεργοὶ τοῦ Θεοῦ εἶναι εἰς τὴν ποίησιν τῆς κτίσεως· ἀλλάδι τάχα τὰ κτίσματα ἐπλάσασιν ὁ Θεὸς καὶ οἱ ἄγγελοι· διατὶ ἂν τὸν ἀνθρώπον ὁποῦ εἶναι ἡμιώτερος ἀλλάδι ἐπλάσε, ἀλλάδι, πῶς καὶ τὰ λοιπά· καὶ ἂν εἶναι τοῦτο, χρεῖα εἶναι καὶ αὐτοὺς νὰ τοὺς γνωρίζωμεν, ποιητὰς τῆς κτίσεως, ὡς ἂν καὶ τὸν Θεόν. Καὶ ποῖος τόπος τῆς Γραφῆς τοῦτο μᾶς ἐρμηνεύει; ἂν παντοῦ μᾶς κηρύττει τούτους ὡς δούλους, καὶ ὄχι ὡς θεοὺς νὰ τιμώμεν; καὶ ἂν εἰπῆς πῶς καὶ τοῦτοι ὡς δούλοι ἐσυνεργήσαν εἰς τὴν πλάσιν τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ὄχι ὡς ποιητὰ, τάχα μιᾶς εἰκόνας καὶ ὁμοιώσεως εἶναι ὁ Θεὸς καὶ οἱ ἄγγελοι καὶ λέγει, «κατ' εἰκόνα ἡμετέραν καὶ καθ' ὁμοίωσιν» κατὰ τὴν ἐδικὴν μας εἰκόνα ὡς τὸν κάμωμεν; ὄχι ὄχι, λοιπὸν κάνει χρεῖα νὰ μὴ δώσης πρόσωπα πρὸς τὰ ὁποῖα ὁ Θεὸς ὁμιλεῖ, τῆς ἰδίας φύσεως καὶ ὁμοιότητος μὲ τὸν λέγοντα, καὶ τοῦτα δὲν εἶναι παρὰ ὁ Υἱὸς καὶ τὸ Πνεῦμα, ὁποῦ εἶναι μιᾶς φύσεως, μιᾶς ἐνεργείας, μιᾶς δυνάμεως μὲ τὸν Πατέρα· διὰ τὸ ὁποῖον λέγονται καὶ χεῖρες τοῦ Θεοῦ «αἱ χεῖρές σου ἐποίησάν με καὶ ἐπλάσαν με»(10) τήσον διὰ τὴν ταυτότητα τῆς φύσεως, ἴσον καὶ διατὶ ἀλλάδι τὴν κτίσιν

8) Ἰωάν.

9) ψαλ.

10) ψαλ. 118

ἐκάμασιν, εἴτε ὄρατὴν εἴτε νοουμένην· μὰ ἅς γναγίρωμεν εἰς τὸ προκει-
 μενόν μας.— Ἡ εἰκὼν τοῦ Πατρὸς, ἡ δεξιὰ του χειρὸς, αὐτὸς ὁ Υἱὸς
 ἔπρεπε νὰ ἔλθῃ νὰ φέρῃ τὸν ἄνθρωπον εἰς τὸ πρῶτον τῆς εἰκόνης ἀξίω-
 μα, ὄχι διατι καὶ τὰ ἄλλα δύο πρόσωπα εἰς τὸ ἔργον τοῦτο νὰ μὴν
 ἐσυνδράμασι· διατι καὶ ὁ Πατὴρ ἠδύοκῃσε, καὶ τὸ Πνεῦμα τὴν σὺλ-
 ληψιν εἰργάσατο· μὰ διατι ἔπρεπεν, ἐκεῖνος ὁποῦ ἦτον Υἱὸς δίχως
 μητέρα, νὰ γενῆ Υἱὸς δίχως Πατέρα· ὥστε τὸ ὄνομα τοῦ Υἱοῦ νὰ μὴ
 συγχυθῆ. Καὶ ἐκεῖνος ὁποῦ ἦτον Λόγος καὶ εἶχε τὴν πρώτην γέννησιν
 ἀπὸ τῶν νοῦν, τὸν Πατέρα, νὰ πάρῃ καὶ τὴν δευτέραν γέννησιν
 τὴν ἀπὸ τῆς χειλῶν, ἀπ' αὐτὴν τὴν Παρθένον· δὲν τὸ κατέχετε καὶ
 πᾶσα λόγος ὁποῦ γροικᾶται, ἔχει δύο γεννήσεις· τὴν μὲν ὅταν γίνεται
 ἐνδιάθετος, τὴν δὲ, ὅταν γροικᾶται προφορικῶς; καλὰ καὶ νὰ εἶναι ὁ
 ἴδιος πάντα. Τοιοῦτόν τι ἐγένηκεν εἰς τὸν προάναρχον Λόγον τοῦ Πα-
 τρὸς, καθὼς φαίνεται νὰ σιμαδεύγῃ ὁ ψαλμωδὸς ὅταν εἶπεν «ἀπᾶς ἐλά-
 λησεν ὁ Θεὸς, διὸ ταῦτα ἤκουσα» (11) καὶ ὁ Ἰώβ «κοκῆν μὲν ὠτὸς, ἤκουόν
 σου τὸ πρότερον, νῦν δὲ ὀφθαλμὸς μου εἶώρακέ σε» (12) διατι λοιπὸν
 ἔπρεπε, καὶ ὅλω; ἐγένηκεν «Ἰδοὺ συλλήψει ἐν γαστρὶ, καὶ τέξῃ υἱὸν καὶ
 καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν» (13) λέγει πρὸς τὴν παρθένον ὁ ἄγγελος
 προμηνύοντας τὴν δευτέραν τοῦ υἱοῦ γέννησιν· διὰ τοῦτο προστίθεισιν
 «ῥῆτος ἔσται μέγας, καὶ υἱὸς Ὑψίστου κληθήσεται» ἢ ὅποια ἐπειδὴ γί-
 νεται διὰ νὰ ἀναπλάσῃ τὸν ἄνθρωπον μὲ τὴν πρώτην εὐμορφηίαν τῆς
 εἰκόνης, εἶναι χρεια, ὁ Υἱὸς, Θεὸς νὰ μείνῃ καὶ νὰ μὴν χάσῃ τὴν θεό-
 τητα διὰ τὴν ἀνθρωπότητα διατι δὲν εἶναι ἴδιον μόνου ἀνθρώπου, νὰ
 ἀναπλάσῃ τὸν ἄνθρωπον, μὰ τοῦ Θεοῦ τοῦ ὁποίου εἶναι ἔργον καὶ ἡ
 πρώτη πλάσις. Πάλιν ἐπειδὴ καὶ ἡ ἀνάπλασις τούτη ἔχει νὰ γενῆ μὲ
 πόλεμον κατὰ τοῦ διαβόλου, δὲν πρέπει μὲ μόνην θεότητα ὁ υἱὸς νὰ
 ἔλθῃ· διατι ὁ πόλεμος τῶν δύο (del duello) θέλει καὶ ὁ ἕνας νὰ μὴν
 ἔχῃ υπερέχοντα (superchie anpe) ὄπλα, πλέα παρὰ τὸν ἄλλον· καὶ ἐπειδὴ
 ὁ διάβολος μὲ ἄλλα ὄπλα ἐδικά του τὸν ἄνθρωπον δὲν ἐπολέμησε, παρὰ
 μὲ τὴν διαβολότητα, ὄχι γυμνὴν μὰ χωσμένην εἰς τὴν σάρκα ἐνὸς ὄρατος·
 ἔπρεπε καὶ ὁ Υἱὸς νὰ ἔλθῃ μὲ τὴν θεότητα, ὄχι γυμνὴν μὰ χωσμένην μέσα

11) Ψαλ.

12) Ἰωβ.

13) Λουκ. 1.

εἰς τὴν σάρκα, τὸν πόλεμον· μὰ διατι ὁ Υἱὸς ἀποφάσισε, θάνατον νὰ
 πάρῃ εἰς τοῦτον τὸν πόλεμον· διὰ νὰ θανατώσῃ, ὄχι μόνον τὸν διά-
 βολον, μὰ καὶ αὐτὸν τὸν θάνατον, ὁποῦ ὁ διάβολος ἦτον ἀφορμὴ καὶ
 ἐγένηκεν, ἦτον χρεια νὰ πάρῃ τελείαν σάρκα ἀνθρωπίνην εἰς τοῦ λό-
 γου του, καὶ ὄχι κατὰ φαντασίαν· τὸ γὰρ κατὰ φαντασίαν, οὔτε πιάσχει, οὔ-
 τε θνήσκει· καὶ τοῦτα ὅλα γνωρίζομεν σήμερον πῶς ἐγενήκασιν ἀπὸ
 τὰ λόγια τοῦ ἀγγέλου «ὁ Κύριος μετὰ σοῦ» εἶπεν τῆς Παρθένου· λοιπὸν
 θεὸς ἦτον καὶ εἰς ἐκείνην, καθὼς καὶ πρὶν κατοικήσῃ εἰς ἐκείνην «Ἰ-
 δοὺ συλλήψῃ ἐν γαστρὶ καὶ τέξῃ υἱόν»· λοιπὸν σάρκα ἐπῆρε, καὶ δὲν
 ἦλθε μὲ γυμνὴν θεότητα, διατι ἐκεῖ ὁποῦ εἶναι σύλληψις καὶ τόκος, ἐ-
 κεί εἶναι σὰρξ· «καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν» ὁποῦ θέλει νὰ
 πῆ Σωτὴρ· λοιπὸν σάρκα παθητὴν ἐπῆρε· διατι ἄλλοιῶς δὲν ἔπρεπε νὰ
 σώσῃ τὸν ἄνθρωπον παρὰ μὲ τὸν θάνατόν του, διατι ὁ θάνατός του
 ἐγένηκεν ἰκανοποίησις.

Λοιπὸν τὸ ἀπ' αἰῶνος συμβούλιον ἀνακαλύπτεται σήμερον, πῶς ἡ εἰκὼν
 τοῦ Θεοῦ ὁ Λόγος ὁ ἐνυπόστατος, ἦλθε νὰ πάρῃ ἀληθινὴν σάρκα καὶ δί-
 χως νὰ χάσῃ τὴν θεότητα, νὰ γενῆ τελείος ἄνθρωπος καὶ νὰ πολεμήσῃ
 τὸν διάβολον μὲ τὸν θάνατόν του, ὥστε μὲ τὸν τρόπον τοῦτον, νὰ σώσῃ
 τὴν εἰκόνα του. Μὴ θέλεις τῶρα νὰ μοῦ εἰπῆς ἐσὺ πῶς ὁ Θεὸς ὡς ἀνπαν-
 τοδύναμος, ἠμπορεῖ νὰ κάμῃ τὸ ἔργον τοῦτο καὶ μόνος, μὲ τὸν ὄρισμόν
 του, δίχως ἐκεῖνος νὰ ἔλθῃ· διατι δὲν πρέπει μόνον νὰ θεωρῆς τὸ
 παντοδύναμον, καὶ διὰ κεῖνο νὰ λέγῃς πῶς ὁ Θεὸς ἠμπορεῖ πᾶσα πράγ-
 ματα νὰ κάμῃ, ἢ πρεπὸν νὰ εἶναι ἢ ἀπρεπον· διατι τὸ ἀδικον ἢ ἀπρε-
 πον, μ' ὄλον τὸ παντοδύναμον, δὲν ἠμπορεῖ νὰ κάμῃ, καθὼς μᾶς διδά-
 σκει ὁ Ἀπόστολος λέγωντας «ὁ Θεὸς ἐαυτὸν ψεύσασθαι οὐ δύναται»
 διατι δὲν εἶναι τοῦτο δύναμις, τὸ νὰ κάμῃ τινὰς τὰ μὴ καθήκοντα, μὰ
 ἀδυναμία, καὶ τοῦ ἀγαθοῦ ἔκπτωσις, εἰς τὴν ὁποίαν ὁ Θεὸς ποτὲ δὲν
 ἠμπορῶντας νὰ ἔλθῃ, οὔτε ἀδικον οὔτε ἀπρεπαν κάνει, καὶ τὸ, νὰ λυ-
 τρώσῃ λοιπὸν καὶ μὲ τὸν ὄρισμόν του τὸν ἄνθρωπον, ἦτον ἀπρεπον, διατι
 τὸν ἐλύτρωνεν ἐξ ἀνάγκης, καὶ ὄχι μὲ τὸ νὰ συντρέχῃ καὶ τὸ αὐτεξού-
 σιον του καὶ ἐκείνου· ὥστε τοῦ ἔπερνε τὸ χάρισμα ὁποῦ τοῦ εἶχε δωδε-
 ρημένον· ἢ ἀπέμεναν ἀνενέργητον· ἢ μὲ τὸν τρόπον τοῦτον ἔκανε χρεια
 νὰ σώσῃ ὄλους, πονηρούς τε καὶ ἀγαθοὺς, θέλοντας ἢ μὴ θέλοντας, ὁποῦ
 εἶναι πάλιν τὸ ἴδιον· Καὶ τί τούτου πλέα ἀπρεπον; Καὶ μὴ μοῦ εἰπῆς πάλ-
 λιν πῶς ἠμπορεῖ νὰ πέμψῃ ἕνα ἄγγελον ἢ ἄνθρωπον νὰ τοὺς παρακι-

νήση πρὸς τὴν σωτηρίαν, καὶ νὰ τοὺς σώσῃ· διατι ὁ ἄνθρωπος τότε ἤθελεν ἔχει τὸν ἄγγελον διὰ Θεὸν του, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἐγνώριζε τὴν ἀπολύτρωσίν του, καὶ ἦτον κρατημένος νὰ προσκυνῇ καὶ νὰ δουλεύῃ καὶ ἐκεῖνου, ὡς καὶ τοῦ Θεοῦ· καὶ μετὰ τὸν τρόπον τοῦτον ὁ ἄνθρωπος δὲν ἤρχετο εἰς τὸ πρῶτον τῆς εἰκόνας ἀξίωμα· διατι τότε ἓνα μόνον Θεὸν ἐπροσκύνει, μὰ τῶρα ἤθελε προσκυνεῖ καὶ τὸν λυτρώσαντα αὐτὸν ἄγγελον. Οὔτε τινὰς ἄνθρωπος τὸ τοιοῦτον ἔργον νὰ πιστευθῇ ἠμπορεῖ ἀπάνω του ὁποῦ νὰ ἦτον ἀπὸ τὸ γένος τοῦ Ἀδάμ· «πάντες γὰρ ἡμαρτον καὶ ὑπερβύνται τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ», ὅλοι ἦσαν δεμένοι, καὶ δὲν ἠμπορεῖ τινὰς δεδεμένος μετὰ τὸν δεσμὸν τῆς ἁμαρτίας, νὰ λύσῃ τοὺς ἄλλους δεδεμένους. Καὶ μὴ μοῦ εἰπῆς τώρα πῶς ἠμπορεῖ νὰ κάμῃ ἓνα καινούργιον ἄνθρωπον, ξένον ἀπὸ τὴν φυλὴν τοῦ Ἀδάμ, καὶ ἐκεῖνος νὰ ἤθελε λυτρώσῃ τοὺς ἐξ Ἀδάμ· διατι, ἂν ἄγγελον νὰ πέμψῃ δὲν ἔπρεπε, τόσον ὀλιγώτερον ἄνθρωπον νέον. Μὰ ἔξω ἀπὸ τοῦτο, ἡ φύσις ὁποῦ ἔσφαλεν, ἦτον χρεῖα νὰ πληρώσῃ, καὶ ὅποιος ἄλλος ἤθελεν ἱκανοποιήσῃ διὰ κείνην, ὁποῦ νὰ μὴν ἦτον ἀπὸ τὴν ἰδίαν ἐκείνην, ἡ ἱκανοποίησίς του τελεία δὲν ἦτον, διατι δὲν ἐγένετο εἰς τὴν ἰδίαν φύσιν ὁποῦ ἔσφαλεν· διὰ τοῦτο ἔπρεπε νὰ εἶναι ἀπὸ τὴν ἰδίαν φύσιν τοῦ Ἀδάμ, μὰ δίχως ἁμαρτίαν, καὶ θεὸς ἀμάδι ἀμάδι τέλειος, διατι ὡς ἄνθρωπος, ἱκανοποιεῖ διὰ τὸν ἄνθρωπον ὡς ἀναμάρτητος δὲν ἐπλέρωνε διὰ λόγου του· καὶ ὡς Θεός, ἐλύτρωνε, καὶ ὡς λυτρωτῆς ἐλατρεύετο, καὶ λατρεύεται. [Μὰ εἶθε καὶ κατὰ πῶς τὸ πρᾶγμα τέτοιος λογῆς ἐγένεκεν οὕτω νὰ ἐδέχετο καὶ ὅλως ἀπὸ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους· μὰ ἄλλοι θεὸν τὸν ὀνομάζουσι πρόσφατον· ἄλλοι ἄνθρωπον κατὰ φαντασίαν· τίς ταπεινὸν κατὰ τὴν θεότητα καὶ τίς ὑψηλὸν κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα· τίς ἐσμίγει εἰς μίαν φύσιν τὰ ἀμικτα, καὶ τίς χωρίζει τὰ μηκέτι χωριζόμενα· ὦ ἀχάριστα κτίσματα καὶ διατι τὴν βλασφημίαν δὲν ἀρνήνετε τὸν κτίστην νὰ δεχθῆτε· καὶ ἐπειδὴ καὶ ἐκεῖνος πρὸς ἑσᾶς καταβαίνει, ἑσῆς εἰς ἐκεῖνον νὰ ἀναβῆτε; μὰ οὔτε ἑσεῖς ἀναβαίνετε, καὶ ἐκεῖνον γυρεύετε νὰ καταβάσῃτε εἰς τὰ κτίσματα; Τοῦτοι (αὐθέντες) εἶναι ἀφορμὴ καὶ πᾶσαν φορὰν ὁποῦ νὰ μᾶς ἐλθῇ ὑπόθεσις διὰ τὸ μυστήριον τοῦτο νὰ ὀμιλήσωμεν, μετὰ ζητήματα πάντα νὰ ὀμιλοῦμεν, τοὺς σχολαστικοὺς πλειότερα, παρὰ τοὺς θετικὸς διδασκάλους μιμούμενοι· διατι τὰ τούτων ἄπορα ἐμποδίζουσι τὰς ἐδικὰς μας θέσεις, ἂν προτιήτερα δὲν τὰ

ῥιψωμεν· καὶ σήμερον· λοιπὸν],* τοῦτο καὶ ὅλως γίνεται· «ἰδοὺ αὐλήψῃ ἐν γαστρὶ καὶ τέξῃ etc. μὰ πολλοὶ, γροικῶντας μας Θεοῦ νὰ λέγωμεν γέννησιν καὶ πάθος, λογιᾶζουσιν, ἢ πῶς τώρα τὸ εἶναι ἔλαβε, ἔκωντας καὶ νὰ μὴν ἦτον προτιήτερα· ἢ πῶς ἡ θεότης ἔπαθεν, ἔκωντας καὶ νὰ ἐσμίχθη μετὰ τὴν ἀνθρωπότητα, ἢ ἂν δὲν ἔπαθε, κατὰ φαντασίαν νὰ ἐγένεκεν ἄνθρωπος, διὰ τοῦτο, πάντα ζητήματα θέλομεν προβάλλει τῇ ἐσορτῇ καὶ τῇ παρουσίᾳ ἡμέρα ἀρμόδια, τὰ ὁποῖα θέλουσιν ἀχαμνίσει τὸ πλειότερον μέρος τῆς δόξης τούτων τῶν κακοδόξων.— α.) ἂν ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἦτον προαιώνιος, ἢ κῶρα μόνον μετὰ τὴν γέννησιν τούτην ἐπῆρε τὸ εἶναι.— β.) ἂν δὲν ἐπῆρε κῶρα τὸ εἶναι, μὰ ἦεν, τάχα ἔχασε κῶρα ἐκεῖνο ὁποῦ ἦτον προτιήτερα, ἢ ἔμεινε εἰς τὴν φύσιν του, καὶ ἐπῆρε ἔξω ἀπὸ κείνην καὶ ἄλλην.— γ.) ἀληθινὴν ἔλαβε σάρκα ἀπὸ τὴν Παρθένον, ἢ οὐρανίαν, ἢ κατὰ φαντασίαν; διατι ἠπορεῖ τις ἕως νὰ εἰπῇ ἂν δὲν ἤλλαξεν εἰς ἀνθρωπότητα, διὰ τοῦτο νὰ μὴν ἤλλαξε, διατι ἦτον ἢ κατὰ φαντασίαν, ἢ οὐράνιος.— δ.) ἂν εἰς τὸν καιρὸν τοῦ πάθους ἢ σὰρξ μόνη ἔπασχεν, ἢ καὶ ἡ θεότης αὐτή.— ε.) ἂν ἴσως καὶ τὰ εἰς μόνην τὴν σάρκα πάθη ἦσαν ἱκανὰ καὶ ἄξια τὸν ἄνθρωπον νὰ σώσουσιν, ἢ ὄχι.— Τοῦτα γνωρίζοντες θέλομεν μάθει μετὰ λόγον τὸν Λόγον νὰ δοξάσωμεν.— Ὅσον τὸ πρῶτον ζήτημα οὐδενποσῶς ἔπρεπε νὰ εὐρίσκεται εἰς τὸ πότερον, διατι εἰς πολλὰς τόπους τῆς Γραφῆς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον τὸ ἐδιώρισεν, ὄχι μόνον ἐν ἐρμήνευσι τῶν παλαιῶν προφητῶν νὰ λέγουσιν ὡς ἐκ προσώπου ὁ Πατὴρ «ἐκ γαστρὸς πρὸ Ἐωσφόρου ἐγέννησά σε» (14) καὶ πρὸς τὸν Πατέρα ὁ Υἱὸς «πρὸ τοῦ ὄρη ἐδρασθῆναι, πρὸ τοῦ τὰς ἀβύσσους μῆσαι, πρὸ δὲ πάντων τῶν βουνῶν γεννᾷ με» (15) μὰ καὶ ὅταν ἔκρουε παναρμίνιον τοῦ νέου προφήτου ὄργανον, τοῦ ἐπιστηθίου λέγω Ἰωάννου, καὶ ἐκίνα τὸ νὰ λέγῃ «ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ Λόγος καὶ ὁ Λόγος ἦν πρὸς τὸν Θεόν, καὶ Θεὸς ἦν ὁ Λόγος» (16)· ὅλον τοῦτο, ἐπειδὴ καὶ αὐτοὶ τὰρη· ἄλλοιῶς ἐκλαμβάνουσι, χρειαζόμενον εἶναι καὶ ἡμῶς ὡς περὶ ἀδιορίτου

* Σημ. ἀντιγρ. Τὰ ἐντὸς τῶν ἀγκυλῶν διαγράφονται ἐν τῇ χειρογράφῳ καὶ ἀπληροῦνται ἐν τῇ ψα διὰ τῶν ἐν τῇ συνεχελῶ «τοῦτο καὶ ὅλως γίνεται» κλπ.

14) Ψαλ. 109.

15) Παρ. 8.

16) Ἰω. 1.

νά δμολοῦμεν, ἵνα μὴ δόξωμεν τὸ ἐν ἀρχῇ ζητεῖν. Δύο λογίων εἰς τὴν γέννησιν τοῦ Υἱοῦ ἀμφιβάλλουσιν, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν βλασφημοῦσιν. Οἱ μὲν λέγουσιν, νά μὴ ἐγεννήθηγεν πρὸ αἰῶνων, μήτε νά εἶναι μετὸν Πατέρα συναΐδιος, μὰ καὶ τόσον ὑστερώτερος ὅσον εἶναι τὸ μεταξὺ τοῦ Πατρὸς καὶ τῆς ἀρχῆς κτίσεως· διατὶ τότε μόνον ὅταν τὴν κτίσιν ἐμελλε νά πλάσῃ, τὸν ἐγέννησε, διὰ τοῦτο, διὰ νά πλάσῃ τὴν κτίσιν, καθὼς ὑστερώτερος μοναχῶς του λέγει «Κύριος ἔκτισέ με ἀρχὴν ὁδῶν αὐτοῦ, εἰς ἔργα αὐτοῦ» (17) καὶ οἱ ἄλλοι οὔτε τοῦτο τοῦ χαρίζουσιν, οὔτε μετὰ τὴν κτίσιν τὸν θέλουσι, μὰ τότε μόνον, ὅταν ἀπὸ τὴν παρθένον ἐγεννήθηγεν ὡ ταλαίπωροι καὶ ἄθλιοι! Ὁ Ἡσαΐας γροικᾷ τὴν γέννησιν τούτην καὶ θαυμάζεται λέγωντας «τὴν δὲ γενεάν αὐτοῦ τίς διηγῆσεται»; (18) καὶ τοῦτοι ἀφρόβως λέγουσιν, ἡμεῖς διηγησόμεθα, πλέα παρὰ νά ἐθέλασιν εἶσται τοῦ Θεοῦ μύσται καὶ σύμβουλοι. Ἄς μοῦ εἰποῦσιν οἱ κοινοῦτοι, εἶναι κἀν μία μηχανὴ νά γενῆ τίποτας ἔργον προτῆτερα παρὰ τὸν ποιητὴν ὁποῦ τὸ ἔκαμεν; ἐμοὶ δοκεῖ καὶ τῇ ἀληθείᾳ, ὅχι. Λοιπὸν ὁ Παῦλος λέγει πῶς ὁ Πατὴρ διὰ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοὺς αἰῶνας ἔκαμεν «ὃν ἔθηκε κληρόνομον πάντων, δι' οὗ καὶ τοὺς αἰῶνας ἐποίησε» (19). Καὶ δᾶ λοιπὸν δὲν εἶναι τρόπος οἱ αἰῶνες νά εἶναι τοῦ Υἱοῦ προτῆτεροι, διατὶ ἀπὸ κείνον ἐγενήκασιν· προοικῶντος ἄρα ὁ Υἱὸς. Ἐξω ἀπὸ τοῦτο· ἂν ἦτον καιρὸς ὁποῦ νά μὴν ἦτον ὁ Υἱὸς εἰς τὸν Πατέρα, ἦτον καιρὸς ὁποῦ ὁ Πατὴρ ἦτον ἀτελειώτος, καὶ ὕστερα μετὰ νά γεννήσῃ τὸν Υἱὸν ἐτελειώθηκε· διατὶ ἡ τελειώσις τοῦ Πατρὸς, εἶναι ὁ Υἱὸς, καθὼς καὶ τοῦ Υἱοῦ ὁ Πατὴρ. Ἐκεῖνος ἦτον πάντα τέλειος, λοιπὸν, καὶ πάντα εἶχε τὸν Υἱὸν συναΐδιον μετὰ τὸν ἑαυτὸν του· μὰ δὲν ἐλέγοντο, οὔτε λέγονται ἀδελφοί, διατὶ δὲν εἶναι καὶ τὰ δύο πρόσωπα ἀπὸ ἄλλην τρίτην αἰτίαν μετὰ ἓνα τρόπον γεννημένα, μὰ ὁ Υἱὸς ἀπὸ τὸν Πατέρα ἀρρήτως καὶ ἀκατανόητως. Ἄν ἤθελε γεννηθῆ (πρὸς Θεοῦ!) ὀλίγον προτῆτερα παρὰ τὴν κτίσιν, καὶ νά μὴν εἶναι μετὰ τὸν Πατέρα συναΐδιος, τί διαφορὰ ἦτον (εἰς τὸν χρόνον) ἀπὸ ἐκείνον ὡς τοὺς ἀγγέλους, ὁποῦ καὶ κείνοι πρὶν τῆς κτίσεως ἐγέννησαν; καὶ διατὶ ἐκείνοι νά τὸν προσκυνοῦσιν, ἂν εἶναι ἰσόχρονοι; Θεὸν πρόσφατον

17) Παρ. 8.

18) Ἡσ. 19.

19) Ἐβρ. 1.

ἀγα λατρεύουσι; Τὸ ἄλλο διὰ τὴν κτίσιν ἐγέννησεν ὁ Πατὴρ τὸν Υἱὸν; Καὶ ἰδὲν ἤθελε θελήσει νά πλάσῃ τὴν κτίσιν τὸν Υἱὸν δὲν ἐγέννη; Λοιπὸν ἂς εὐχαριστᾷ ὁ Υἱὸς τῆς κτίσεως, ἡ ὁποία ἂν ἤθελε λείψει, οὐτ' ἐκεῖνος εἰς τὸ εἶναι ἤθελε. Ἀρῆσατε τὰς τοιαύτας ἀσέβειας, καὶ γροικᾶτε τὰ σφάλματα ὁποῦ γυνοῦνται ἀπὸ τοιαύτην θέσιν. Ἄν ὁ Υἱὸς ἐγεννήθηγεν ἕνεκα τῆς τοῦ κόσμου πλάσεως, ὁ κόσμος εἶναι τοῦ Υἱοῦ τιμώτερος· διατὶ πλέα τίμιον εἶναι τὸ πρᾶγμα ὁποῦ γίνεται, παρὰ τὸ ὄργανον μετὰ τὸ μέσον τοῦ ὁποίου γίνεται· καὶ τί μεγαλήτερον ἀτιμία ἢμπορεῖ τις νά δώσῃ τοῦ ἑαυτοῦ του, ὡς ἂν νά εἰπῆ τὸν Θεὸν τοῦ ἀτιμώτερον τῆς κτίσεως, καὶ τοῦ ἑαυτοῦ του; Ἄν ὁ Υἱὸς ἐγεννήθηγεν διὰ τὴν κτίσιν, ἢ κτίσις εἶναι τὸ ἔργον, καὶ ὁ Υἱὸς τὸ πάρεργον, καὶ οὕτως ἢ κτίσις εἶναι τοῦ Υἱοῦ προτέρα· οὐ γὰρ ἐκείνον ἔχον εἰς νοῦν, ἡμᾶς ὕστερον ἐργάζεται δι' αὐτὸν, ἀλλὰ περὶ ἡμῶν ἐνοήσας πρῶτον, ἐκεῖνον ἐργάζεται δι' ἡμᾶς ὕστερον καὶ τί τούτου ἀποκώτερον; Ἄν ὁ Υἱὸς διὰ τὴν κτίσιν ἐγεννήθηγεν, τῶρα εἰς μάτην εἶναι ἡ ὑπόστασις του, ἐπειδὴ ἐτελειώθηκεν ἡ χρῆσις διὰ τὴν ὁποῖαν ἐγέννηκεν· οὔτε ἄλλη τοιαύτη ἔρχεται· καὶ ποῖα ἀσέβεια ταύτης χεῖρων λογισθήσεται; Λοιπὸν, διὰ νά μὴν ἐλθῶμεν εἰς τέτοιαις λογῆς χεῖρων ἀποπα, εἶναι χρῆσις νά εἰποῦμεν πῶς ὁ Υἱὸς νά εἶναι προαιώνιος καὶ συναΐδιος μετὰ τὸν Πατέρα, καὶ νά μὴν τὸν ἐγέννησεν ὁ Πατὴρ διὰ τὴν κτίσιν· μάλιστα διὰ τὴν φύσιν του, διατὶ οὔτε Πατὴρ δίχως Υἱὸν, οὔτε Υἱὸς δίχως Πατέρα ἢμπορεῖ νά εἶναι. Καὶ ἂν εἰς τὰς Παροιμίας λέγει «Κύριος ἔκτισέ με ἀρχὴν ὁδῶν αὐτοῦ, εἰς ἔργα αὐτοῦ, δὲν γροικᾶται πῶς εἶναι κτίσμα ὁ Υἱὸς, διατὶ ἐκεῖνος ὁποῦ ἔκτισε τὰ ἄλλα κτίσματα, δὲν εἶναι δανατὸν νά εἶναι ἓνας ἀπὸ τὰ κτίσματα· οὔτε τὸ, εἰ; ἐκεῖνο νά περαινεται, ὡς αἴτιον τελικόν, μὰ τοπικόν· ὥστε νά λέγῃ, πῶς εἰς τὰ ὄντα τὸν ἔβαλε διὰ ἀρχὴν νά γνωρίζεται ὁ Πατὴρ· διατὶ ἐπειδὴ καὶ ἐκ τῶν ὄντων τὸν τῶν ὄντων γνωσκόμενον αἴτιον, ὁ πρῶτος τὸν Θεὸν διδάσκων καὶ γνωρίζων, εἶναι ὁ Υἱὸς· ἢ ποῦρι, πῶς τὸν ἔθηκεν ἀρχὴν τῶν ἔργων του, ἢ γουον ἀρχοντα καὶ ἐξουσιαστήν, ἐπειδὴ «καλεῖται τὸ ὄνομα αὐτοῦ Θεὸς ἰσχυρὸς, ἐξουσιαστής, ἀρχων εἰρήνης» ἀπὸ τοῦτο ἢμπορεῖ καθ' ἓνας νά γνωρίσῃ τὸ σφάλμα ἐκείνων ὁποῦ λέγουσι, πῶς μόνον τὸ εἶναι νά ἐπῆρεν ὅταν ἀπὸ τὴν Παρθένον ἐγεννήθηγεν· διατὶ ἂν ἴσως καὶ εἶναι ἀσέβεια τὸ

νά ελπῆ τινας πῶς ἐγεννήθηκε ὀλίγον πρὸς τῆς κτίσεως, καὶ ὄχι πῶς ἦτον μὲ τὸν Θεὸν συναϊδιος, πόσον ἀσεβεῖ ἐκεῖνος ὑποῦ λογιᾶται τότε πρῶτον νὰ ἐγεννήθηκεν, ὅταν ἀπὸ τὴν Παρθένον σάρκα ἔλαβεν, ὕστερα ἀπὸ τὴν πλάσιν τῆς κτίσεως, τόσαις χιλιάδες χρόνους; ἂν τότε μόνον ἐγεννήθηκε, ἢ θεότης πληθυσμὸν ἐπῆρεν ὕστερα ἀπὸ τόσους χρόνους, καὶ δὲν ἦτον ἀπὸ τὴν ἀρχὴν ἁγία Τριάς, μὰ ἡ δυὰς ἢ μόνος ὁ Πατὴρ, καὶ κατὰ πῶς ὕστερα αὐξήσιν ἐδέχθηκεν, εἰκὸς εἶναι καὶ εἰς τὸ μέλλον νὰ ἐπαδεχθῆ μείωσιν (ἴνα παραφρονῶμεν ἀμφοτέρω) τῆς ἀσεβείας ἐκεῖνος ὁ υἱός, ἐν τῷ Σολομῶντι φησὶν, ὀμιλῶντας ὡς σοφία «ἦν ἡ καὶ ἡτοίμαζε τὸν οὐρανὸν συμπαραῖμην αὐτῷ, ὅτε ἀφώριζε τὸν ἑαυτοῦ θρόνον ἐπ' ἀνέμων· ἦν ἡ ἰσχυρὰ ἐποίει τὰ ἄνω νέφη, καὶ ὡς ἀσφαλεῖς ἐτίθει πηγὰς τῆς ὑπ' οὐρανὸν» (20) καὶ παρακάτω «ἐγὼ ἦμην ἢ προσέχαίρει καθ' ἡμέραν δὲ εὐφραίνομαι, ἐν προσώπῳ αὐτοῦ, ἐν παντὶ καιρῷ» καὶ σὺ λέγεις πῶς τῶρα μόνον νὰ ἐγεννήθηκε; Λοιπὸν τὴν κτίσιν ὁ Πατὴρ δίχως τὸν Υἱὸν ἔκτισε. Καὶ ἂν εἶναι τοῦτο, πῶς ἀληθεύει ὁ Γραφικὸς λόγος ὅπου λέγει «τῷ λόγῳ Κυρίου οἱ οὐρανοὶ ἔστυρωθήσαν, καὶ τῷ πνεύματι τοῦ στόματος αὐτοῦ πᾶσα ἡ δύναμις αὐτῶν» (21) Προαιώνιος εἶναι ὁ Υἱός, καὶ μὲ τὸν Πατέρα συναϊδιος, καλὰ καὶ ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων σάρκα νὰ ἐπῆρεν ἀπὸ τὴν ἀειπαρθένον κόρην. Ἀλλὰ λέγουσι τοῦτοι πῶς ὁ ἄγγελος σήμερον εἶπε «διὸ καὶ τὸ γεννώμενον ἅγιον κληθήσεται υἱὸς Θεοῦ» καὶ πάλιν, «οὗτος ἔσται μέγας, καὶ υἱὸς Ὑψίστου κληθήσεται» (22)· δὲν λέγει πῶς εἶναι Υἱὸς Θεοῦ, μὰ πῶς θέλει κραχθεῖ ἀποῦ γεννηθῆ. Λοιπὸν δὲν ἦτον οὐδεποσῶς προητέρο, μὰ τῶρα μόνον γεννᾶται, καὶ κέρνει τοῦ Υἱοῦ τὴν ὀνομασίαν· μὰ πῶς ἐκεῖνο ὅπου γεννᾶται «κληθήσεται Υἱὸς Θεοῦ» ἴθουν ἢ ἀνθρωπότης; διατὶ δὲν ἐγεννᾶτο τότε καθὸ Υἱὸς Θεοῦ, μὰ καθὸ ἀνθρώπος, τὸ ὅποιον προητέρα δὲν ἦτον, οὔτε ὀνομάζετο· μὰ ἀπειτὸς ἐγεννήθηκεν ὀνομάθηκεν υἱὸς Θεοῦ, καὶ ἐκεῖνη ἢ σὰρξ, διὰ τὴν καθ' ὑπόστασιν ἔνωσιν· διατὶ δὲν ἦτον ἄλλος ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, καὶ ἄλλος ὁ γεννηθεὶς ἐκ τῆς Παρθένου, μὰ αὐτός· πρότερον μόνον

20) Σοφ. 8.

21) Ψαλ.

22) Λου. 1

Θεός, μὰ τῶρα καὶ ἀνθρώπος· πρότερον μόνον Υἱὸς Θεοῦ, μὰ τῶρα καὶ υἱὸς ἀνθρώπου· καὶ ἐπαιδῆ ὅσα εἶχεν ἢ θεότης τὰ ἔδωκεν τῆς ἀνθρωπότητος· καὶ πάλιν τὰ τῆς ἀνθρωπότητος ἐδέχθηκεν ἢ θεότης· ἀφύρτως καὶ ἀσυγγύτως, εἶχεν ἢ θεότης τὸν Ἰησοῦν τὸ νὰ εἶναι Υἱὸς Θεοῦ, ἔδωκεν το, τῆς ἐκ Παρθένου ληφθείσης ἀνθρωπότητος· διὰ τοῦτο λέγει ὁ ἄγγελος, «διὸ καὶ τὸ γεννώμενον ἅγιον, κληθήσεται Υἱὸς Θεοῦ»· γροικῶντας τὴν σάρκα ὅπου ἐγεννήθηκεν, ὄχι τὴν θεότητα· διατὶ ἢ σὰρξ τότε ἐγεννήθηκε· μὰ κατὰ τὴν θεότητα ἔλεγεν, εἰς τὸν Ἰωάννην ὁ Χριστός· πρὶν' Ἀβραάμ γενέσθαι ἐγὼ εἰμί· μὰ εἰπέ μου, τὸ «διὸ καὶ τὸ γεννώμενον ἅγιον κληθήσεται Υἱὸς Θεοῦ», γροικῶς, καὶ τοῦ Ἰωάννου δὲν γροικᾶσθαι λέγει· «ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ Λόγος, καὶ ὁ Λόγος ἦν πρὸς τὸν Θεὸν καὶ Θεὸς ἦν ὁ Λόγος»; δὲν λέγει τοῦτος ὁ Λόγος ἐγεννήθηκεν ἀπειτὸς σὰρξ ἐγένετο, ἔστυρωτας καὶ νὰ μὴν ἦτον προητέρα· μὰ ἐν ἀρχῇ ἦν· ὅταν σοῦ λέγει «ἦν» σοῦ ἀρνείται πᾶσαν καιρὸν ὅπου νὰ λογιάσης, διὰ οὐκ ἦν· ἐκεῖνο ὅπου ἦτον, ποτὲ δὲν ἤρχισεν· μὰ ἐκεῖνο ὅπου ἤρχισεν· «ἦν ὅτε οὐκ ἦν»· διὰ τοῦτο, οἱ αἰῶνες πάντα δὲν ἦσαν, ἐπειδὴ ἤρχισαν τοῦ εἶναι· οὔτε οἱ ἄγγελοι, ἢ ἀρχάγγελοι, διατὶ καὶ ἐκεῖνοι ἤρχισαν· καὶ καλὰ καὶ τὴν ἀρχὴν τως νὰ μὴν εὐρίσκω, ἦτον μ' ἕλον τοῦτο καιρὸς ὅπου δὲν ἦσαν διατὶ δὲν ἦσαν ἐκεῖνοι ὅπου κἂν μίαν φορὰν ἤρχισαν· (τὸ ἴδιον ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ καὶ πᾶς ὁ κόσμος αὐτῶν)· ἂν ἴσως λοιπὸν καὶ τούτων τὴν ἀρχὴν δὲν ἤμπορῶ νὰ εὐρω, οἱ ὅποιοι εἰμαι βέβαιος πῶς ἔχουσιν ἀρχὴν, πῶς τὴν ἀρχὴν τοῦ Λόγου νὰ εὐρω, ὅπου τὴν ἀρχὴν καὶ τῶν ποιημάτων καὶ τῶν λογισμῶν μας περισσεύει· Καὶ μὴ μοῦ εἰπῆς πῶς καὶ ἐκεῖνος διὰ τοῦτο νὰ ἤρχισεν, διατὶ λέγει «ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ Λόγος» καθὼς καὶ ὁ Μωϋσῆς εἶπεν «ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν»· διατὶ ἄλλο εἶναι τὸ «ἐποίησε», καὶ ἄλλο τὸ, «ἦν»· ἐκεῖνο ὅπου ἐποιήθη, ἤρχισεν· ἐκεῖνο ὅπου ἦτον, ἀρχὴν δὲν γνωρίζεις, μὰ περιλαμβάνει το· καὶ ἡ ἀρχὴ ὅπου λέγει, «ἐν ἀρχῇ ἦν» δὲν εἶνε ἀρχὴ χρόνου, ἢ αἰῶνος, μὰ πράγματος, ἢ αἰτίας· δὲν κατέχετε πῶς ἢ ἀρχὴ πολλαχῶς λέγεται; ἀρχὴ χρόνου καὶ γενέσεως, ὡς ἦν τὸ «κατ' ἀρχὰς Κύριος τὴν γῆν ἐθαμελίωσας»· ἀρχὴ πράγματος, ὡς τὸ «ἀρχὴ ὀδοῦ ἀγαθῆς, τὸ ποιεῖν τὰ δίκαια»· ἀρχὴ τῆς αἰτίας, ὡς ἂν ὅπου λέγομεν πάντα τὰ αἰτία, εἴτε ἔσωτερικὰ, εἴτε καὶ ἀξιώματα, ἀρχὰς· ὁ Υἱὸς λέγεται πῶς ἦτον «ἐν ἀρχῇ» ὄχι τοῦ χρόνου, διατὶ ἐκεῖνος καὶ τοὺς αἰῶνας ἔκαμε, μὰ ἢ τοῦ πράγματος τουτ' ἔστι τῆς οὐσί-

ας του Πατρός· «ἐγὼ (γὰρ φησιν ἐκεῖνος) ἐν τῷ Πατρὶ καὶ ὁ Πατὴρ ἐν ἐμοί»· ἐγὼ ἐν τῷ Πατρὶ, ὡς αἰτιατὸν ἐν τῷ αἰτίῳ· καὶ ὁ Πατὴρ ἐν ἐμοὶ ὡς αἰτιον ἐν τῷ αἰτιατῷ· μὴ λογιάσεις καὶ διατὶ ὁ Υἱὸς εἶναι αἰτιατὸς, ὡς πρὸς τὸν Πατέρα, νὰ μὴ εἶναι καὶ αἰτιος τῆς κτίσεως ὡς καὶ αὐτὸν τὸν πατέρα, διατὶ ἀρχὴ λέγεται τῆς κτίσεως καὶ ὁ Υἱὸς, ὡς τὸν Πατέρα, καθὼς ὁ Μωϋσῆς τὸν ἐσημάδευεν ὅταν εἶπεν «ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν» τοῦτ' ἔστιν, ἐν τῷ Υἱῷ κατὰ ἀλληγορίαν ὁ λόγος νοούμενος· ἀναρχὸς λοιπὸν ὁ Υἱὸς καὶ προαιώνιος, συναϊδιος μὲ τὸν Πατέρα, καὶ Θεὸς τέλειος, κατὰ πάντα ὁμοίος μὲ τὸν Πατέρα, πλὴν τοῦ εἶναι Πατὴρ· καὶ διὰ νὰ μὴ λογιάσῃς πῶς ἔχασεν ἐκεῖνο ὁποῦ εἶχε προτιήτερα, ἔστωντας καὶ νὰ γενῆ ἄνθρωπος, γράϊκα τὸ δεύτερον ζήτημα, τὸ ὁποῖον λέγει, ἂν ἴσως καὶ μείνας ὑπερ ἦν, προσέλαβεν ὑπερ οὐκ ἦν» καὶ ἤμπορεῖ τινὰς ἴσως εἰς τοῦτο ν' ἀμφιβιάσῃ,* διατὶ ὁ Δαυὶδ λέγει «ἠλάττωσας αὐτὴν, βραχὺ τι παρ' ἀγγέλους» (20) καὶ ὁ Παῦλος «ἐταπεινώσεν ἑαυτὸν γενόμενος ὑπὸ ἥκοος μέχρι θανάτου· θανάτου δὲ σταυροῦ» (21) καὶ ὁ Ἰωάννης «καὶ ὁ Λόγος σὰρξ ἐγένετο» (22) ἐκεῖνο ὁποῦ μικρένει, δὲν στέκει εἰς τὴν μεγαλειότητά του· ἐκεῖνο ὁποῦ ταπεινώνεται, χάνει οὐ φαίνεται τὴν δόξαν του· καὶ τὸ αὐτὸν ὁποῦ ἴλη γίνεται, πῶς δὲν ἀλλάσσει; Λοιπὸν ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ὁποῦ ἐσμίκρυνεν, ἐταπεινώθη καὶ σὰρξ ἐγένετο, τὴν μεγαλειότητα ἔχασε (θέλει λέγει ἴσως τινὰς) τὴν δόξαν του, καὶ νὰ ἠλλάξῃ· μὰ ὁποῖος τοῦτο λέγει (ποῦρι ἂν εἶναι καὶ τῶρα τινὰς), ἂς βλέπεται μὴ ποθεῖ καὶ εἰς ἐκεῖνον ὁ λόγος ὁποῦ ἐπόθηκεν εἰς τὸν Κἀν «οὐκ ἔαν ὀρθῶς προσενέγκῃς, ὀρθῶς δὲ μὴ διέλῃς, ἡμαρτες», (23) ἡσύχασον· δὲν πρέπει μόνον τινὰς περὶ Θεοῦ νὰ φιλοσοφῇ, ὅ,τι λογῆς καὶ ἂν εἶναι, καὶ τοῦτο μόνον νὰ λογιάσῃ, εὐσέβειαν, καὶ εἰς Θεὸν θυσίαν, μὴ νὰ φιλοσοφῇ καλὰ, καὶ μὲ διαίρεσιν, ἡγουν ἐκεῖνα ὁποῦ δὲν εἶναι τοῦ Θεοῦ, εἰς ἐκεῖνον νὰ μὴν τὰ φέρῃ, καὶ πάλιν τὰ ἐδικὰ του, ἀπὸ κείνον νὰ μὴν τὰ ξεχωρίσῃ. Ὁμιλεῖς περὶ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, καὶ πιστεύεις νὰ ἐπῆρε σάρκα, μὰ δὲν ξεχωρίζεις τὰ ἔργα τῆς σαρκὸς, ἀπὸ τὰ ἔργα τῆς θεότητος; λέγεται καὶ εἰς ἐσένα «οὐκ ἔαν ὀρθῶς προσενέγκῃς, ὀρ-

* εἰς τὴν ψαν σημειοῦται ἡ λ. ἀπορία.

20) Ψαλ. 8.

21) Φιλ. 2.

22) Ἰω. 1.

23) Γεν. 4.

θῶς δὲ μὴ διέλῃς, ἡμαρτες; διατὶ χρειαζόμενον εἶναι νὰ διαιρήσῃς ἐκεῖνο ὁποῦ εἶναι ἐδικόν μου, ἀπὸ κείνο ὁποῦ εἶναι ἐδικόν του. Ἐγὼ δὲν εἶχα ἐκεῖνο ὁποῦ ἦτον ἐκεῖνος, οὔτε ἐκεῖνος πάλιν εἶχεν, ἐκεῖνο ὁποῦ ἡμουν ἐγὼ· ἐπῆρεν ἐκεῖνο ὁποῦ ἦτον ἐδικόν μου διὰ νὰ μὰς δώσῃ ἐκεῖνο ὁποῦ ἦτον ἐδικόν του· καὶ ἐπῆρεν το, ὄχι διὰ νὰ τὸ συγχύσῃ, μὰ διὰ νὰ τὸ πληρώσῃ. Καὶ διὰ τοῦτο καλὰ καὶ τὰ δύο νὰ εἶναι ἐσμιμένα μὲ τὴν ὑποστατικὴν ἔνωσιν, μ' ὅλον τοῦτο διαφορητικὰ εἶναι τὰ ἔργα τῆς ἀνθρωπότητος, ἀπὸ τῆς θεότητος, καὶ δὲν πρέπει νὰ τὰ συγχέῃ τινὰς, ὅσπερ τὰ ὅσα ἔκαμεν, ἢ ἐπαθε, ὡς ἄνθρωπος, νὰ τὰ δίδῃς τῆς θεότητος, πῶς ἐκείνη νὰ τὰ ἔκαμεν ἢ νὰ τὰ ἐπαθε, διατὶ τοῦτο εἶναι μία σύγχυσις τῶν ἀσυχίτων, καὶ ἀλλοιώσις τῶν ἀναλλοιώτων.* Ἄν* ὁ Δαυὶδ λέγει, πῶς ὁ Πατὴρ ἠλάττωσε τὸν Υἱὸν ἀπὸ τοὺς ἀγγέλους, δὲν γροικᾶται κατὰ τὴν θεότητα, διατὶ ἡ θεότης οὔτε ἐλαττοῦται, οὔτε ἀξάνει, μὰ κατὰ τὴν σάρκα ὁποῦ ἦτον εἰς τὸ πάθος ὑποκαμένη· ἢ ὁποῖα μ' ὅλον ὁποῦ ἦτον ἔλικη, ὡς καὶ τὴν σάρκα τὴν ἐδικὴν μας, ἦτον μ' ὅλον τοῦτο τῶν ἀύλων ἀγγέλων καθαρώτερα, καὶ διὰ τοῦτο ἐκεῖνοι τὴν ἐπροσκυνούσαν, ὡς φησι Παῦλος καὶ «προσκυνήσάτωσαν αὐτῷ πάντες ἄγγελοι Θεοῦ» (24) καὶ διὰ τὴν καθαρότητά της, νὰ λάβῃ θάνατον δὲν ἔπρεπεν, οὔτε πάθος κἂν ἕνα, καθὼς οὔτε οἱ ἄγγελοι διὰ τὴν ἀναμαρτησίαν της· μὰ ἐπειδὴ καὶ δι' ἀγάπην ἐδικὴν μας, ὄχι μόνον ἐπαθε, μὰ καὶ ἀπέθανε, λέγεται ὁ ὑμηλότερος τῶν ἀγγέλων νὰ ἠλαττώθη παρ' αὐτοῦς, διὰ τὸ πάθημα τοῦ θανάτου, κατὰ τὴν σάρκα εἰς τὴν ὁποῖαν ἐδέχθη καὶ θάνατον. Τὸ ἴδιον γροικᾶ καὶ ὁ Παῦλος ὅταν λέγει «ἐταπεινώσεν ἑαυτὸν, γενόμενος ὑπὸ ἥκοος μέχρι θανάτου», πῶς νὰ ἐταπεινώθη κατὰ τὴν σάρκα, καὶ ὄχι κατὰ τὴν θεότητα· οὔτε ἐκεῖνο ὁποῦ λέγει, ὁ Ἰωάννης «καὶ ὁ Λόγος σὰρξ ἐγένετο, γροικᾶται πῶς ὁ Λόγος εἰς σάρκα νὰ ἠλλάξῃ, καὶ νὰ ἤχασε τὸ νὰ εἶναι Λόγος διατὶ Θεὸς δὲν ἀλλάσσει, μὰ πῶς ἐγένηκεν ἄνθρωπος ὡς ἂν ἡμᾶς· δὲν κατέχετε πῶς ἡ Γραφὴ ὀνομάζει τὸν ἄνθρωπον ποτὲ ἀπὸ τῆς ψυχῆς, καὶ ποτὲ ἀπὸ τῆς σαρκὸς, ἐκ μέρους* τὸ κἂν; «πᾶσα ψυχὴ (λέγει ὁ Θεὸς εἰς τὴν Γένεσιν) ἦτις οὐ περιτριμθῆ θανατούσθω» (25) ἡγουν πᾶς ἄνθρω-

* σημειοῦται εἰς τὴν ψαν ἢ λέξεις λύσις.

24) Ἐβρ.

* Σημ. ἀντιπρ. οὕτως ἔχει «ἐκ μέρους».

25) Γεν. 18.

πος· και ὁ Ἰησοῦς «δύεται πάσα σὰρξ τὸ σωτήριον τοῦ Θεοῦ» (26) ἀντιπᾶς ἄνθρωπος· λοιπὸν και τοῦτο τοῦ εὐαγγελιστοῦ «και ὁ Λόγος σὰρξ ἐγένετο» γροικᾶται ὅτι ἄνθρωπος ἐγένετο, μὰ ὄχι εἰς ἀνθρωπότητα ἀλλαξε, διατι και μετὰ τὸ γενέσθαι σάρκα, «ἐθεασάμεθα τὴν δόξαν αὐτοῦ δόξαν ὡς μονογενοῦς παρὰ Πατρὸς, πλήρης χάριτος και ἀληθείας»· μὰ ἀν φιλονεικᾶς και θέλεις τὸ ἐγένετο, κατὰ γράμμα, ὦρα σοι εἰπεῖν, ὅτι και εἰς ἁμαρτίαν ἐγράφη «γέγραπται γάρ» «τὸν μὴ γνόντα ἁμαρτίαν, ὑπὲρ ἡμῶν ἁμαρτίαν ἐποίησεν»· λέγεται δὲ και κατὰρα νὰ ἐγίνηκεν, εἰς ἐκείνην ἀρα ἐγράφη· τῆς ἀσεβείας! Καθὼς τοῦτα γροικῶνται πᾶς τὰ ἐπήρην ἀπάνω του, και ὄχι πῶς ἥλλαξεν εἰς ἐκεῖνα, οὔτω και τὸ «ὁ Λόγος σὰρξ ἐγένετο» γροικᾶται ὄχι πῶς εἰς σάρκα ἥλλαξε, μὰ πῶς ἐπήρην· μὰ γροίκα το και με λογαριασμούς. Δὲν εἶναι τάχα φανερόν εἰς ὅλους, και ὅταν ἐναπαρᾶγμα ἀλλάξη εἰς ἄλλο, πλέα δὲν ἔχει τὰ ἰδιώματα τοῦ πρώτου, μὰ ἐκεῖνου εἰς τὸ ὅποιον ἥλλαξε; ὅταν ὁ ἀήρ εἰς φωτίαν ἀνάξει, *δὲν τοῦ ἀπομένουσι πλέον τὰ ἰδιώματα τοῦ ἀέρος, μὰ πέρνει τῆς φωτιᾶς, και ἐνεργᾷ ὡς φωτία, και ὄχι ὡς ἀήρ· και οὔτε τὸ ὄνομα πλέον τοῦ ἀέρος ἔχει, μὰ ὀνομάζεται πῦρ. Λοιπὸν ἀν ἰσῶς και ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἠθέλεν ἀλλάξει εἰς τὴν ἀνθρωπότητα, οὔτε τὰ ὀνόματα, οὔτε τὰ ἰδιώματα τῆς θεότητος τοῦ ἐθέλασι μείνει· μὰ ἐπειδὴ και ἔχει τὰ, σημάδι πῶς δὲν ἥλλαξε· ἰδιώμα τῆς θείας φύσεως εἶναι, τὸ νὰ εὐρίσκειται πάντα παρούσα εἰς τὰ πράγματα, και τοῦτο τάχα ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ μετὰ τὴν σάρκωσιν δὲν τὸ ἔχει; «ὄπου δύο ἢ τρεῖς συνηγμένοι ἐν τῷ ὀνόματι μου, ἐκεῖ κἀγὼ ἔσομαι ἐν μέσῳ αὐτῶν» λέγει ποῦρι μοναχὸς του «και ἰδοὺ ἐγὼ μεθ' ὑμῶν εἰμι πάσας τὰς ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος»· (27) Ἀκρόμη τῆς θεότητος εἶναι ἴδιον τὸ νὰ περικρατῆ εἰς τοῦ λόγου τῆς τὰ κτίσματα, και τοῦτο ἔχει το ποῦρι ὁ Υἱὸς και ἀπειτις ἐγίνηκεν ἄνθρωπος «ὅτι ἐν αὐτῷ ἐκτίσθη τὰ πάντα τὰ ἐν τοῖς οὐρανοῖς και τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, τὰ ὄρατὰ και τὰ ἀόρατα· εἴτε θρόνοι, εἴτε κυριότητες, εἴτε ἀρχαί, εἴτε ἐξουσίαι, τὰ πάντα δι' αὐτοῦ και εἰς αὐτὸν ἐκτίσται, (28) και αὐτὸς ἔστι πρὸ πάντων, και τὰ πάντα ἐν αὐτῷ συνέστηκεν· ὅς ἐστιν ἀρχὴ πρωτότοκος ἐκ τῶν νεκρῶν. Μόνου

* ἰσῶς ἀνάψει.— 26) Ἰσ. 40

27) Ματ. 28,

28) Κολ. 1.

τοῦ Θεοῦ εἶναι ἴδιον τὸ προορίζειν και δικαιῶν, τὸ ὅποιον τάχα ὁ Χριστὸς δὲν τὸ κάνει; «ἀλλὰ ἀπελούσθητε, ἀλλὰ ἡγιασθήτε, ἀλλ' ἐδικαιώθητε (λέγει ὁ Παῦλος) ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ, και ἐν τῷ Πνεύματι τοῦ Θεοῦ ἡμῶν» (29). Ἄλλου δὲν εἶναι ἴδιον τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον νὰ πέμπη, παρὰ τοῦ Θεοῦ, και ἐπειδὴ ὁ Χριστὸς τὸ πέμπει (φησι γάρ, ὅταν ἔλθῃ ὁ Παράκλητος ὃν ἐγὼ πέμψω ὑμῖν παρὰ τοῦ Πατρὸς, τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὃ παρὰ τοῦ Πατρὸς ἐκπορεύεται) σημάδι, πῶς ἔχει τῆς θείας φύσεως τὰ ἰδιώματα· και ὄχι μόνον τὰ ἰδιώματα, μὰ και τὰ ὀνόματα, ποῦρι Θεὸς ὀνομάζεται ὡς και πρότερον «καιδίον ἐγεννήθη ἡμῖν υἱὸς και ἐδόθη ἡμῖν, και καλεῖται τὸ ὄνομα αὐτοῦ θαυμαστὸς σύμβουλος, Θεὸς ἰσχυρὸς, ἐξουσιαστῆς» (30) λέγει ὁ Ἰησοῦς και ὁ Ἰεραμίας «και τοῦτο ἐστὶ τὸ ὄνομα ὃ καλέσουσιν αὐτόν. Κύριος δίκαιος ἡμῶν». (31) Και ὁ Παῦλος «ἐξ ὧν ὁ Χριστὸς τὸ κατὰ σάρκα ὃν ἐπὶ πάντων Θεὸς εὐλογητὸς εἰς τοὺς αἰῶνας, ἀμήν» (32) Και εἰς ἄλλους χιλίους τόπους τῆς Γραφῆς τὸ ἴδιον θέλεις εὐρει Υἱὸς Θεοῦ πρὸ τῆς σαρκώσεως ἐλέγετο. «υἱὸς μου εἰ σὺ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε» (33) και Υἱὸς Θεοῦ μετὰ τὴν σάρκωσιν λέγεται «οὗτός ἐστιν ὁ Υἱὸς μου ὁ ἀγαπητὸς ἐν ᾧ ἠυδόκησα, σὺ εἰ ὁ Χριστὸς ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος» τὸν εἶπεν ὁ Πέτρος, διὰ τὸ ὅποιον ἐμακαρίσθη, και διὰ θεμέλιος τῆς Ἐκκλησίας μας, ὁ λόγος τοῦτος ἐπήμεινε. Σοφία τοῦ Πατρὸς πρὶν πάρῃ σάρκα ὀνομάζετο «ἡ σοφία ἠκοδόμησεν ἑαυτῇ οἶκον» (34) και πάλιν ἀπειτις σὰρξ ἐγένετο, σοφία κρᾶζεται «Χριστὸς Θεοῦ δύναμις και Θεοῦ σοφία» Λοιπὸν, τι ἀλλάσεις τὴν φύσιν ἐκεῖνου ὅπου δὲν ἀλλάσει τὸ ὄνομα; ὁ Πατὴρ μαρτυρᾷ, τὸ Πνεῦμα σφραγίζει. Ὁ Πέτρος ἐπαινᾶται, ὁ Παῦλος δοξάζεται και σὺ ἀμφιβάλλεις; Ἐπειδὴ (αὐθέντες) και τὰ ἰδιώματα τῆς θεότητος βλέπομεν εἰς τοῦτον τὸν Χριστόν, και τὰ ἴδια ὀνόματα ὀποῦ εἶχεν προηγήτερα, ἔχει και τώρα ἀναλλοίωτα, εἶναι χρεῖα νὰ εἰ-

29) Κορν. 6.

30) Ἰσ. 9.

31) Ἰερ. 23.

32) Ρωμ. 9.

33) Ψαλ. 2.

34) Παρ. 9.

πούμεν πῶς ἔμεινε καθὼς ἦτον, καὶ ἔλαβε ἐκεῖνο ὁποῦ δὲν ἦτον καὶ γροῖκα το, καὶ μὲ ἄλλους λογαριασμοὺς. Ἄν ἤθελεν ἀλλάξει ὁ Υἱὸς εἰς σάρκα, ἔκανε χρεῖα καὶ οἱ ἄγγελοι πλέα τριαδικῶν ἕμνων εἰς τὴν θεῖαν φύσιν νὰ μὴ ψάλλουσιν· ἐπειδὴ διατὶ νὰ ἐθέλασι ψάλλει καὶ νὰ ὑμῶν ἐκεῖνον ὁποῦ πλεόν δὲν ἦτον; μὰ ἐπειδὴ καὶ τῶρα τόσον προσφέρουσι τὰς τριαδικὰς ὑμνοφῶνας, ὡς καὶ ὅταν ὁ Ἡσαΐας τοὺς ἐγροῖκησε, σημάδι πῶς δὲν ἤλλαξεν εἰς ἀνθρωπότητα ὁ Υἱὸς, μὰ ἔμεινε Θεὸς, καθὼς ἦτον ἓνα πρόσωπον τῆς ἀγίας Τριάδος. Διὰ τοῦτο ὁ Ἰωάννης εἶδεν εἰς τὴν Ἀποκάλυψιν (35) τὰ πολύμματα χερουβὶμ καὶ τὰ ἑξαπτέρυγα σεραφίμ, ἀνάπαισιν οὐκ ἔχοντα ἡμέρας καὶ νυκτὶς, λέγοντα «ἅγιος, ἅγιος, ἅγιος Κύριος Θεὸς ὁ Παντοκράτωρ, ὁ ἦν καὶ ὁ ὢν, καὶ ὁ ἐρχόμενος». Ἄν ὁ Υἱὸς ἤθελεν ἀλλάξει εἰς τὴν ἀνθρωπότητα, ὥστε πλέα Θεὸς νὰ μὴν εἶναι, οἱ ἀνθρώποι ἔκανε χρεῖα νὰ πέσουσιν, ἐπειδὴ ἡ θεότης του θεμελιωμένους τοὺς κρατεῖ· καθὼς ὁ ψαλμωδὸς ἔφη «τῷ λόγῳ Κυρίου οἱ οὐρανοὶ ἐστερεώθησαν, καὶ τῷ πνεύματι τοῦ στόματος αὐτοῦ πᾶσα ἡ δύναμις αὐτῶν» (36) καὶ ἂν ἐκείνη εἰς ἀνθρωπότητα ἤθελεν ἀλλάξει; ἔκανε τὴν δύναμιν τοῦ, νὰ ἡμπορῇ νὰ τοὺς κρατῇ, καὶ οὕτω ἐθέλασι χαλάσει· ἐκεῖνοι στέκουσι μὲ τὴν δύναμιν του· λοιπὸν ὁ Υἱὸς δὲν ἤλλαξε. Ἄν ὁ Υἱὸς ἤλλαξεν (αὐθέντες) καὶ ὁ Πατὴρ ἤθελεν ἀλλάξει· ὄχι μόνον διατὶ ἤθελε χάσει τὸ, νὰ εἶναι πλεόν Πατὴρ, μὲ τὴν ἀλλοίωσιν τοῦ Υἱοῦ, μὰ ἀκόμη καὶ διατὶ λέγει ὁ Χριστὸς, «ἐγὼ καὶ ὁ Πατὴρ ἓν ἐσμέν»· καὶ ἂν εἶναι πρῶγμα, λοιπὸν καὶ ὁ Πατὴρ ἤλλαξεν ἀμάδι μὲ τὸν Υἱόν· διατὶ δὲν εἶναι κἄν μία διαφορὰ εἰς τὴν φύσιν. Ὁ Πατὴρ δὲν ἤλλαξε, λοιπὸν οὔτε ὁ Υἱός. Ἐξω ὁποῦ ποτὲ τὰ ἄλλα πράγματα, δὲν λέγονται εἰς τὰ ἴδια νὰ ἀλλάσσουν, οὔτε τὰ ἀπαθῆ εἰς τὰ παθητά, καὶ ταῦτα τὸ θεῖον, διατὶ πῶς τὸ οὐδεποσῶς ὑλὴν ἔχον, μὰ εἶναι καθαρὰ ἐντελέχεια, νὰ ἀλλάξῃ εἰς τὴν ὕλην ὁποῦ εἶναι δυνάμει; Δὲν ἤλλαξε λοιπὸν ἡ θεῖα φύσις τοῦ Υἱοῦ εἰς ἀνθρωπότητα, ἀλλὰ μείνασα «ὅπερ ἦν, ἔλαβεν ὅπερ οὐκ ἦν» (37) Ἰησοῦς Χριστὸς χθὲς καὶ σήμερον ὁ αὐτὸς καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας· καὶ μὴ θέ-

35) Ἀποκ. 4.
36) Ψαλ.
37) Ἑβρ. 2.

λεις τῶρα νὰ μοῦ εἴπῃς ὅτι ὁ Υἱὸς μοναχὸς του λέγει «ὁ Πατὴρ με ἀπέστειλε· καὶ ὁ Πατὴρ μου μείζων μου ἐστίν», (38) καὶ πῶς τὴν ὄραν οὐκ οἶδε τῆς κρίσεως· καὶ διὰ τοῦτο πῶς εἶναι τοῦ Πατρὸς μικρότερος ἀπλῶς· διατὶ ἀλήθεια εἶναι πῶς εἶναι τοῦ Πατρὸς μικρότερος, μὰ ὄχι κατὰ τὴν θεότητα, μὰ κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα· καὶ ἂν λέγει πῶς δὲν κατέχει τὴν ἡμέραν, οὔτε τὴν ὄραν, τοῦτο δὲν εἶναι ἀπὸ ἀγνωσιν ὁποῦ ἔχει ἡ θεότης του, διατὶ «οὐδεὶς ἐπιγινώσκει τὸν Υἱόν, εἰ μὴ ὁ Πατὴρ· οὐδὲ τὸν Πατέρα τις ἐπιγινώσκει, εἰ μὴ ὁ Υἱός» μὰ διατὶ δὲν τὸ ἐκάτερε διὰ νὰ τὸ φανερώσῃ, ἐκεῖνος ὁποῦ τὸ κατέχει διὰ νὰ τὸ κάμῃ. Καὶ τοῦτα δὲν φανεράνουνσι πῶς νὰ ἤλλαξεν ἡ θεότης εἰς σάρκα, μὰ πῶς νὰ ἐπῆρε καὶ σάρκα· μὰ μήπως καὶ λογιᾶται τινὰς διὰ τοῦτο νὰ μὴν ἐτράπη ἡ θεότης, διατὶ ἡ σὰρξ δὲν ἦτον ἀληθινὴ σὰρξ μὰ κατὰ φαντασίαν, ἄς γροῖκῃ τὸ βον ζήτημα.

Δύο λογιῶν ἀνθρώποι εἰς τὴν σάρκα τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ σφάλλουσιν· οἱ μὲν κατὰ φαντασίαν νὰ ἐγέννηκεν, καὶ ὄχι κατὰ ἀλήθειαν λογιᾶζουσιν· οἱ δὲ ἀπὸ τὸν οὐρανὸν νὰ τὴν ἐκατέβασεν λέγουσι, καὶ ὄχι ἀπὸ τὴν Παρθένον γὰ τὴν ἐπῆρε, καὶ διὰ τοῦτο νὰ μὴν εἶναι τῆς αὐτῆς φύσεως μὲ τὴν σάρκα τὴν ἐδικήν μας. Οἱ πρῶτοι ἐρεῖδονται εἰς τὸ περιπάτημα ὁποῦ ἔκαμεν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ διὰ τοῦτο λογιᾶζουσι νὰ ἐμπόρεσε νὰ τὸ ἔκαμε, διατὶ δὲν ἦτο ἀληθῆς, μὰ κατὰ φαντασίαν ἀνθρώπος· τὸ ἴδιον λέγουσι καὶ ὅταν γροῖκοῦσι τὸν Χριστὸν διὰ μέσου τῶν Ἰουδαίων νὰ ἐπεριπάτει, καὶ αὐτοὶ δὲν τὸν ἐβλέπασιν, ὅταν ἤθελον νὰ τὸν λιθοβολήσουσιν· οἱ δεῦτεροι τὴν γνώμην τῶς λογιᾶζουσι νὰ βεβαιώουσι μετὰ κείνο ὁποῦ λέγει ὁ Χριστὸς, «οὐδεὶς ἀναβέβηκεν εἰς τὸν οὐρανὸν, εἰ μὴ ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβὰς, ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, ὁ ὢν ἐν τῷ οὐρανῷ» (39) καὶ πάλιν «ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐρχόμενος, ἐπάνω πάντων ἐστίν»· καὶ μετὰ κείνο ὁποῦ ὁ Παῦλος λέγει «ὁ πρῶτος ἀνθρώπος ἐκ γῆς χοϊκός, ὁ δεύτερος ἀνθρώπος, ὁ Κύριος ἐξ οὐρανοῦ»· μὰ τοῦτοι πλανῶνται μὴ εἰδότες τὰς Γραφάς. Τὸ κατὰ φαντασίαν ἄλλο δὲν εἶναι, παρὰ μία ἀπάτη ὁποῦ γίνεται εἰς τὸν λογισμὸν τῶν παρόντων, δίχως ἐκεῖνο τὸ πρῶγμα νὰ πάσχη τίποτας εἰς τὸν λόγον του· καὶ

38) Ἰω.
39) Ἰω. 3.

ὁ Λουκᾶς λέγει· καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἶναι αὐτοὺς ἐκεῖ ἐπλήσθησαν αἱ ἡμέραι τοῦ τεκεῖν αὐτήν, καὶ ἔσκεν τὸν υἱὸν αὐτῆς τὸν πρωτότοκον, καὶ ἐσπαργάνωσεν αὐτὸν, καὶ ἀνέκλινεν αὐτὸν ἐν τῷ φάτνῃ» (40) ὁποῦ εἶναι πράγματα δοποῦγενήκασιν εἰς ἐκεῖνον, καὶ σὺ λέγεις πῶς κατὰ φαντασίαν νὰ ἐγένηκε; μπορεῖ τάχα νὰ γενῆ κατὰ φαντασίαν σάλληρις, τόκος, σπαργάνωσις, ἢ ἀνάκλισις εἰς τὴν φάτνην; ἢ νὰ τραῖγι, νὰ πίνῃ, νὰ κουράζεται, νὰ ἰδρώῃ τινας μὲ τὸν τρόπον τοῦτον; μὰ δὲν θέλω τῶρα νὰ ἀναφέρω ἕνα ἕνα ἔργον τοῦ Χριστοῦ ὁποῦ ἔκανε ὡς ἄνθρωπος νὰ τὸν ἀποδείξω ἀληθινόν, καὶ ὄχι κατὰ φαντασίαν ἄνθρωπον, μὰ ἐκεῖνο μόνον ὁποῦ εἶπε τῶν ἀποστόλων ὅτι τὸν ἐλογιάσασι φάντασμα ὕστερα ἀπὸ τὴν ἀνάστασιν· δὲν εἶπε «ἴδετε τὰς χεῖρας μου καὶ τοὺς πόδας μου, ὅτι αὐτὸς ἐγὼ εἰμι· ἠψαλάφησάτε με καὶ ἴδετε ὅτι πνεῦμα, σάρκα καὶ ὀστέα οὐκ ἔχει, καθὼς ἐμὲ θεωρεῖτε ἔχοντα;» (41) λοιπὸν ἂν ἐκεῖνος ὁ ἴδιος ὀνειδίζει ἐκείνους ὁποῦ τὸν λογιῶσιν φάντασμα, καὶ μετὰ τὴν ἀνάστασιν, τί ἄλλην φανερωτέραν μαρτυρίαν γυρεύομεν, πῶς νὰ ἦτον ἀληθινός, καὶ ὄχι κατὰ φαντασίαν ἄνθρωπος; μὰ γροῖκα καὶ τὸν ἀπόστολον· «ἐπεὶ οὖν τὰ παιδία κεκοινώνηκε σαρκὸς καὶ αἵματος, καὶ αὐτὸς παρακλησίως μετέσχε τῶν αὐτῶν» (42) δὲν λέγει πῶς ἄλλοιῶς τὰ παιδία σάρκα καὶ αἷμα ἔχουσι, καὶ ἄλλοιῶς ὁ Χριστὸς, μὰ «παρακλησίως» καὶ ὄχι ἄλλα, καὶ ἄλλα μὰ τὰ αὐτὰ, ἦγουν τῆς αὐτῆς φύσεως, ὁποῦ εἶναι καὶ τῶν ἀνθρώπων· καὶ πάλιν εἰς τὸν ἴδιον τόπον «οὐ γὰρ δήπου ἀγγέλων ἐπιλαμβάνεται, ἀλλὰ σπέρματος Ἀβραάμ ἐπιλαμβάνεται· ὅθεν ὄφειλε κατὰ πάντα τοῖς ἀδελφοῖς ὁμοιωθῆναι» ἢ μπορεῖ τάχα κατὰ φαντασίαν νὰ ὁμοιωθῆ εἰς ὅλα τὰ πράγματα μὲ τοὺς ἀνθρώπους; ἂν εἰς τὰ ἄλλα δώσωμεν νὰ ἠθελεν ἢ μπορεῖ εἰς τὸ νὰ εἶναι παθητός, δὲν ἦθελε τοῦτο ὁμοιωθῆ ποτέ* καὶ ὁ Παῦλος λέγει πῶς διὰ τοῦτο πλέα ξεχωριστὰ ἐγένηκεν ἄνθρωπος ἵνα ἐλεήμων γέννηται καὶ πιστὸς ἀρχιερεὺς τὰ πρὸς τὸν Θεόν, εἰς τὸ ἰλασθεῖσθαι τὰς ἁμαρτίας τοῦ λαοῦ· ἐν ᾧ γὰρ πέπονθεν αὐτὸς πειρασθεῖς, δύναται τοῖς πειραζομένοις βοηθῆσαι» (43) λοιπὸν ἔκανε χρεῖα νὰ ἦτον ἀληθι-

40) Λουκ. 2.

41) Λουκ. 24.

42) Ἑβρ. 2.

* «μυθηθεῖ».

43) Ἑβρ. 2.

νῆ σὰρξ, καὶ ὄχι κατὰ φαντασίαν, διατι τὸ κατὰ φαντασίαν, παθητὸν ποτὲ δὲν γίνεται. "Ἄν ἡ οἰκονομία, χριστιανοί μου, κατὰ φάντασμα ἐγένηκεν, ἢ φύσις ἢ ἀνθρωπίνη ἀκόμη εἰς τὸ χρέος τοῦ προπατορικοῦ ἁμαρτήματος εὐρίσκειται· διατι δὲν ἐπλέρωσε τινας ἀκόμη διὰ λόγου τῆς· ἐπειδὴ ὁ θάνατος ὁποῦ ὁ Χριστὸς νὰ ἐπῆρεν ἐφάνηκε, θάνατος ἀληθινὸς δὲν ἦτον, μὰ μία φαντασία τὴν ὅποιαν εἶχασιν οἱ ἄνθρωποι δίχως ἐκεῖνος νὰ πάσχη ἢ νὰ θανατώνεται· καὶ τοῦτο εἶναι καὶ κατὰ τῶν τὴν θέσιν ἐχόντων· οὔτε ὁ Χριστὸς εἶναι πλέον μεσίτης Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, ὡς λέγει Παῦλος «εἰς γὰρ Θεός, εἰς καὶ μεσίτης Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, ἄνθρωπος Χριστὸς Ἰησοῦς, (44) ὁ δοὺς ἑαυτὸν ἀντικεινὸν ὑπὲρ πάντων» διατι ἕνας μεσίτης τόσον θέλει νὰ ἔχη ἀπὸ τὴν μίαν μέρηδα, ὅσον καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλην· μὰ ἂν ὁ Χριστὸς εἶναι ἀληθινὸς Θεός, καὶ ὄχι ἀληθινός· ἄνθρωπος, ἔχει πλειότερον ἀπὸ τὸ ἕνα, παρὰ ἀπὸ τὸ ἄλλο, καὶ οὕτω δὲν εἶναι μεσίτης· καὶ ἂν δὲν εἶναι, οὔτε μὲ τὸν Θεὸν καὶ Πατέρα μᾶς κατήλλαξε· μὰ ὁ διάβολος καὶ ὁ θάνατος ἔχει ἀκόμη ἕξουσίαν ἀπὸν μᾶς· καὶ τί τούτων ἀτοπώτερα καὶ ἀσβεβέστερα; Διὰ νὰ μὴν ἐλθῶμεν λοιπὸν εἰς τέτοιαις λογῆς ἀσβεβείας, εἶναι χρεῖα νὰ εἰποῦμεν πῶς ἢ σὰρξ ὁποῦ ἐπῆρεν ἀπὸ τὴν ἀειπάρθενον κόρην ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἦτον ἀληθινὴ καὶ ὄχι κατὰ φαντασίαν. Ἀλλὰ λέγεις πῶς εἰς τὴν θάλασσαν ἐπεριπάτησεν ὡς εἰς τὴν γῆν, ὁποῦ δὲν ἢ μπορεῖ νὰ τὸ κάμῃ ἀληθινὴ σὰρξ; Ταλαίπωρε καὶ δὲν ἦρσε καὶ τὸν Πέτρον ὁμοίως καὶ ἐπεριπάτησε τὴν ὄραν ἐκαίνην; λοιπὸν κατὰ φαντασίαν ἦτον καὶ ὁ Πέτρος ἄνθρωπος; μὰ ἔξω ἀπὸ τοῦτο, τί μεγάλον ἦτον μία σὰρξ θεοφόρητος νὰ περιπατήσῃ εἰς τὴν θάλασσαν; δὲν λέγει τάχα διὰ τὸν Θεὸν ἢ Γραφή «ὁ περιπατῶν ἐπὶ θαλάσσης ὡς ἐπὶ ἕδαφους»; λοιπὸν τί παράξενον, ἂν ὁ ἄνθρωπος τοῦτος ὁποῦ ἦτον καὶ Θεὸς περιπατεῖ ἐπὶ τὰ νῶτα τῆς θαλάσσης πεζός; μὰ εἰπέ μου· πῶς ἐπεριπάτησε θεωρεῖς, καὶ πῶς ἐβάλε τὴν γνώμην τῶν ἀποστόλων ὁποῦ τὸν ἐλογιάσασι φάντασμα, δὲν λέγεις; δὲν ἐροβηθήκασι διατι ἐλογιάσασι πῶς νὰ ἦτον φάντασμα ὁ Χριστὸς, καὶ ἐκεῖνος τοὺς ἐπαρηγόρησε λέγων «θαρσεῖτε, ἐγὼ εἰμι, μὴ φοβεῖσθε»; διατι λοιπὸν τὸ ἕνα λέγωντας, τὸ ἄλλο οἰωπᾶς; παρὰ διατι εἶναι ἐναντίον τῆς ἐξη-

γήσεως ὅπου τοῦ δίδεις; Ἀλλὰ διὰ μέσου τῶν Ἰουδαίων ἐπεριπάτει ὅταν ἤθελον νὰ τὸν λιθοβολοῦσι, καὶ δὲν τὸν ἐβλέπασιν (λέγουσι τοῦτα) μὰ τὸ τοιοῦτον δὲν τὸν φανερώνει κατὰ φαντασίαν, μάλιστα ἀληθινὸν ἀνθρώπον· διατι ἂν τὸν ἐθέλασιν θεωρεῖ, καὶ νὰ τοῦ ἔρχεσθαι ἐναντίον τοῦς λίθους, νὰ μὴν τοῦ ἐδίδασιν, ἢ νὰ μὴν τὸν ἐβλάπτασιν, ἤθελεν εἶσθαι φάντασμα μὰ ἐπειδὴ καὶ ἐκεῖνοι δὲν τὸν ἐθεωροῦσαν οὐδεποσῶς, σημεῖδι πῶς ἐκεῖνοι μὲ θεωροῦσαν ἐκροτοῦντο, ὡς οἱ ἐν Σοδόμοις ἄνδρες, ὅχι ὁ Χριστὸς φάντασμα νὰ ἦτον, δίδωντάς τως τὴν ἀπορσίαν ἢ θεότης του; καὶ τοῦτο, διατι οὐκ ἔβλεψεν ἢ ὄρα αὐτοῦ, καὶ διατι ἔφραγε τὸν θάνατον τῶν λίθων, διὰ νὰ πάρη τὸν θάνατον τοῦ σταυροῦ. Ἐπειδὴ, ἂν ἐκεῖνος ἤθελεν εἶσθαι φάντασμα, δὲν ἤθελε φύγει ἀπὸ τὴν Βηθλεὲμ διὰν ὁ Ἡρώδης ἐζητεῖ νὰ τὸν ἀποκτείνῃ, μὰ ἤθελε στέκει ἐκεῖ, διατι φάντασμα δὲν ἀποκτείνεται. Δὲν εἶνοι λοιπὸν κατὰ φαντασίαν ἢ οἰκονομία, μὰ κατὰ ἀλήθειαν ἐπῆρε σάρκα, ὡς ἂν τὴν ἐδικήν μας, καὶ δὲν τὴν ἔφεραν ἀπὸ τὸν οὐρανὸν (ὡς οἱ δεῦτεροι λέγουσι) περνώντας τὴν ἀπὸ τὴν Παρθένον, ὡς διὰ σωτήρος, μὰ ἐπῆρε τὴν ἀπὸ τὰ καθυρώτατα αἵματα τῆς Παρθένου Μαρίας, καθὼς ὁ Ἰεζεκιὴλ προφητεύοντας διὰ τὴν κεκλεισμένην πύλην εἶπεν «ὁ ἠγούμενος οὗτος κάθηται ἐπ' αὐτῆ τῆς φαγεῖν ἄρτον» (45) ἀπ' αὐτὴν θέλει νὰ πάρη ἄρτον νὰ φάγῃ, ἤγουν σάρκα (ὅπου μέλλει νὰ τὴν παραδώσῃ εἰς ἄρτον) ὅχι νὰ τὴν βαστῆ οὐρανόθεν, μὰ κάθηται ἐπ' αὐτῆ, τοῦ φαγεῖν ἀπ' αὐτῆς ἄρτον, μὰ φανερώτερα τὸ λέγει ὁ Παῦλος «ὅτε δὲ ἦλθε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου, ἐξαπέστειλεν ὁ Θεὸς τὸν Υἱὸν αὐτοῦ γενόμενον ἐκ γυναικὸς, γενόμενον ὑπὸ νόμον» (46) δὲν λέγει, γενόμενον διὰ γυναικὸς, ἤγουν νὰ ἐπέρασεν ἀπὸ κείνην δίχως νὰ πάρη τίποτας ἀπὸ λόγου τῆς, μὰ «ἐκ γυναικὸς» ἤγουν ἀπὸ τὴν ἴλην τῆς γυναικὸς ἀπὸ τὴν ἴδιαν σάρκα ὅπου καὶ ἡ γυναῖκα ἦτον. Καὶ ὁ ἄγγελος σήμερον «εἶδὲ καὶ τὸ γεννώμενον ἐκ σοῦ ἄγιον, (ὡς φέρεται ἐν ἄλλοις ἀντιγράφοις) κληθήσεται υἱὸς θεοῦ»· δὲν λέγει, τὸ γεννώμενον οὐρανόθεν, μὰ «ἐκ σοῦ» διατι ἀπὸ κείνην ἐπῆρε σάρκα. Καὶ ἂν ὁ Χριστὸς λέγει, ἢ ὁ Παῦλος, πῶς ἀπὸ τὸν οὐρανὸν νὰ ἐκατέβηκεν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, γροικᾶται κατὰ τὴν ὑπόστασιν τοῦ Υἱοῦ ὅπου ἐγένη.

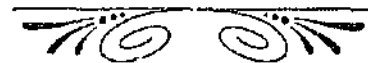
46). Ἰεζ. 44.— 48). Γαλ. 4.

κε μία καὶ ἡ αὐτὴ μὲ τὴν ἀνθρωπότητα, μὰ ὅχι κατὰ τὴν σάρκα· διατι ἐκεῖνη ἐκατέβηκε κατὰ τὸν Δαβιτικὸν λόγον «ἐκλινεν οὐρανὸς καὶ κατέβη» μὰ ὅχι ἡ σὰρξ. Καὶ μὴ μοῦ εἴπῃς τώρα, πῶς ἡ σὰρξ ἔχει νόμον, ἀντιστρατεύμενον τῷ νόμῳ τοῦ νοῦς ἐκάστου, καὶ διὰ τοῦτο δὲν ἔφραγε ὁ Χριστὸς νὰ ἐνδυθῆ τοιαύτην σάρκα, διατι λέγω σου, πῶς τοῦτο εἶναι ἀλήθεια εἰς ἐκείνους ὅπου ἦσαν κρατημένοι μὲ τὸ προπατορικὸν ἁμάρτημα, μὰ ὁ Χριστὸς, ὅπου δίχως ἐκεῖνο ἐσυλλήφθηκε, δὲν ἦτον εἰς τοιοῦτον νόμον ὑποκείμενος. Ἀπὸ τὴν Παρθένον Μαρίαν λοιπὸν σάρκα ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἔλαβεν, ὅχι κατὰ φαντασίαν, μὰ ἀληθινῆν. Καὶ ἀπὸ τοῦτο γνωρίζεται ἄλλο ἐν ὧς ἂν πόρισμα (ὡς φασὶ Γεωμέτραι) πῶς δηλαδὴ οὔτε ἡ σὰρξ ἐπάτη εἰς θεότητα, διατι ἂν ἤθελεν ἀλλάξει, ἤθελεν εἶσθαι κατὰ φαντασίαν, καὶ ὅχι ἀληθινὴ σὰρξ· μὰ ἠμπορεῖ τις εἰς τοῦτο νὰ ἐρωτήσῃ, λέγων; Ἐπειδὴ καὶ ἡ θεότης τοῦ Ἰησοῦ καθὼς ἦτον, ἔμεινεν ἀναλλοίωτος, καὶ μετὰ τὴν ἐνωσιν, καὶ ἡ ἀνθρωπότης ὁμοίως ἀνθρωπότης ὡς καὶ πρότερον ἔμεινε, μ' ὅλον τοῦτο καὶ τὰ δύο μίαν ὑπόστασιν ἐκάνασιν, ὅταν ἡ ὑπόστασις ἐκεῖνη ἔπασχε τὸν σταυρὸν καὶ τὸν θάνατον, καὶ αἱ δύο φύσεις τίχα τὰ πάθη ἐμετέχασιν, ἢ μόνῃ ἢ μία; καὶ ποία ἀπὸ τὰς δύο; καὶ διατι ἐκεῖνη καὶ ὅχι ἡ ἄλλη; διὰ τοῦτο γροικᾶτε, τὸ τέταρτον ζήτημα, ὅπου λέγει ἂν ἡ σάρκα μόνῃ τοῦ Ἰησοῦ ἔπασχεν ἢ καὶ ἡ θεότης, τὸ ὅποσον ἀπὸ τὰ εἰρημένα φανερόν ἀπομένει, διατι ἂν ἴσως καὶ πᾶσα φύσις εἰς τὰ ἰδιώματα τῆς ἔμεινεν, ἢ θεότης εἰς τὰ τῆς θεότητος, καὶ ἡ ἀνθρωπότης εἰς τὰ τῆς ἀνθρωπότητος, καὶ ἡ θεότης ἔχει ἰδιώματα τὸ ἀπαθὲς, λοιπὸν ἐκεῖνη, δὲν ἔπαθε, μὰ ἡ ἀνθρωπότης, ἢς ἴδιον τὸ πάσχειν· τὸ ἴδιον καὶ ὁ ἄγγελος νὰ διορίζῃ φαίνεται σήμερον, λέγωντας «εἶδὸν συλλήψῃ ἐν γαστρὶ καὶ τέξῃ υἱὸν καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν» (47) ἤγουν Σωτῆρ «αὐτὸς γὰρ σώσει τὸν λαὸν αὐτοῦ, ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν» (48). Λοιπὸν, ἂν ἴσως καὶ ἐκεῖνος ὅπου ὀνομάσθηκεν Ἰησοῦς ἔμελλε νὰ σώσῃ τὸν ἀνθρώπον μὲ τὸν θάνατόν του· καὶ ἐκεῖνος δὲν ἦτον, παρὰ ἡ ἀνθρωπότης, καλὰ καὶ δὲν ἔλειπεν ἡ θεότης ἀπὸ κείνον, μόνῃ ἢ ἀνθρωπότης ἔπαθε· μὰ φανερώτερα ὁ ἴδιος Χριστὸς εἰς τὸν Ματθαῖον τὸ λέγει «ἦλθεν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου δοῦναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ λύτρον ἀντι πολ-

48). Λου. 1.— Ματ. 1.

νά πιάση τὴν μάχαιραν νὰ σφάξῃ τὸν υἱὸν του, τοῦ φωνάζει ὁ Ἄγγελος νὰ μὴ βάλῃ τὴν χεῖρά του εἰς τὸ παιδάριον, μὰ ἀντὶ ἐκείνου, τὸν κριὸν ὁποῦ ἦτον δεδεμένος ἐν φυτῷ σαρὰκ, νὰ σφάξῃ, τὸ ὁποῖον καὶ ἐγένηκε· διὰ νὰ φανερώσῃ πῶς ὁ ἀγαπητὸς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς θέλει ναί, διὰ νὰ ὑποταχθῇ τοῦ Πατρὸς του θυσία νὰ γενῆ διὰ τὰς ἁμαρτίας μας μὰ, μ' ὅλον τοῦτο ἐκεῖνος θέλει ἀπομείνει ζωντανὸς καθὼ εἶναι υἱὸς Θεοῦ, καὶ θέλει σφαγῆ ἢ ἀνθρωπότης του τὴν ὁποῖαν ὁ κριὸς ἐσημάδευε. Δὲν ἔπαθε λοιπὸν ἡ θεότης, μὰ μόνῃ ἡ ἀνθρωπότης. Καὶ μὴ λογιώσης τὰ πάθη διὰ τοῦτο νὰ μὴν ἦσαν ἀξια καὶ ἱκανά, τὸ γένος ὅλον τῶν ἀνθρώπων νὰ λυτρώσουσι, διατὶ εἰς μόνῃν τὴν σάρκα ἐγενήκασι (καθὼς φαίνεται νὰ ἐρωτᾷ τὸ Εὐαγγέλιον)· διατὶ ἄλλοι τόσοι κόσμοι νὰ ἐθέλασιν εἶσθαι, ὅσα ἁμαρτήματα, καὶ πᾶσα εἰς τόσα ἁμαρτήματα νὰ εἶχε ἢ καὶ τούτων πολυπλάσια, τὰ πάθη τοῦ Χριστοῦ, ὁποῦ εἰς τὴν σάρκα ἐδέχθηκεν ἦσαν ἀξια νὰ τὰ λειώσουσιν ὅλα καὶ ὅλων τῶν κόσμων, διατὶ δὲν ἦτον μοναχὴ σὰρξ καὶ γυμνὴ, ὡς ἂν τὴν ἐδικήν μας (εἰ καὶ τῆς αὐτῆς φύσεως) μὰ ἐσιμμένη μὲ τὴν θεότητα καὶ τέτοιαις λογῆς ἐσιμμένη, ὁποῦ ὑπόστασις μία αἱ δύο φύσεις ἐγενήκασι· καὶ διὰ τοῦτο μία τῆς ἄλλης φύσεως ἠκειοποιεῖτο τὰ ἰδιώματα, ὄχι κατὰ φύσιν, μὰ κατὰ τὴν ἱεράν ἀντίδοσιν· διὰ τοῦτο καὶ τὸ πάθος, ὁποῦ μόνῃ ἡ σὰρξ ἐδέχετο, ἡ θεότης οἰκείον τὸ ἐποιεῖτο, καθὼς εἰς τὴν Γραφὴν φαίνεται, ὅταν λέγει «ὄψεσθε τὴν ζωὴν ὑμῶν κρεμασμένην ἀπέναντι τῶν ὀφθαλμῶν ὑμῶν· μ' ὅλον ὁποῦ τὴν ζωὴν δὲν ἐθεωροῦσαν, οὔτε ἡ ζωὴ ἦτον κρεμασμένη, μὰ ἡ σὰρξ τῆς ζωῆς, ἦγουν, τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ ὁποῦ ἔλεγεν «ἐγὼ εἰμι ἡ ζωὴ» ἡμοίως καὶ ὁ Παῦλος λέγει «εἰ γὰρ ἔγνωσαν, οὐκ ἂν τὸν Κύριον τῆς δόξης ἐσταυροῦσαν» (ῥῥ) ὄχι διατὶ ἐσταυρώθη ὁ Κύριος τῆς δόξης, ἦγουν ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ καὶ Θεὸς τῆς δόξης, μὰ διατὶ ἠκειοποιεῖτο τὰ τῆς σαρκὸς, ὡς εἶρηται· καὶ τόσον οἰκειά του τὰ εἶχεν ὁποῦ ἀποκοτᾷ ἡ Ἱερὰ Θεολογία νὰ λέγῃ, Θεὸς ἐγεννήθη, ἐτρᾶθη, ἐκοπίασεν, ἐπείνησεν, ἐδίψησεν, πλέει ἀπάνω, ἐπειράθη, ἐπρηδόθη, ὕβρισθη, ἐτιμωρήθη, ἔπαθε καὶ ἐσταυρώθη· διατὶ κατὰ πῶς λέγομεν, οὗτος ὁ ἀνθρώπος, τοῦτο τὸ παιδίον εἶναι Θεός, ἰσχυρός, ἐξουσιαστὴς ἄρχων

ειρήνης, Πατὴρ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος· καὶ ὡς θεὸς εἶναι ἀναρχος, ἀδιδος, ἀόριτος, ἀκατάληπτος, ἀνεξιχνίαστος καὶ ἀπερίγραπτος· τέτοιαις λογῆς μποροῦμεν νὰ ποῦμεν μὲ ἀλήθειαν, τοῦτος ὁ Θεὸς εἶναι ἀνθρώπος, ἀσθενής, ἐξουθενημένος, χθελινός, ψηλαρητὸς γνωστὸς εἰς ὅλους (ἂν ἡ φύσις μας εἶναι γνωστὴ) περιγραπτὸς καὶ πλάσμα, ὡς ἂν καὶ ἡμᾶς· ὄχι κατὰ τὸν λόγον τῆς θεότητος, μὰ τῆς ἀνθρωπότητος. Ἐπειδὴ λοιπὸν, τέτοιαις λογῆς οἰκειοποιεῖται τὰ πάθη τῆς σαρκὸς ἢ θεότης, μ' ὅλον ὁποῦ δὲν ἔπασχεν ἐκεῖνη, ἀξια ἦσαν τὰ πάθη ὁποῦ ἐδέχετο, ὡς οἰκεῖα, νὰ ἐξαλείψουσιν ὅσα ἁμαρτήματα ἐθέλασιν εἶσθαι. Μὰ φθάνουσιν ὡς ἐδῶ τὰ ζητήματα ὁποῦ ἐκβάλλομεν ἀπὸ τὰ λόγια τοῦ παρόντος ἀγγέλου, διατὶ ἄλλος ἄγγελος ὁποῦ δείχνει τοῦ Χριστοῦ νὰ πῆ τὸ πατήριον τοῦ θανάτου του, μᾶς σπουδάζει νὰ ποῦμεν καὶ τίποτε διὰ τὸ πάθος του· καὶ λοιπὸν ἀναμείνετε εὐχόμενοι.

Βον ΜΕΡΟΣ

Εκαμεν ἡ Ἁγία Τριάς ἀνάμειξά της (ὡς ἠκούσαμεν) συμβούλιον, διὰ τὸ πλάσῃ ἀπὸ τὸ μὴ εἶναι, τὸν ἄνθρωπον, καὶ ἂν ἐκεῖνος μὲ δόλον ἀπὸ τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ ξεπέσῃ, ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ νὰ ἔλθῃ σάρκα νὰ πάρῃ καὶ εἰς ἐκείνην νὰ ἀποθάνῃ, διὰ νὰ τὸν γυαλίρῃ εἰς τὴν δόξαν τῆς εἰκόνας του. Κάνουσι καὶ σήμερον οἱ παρὰ νόμου γραμματεῖς καὶ ἀρχιερεῖς συμβούλιον, ὅπου ἔπρεπε λάτραι τῆς Τριάδος νὰ εἶναι, καὶ κάνουσιν το διὰ νὰ θανατώσουσι, τὸν ἴδιον ποιητὴν της, αὐτὸν τὸν Θεὸν της, τὸν ἕνα τῆς Τριάδος. «Τότε συνήχθησαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ἀρχιερέως τοῦ λεγομένου Καϊάφα καὶ συνεβουλεύσαντο, ἵνα τὸν Ἰησοῦν κρατήσωσι δόλω καὶ ἀποκτείνωσιν». Ὡς καὶ εἰ διαφορὰ ἀπὸ τὸ ἕνα ὡς τὸ ἄλλο συμβούλιον. Ἐκεῖνο ἐγένηκε διὰ νὰ πλασθῇ ὁ ἄνθρωπος, καὶ τοῦτο διὰ νὰ φρονευθῇ ὁ πλάστης τοῦ ἀνθρώπου· ἐκεῖνο, δι' ἡσυχίας ὁ Θεὸς εἰς τὸν ἄνθρωπον τὴν εἰκόνα του, καὶ τοῦτο, διὰ νὰ λειώσῃ ὁ ἄνθρωπος τὴν τοῦ Θεοῦ εἰκόνα· ἐκεῖνο, διὰ νὰ ἔλθῃ ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, σάρκα νὰ πάρῃ, καὶ τοῦτο, διὰ νὰ φονεύσῃ ὁ ἄνθρωπος τὴν σάρκα τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ· ἐκεῖνο, διὰ νὰ δώσῃ ζωὴν ἐκείνου ὅπου οὐδεποσῶς ἦτον, καὶ τοῦτο, διὰ νὰ πάρῃ τὴν ζωὴν ἐκείνου ὅπου πάντα ἦτον· ἐκεῖνο, εἰς ὀλίγα λόγια, διὰ νὰ γενῆ εἰς τὸν κόσμον ἄνθρωπος, τοῦτο διὰ νὰ παρῆ αὐτὸς ὁ Θεὸς ἀπὸ τὸν κόσμον. [Μὰ καλὰ τὸ λέγει ὁ Ματθαῖος, δὲν ἐγένηκεν ἀπὸ τοὺς ἀρχιερεῖς τοῦ Θεοῦ, μὰ τοῦ λαοῦ ὄντως «λαοῦ Σοδόμων καὶ Γομόρρας» ὅπου, ἐδικαιώθησαν τὰ Σόδομα καὶ Γόμορρα παρ' αὐτούς.] Καὶ τίς ἡ ποιητικὴ αἰτία τοῦ νὰ σταθῇ τέτοιας λογῆς συμβούλιον; ὄχι ἄλλο παρὰ αἱ εὐεργεταὶ ὅπου ὁ Χριστὸς των ἔκανε· τὰ λόγια καὶ ἔργα του, ὅπου ἔλεγε καὶ ἔκανε διὰ νὰ τοὺς φέρῃ αὐτοὺς εἰς τὴν τελείαν θεογνωσίαν, τοὺς ἐπέροισιν εἰς τὸ νὰ ἐπιθυμοῦσι τοῦ Χριστοῦ τὸν θάνατον. Τὰ λόγια ὅπου

* εἰς τὴν ἰαν.

τότε εἶπασιν, τὰ πράγματα, ἅς μαρτυρήσουσι. «Τί ποιοῦμεν; ὅτι ὁ ἄνθρωπος οὗτος πολλὰ σημεῖα ποιεῖ;» (56) δὲ λέγουσι τί ποιοῦμεν; ὅτι πλανᾷ τὸν ὄχλον· ὅτι ἐστὶ βλάσφημος; ὅτι ἐναντιοῦται τῷ νόμῳ; ὅτι ἐστὶ κακοποιὸς ὅποιανδήποτε κακίαν, ἀλλ' ὅτι πολλὰ σημεῖα ποιεῖ». Καὶ διατὶ τὰ τοιαῦτα ἔκανε ἐκεῖνος ὅπου τὴν δόξαν καὶ τὰ πλοῦτη ἐζύγωνεν, παρὰ διὰ εὐεργεσίαν ἐδικήν τως; Λοιπὸν ἅς τὸν θανατώσωμεν λέγουσιν, διατὶ μᾶς εὐεργετᾷ. Ὡς ἀχαριστία, ἀμάδι, ἀμάδι καὶ φθόνος ὅπου περισσεύει πᾶσαν ἄλλην ἀχαριστίαν καὶ φθόνον. Ἐπειδὴ, ποῖός ποτε ἀνέγνωρος ἀνευχαρίστησεν ἐκεῖνον ὅπου τὸν εὐεργέτησε, διατὶ τὸν εὐεργέτησεν; εἰς ἄλλα ἔργα ἢ ὑποθέσεις, μπορετὸν εἶναι, μὰ εἰς τὰς ἰδίας εὐεργεσίας, ὄχι ἄλλος βέβαια, παρὰ τοῦτοι ὅπου τῶς κακοφαινεται διὰ τὰ σημεῖα ὅπου ὁ Χριστὸς ἔκανε εἰς τὸ ἔθνος τως, καὶ ὄχι εἰς ἄλλο· διὰ νὰ πιστεύσουσι τὰ ἄλλα ἔθνη μὲ τὸ μέσον τως αὐτῶν, καὶ ὄχι αὐτοὶ μὲ τὸ μέσον τῶν ἄλλων καὶ νὰ εὐεργετήσῃ πλέα αὐτοὺς παρὰ τοὺς ἄλλους. «Λαὸς μου τί ἐποίησα σοι; ἢ τί ἐλύπησά σε; παιδί μου, τί σοῦ ἔκαμα; ἠγαπημένε μου Ἰσραὴλ τί σοῦ ἔπταισα, καὶ συμβουλεύεσαι νὰ μὲ θανατώσῃς; διατὶ ποιῶ σημεῖα; καὶ κάνω τοὺς τυφλοὺς σου καὶ ἀναβλέπουσι, τοὺς χωλοὺς σου καὶ περιπατοῦσι, τοὺς παραλύτους σου καὶ κινουῦνται, τοὺς νεκροὺς σου καὶ ἀναστάνονται; καὶ ποῦρι πομένο τὸ εἶχα προτήτερα εἰς τὸν Ἰσραὴλ, ὅταν ἔλεγα πνεῦμα Κυρίου ἐπ' ἐμέ, οὐ ἔνεκεν ἔχρισ με, εὐαγγελίζεσθαι πτωχοῖς ἀπέσταλκέ με, ἰσασθαι τοὺς συντετριμμένους τὴν καρδίαν, κηρύττειν αἰχμαλώτοις ἀφῆσιν καὶ τυφλοῖς ἀνάβλεψιν» (57) μὰ ἂν δὲν τὸ ἤθελα εἶπε καὶ ὄλας, τί βλάβημιον ἔχεις ἀπὸ τὰ θαύματά μου; διατὶ σέγνω τὸν λαὸν μὲ τοῦ λόγου μου, καθὼς λέγει μέρος ἀπὸ σᾶς, θεωρεῖτε ὅτι οὐκ ὠφελεῖτε οὐδέν; «Ἰδε ὁ κόσμος ὅλος ὀπίσω αὐτοῦ ἀπῆλθε; καὶ τί μεγάλον; ἂν ὁ κόσμος γυρεύει τὸν κτίστην του καὶ ἀκολουθεῖ τοῦ πλάστου του; ἂν ὁ κόσμος γυρεύει τὸν κτίστην του καὶ ἀκολουθεῖ τοῦ πλάστου του; τίνος ἀπὸ τῶν δύο ζηλεύετε; τοῦ κτίστου ἢ τῶν κτισμάτων; τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, ἢ τῶν ἀνθρώπων; ὁ φθόνος αὐθάδης καὶ ὡς πᾶσον ὑψώθηκεν, ὥστε καὶ κατὰ τοῦ Θεοῦ νὰ μηχανάται θάνατον. Μὴ ἐρωτᾷς πλέον προφητὰ Δαυὶδ τὴν ἀφορητὴν διὰ τὴν ὁποίαν τὸ συμβούλιον τοῦτο ἐγένηκε· μὴ λέγεις πλέον «ἵνα τί ἐφρούραζαν ἔθνη καὶ λαοὶ ἐμελέτησαν κενὰ (ἵνα τι παρέστησαν οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς, καὶ οἱ ἀρχόντες συνήχθησαν ἐπὶ τὸ

αὐτὸ κατὰ τοῦ Κυρίου καὶ κατὰ τοῦ Χριστοῦ αὐτῶν»(62) διατι μοναχοὶ τὼς σήμερον τὴν ἀφορμὴν λέγουσιν «ὅτι πολλὰ σημεῖα ποιεῖ· καὶ ὅτι «ὁ κόσμος ὅλος ὀπίσω αὐτοῦ ἀπῆλθεν» ὅπου εἶναι ἀχαριστία καὶ φθόνος· ὃ καταραμένη βουλή ἀπὸ τὸν προπάτορα ἐκείνων ὅπου τὴν βουλευσονται «ἐπικατάρατος ὁ θυμὸς αὐτῶν ὅτι αὐθάδης καὶ ἡ μήνις αὐτῶν, ὅτι ἐσκληρύνθη»(63) «Συμεῶν καὶ Λευὶ ἀδελφοί», (ἦγουν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς) συνετέλεσαν ἀδικίαν ἐξ αἰρέσεως αὐτῶν· εἰς βουλήν αὐτῶν μὴ ἔλθοι ἡ ψυχὴ μου, καὶ ἐπὶ τῇ σύστασει αὐτῶν μὴ ἔρεῖσαι τὰ ἤκατά μου· ὅτι ἐν τῷ θυμῷ αὐτῶν ἀπέκτειναν ἀνθρώπους, καὶ ἐν τῇ ἐπιθυμίᾳ αὐτῶν ἐνευροκόπησαν ταῦρον». Μὲ περισσότερα λόγια ὁ Σολομών τὸ συμβούλιον ἐφανέρωσε, τὰ ὅποια οἱ εὐαγγελισταὶ δὲν εἶπασιν, ἢ διατι ἐκεῖνος τὰ εἶχε πομένα, ἢ διὰ τὰ μὴ δεῖξουσιν τὴν ἀλήθειαν παραχαράττειν «ἐνεδρεῦσομεν τὸν δίκαιον ὅτι δύσχετος ἡμῖν ἐστι, καὶ ἐναντιοῦται τοῖς ἔργοις ἡμῶν, καὶ ὀνειδίζει ἡμῖν ἁμαρτήματα νόμου, καὶ ἐπισημαίνεται ἡμῖν ἁμαρτήματα παιδείας ἡμῶν· ἐπαγγέλλεται γινῶσιν ἔχειν Θεοῦ, καὶ παῖδα Κυρίου ἑαυτὸν ὀνομάζει· ἐγένετο ἡμῖν εἰς ἔλεγχον ἐννοιῶν ἡμῶν· βαρὺς ἐστιν ἡμῖν καὶ βλεπόμενος, ὅτι ἀνόμιος τοῖς ἄλλοις ὁ βίος αὐτοῦ· εἰς κίβδηλον ἐλογισθῆκεν αὐτῷ, καὶ ἀπέχεται τῶν ὁδῶν ἡμῶν ὡς ἀπὸ ἀκαθαρσιῶν· μακαρίζει ἕσχατα δίκαιον, καὶ ἀλαζονεύεται Πατέρα Θεόν· ἴδωμεν εἰ οἱ λόγοι αὐτοῦ ἀληθεῖς καὶ πειράσωμεν τὰ ἐν ἐκβάσει αὐτοῦ· εἰ γὰρ ἐστιν ὁ δίκαιος υἱὸς Θεοῦ, ἀντιλήψεται αὐτοῦ, καὶ ρύσεται αὐτὸν ἐκ χειρὸς ἀνθεστηκότων· ἴβρι καὶ βασιάνω ἐτάσωμεν αὐτὸν, ἵνα γινῶμεν τὴν ἐπιείκειαν αὐτοῦ, καὶ δικάσωμεν τὴν ἀνεξικακίαν αὐτοῦ· θανάτῳ ἀσχήμονι καταδικάσωμεν αὐτὸν· ἐστὶ γὰρ αὐτοῦ ἐπισκοπὴ ἐκ λόγων αὐτοῦ»(64). Ταῦτα ἔλογισαντο καὶ ἐπλανήθησαν· ἀπετύφλωσε γὰρ αὐτοὺς ἡ κακία αὐτῶν· καὶ οὐκ ἔγνωσαν μυστήρια Θεοῦ, ὃ καὶ πόσους ὁ φθόνος καὶ ἡ κακία τυφλώνει τὴν σήμερον εἰς τὸν τόπον τοῦτον, καὶ κάνουνσιν ὅμοια συμβούλια κατὰ τῶν δικαίων· ὡς θανατώσωμεν τὸν δεῖνα διατι τοῦ ἀκολουθοῦσι πολλοὶ, ὑποταγὴν δὲν μᾶς δίδει, διατι ἔχει δόξαις· καυχᾶται νὰ εἶναι ἀπὸ μᾶς μεγαλείτερος. Ὡς συμβούλια παράνομά καὶ καταραμένα· «ἐπικατάρατος ὁ θυμὸς αὐτῶν ὅτι

62) Ψαλ. 2.—63) Γεν. 44.—64) Σοφ. Σολ. 2.

αὐθάδης, καὶ ἡ μήνις αὐτῶν ὅτι ἐσκληρύνθη». Μὰ μ' ὅλον ὅπου ἐδώκασι τέλος τῆς βουλῆς τὼς «ὁ κατοικῶν ἐν οὐρανοῖς ἐξεγέλασεν αὐτοὺς, καὶ ὁ Κύριος ἐμικτύρισε αὐτοὺς» διατι αὐτοὶ τὸ ἐκάμασι, διὰ τὰ μὴν ἀκολουθῆ ὁ λαὸς τοῦ Χριστοῦ· μ' ὅλον τοῦτο ἄλλη ὁδὸς εὐχολώτερη* δὲν εὐρέθηκεν, ὅλοι νὰ τὸν πιστεύσουσι καὶ νὰ τοῦ ἀκολουθοῦσιν, ὡς ἂν ὁ θάνατος ὅπου τοῦ ἐδώκασι· ἐπειδὴ ὁ θάνατος τὴν δύναμιν τῆς θεότητός του ἐφάνέρωσε καλῶτατα, ἔστωντας καὶ νὰ ἀναστήσῃ τὸ κορμὶ ὅπου αὐτοὶ ἐθανατώσασι· ἐρρίψασι καὶ οἱ υἱοὶ τοῦ Ἰακώβ τὸν ἀδελφόν τὼς τὸν Ἰωσήφ εἰς τὸν λάκκον διὰ τὰ ἐμποδίσουσι τὰ ἐνύπνια του, καὶ πάλιν τῶν ἐμπόρων ἀπ' ἐκεῖ τὸν ἐπουλήσασι, μ' ὅλον τοῦτο, ἐκεῖνος ἦτον ἡ ἀρχὴ (νὰ τελειωθοῦσιν αἱ περὶ Ἰωσήφ προφητεῖαι· καλὰ τὸ λέγει ὁ κωιθάρωδης Προφήτης «Κύριος διασκεδάξει βουλὰς ἐθνῶν, ἀθετεῖ δὲ λογισμοὺς λαῶν, καὶ ἀθετεῖ βουλὰς ἀρχόντων, ἢ δὲ βουλή τοῦ Κυρίου εἰς τὸν αἰῶνα μένει». Ἀπειτίς τὸ συμβούλιον κατὰ τοῦ Ἰησοῦ ἐγένηκεν, εἰς τὸ ὅποιον ἡ ψῆφος ἐδόθηκεν νὰ θανατώσωσι τὸν Χριστὸν, τί ἄλλο ἔπρεπεν ἐκεῖνος νὰ κάμῃ παρὰ νὰ μισέηται ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους, καὶ εἰς τόπον ἔρημον νὰ σιρθῆ· τοῦτο καὶ ἄλλως γίνεται· Ἰησοῦς γὰρ οὐκέτι παρερησία περιεπάτει ἐν τοῖς Ἰουδαίοις, ἀλλὰ ἀπῆλθεν ἐκεῖθεν εἰς χώραν ἐγγὺς τῆς ἐρήμου εἰς Ἐφραῖμ λεγομένην πόλιν, κακεῖ διέτριβε μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ»(65) πρῶτον διατι ἔπαχε νὰ χωνέψουσι τὴν μάνιταν μετὰ τὴν ἀπουσίαν του διατι φαίνεται σου καὶ μετὰ τὸ νὰ μὴν θεωροῦνται οἱ ἐχθροὶ, ἢ ἐχθρα λησμοναται, καθὼς καὶ μετὰ τὸ νὰ θεωροῦνται, ἀναζωοπυρεῖται· δευτερον διὰ τὰ μᾶς δεῖξῃ, νὰ μὴν ἀρπάζωμεν ἡμεῖς τοὺς κινδύνους ἀπὸ λόγον μας, οὔτε εἰς αὐτοὺς ἀλλόγιαστα νὰ πίπτωμεν· μὰ τὸ περισσότερον, διατι ἐκεῖνοι μετὰ τὸ συμβούλιον ὅπου ἐκάμασι, τὸν Χριστὸν εἶχασιν ζυγωμένον ἀπὸ λόγου τὼς, διὰ τοῦτο ὁ Χριστὸς εἰς τὴν ἔρημον ἔρχεται, ἦγουν εἰς τὴν τῶν ἐθνῶν Ἐκκλησίαν· διὰ τὴν ὅποιαν ὁ Παῦλος εἶπε «πολλὰ τὰ τέκνα τῆς ἐρήμου μάλλον, ἢ τῆς ἐχούσης τὸν ἄνδρα»(66) καὶ πρὸς τὴν ὅποιαν λέγεται «εὐφρανθήτη ἔρημος, ἢ οὐ τίκτομα, ρῆξον καὶ βόησον ἢ οὐκ ὀδίνουσα»(67) σιμὰ τῆς ὁποίας μία χώρα εὐρίσκετο, Ἐφραῖμ λεγομένη, ὅπου θέλει νὰ πῆ, εὐκαρπία, καὶ ἐκεῖ ὁ

* οὕτως ἔχει εὐχολώτερη 65) Ἰω. 11.—66) Γαλ. 4.— 67) Ἦσ. 54

Χριστός ἦτον· διατι τὴν ἔρημον τῶν ἐθνῶν Ἐκκλησίαν, εἰς εὐκαρτίαν τῆς πίστεως ἤλλαξεν ἔσιωντας καὶ αὐτὸς πηγὴ ὕδατος νὰ γενῆ εἰς ἐκείνην, κατὰ τὴν λέγουσαν προφητείαν, καὶ εἰς τὴν διηρώσαν γῆν πηγὴ ὕδατος ἔσται, «καὶ ἔσται ἡ ἄνυδρος εἰς ἔλη»· καὶ ὡς τὴν σήμερον, ἐκεῖ εἰρίσκειται, κατὰ τὴν ὑπόσχεσιν ὅπου εἶπεν «ἰδοὺ ἐγὼ μεθ' ὑμῶν εἶμι πάσας τὰς ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος». Καλὰ καὶ νὰ ἐφάνηκε πῶς σαματικῶς ἀπὸ κεῖ νὰ ἐμίσειψε. Διατι ἀπείτις οἱ Ἰουδαῖοι μετὰ τὴν ἀπουσίαν του περισσότερο ἐθυμοῦντο, καὶ δεδώκεισαν ἐντόλην, ἵνα ἐάν τις γνῶ ποῦ ἔστι, μὴνύσῃ ὅπως πιάσωσιν αὐτὸν, ἔρχεται πάλιν εἰς τὴν Ἰουδαίαν, πρῶτον διὰ νὰ μὴ φανῆ πῶς φεύγει τὸν θάνατον ὅπου ἐπεθύμει νὰ πάρῃ· δεύτερον διὰ ν' ἀποχαιρετίσῃ πρὶν ἀποθάνῃ τὸν ἠγαπημένον του υἱὸν τὸν Ἰσραὴλ· «μέγα μοι ἔστιν, εἴ ἔτι Ἰωσήφ υἱός μου ζῆ» (68) εἶπεν Ἰακώβ διὰ τὸν Ἰωσήφ «πορευθεὶς, ὄψομαι αὐτὸν, πρὸ τοῦ ἀποθανεῖν με». Τὸ ὅμοιον μοῦ φαίνεται καὶ ὁ Χριστὸς νὰ ἔλεγεν ὅταν ἀπὸ τὴν ἔρημον ἐμίσειψε, διὰ νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν Ἰερουσαλήμ. Μεγάλον εἶναι ἂν ζῆ ὁ ἠγαπημένος μου υἱός· εἶναι μπορετὸν καὶ δὲν τὸν ἀπέθανε τὸ συμβούλιον; αἱ, εἰς κακὴν κατάστασιν στέκει· καὶ ἅς ὑπάγω νὰ τὸν ἀποχαιρετίσω πρὶν καταβῶ, (ὡ λύπη καὶ πόνος), εἰς τὸν Ἄδην· καὶ καλὰ καὶ ἐκεῖνος εἶναι ὅπου θέλει νὰ μοῦ δώσῃ τὸν θάνατον, ἅς τὸν ἰδῶ, καὶ ἅς με θανατώσῃ· ἐκάτερον ἕως καὶ ὁ Ἰακώβ πῶς ἔχει νὰ γενῆ εἰς τὴν Αἴγυπτον αἰχμαλωτος καὶ ἐκεῖνος καὶ ὅσοι ἀπὸ κεῖνον, μὰ ἡ ἀγάπη τοῦ παιδιοῦ καὶ ὁ πόνος ὅπου εἶχε διὰ κεῖνον τοῦ ἐκβαλε τὸν λογιζομὸν τῆς αἰχμαλωσίας. Κατέχω βέβαια καὶ ἐγὼ, πῶς εἰς τὴν Ἰερουσαλήμ παγένωντας, δομένος καὶ πουλημένος θέλω δοθῆ εἰς τὰ ἔθνη, μὰ ἅς ἰδῶ τὸν υἱόν μου καὶ ἅς ἀποθάνω. Ἔρχεται λοιπὸν γεμάτος πόθου καὶ πόνου· τὸ ἕνα διὰ ν' ἀποθάνῃ, καὶ τὸ ἄλλο διατι ἐμίσειγεν ἀπὸ τὸν Ἰσραὴλ. Καὶ κατὰ πῶς ἕνας κύριος ὅταν γροικᾷ τὴν ὄραν νὰ μισήρῃ ἀπὸ τὰ παιδιά του, περισσότερο ἀνάπτει ἀπὸ τὴν ἀγάπην τως, τέτοιας λογῆς καὶ ὁ Ἰησοῦς «εἰδὼς ὅτι ἐλήλυθεν αὐτοῦ ἡ ὄρα, ἵνα μεταβῆ ἐκ τοῦ κόσμου τούτου πρὸς τὸν Πατέρα, ἀγαπήσας τοὺς ἰδίους τοὺς ἐν τῷ κόσμῳ, εἰς τέλος ἠγάπησεν αὐτοὺς, καὶ διὰ τοῦτο συχνὰ μετὰ κείνους νὰ

τρώγῃ ἐπεθύμει· μὰ διατι δὲν ἦτον μοναχῶς οἱ δίκαιοι, ἴδιοι του, μὰ καὶ οἱ ἁμαρτωλοὶ ὅπου ἐμελλον νὰ μετανοήσουσι, δὲν ἔτρωγε μόνον με τοὺς ἀποστόλους, μὰ καὶ με τοὺς λεπροὺς, τοὺς ἁμαρτωλοὺς ὅπου καὶ γυναῖκες ἁμαρτωλοὶ τὴν εἰσπλαγχγίαν του καὶ συγκατάβασιν γροικῶντας, ἤρχοντο με δάκρυα καὶ συγχώρησιν τῶν ἁμαρτιῶν τως ἐζητοῦσαν καὶ ἐπέρονασι. Τὴν μίαν ἀπὸ κείναις ὁ Λουκᾶς διηγᾷται λέγωντας «καὶ ἰδοὺ γυνὴ ἐν τῇ πόλει ἣτις ἦν ἁμαρτωλὸς ἐπιγνοῦσα ὅτι ἀνάκειται ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Φαρισαίου κομίσασα ἀλάβαστρον μύρου, καὶ στάσα παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ ὀπίσω, κλαίουσα ἤρξατο βρέχειν τοὺς πόδας αὐτοῦ τοῖς δάκρυσιν» (69) ἐγνώρισε πῶς ἀπὸ τὴν ἀγάπην τρώγει με τοὺς ἁμαρτωλοὺς, καὶ ἦλθε καὶ αὐτὴ ὡς ἂν ἁμαρτωλὸς νὰ τὴν ἀγαπήσῃ· ἐπιγνοῦσα, (μὴν περάσωμεν παρακαλῶ με σιωπὴν τὸν λόγον) ἐπιγνοῦσα, ὡ γνῶσις γεμάτη σοφίας! δὲν ἐγνώριζε προτιότερα ὅταν ἡμάρτανε, μὰ ὅταν ἐλάγιασε τὴν ἁμαρτίαν της, τότε ἤρχισε νὰ γνωρίζῃ τρέχει σὺν μίαν φορὰν με σπουδὴν μεγάλην μίαν κανόδοξο γυνὴ, εἰς μίαν σκοτεινὴν κάμαραν διὰ νὰ στολισθῇ χροστὰ καὶ με βίαν, καὶ ἀντὶ νὰ πιάσῃ τὰ σκεύη εἰς τὰ ὁποῖα ἔχει φυλαμένα τὴν κογχύλην, ἢ τὰ ἄλλα της ἀλείμματα, δίδει τὸ χέρι εἰς τὰ χρειασιδία τοῦ μελαγίου, καὶ με τὰ κείνο ἀλείφεται, καὶ τῆς φαίνεται νὰ ἐστολισθῆκεν, ὥστε νὰ εἶναι εἰς ἐκεῖνο τὸ σκότος, μὰ ἀπείτις ἔλθῃ ἀνάδια τοῦ ἡλίου, καὶ ἰδῆ τὴν ὄψιν της, ὡ καὶ πῶς γνωρίζει παρενθὺς τὴν ἀσχημάδιαν της; ἔστεκε καὶ ἡ πτωχὴ τούτη εἰς τὸ σκότος τοῦ κόσμου· καὶ ταῖς ἀσχημάδαις τῆς ἁμαρτίας της, διὰ εὐμορφίας ταῖς ἐλόγιαζεν: Ἄντειλεν ὁ τῆς δικαιοσύνης ἥλιος εἰς τοὺς ἁμαρτωλοὺς ὅπου εἰς τὸ σκότος ἐκάθηντο, καὶ τότε ἐπιγνοῦσα τούτη τὰς ἀσχημάδαις της ἦλθε με τὰ δάκρυα της νὰ πληθῆ εἰς ἐκεῖνον ἀνάδια· «ἐπιγνοῦσα»· ὅχι μόνον τοῦτο μὰ ἀκόμη καὶ ἄλλα δύο πράγματα, τὴν οὐράνιον, δηλαδὴ, δόξαν, καὶ τὴν γέννηαν τοῦ πυρός· τὸ ἕνα θέλει νὰ πάρῃ, καὶ διὰ τοῦτο ἐλπίζει· τὸ ἄλλο θέλει νὰ φύγῃ, ** καὶ διὰ τοῦτο φοβᾷται· καὶ διατι ἀπὸ τὰ πόδια τοῦ Χριστοῦ, ἔχει νὰ ἐκβαίνη ὁ ποταμὸς τοῦ πυρός, καθὼς αἱ προφητεῖαι λέγουσι «πῦρ ἐνώπιον αὐτοῦ καθήσεται, καὶ κύκλω αὐτοῦ

καταγίγαι σφοδρά· Χύνει τὰ δάκρυα εἰς τοῦ Ἰησοῦ τὰ πόδια διὰ τὴν
μπορέαν νὰ τὸν σβέσῃ. Γνωρίζει πῶς ἐγένηκεν ὄργανον καὶ ὄπλον
τοῦ διαβόλου, καθὼς ἦσαν αἱ γυναῖκες τῶν Μωσαϊτῶν, ὅπου ἐνική-
σαι τοὺς Ἑβραίους· γνωρίζει πῶς ἐγένηκε τύρωσις τῶν ἀνθρώπων, ὡς ἡ
Δαλιὰ τοῦ Σαμψὼν· γνωρίζει πῶς δὲν εἶναι πλέον εἰκὼν τοῦ Θεοῦ, μὰ
ἀλώπηξ ἀφανίζουσα ἀμπελώνας· γνωρίζει πῶς δὲν εἶναι ἀξία ἐλεημοσύνης,
πῶς ἡ δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ ἐστίλωσε τὴν ρομφαίαν τῆς, καὶ τὸ
τόξον τῆς ἠτοίμασε μὲ βέλη θανάτου, διὰ τοῦτο θέλωντας νὰ χωσθῇ
εἰς τὰς πτέρυγας τοῦ Ἰησοῦ, λογιάζεται μέσα τῆς καὶ λέγει· ὦ ἀπα-
τηλή νεότης· ὦ κάλλη, προδότες τῆς ψυχῆς μου· ὦ πλοῦτη, ἀγ-
χὴν τοῦ λαιμοῦ μου· ὦ ματαιότης ματαιότητων· ὦ σκώληξ βρωμι-
σίμενε, ὡς πότε νὰ μὲ ὠθεῖτε εἰς τὸν ἕδην; ὡς πότε νὰ μοῦ κρατεῖτε
τὸ κεφάλαιον νὰ μοῦ φέγγετε νὰ πίνω εἰς τὸ σκότος τὸ αἰώνιον; Τί ἄλλο
εἶναι τὰ κάλλη, παρὰ χορτάρια ὅπου πρὶν τὸ κόψῃς ξηραίνεται; τί ἄλλο
εἶναι αἱ ὠραιότητες, παρὰ κηρὸς ἀνάδια εἰς τὸν ἥλιον; ἄνθος εἰς τοὺς
ἀνθράκας· χιὼν εἰς τὸ νερόν, καὶ γράμματα εἰς τὴν ἄμμοτον; Τί ἄλλο
εἶναι τὰ πλοῦτη παρὰ χεῖμαρρος ἀκράτητος, πουλὶ πετάμενον, δοῦ-
λος φευγάτος, ἢ ὀδίτης σπουδαζών; Τί ἄλλο εἶναι ἡ ζωὴ τοῦτη πα-
ρὰ πομφόλυξ νεροῦ, τρεχὸς περωτῶς, ἕνα σκιανίον, ἕνα οὐδέν; Τί
ἄλλο εἶναι ἡ ἡδονή, παρὰ ἕνας λύχνος ἀνέλιος, ὅπου πρὶν ἀφῆι σβύ-
νει· γέλιοι γεμάτοι δάκρυα, χαρὰ γεμάτη θλίψεις; τί ἄλλο ἀπομένει
ἀπὸ κείνην, ἔξω ἀπὸ τὴν μετάνοιαν καὶ τὸν δαρμὸν τῆς συνειδήσεως; μὰ
νὰ πῶ θέλω πῶς τοῦτα νὰ εἶναι καὶ μεγάλου ξασμοῦ ἢ νὰ μὲ ὠφελοῦσι,
τί μοῦ πάγει ἐμένα νὰ μὲ ὠφελοῦσι, καὶ ὁ θεὸς νὰ τίχη διὰ παροξυσμὸν
καὶ (offese) του· ὦ ἀχάριστε ψυχὴ, καὶ διὰ τοῦτο ὁ Θεὸς σου τὰ ἔδωκε, διὰ
νὰ μεταχειρίζεσαι ἐναντίον του; τούτη εἶναι ἡ ἀντάμειψις ἄφες τα ταλαί-
πωρε, καὶ ἔλθῃ εἰς τὸν Χριστὸν σου, διατὶ χειρότερη νὰ ἦσουν, πάντα
κράζει σε, πάντα φωνάζει σου καὶ πάντα λατρεύει σε, καὶ ἂν εἶναι
δυνατὸς νεκρὸς νὰ ἀναστῆν, πλὴν δυνατὸς θέλει εἶσται ἁμαρτωλῶν
νὰ συγχωρῆ. Λοιπὸν σικώσου, μὴν ἀργεῖς πλὴν, τρέχε εἰς τὸν Χρι-
στὸν· ὦ κάλακες ἐρασταί, ὦ ἐχθροί, ὄχι ἀγαπητικοί! ὦ δήμιοι, ὄχι φί-
λοι· ἀφήνω σας, ἀφήνω σας, δὲν θέλω πλέα τὰ δέματα τὰ ἐδικά
σας· πολλὴν καιρὸν μὲ ἔχετε δεμένην, καὶ φθάνει ἄς ἐδῶ· καιρὸς εἶνα·
νὰ γυρῆσω ἀλλοίαις ἀλυσίδες ὅπου δὲν δένουσι, μὰ ἐλευθερώνουσι· χαί-
ρε ἐλευθερία σκλαβωμένη; ἄλογον ἀγαλλιωτὸν ὅπου ῥίχνωντάς με, μὲ

ἐκαταπάτησες καὶ εἰς τοὺς κρημνοὺς μὲ ἐκατάσπρες· ἀγνοήθητε μίαν φο-
ρὰν δίκτυα τοῦ διαβόλου· τσακισθῆτε φυλακαῖς σκοτειναῖς τῆς ψυχῆς
μου· ὄρουσθε ἀφήνω σας, διατὶ γνωρίζω σας καὶ τρέχω εἰς τὸν Χρι-
στὸν μου, τὴν ἐλευθερίαν μου καὶ τὴν ζωὴν μου.* Μὰ διατὶ ἡ εὐ-
βδος τούτη τοῦ Ἄραρον, διὰ λόγου μου βλαστὸν δὲν ἐκβαλε, κλαύσω θέλω
τόσον, τόσον τὸν θέλω ποτίσω μὲ τὰ δάκρυα, ὥστε νὰ βλαστήσῃ καὶ διὰ
μένα τὴν σωτηρίαν· καὶ ἐπειδὴ τοῦτοι οἱ κλόκαμοι ἦσαν τοῦ διαβόλου
αἱ σημαῖαι, ῥίψτε τοὺς θέλω εἰς τὰ πόδια τοῦ νικητοῦ μου, νὰ στηθῇ
καὶ αὐτοὺς καὶ ἐμένα εἰς τὸ τρόπαιόν του· μὰ κατέχω πῶς αἱ ἁμαρτί-
αι μου τοῦ βρωμοῦσι, διατὶ προσώζεσαν καὶ ἐσάκησαν οἱ μώλωπές
μου, ἀπὸ προσώπου τῆς ἀφροσύνης μου· διὰ τοῦτο θέλω βασιτῆ τοῦτο
μόνον τὸ ἀλάβαστρον τοῦ μύρου, τὸ ὅποῖον τὸ θέλω ἀνακατώσῃ μὲ
τὰ δάκρυά μου, διὰ νὰ μὴ γρουκῆσῃ τὸν βρῶμον τῶν ἁμαρτιῶν μου·
ὦ γυναῖκα ὄχι γυναῖκα «ἡ πίστις σου σέσωκέ σε, πορεύου εἰς εἰρή-
νην».—Τὸ ἔργον τοῦτο καὶ δικαίαις γυναῖκες ἐκάμασιν εἰς διαφόρους
τόπους καὶ χρόνους, καθὼς οἱ ἄλλοι εὐαγγελιστὰι διηγούνται· ἄλλη
τὰ πόδια καὶ ἄλλη τὴν κεφαλὴν τοῦ Ἰησοῦ ἀλείφουσιν, τὰ ὅποια ὁ
Χριστὸς μετὰ χαρᾶς ἐδέχετο, διατὶ ἦτον συνήθεια σιμὰ εἰς τοὺς Ἑ-
βραίους τοὺς νεκροὺς μὲ μύρα νὰ ἀλείφουσι, καὶ ἐπειδὴ ὁ Χριστὸς
ἀπέτις τὸ συμβούλιον ἐγένηκεν ἐναντίον του, νεκρὸς μὲ τὴν προαι-
ρεσιν ἦτον, ἐθεραπεύετο νὰ ἀλείφεται· διὰ τοῦτο εἰς πᾶσαν μίαν ἐλε-
γε, «πρὸς τὸ ἐνταφιάσαι με πεποίηκεν». Ἡ ὕστατη ὅπου τὸ ἔργον τοῦτο
ἐκάμεν ἦτον ἡ ἀδελφὴ τοῦ Λαζάρου, ὅπου τόσον διὰ τὴν ἀγάπην ὅπου
εἶχεν εἰς τὸν Χριστὸν, ὅσον καὶ διὰ εὐχαριστίαν τῆς ἀναστάσεως τοῦ
ἀδελφοῦ τῆς, μὲ πολὺτιμον μύρον τὴν κεφαλὴν τοῦ Χριστοῦ ἔλειψε.
Τὸ ὅποῖον ὁ Ἰούδας βλέπωντας ἔλεγεν «εἰς τί ἡ ἀπώλεια αὕτη· διατὶ
τοῦτο τὸ μύρον οὐκ ἐπράθη τριακοσίων δηναρῶν καὶ ἐδόθη πτω-
χοῖς;» (70) ὦ καὶ πόσαις πρόφασιν ἔχουσιν οἱ φιλάργυροι, διὰ νὰ μα-
ζώνουσι χρήματα εἰς τὸν λόγον τῶς; τῶρα λέγουσι πῶς τὸ κάνουν δια-
τι εἶναι νόμος τὸ γηροτροφεῖν τοὺς γονεῖς, ἢ τὸ τρέφειν τοὺς παῖδας,
ἢ τὸ θύειν τῷ Θεῷ· καὶ εἰς τόσον ἀναβαίνουσιν, ὥστε νὰ λέγουσι πῶς
θέλουσι τὰ χρήματα ὄχι διὰ λόγον τῶς, μὰ διὰ νὰ βοηθοῦσι τῶν πτωχῶν·

* ὦ γυναῖκα ὄχι γυναῖκα· μεγάλη σου ἡ πίστις· διαγράφεται.

70) Ἰωαν. 12.

δὲν εἶναι ἀλήθεια, δὲν εἶναι ἀλήθεια πλεονέκται, πῶς διὰ ταῖς ἀφορμαῖς τούταις τὸν πλοῦτον γυρεύετε, μὰ διὰ τὴν ἀχορταγίαν σας· μάλιστα ἂν δὲν θέλωμεν νὰ χώνωμεν τὴν ἀλήθειαν, διὰ νὰ πνίγεται τοὺς πτωχοὺς μετὰ κείνον, νὰ τὼς πέρνετε καὶ ἐκεῖνο ὅπου ἔχουσι καὶ δὲν ἔχουσι, νὰ τοὺς ἀγοράζετε παντοτεινοὺς σας δούλους, καὶ νὰ σὰς πλερώνουσι κίβλας· καλὰ φανερώσει ὁ Ἰωάννης τὴν γνώμην σας, μ' ὅλον ὅπου ἐσεῖς μετασχηματίζεσθε, φανερώνοντας τὴν γνώμην τοῦ Ἰούδα καὶ λέγων «εἶπε δὲ τοῦτο οὐχ ὅτι περὶ τῶν πτωχῶν ἐμελλεν αὐτῷ, ἀλλ' ὅτι κλέπτῃς ἦν, καὶ τὸ γλωσσόκομον εἶχε καὶ τὰ βαλλόμενα ἐβάσταζε» (71).— Διὰ κλεψιῶν τὰ θέλετε, καὶ οὐχὶ διὰ ἐλεημοσύνην· διὰ ἀχορταγίαν, καὶ οὐχὶ διὰ ἄλλων ὠφέλειαν· διατὶ ἐδ' ἀγαπῶν ἀργύριον οὐ πλησθήσεται ἀργυρίου» (72) «ἄφες αὐτήν»— τοῦ λέγει ὁ Χριστὸς, ὡσανεὶ ἔλεγε, μὴν ἐμποδίζεις καὶ τὰς θυσίας ὅπου δίδονται τοῦ Θεοῦ διὰ τὴν πλεονεξίαν σου· μὴν ἀρπάζεις καὶ τὰ ἱερά ἀναθήματα ἱερόσυλε· μὴ θέλεις νὰ κάνῃς τόκους καὶ μὲ τὸν θεὸν σου· μὴ σφαλίζεις τὴν πόλιν τῆς σατηρίας καὶ τὴν μετάνοιαν· ἐκεῖνο ὅπου τούτῃ ἔκαμε, διὰ τὴν ἡμέραν τοῦ ἑνταφιασμοῦ μου τὸ ἔκαμε, μὴ δυναμένη τότε μυροφόρος γενέσθαι, νῦν προέλαβεν, ἢ διατὶ ἴσως ἐπιθυμᾷ νὰ ταρῆ μετὰ μένα, καθὼς καὶ ἔζη εἰς ἐμένα, καὶ σὺ διατὶ τὴν ἐμποδίζεις; διὰ τὴν ἀγάπην ὅπου ἔχεις εἰς τοὺς πτωχοὺς; δὲν εἶναι ἀλήθεια, μὰ ἂν ἦτον καὶ ἄλλως «τοὺς πτωχοὺς πάντοτε ἔχετε μεθ' ἑαυτῶν, ἐμὲ δὲ οὐ πάντοτε ἔχετε· ἢ ὡς ἄνθρωπον, ἐκεῖνον ὅπου πάντοτε ἔχομεν ὡς θεόν, ἢ διατὶ εἶχε νὰ μισέψῃ ἀπὸ τὸν Ἰούδαν, ἀπίστις ὁ Σατανᾶς θέλει κυριεύσει τὴν καρδίαν του ἐκείνου· νὰ γροικῆσῃ ὁ Ἰούδας τὸν Χριστὸν νὰ τὸν ἐμποδίσῃ ἀπὸ τὴν πλεονεξίαν, ὡ καὶ πόσῃν ζημίαν ἔχουσιν οἱ φιλάργυροι νὰ τοὺς κρατῆζῃ τινὸς ἀπὸ τὴν γνώμην τῶς.» Ἐρχεται εἰς τοὺς Ἰουδαίους καὶ πρεσβυτέρους τοῦ λαοῦ καὶ συμφωνᾷ μετὰ κείνους· διὰ τριάκοντα ἀργύρια τὸν Χριστὸν νὰ προδώσῃ εἰς τὰ χέρια τῶς «τότε πορευθεὶς εἰς τῶν δώδεκα ὁ λεγόμενος Ἰούδας Ἰσκαριώτης πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς εἶπε, τί θέλετε μοι δοῦναι, καγὼ ὑμῖν παραδώσω αὐτόν; οἱ δὲ ἔστησαν αὐτῷ τριάκοντα ἀργύρια· καὶ ἀπὸ τότε ἐζητεῖ εὐκαιρίαν, ἵνα αὐτὸν παραδῶ αὐτοῖς» (75) ἕνας ἀπὸ τοὺς δώδεκα ἐπῆγε

71) Ἰω. 12.—72) Ἐκκλ.— 73) Ματ. 26.

τὴν προδοσίαν νὰ κάνῃ· ἕνας ἀπὸ κείνους ὅπου ὁ Χριστὸς ἀκριβότερους εἶχε. κατ' ἰδίαν τοὺς ἐδίδασκε, τὰ μυστήρια τῶς ἐφανέρωνε, τὰ ὅποια, τοῦ ὄχλου ὡς ἀναξίου ἔχωνεν. Ἐνας ἀπὸ τοὺς δώδεκα ὅπου ὁ Χριστὸς ἀπὸ ὅλους τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους ἐδιόλεξε καὶ προστάτας τῆς οἰκουμένης ἔχειροτόνησε· ἕνας ἀπὸ κείνους τοὺς δώδεκα ὅπου ὁ Χριστὸς τοὺς ἔταξεν εἰς δώδεκα θρόνους νὰ καθίσουσιν εἰς τὴν δόξαν του, τὰς δώδεκα φυλὰς τοῦ Ἰσραὴλ διὰ νὰ κρίνουν· καὶ ποῖος ἀπὸ ὅλους; ὁ ἀπὸ τὴν Ἰσκαριαν Ἰούδας· ἐκεῖνος ὅπου τὸ γλωσσόκομον εἶχε· ὅπου εἰς τὴν ἐξουσίαν του εἶχε τὰ τορνέσα μὲ τὰ ὅποια καὶ οἱ λοιποὶ ἔζων, ἐκεῖνος τὸν ὅποιον οἱ ἄλλοι χροιάζοντο· ἐκεῖνος ὅπου πᾶσαις φοραῖς ἔδωκε τοῦ Χριστοῦ νὰ φάγῃ· ὡ ἄνθρωπε ἡγεμῶν μου καὶ γνωστὲ μου, ὅς ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἐγλύκανάς μοι ἐδέσματα· ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Θεοῦ ἐπορεύθημεν ἐν ὁμονοίᾳ· τί πρᾶγμα σὲ ἤρρεεν εἰς τοιαύτην ἀπόφασιν; δὲν σὲ εἶχα διὰ διοικητὴν μου; δὲν ἐφάγαμεν ψωμί καὶ ἀλάτι ἀμάδι; δὲν σ' ἐχόρτασε τὸ ψωμί μου καὶ τὸ περισσότερον δὲν ἔσταθῆκαμεν εἰς προσευχὴν ἀμάδι; καὶ τῶρα εἰς τί σοῦ ἔλευρα; οἴμοι, καὶ ἐγὼ σ' ἐπῆρα εἰς τὴν ἐρημίον, εἰς τὴν Ἐφραθὶ πόλιν διὰ νὰ σ' ἔχω σὺνήγορον, μάλιστα σύμμαχον· ἂν γροικῆσουσιν οἱ Ἰουδαῖοι πῶς εἶσαι ἐκεῖ ἀμάδι μὲ τοὺς ἄλλους διὰ φυλακὴν μου, νὰ μὴν ἐλθούσιν ἐναντίον μου, καὶ σὺ τῶρα δίχως νὰ σὲ κρατῶσιν, ὑπάγεις πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς, ἀφήνοντας ἐμένα τὸν ἀληθινὸν ἀρχιερεῖ, καὶ προδίδεις με; ἂν ἐχθρὸς ἤθελε μὲ ὀνειδίσει τέτοιας λογῆς, ὑπομένει τὸ ἠθελε· καὶ εἰ ὁ μισθὸν με ἐπ' ἐμὲ ἐμεγαλορρημίονησεν ἐκέρυθῃν ἂν ἂπ' αὐτοῦ» (74) σὺ δὲ ἄνθρωπε, ὅπου διὰ σένα ἐγένηκα ἄνθρωπος· τί θέλετε μοι δοῦναι (γροικᾶτε τὰ λόγια ὅπου λέγει), τί θέλετέ μοι δοῦναι, καγὼ ὑμῖν παραδώσω αὐτόν. Δὲν κάνει τοῦτος, ὅπου πωλεῖ τὴν τιμὴν, μὰ ἀφήνει τὸν ἀγοράζοντα νὰ τιμῆσῃ· δὲν λέγει, δός μοι τόσον· μὲ πόσον μοῦ δίδετε· ὡ ἱερόσυλε, τοὺς ἐχθρὸς τῆς πραγματείας σου ἀφήνεις νὰ σοῦ τιμῆσουσι; τοὺς φονεῖς τοῦ Χριστοῦ ἀφήνεις νὰ τιμῆσουσι τὸν Χριστόν; καὶ τί τὸν γνορίζουσι νὰ τὸν ἀποκόψουσιν ὡς πρέπει; διατὶ σὺ ὅπου τόσον καιρὸν ἐγνώρισες τί ξάζει, δὲν τὸν τιμᾷς κίβλας; μὰ λέγεις πόσον μοῦ δίδετε, καὶ ὅσον σοῦ δίδουσι, τόσον δίχως ἀντιθέσιν θερά-

74) Ψαλ.

πεύεσαι; ἢ πῶς δείχνεις νὰ μὴν τὸν ἐγνάρῃς, ἢ πῶς νὰ τὸν ἐκλεψῃς, ἐπειδὴ τούτην τὴν οὐνήθειαν οἱ κλέπται ἔχουσι, διὰ οὐδετίποτας τὰ μεγάλης τιμῆς ἄξια νὰ ρίπτουσι· «τί μοι θέλετε δοῦναι, καὶ γὰρ ἡμῖν παραδώσω αὐτόν»· Πρεπούμενα ἐκεῖνο τὸ «ὑμῖν», προσέθηκε, διατὶ πέντε παράδοσες τοῦ Χριστοῦ εἰσάκουσεν ἀπὸ διαφόρους τρόπους γινομένους, καὶ οὐδενίᾳ γίνεται τοῖς πρᾶσβυτέροις παρὰ τούτῃ τοῦ Ἰουδαίου. Παρέδωκεν ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ τὸν Υἱόν του, καθὼς φαίνεται εἰς τὸν Ἰωάννην «οὕτω γὰρ ἠγάπησεν ὁ Θεὸς τὸν κόσμον, ὥστε τὸν Υἱόν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ ἔδωκε» (75) καὶ ὄχι δι' ἄλλο, παρὰ διὰ τὴν εὐσπλαγχνίαν του· καὶ ὄχι εἰς ἄλλους, παρὰ εἰς τοὺς πιστοὺς· διὰ τοῦτο προστίθεται «ἵνα πᾶς ὁ πιστευὼν εἰς αὐτόν μὴ ἀπόληται, ἀλλ' ἔχη ζωὴν αἰώνιον»· παραδίδει καὶ ὁ Χριστὸς μοναχὸς του τὸν ἑαυτὸν του παρεδωκεν ἑαυτὸν ὑπὲρ ἡμῶν εἰς θάνατον» μὴ ὄχι ἄλλοῦ, παρὰ εἰς τὸν θάνατον (διὸ τὸν ἴδιον σκοπὸν ὁποῦ καὶ ὁ Πατὴρ) διατὶ θεληματικῶς εἰς ἐκεῖνον ἦλθεν «ἐξουσίαν ἔχω τὴν ψυχὴν μου θείναι, καὶ ἐξουσίαν ἔχω πάλιν λαβεῖν αὐτήν»· παραδίδουσιν τὸν καὶ οἱ ἀρχιερεῖς εἰς τὰ ἔθνη καὶ εἰς τὸν Πιλάτον· «Τὸ ἔθνος τὸ σὸν καὶ οἱ ἀρχιερεῖς παρέδωκάν σοι ἔμοι» (76) μὴ ὄχι διὰ ἄλλο, παρὰ διὰ φθόνον· «ἦδει γὰρ ὁ Πιλάτος ὅτι διὰ φθόνον παρέδωκεν αὐτόν»· ἐπαρέδωκεν τὸν καὶ ὁ διάβολος εἰς τὸν θάνατον διὰ τὸν φθόνον ὁποῦ εἶχε μὴ πάρη τὴν βασιλείαν του μετὰ τῆς διδασκαλίας καὶ θαύματα ὁποῦ ἔκανε· δὲν λογιζόμενος πῶς πλείονα τὸν ἤθελε κρυστάσει μὲ τὸν θάνατόν του, παρὰ μὲ τὴν ζωὴν του. Παραδίδει τὸν καὶ ὁ Ἰουδαῖος, εἰς πολλοὺς· εἰς τοὺς ἀρχιερεῖς· καὶ διατὶ διὰ φιλαργυρίαν διὰ τοῦτο λέγει «τί μοι θέλετε δοῦναι, καὶ γὰρ ἡμῖν παραδώσω αὐτόν»· Ἐπὶ τὸν παραδίδω ἐγὼ, ὄχι τῶν πιστευόντων, ὄχι τοῦ κόσμου, ὄχι τοῦ θανάτου ὁποῦ μέλλει νὰ δώσῃ τὴν ζωὴν· μὴ ἔσθ'· καὶ τοῦ φθόνου σας· ὄχι διὰ ἀγάπην, ὄχι διὰ εὐσπλαγχνίαν, ὄχι διὰ φόβον ἢ φθόνον, μὴ διὰ τορνέσσα· «τί μοι θέλετε δοῦναι; ἢ καὶ ἄς ἤθελε τελειώσει ἡ πονηρία τῆς προδοσίας τούτης κινῶς εἰς ἐκεῖνον ὁποῦ τὴν ἤρχισε, καὶ νὰ μὴν ἤθελε πολιτεύεσθαι καὶ εἰς τοὺς καιροὺς τοὺς ἐδικούς μας; μὴ εἶναι πλείονοι τῶρα, παρὰ τότε· καὶ φιλαργυριώτεροι τοῦτοι παρὰ τὸν Ἰουδαῖον, διατὶ ἐκεῖνος κἀν τριάκοντα

75) Ἰω. 3.— 76) Ἰω. 10.

ἐπῆρα· μὰ τοῦτοι φθάνει ἴσχυο γλώσσα φίλη· προσέχετε οἱ τοῦ βήματος μὴ λάθητε καπηλεύοντες τὰ τῆς οἰκονομίας. Ἔστησαν τοῦτοι τριάκοντα ἀργύρια κατὰ τὴν προφητείαν, καὶ ἀπὸ τότε ὁ Ἰουδαῖος ἐζήτηε ἐκκαιρίαν ἵνα αὐτὸν παραδῶ· «ἐγύρευε κελὸν καιρὸν, εἰς τὸ κακὸν ἔργον· ἤρχετο εἰς τὸν Χριστόν, ὄχι πλέον διὰ μαθητῆς, μὰ διὰ προδότης, ἐξεπορεύετο ἔξω καὶ ἔλαλε ἐπὶ τὸ αὐτό, καὶ εἶχεν αὐτὸς ἔγνωσαν μεγαλήτερον παρὰ τοὺς Ἰουδαίους. Ὁ Χριστὸς καλῶτατα τὸ ἔργον κατέχωντας, γυρεύει μὲ θεραπείαις νὰ τὸν νικήσῃ, διὰ τοῦτο πέμπει τοὺς μαθητὰς εἰς ἕνα κάποιον ἄνθρωπον τὸ Πάσχα νὰ ἐτοιμάσουσιν, ὄχι τὸ παλαιόν, μὰ τὸ νέον, διατὶ τὸ πρᾶγμα ἐγένηκε πρὸ δύο ἡμερῶν τοῦ νομικοῦ πάσχα, καθὼς ὁ Ματθαῖος καὶ Μάρκος καὶ Λουκᾶς μαρτυροῦσι· πέμπει τοὺς λοιπὸν νὰ ἐτοιμάσουσι, διατὶ οἱ ἀνετοιμάστοι δὲν ἠμποροῦσι μὲ τὸν Χριστόν νὰ φάγουσιν, οὔτε τὰ ἄχραντα μυστήρια νὰ δεχθοῦσι· καὶ ἐκεῖνοι ἐτοιμάζουσι τὸ Πάσχα καὶ τοὺς ἑαυτοὺς τῶς, καὶ ὁ Χριστὸς ἐτοιμάζεται νὰ κάμῃ τὴν ἐσχάτην βίαν, νὰ λυτρώσῃ τὸν Ἰουδαῖον ἀπὸ τὸν λογισμόν τῆς προδοσίας νὰ στηρίξῃ τοὺς ἰδίους εἰς τὴν ἀγάπην, καὶ νὰ παραδῶσῃ τὰ πλεῖστα ἀπόκρυφα μυστήρια, ὁποῦ νὰ ἠμπόρει νὰ τοὺς δώσῃ «διὰ τοῦτο ὁπίσθ' γενομένης, ἀνέκειτο μετὰ τῶν δώδεκα, καὶ ἐσθιόντων αὐτῶν εἶπεν· ἀμὴν λέγω ἡμῖν, ὅτι εἰς ἔξ' ὑμῶν παραδώσει με» (77) γυρεύει μὲ τὸν λόγον νὰ ἰατρύσῃ τὸν Ἰουδαῖον, καὶ πάσχει νὰ φανερώσῃ τὴν γνώμην του σιμὰ εἰς τοὺς ἄλλους, μήπως καὶ ἡ αἰσχύνῃ ὁποῦ θέλει πάρεῖ ἀπὸ κελίνους, ἢ ἐδικὸς του ἔλεγχος τοῦ Χριστοῦ, τὸ νὰ θέλει κρατήξῃ ἀπὸ τὸ ἔργον. Διατὶ πολλοὶ ὁποῦ κακὴν γνώμην νὰ ἔχουσιν, ὡς ἂν φανερωθῇ ὁ λογισμὸς τῶς, κἀν διὰ τὴν ἐντροπὴν τῶν ἀνθρώπων τὸν. Καὶ ἕνας φρόνιμος ἰατρὸς ἀκείτις γνωρίσει τὴν ἀρρωστίαν νὰ κρύπτεται εἰς τὸ βάθος τοῦ σώματος, γυρεύει μὲ ἀπαιτικὰ φάρμακα εἰς τὴν ἐπιφάνειαν νὰ τὴν φέρῃ διὰ νὰ τὴν ἰατρύσῃ εὐκολώτερα. Τὸ ἴδιον καὶ ὁ Χριστὸς γυρεύει νὰ κάμῃ εἰς τὸν Ἰουδαῖον, νὰ ἀναβάσῃ τὸν λογισμόν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν διὰ νὰ τὸν ἰατρύσῃ. Καὶ ἀκείτις τὸν ἐφανερώσῃ μὲ τὸν λόγον ὁποῦ τοῦ εἶπε «σὺ εἶπας» τότε τοῦ δίδει ψωμί βυμμένον εἰς τὸ κρασί διὰ βοτάνι· «καὶ ἐμβάψας τὸ ψωμίον δίδωσιν Ἰουδαίῳ Σίμωνι·

77) Ματ. 26.

κος Ἰσραηλιτῆς (78) ὃ βοτάνι ἀρμοδιώτατον διὰ τὴν ἀρρωστίαν τούτην· διὰ καὶ ἐκβίαθη ἕνας προδότης τὴν γνώμην τῆς προδοσίας ἀπὸ τὴν καρδίαν του. Τί ἄλλο εἶναι ἀρμοδιώτερον, ὡς ἂν νὰ τὸν καλέσῃ νὰ φάῃ καὶ νὰ πῆ μετὰ κείνον ἐκεῖνος ὁποῦ μέλλει νὰ προδοθῆ, καὶ καὶ τὸν ἀδειώνεται πλεῖα παρὰ τοὺς ἄλλους; Δὲν ἰατρειύθηκε μ' ὄλον τρεῖς ἡμέρας τοῦ Ἰούδα, μὰ περισσότερα ἐσκληράνθηκε, καὶ περισσότερα ἠτοίμαζε τοὺς πόδας του νὰ χύσῃ τὸ δεσποτικὸν αἷμα διὰ τοῦτο καὶ ὁ Χριστὸς γερύει δυνατότερον φάρμακον· καὶ ἐγείρεται ἐκ τοῦ δειπνοῦ, καὶ τίθει τὰ ἱμάτια καὶ λαβὼν λέντιον διέζωσεν ἑαυτὸν αἷμα βάλλα ὕδωρ εἰς τὸν νιπτῆρα, καὶ ἤρξατο νίπτειν τοὺς πόδας τῶν μαθητῶν, καὶ ἐκμάσσειν τῷ λέντιῳ ᾧ ἦν διεζωσμένος. (79) Σικώσασθε τὴν ὄραν τούτην καὶ σὺ μὲ τὸν νογν ἀπὸ τὰ γήινα, καὶ ἀποχάσασθε τὰ μυστήρια ὁποῦ ὁ βασιλεὺς σου τὴν ὄραν τούτην παραδίδει, ὡς ἂν πλεῖα ἀπίσθητα. «Ἐγείρεται ἐκ τοῦ δειπνοῦ»· διὰ τὴν δὲν ἤλθεν ὡς ὁ ἀνακείμενος, ἀλλ' ὡς διακωνῶν; καὶ ἐγείρεται διὰ νὰ ὑπηρέτησῃ τῶν μαθητῶν του· μὰ δὲν ἔρχεται μὲ τὰ ἴδια ρούχα ὁποῦ ἐφόρει, ὅταν ἐδειπνα, μὰ τίθει τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ λαβὼν λέντιον διέζωσεν ἑαυτὸν»· διὰ τὴν τὰ στολισματα ὁποῦ ὡς Θεὸς ἐφόρει ἀποθέωντας ἀναρριπτικῶς, σὰρξ ὁ Λόγος ἐγένετο» καὶ γυμνῶνεται μὲ ἕνα κάποιον κρόνον, ἔστωντας καὶ νὰ πάρῃ τὴν μορφήν τοῦ δούλου, τὸ ὁποῖον σημαδεύει τὸ λέντιον ὁποῦ ἐζώσθηκεν διὰ νὰ μὴν εἶναι ὀλόγυμος, καὶ νὰ ἔχη καὶ πρᾶγμα μὲ τὸ ὁποῖον τοὺς πόδας τῶν μαθητῶν νὰ ἀφουγγίξῃ καὶ θεωρεῖ πῶς «ὁ ἐν μορφῇ θεοῦ ὑπάρχων, οὐχ ἀρπαγμὸν ἠγήσατο τὸ εἶναι ἴσα Θεῷ, ἀλλ' ἑαυτὸν ἐκένωσε μορφήν δούλου λαβὼν» (80) εἶτα βάλλα ὕδωρ εἰς τὸν νιπτῆρα· ἐκεῖνος μοναχὸς του καὶ ὄχι ἄλλος ἀντὶ διὰ κείνον ὁ Ἀβραάμ ἠθέλησε τὴν ταπεινώσιν τούτην νὰ δεῖξῃ εἰς τοὺς τρεῖς ἀγγέλους, ὁποῦ ὡς ἀνθρώπους ξένους ἐφιλοξένοι, μ' ὄλον τοῦτο δὲν ἐκυψε τὰ πόδια τως νὰ πλύνῃ, ἢ ἐκεῖνος τὸ νερὸν νὰ τοῖς φέρῃ, μὰ εἶπε τως «ληφθήτω δὴ ὕδωρ καὶ νιψάτωσαν τοὺς πόδας ἡμῶν» (81) ἡγοῦν οἱ δούλοι μου· καὶ ὁ Ἰωσήφ ὁμοίως ὕψαν τοὺς ἕνδεκα του ἀδελφούς νὰ θεραπεύσῃ ἠθέλησεν, ὄχι ἐκεῖνος, μὰ οἱ δούλοι του ἐφέρασιν ὕδωρ καὶ ἔπλυναν τὰ πόδια τως «καὶ ἤνεγ-

78) Ἰω. 13.— 79) Ἰω. 13.— 80) Φιλ. 2.— 81) Γεν. 18.

καν ὕδωρ νίψαι τοὺς πόδας αὐτῶν» (82) μὰ ὁ Χριστὸς ὁποῦ δὲν ἤλθε διακωνηθῆναι, ἀλλὰ διακονῆσαι· καὶ ὁποῦ ἔλεγε «μάθετε ἀπ' ἐμοῦ ὅτι πρᾶος εἰμι, καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ» ἐκεῖνος ὁ ἴδιος βάλλα ὕδωρ εἰς τὸν νιπτῆρα, διὰ τὴν ἐκάτερε πῶς οὐδένας ἠμπόρει νὰ πλύνῃ τοὺς πόδας τῶν μαθητῶν, ὡς ἐκεῖνον «καὶ τότε ἤρξατο νίπτειν, τοὺς πόδας τῶν μαθητῶν, καὶ ἐκμάσσειν τῷ λέντιῳ ᾧ ἦν διεζωσμένος» ἤρξατο νὰ τοὺς πλύνῃ, μὰ δὲν ἐτελείωσε, διὰ τὴν εἶχασιν χρεῖαν ἀπὸ πάλιν καὶ ἄλλο πλύμα ἕστωρα, ἀπειτίς ἐξαναμολύνθησαν, ὁ Πέτρος διὰ τὴν ἀρνησίαν, οἱ λοιποὶ διὰ τὸ σκάνδαλον ὁποῦ ἐπήρασι, «πάντες ἡμεῖς σκανδαλισθήσθε ἐν ἐμοὶ ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ». Διὰ τοῦτο ἤρξατο, φυλάττοντας νὰ τοὺς τελειώσῃ, ἢ μὲ τὰ δάκρυα, ἢ μὲ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον· πλύνωντάς τους, τοὺς ἐσφουγγίξει μὲ τὸ λέντιον ὁποῦ ἦτον ζωσμένος· ὁ λέντιον ὁποῦ τὰς ἀκαθαρσίας μου ἐπήρες ἀπάνω σου, τὰς πληγὰς μου ἀπεμάζω· τὰ αἷματά μου ἰάτρευσε, τὰ πταίσματα ἤλειωσε, καὶ τὴν ζωὴν μου ἔδωκε. Τί ἄλλο εἶναι τὸ λέντιον ὁποῦ ἔστωντας καὶ νὰ ἦτον καθαρὸν ἀπὸ λόγου του, ἀκάθαρτον ἐγένετο, μὲ τὸ νὰ ἀφουγγίξῃ τὰς ἀκαθαρσίας τῶν πιστῶν παρὰ ἢ ἀναμάρτητος σάρκα τοῦ Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ, ἢ ὁποῖα ἀμαρτωλὸς ἐγένετο μὲ τὸ νὰ πάρῃ ἀπάνω της τὰς ἀμαρτίας μου; «αὐτὸς τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν αἴρει καὶ περὶ ἡμῶν ὀδύναται» (83) ὡ, μυστήρια μεγάλα καὶ ἀπόκρυφα! Τί κάνεις ἄνθρωπε καὶ δὲν τὰ λογιάζεις; ὡ γλυκύτατε Ἰησοῦ, καὶ τί τοῦτο ὁποῦ κάνεις; τί θέλει νὰ εἰπῇ καὶ ταπεινῶνεται τόσον ἢ μεγαλοπρέπειά σου «Ὑψιστε Θεὸ καὶ Αὐτρωτὰ τοῦ παντός; Τί σοῦ φαίνεται ἄνθρωπε ὅταν θεωρεῖς τὸν Κύριον τῆς δόξης, γονατισμένον ὀμπροσθὰς εἰς τὰ πόδια τῶν ἀνθρώπων καὶ τοῦ Ἰούδα; ὡ σκληρὸ καὶ ἀπάνθρωπε καὶ πῶς δὲν ἀπολῶναι τὴν καρδίαν σου τούτη ἢ τόση ταπεινώσις; πῶς δὲν σοῦ ἀνασπᾷ τὰ σπλάγχνα ἢ τόσα βαθειὰ συγκατάβασις; εἶναι μορετόν καὶ ἐποφάσις νὰ πουλήσῃς τοῦτο τὸ ἀκακὸν ἄρνιον; εἶναι μορετόν καὶ δὲν συντρέβασαι εἰς τὴν καρδίαν μὲ τόσον παράδειγμα τῆς ταπεινότητος; σχεδὸν ζητᾷ σου συμπάθειαν καὶ πίπτει εἰς τὰ πόδια σου, διὰ τὴν ἔχει νὰ ὑπάγῃ νὰ γενῇ θυσία εἰς τὸν Πατέρα του, καὶ δὲν θέλει νὰ ὑπάγῃ, ἂν ἴσως καὶ δὲν καταλαχθῇ μετὰ σένα πρότερον, ἐμνήσθη γὰρ ὅτι ἔχεις τι κατ' αὐτοῦ εἶναι μορετόν· καὶ δὲν συμπάθῃς τοῦ Θεοῦ σου;

82) Γεν. 43.— 83) Ἰω.

ὡ ἀγιώτατα χέρια· και καθαρώτατα, πῶς μπορεῖτε νὰ ἐγγίσετε εἰς πόδια τόσα ἀκάθαρτα και μαγαρισμένα; πῶς δὲν συγγένεσθε νὰ πλύνετε πόδια τόσα μαγαρισμένα και μολυσμένα ἀπὸ τὴν πορείαν ὁποῦ ἐκάμασι νὰ χύσουν τὸ αἷμά σας· ὡ ἄγγελοι τοῦ παραδείσου ἀνοίξατε τὴν ὄραν τοῦτην τὰς πύλας τοῦ οὐρανοῦ και στοχασθῆτε τὸν ποιητὴν σας· τί κάνει, και θέλετε τὸν ἰδεῖ γονατισμένον ἠμπροσθῆς εἰς τὰ πόδια τοῦ προδότου του και εἶπατε ἡμῖν, ἂν ποτε μετὰ σᾶς τόσην δεξίωσιν (cortesia) ἐχρήσατο· «Κύριε εἰσακήκοα τὴν ἀκοήν σου και ἐροβήθην, κατανόησα τὰ ἔργα σου και ἐξέστην» (84) ὡ ἀπόστολοι πῶς δὲν τρέμετε βλέποντες τόσην ταπεινώσιν; Πέτρε, τί κάνεις; ἀφήνεις τάχα νὰ πλύνῃ τὰ πόδια σου ὁ βασιλεὺς τῶν ἀγγέλων; θαυμάζωντας ὁ Πέτρος και φοβούμενος, ὅταν εἶδε τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ νὰ γονατίσῃ ἠμπροσθῆς του, διὰ νὰ πλύνῃ τὰ πόδια του, τοῦ λέγει «Κύριε, σὺ μου νίπτεις τοὺς πόδας; δὲν εἶσαι σὺ ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος; δὲν εἶσαι σὺ ὁ ποιητὴς τοῦ κόσμου; ἡ τοῦ οὐρανοῦ ὠραιότης; ὁ παραδείσος τῶν ἀγγέλων; ἡ βοήθεια τῶν ἀνθρώπων; τὸ ἀπαύγασμα τῆς δόξης τοῦ πατρὸς; ἡ πηγὴ τῆς σοφίας τοῦ Ὑψίστου Θεοῦ, μὰ θέλεις νὰ μοῦ πλύνῃς τὰ πόδια; ἐσὺ ὁ Κύριος τῆς δόξης και τῆς μεγαλοκροπείας ἔρχεσαι εἰς τοιοῦτον κόπον; τόσα χαμηλὸν και ταπεινόν; ἐσὺ ὁποῦ τὴν γῆν ἐθεμελίωσας, και μὲ τόσα ἄνθη και φυτὰ τὴν ἐστολίωσας; ἐσὺ ὁποῦ τὸν οὐρανὸν κρατεῖς εἰς τὴν χεῖρα σου και κυβερνᾷς τον; ὁποῦ μερίζεις τὰ νερά; κρατεῖς ταῖς φωταῖς; διατάττεις τοὺς χρόνους, διοικεῖς τὰς αἰτίας; κάνεις μακαρίους τοὺς ἀγγέλους, και τοὺς ἀνθρώπους εὐθύνεις εἰς τὴν μακαριότητα, και ἔλα τὰ κυβερνᾷς μὲ σοφίαν μεγάλην; ἐσὺ λοιπὸν θέλεις νὰ πλύνῃς τὰ πόδια μου; τίνος; ἐμένα ὁποῦ εἶμαι ἄνθρωπος θνητός; ὀλίγον χῶμα, ὀλίγη κόνις, ἕνα σκευὸς γεμάτον βρώμους και δυσωδίας, και τὸ περισσότερον, γεμάτον ἀμαρτίας; Κύριε ὄλων τῶν πραγμάτων σὺ μου νίπτεις, ὁποῦ εἶμαι ὁ πλάι μικρότερος και ταπεινότερος ἀπὸ ὅλα τὰ πράγματα; Τὸ ὕψος τῆς μεγαλοκροπείας σου, και τὸ βάθος τῆς ταλαιπωρίας μου, μὲ ἀναγκάζουσι, και εἰς τέτοιον πρᾶγμα ποτὲ νὰ μὴν ὑποταχθῶ. Ἄφες λοιπὸν τεταπεινωμένε λυτρωτὰ ἄφες τὸ ἔργον τοῦτο νὰ κάμωσιν οἱ δούλοι σου· ἐμβα-

λε τοῦτο τὸ λέντιον, βάλε πάλιν τὰ ροῦχα σου, κάθισον εἰς τὸν τόπον σου, και ἐπειδὴ τοῦ προδότου σου τὰ ἔπλυνες· διὰ νὰ τοῦ ἐκβάλλῃς τὸν λογισμὸν τῆς προδοσίας, φθάνει ὡς ἐκεῖνον και μὴν ἔρχεσαι και εἰς ἐμένα δεύτερον, διατὶ «οὐ μὴ νήψῃς τοὺς πόδας μου εἰς τὸν αἰῶνα, ἐπειδὴ ἐγὼ προδότης δὲν εἶμαι και βλέπε μὴ κάνεις αλοχόνην τὸν οὐρανὸν, ἐπειδὴ μὲ τὸν ἔργον σου τοῦτο τοὺς βάλλεις τῆς γῆς ἀποκάτω· και μὴ κάμῃς αὐτὰ τὰ χέρια εἰς τὰ ὁποῖα ὁ Πατὴρ τὰ πάντα δέδωκε νὰ ταπεινωθῶσιν, ὡς ὑποκάτω τῶν ποδῶν τῶν ἀνθρώπων· βλέπε μὴν τὸ ἔχει διὰ ἄδικον ἢ φύσιν ὅλη τῶν κτισμάτων, θεωρῶντας νὰ ὑποτάσσεται εἰς ἄλλα πόδια ἔξω ἀπὸ τὰ ἐδικά σου· βλέπε μὴ σ' ἀποπάροι ἡ θυγάτηρ τοῦ βασιλέως Σαοὺλ, θεωρῶντας σε ὡς δούλον μὲ τὸ λέντιον τοῦτο περιεζωσμένον, και εἰπεῖ πῶς δὲν θέλει νὰ πάρῃ διὰ νυμφίον τῆς, οὔτε διὰ Θεὸν τῆς ἐκεῖνον ὁποῦ θεωρεῖ ἐντετυλιγμένον εἰς τρόπον δούλου. «Ὁ ἐγὼ ποιῶ σὺ οὐκ οἶδας ἄρτι» (85) (τοῦ ἀποκρίνεται ὁ Χριστὸς), γνώση δὲ μετὰ ταῦτα». Ἐσὺ ὡς ἄνθρωπος τῶρα, ὁποῦ τὰ τοῦ Θεοῦ μυστήρια δὲν ἠμπορεῖς νὰ καταλάβῃς, δὲν κατέχεις τί κάνω τῶρα, μὰ γνωρίσεις το θέλει ὕστερα, και θέλεις θεραπευθῆς. Μὰ τί ἄλλο εἶναι ὁποῦ κάνεις γλυκύτατα Ἰησοῦ παρὰ βαθεῖα ταπεινώσεις; Και τοῦτο δὲν τὸ κατέχει τὸ κατέχει τῶρα ὁ Πέτρος; ποῦρι διατὶ σὲ βλέπει εἰς τόσην ταπεινώσιν, γυρεύγει νὰ σὲ ἐμποδίσῃ; πῶς λέγεις λοιπὸν και δὲν τὸ γνωρίζεις; αἱ, ἔξω ἀπὸ τὴν ταπεινώσιν ὁποῦ γνωρίζεις, εἶναι και ἄλλο, ὁποῦ δὲν γνωρίζεις· δὲν κατέχετε πῶς θέλω νὰ τοῦς κάμω κήρυκας τοῦ Εὐαγγελίου, [οἱ ὁποῖοι εἶναι χρεῖα νὰ ἔχουσι καθαρὰ τὰ πόδια, καθὼς ἐπροεῖπεν εἰς τὸν Ἰσαΐαν «ὡς ἀραῖοι» πόδες τῶν εὐαγγελιζομένων τὰ ἀγαθὰ; (86) Λοιπὸν χρεῖα εἶναι νὰ τῶς πλύνω και νὰ τῶς καθάρσω τὰ πόδια εἰς τέτοιας λογῆς δδόν· καθὼς εἰς τὸν Μωυσῆν και τὸν Ἰησοῦν τοῦ Ναυῆ ἐγένηκεν ὁποῦ ἔλυσαν τὰ ὑποδήματα τῶν ποδῶν τῶς· διὰ τοῦτο λοιπὸν εἶναι πρέπον, ὡ Πέτρε, ν' ἀφήσῃς και σὺ τοὺς πόδας σου ἀπὸ τὸν Χριστὸν νὰ πλυθῶσιν· «οὐ μὴ νήψῃς τοὺς πόδας μου εἰς τὸν αἰῶνα» (λέγει ἐκεῖνος)· ὡ Πέτρε και πῶς πάντα λογιᾶσαι τοὺς λογισμοὺς σου νὰ εἶναι καλλίτεροι, παρὰ τοῦ Χριστοῦ τὰς προφητείας; και πῶς πι-

σπεύεις πλὴν τῆς ἀγάπης σου, παρὰ τῶν λόγων τοῦ ἀπευδυστάτου Λόγου παρακάλῳ, νὰ μὴν σου ἔλθῃ εἰς ὄλον τὸ ὕστερον, ζημιὰ μάλιστα, τί λέγεις σπεύδων εἶναι νὰ κέσῃς; διὰ νὰ γνωρίσῃς ταῦς δυνάμεις σου· ἐπειδὴ οὕτω ζήτησε ἀπὸ τὸν Χριστὸν βοήθειαν «ἐάν μὴ νίρω σέ, σὺν ἔχῃς μέρος μετ' ἐμοῦ» (87) (τοῦ λέγει ὁ Χριστός)· διὰ τί οἱ ἀνθρώποι δὲν ἔχουσι μερίδα μετὰ τὸν Θεόν. Ὅποιοι δὲν ἐπλύνθησαν, ἢ μετὰ τὸ ἅγιον βάπτισμα, ἢ μετὰ τὸ μαρτύριον ἢ μετὰ τὰ δάκρυα ἢ μετὰ τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ, σὺν ἔχουσι μέρος μετ' αὐτὸν, οὔτε τὴν καλὴν μερίδα ἑαυτοῖς ἐξελέξαντο· οὔτε εὐέλπιοι ὅπου ἐπλύνθησαν, καὶ ὕστερα ἐμολύνθησαν ὡς ἂν τὸν Ἰούδαν. Κύριε, μὴ τοὺς πόδας μου μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰς χεῖρας καὶ τὴν κεφαλὴν λέγει ὁ Πέτρος· ὦ, καὶ πόσον εἶναι καλὸν καὶ ὠφέλιμον νὰ σφύεται τινας ἀπὸ τὴν γνώμην ὅπου ἔχει ὅταν γροικῆσθαι τοῦ Χριστοῦ τὸ ἐναντίον. Ποῦ εἶναι ἐκεῖνοι ὅπου ὡς ἂν σφάλλουσι τίποτας ἀπὸ ἀγνοίαν, ὁδὲ σπυροῦσι τῷ πταίσματι, καὶ διὰ νὰ μὴν φανῶσι πῶς ἐσφάλαισι προητέρα, δὲν μεταλλάσσοσι τὴν πρόθεσιν ὅπου σφάλαισι κριτῶσι; Ἄφες ταλαίπωρε, ἄφες τὴν σφαλτὴν ὅπου εἶχες ἐννοίαν, καὶ φάνου καὶ ψεύστης, ὁμπροσθὰς εἰς τὸν Θεόν· πᾶς γὰρ ἀνθρώπος ψεύστης· ὁ δὲ Θεὸς ἀληθής· καὶ καλλίτερον εἶναι, ἐκεῖνο ὅπου ἐσφαλῆς; νὰ διορθώσῃς, παρὰ μετὰ τὸ σφάλμα ἐκεῖνο ν' ἀποθάνῃς· μάλιστα ἀπὸ τοῦ γίνεται καὶ χειρότερον, ἀπειτὴς διὰ σφάλμα τὸ γνωρίσῃς καὶ ἀφήσῃς τὸ διδιδρωτόν· γροικὰ τὸν Πέτρον, ἀπειτὴς ἐγνωρίσῃς πῶς εἶχε κακὴν γνώμην νὰ μὴν ἀφήσῃ τὸν Χριστὸν νὰ πλύνῃ τοὺς πόδας του, τί λέγει; «Κύριε, μὴ τοὺς πόδας μου μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰς χεῖρας καὶ τὴν κεφαλὴν» περὶ καὶ τὸ ζήτημα τοῦ Χριστοῦ. Ὅχι μόνον τοὺς πόδας τὸν ἀφήνῃ νὰ πλύνῃ, μὰ καὶ τὰς χεῖρας καὶ τὴν κεφαλὴν. Τὰς χεῖρας διὰ νὰ καταφρονέσῃ ἐκείνους ὅπου ἐλέγασιν τοὶ μαθηταὶ σου παραβαίνουσι τὴν παραδόσιν τῶν προεσβυτέρων, οὐ γὰρ νίπτονται τὰς χεῖρας αὐτῶν, ὅταν αὐτῶν ἐσθλώσιν» (88) Ἰὴν κεφαλὴν διὰ νὰ ὀποαχθῆ εἰς ἐκεῖνο ὅπου ὁ Χριστὸς ἔλεγεν· ἐσθλώσιν ἀλλοίμων σου τὴν κεφαλὴν, καὶ τὰ πρόσωπόν σου νίπτι» (89) μὰ ὡς ἔχω συμπάθειον; ὦ Πέτρε, διὰ τί σφάλλεις, νὰ λέγῃς, νὰ πλῦθῃ καὶ ἡ κεφαλὴ σου· δὲν σοὶ λέγει ὁ Χριστὸς, νὰ τὴν πλύνῃς, μὰ νὰ τὴν ἀλείψῃς, διὰ τί δὲν

87) Ἰω. 13.—88) Ματ. 16.—89) Ματ. 8.

ἔχει χρεῖαν πλῆμα ἐκείνη ὅπου πρέπει νὰ ἀλείφεται· ἡ κεφαλὴ σου εἶναι ὁ Χριστὸς σου καὶ θέλεις νὰ τὸν θυσιάσῃς, μὰ ὅχι νὰ τὸν πλύνῃς· διὰ τί ὁ ἀναμάρτητος, δὲν πλύνεται, μὰ πλύνῃ τοὺς ἀκαθάρτους· μὰ σένα, ὁ φόβος σέ κάνει νὰ λέγῃς καὶ περισσότερα· μὰ τοῦτο κάτεχε ὅτι; «ὁ λελομένος οὐ χρεῖαν ἔχει, ἢ τοὺς πόδας νίπασθαι, ἀλλ' ἔστω καθαρὸς ὅλος· καὶ ὑμεῖς καθαρὸι ἔστε, ἀλλ' οὐχὶ πάντες» ὡς ἂν ἔλεγεν ὅποιος εἶναι ὅλος καθαρὸς καὶ λελομένος, δὲν ἔχει χρεῖαν νὰ πλύνῃ ἄλλο, παρὰ μόνον τὰ πόδια του· καὶ ἐσεῖς ὅλοι εἰσθε λελομένοι. ἔξω ἀπὸ τὸν Ἰούδαν διὰ τοῦτο ἔχετε χρεῖαν μόνον τοὺς πόδας νὰ πλύνετε· μὰ ἂν εἶναι γλυκύτατε Ἰησοῦ καθαρὸι εἰς ὅλους τοὺς ἑαυτοῦς τῆς, τί πάλιν χρειάζονται τὰ πόδια νὰ πλύνουσι; δὲν περιέχονται καὶ αὐτὰ εἰς τὸ ὄλον; ναί, μὰ εἶναι χρεῖα ἐκεῖνα πάλιν νὰ πλῦθῶσιν, ἢ διὰ νὰ γενοῦσι καθαρότερα ἐπειδὴ «παντὶ τῷ ἔχοντι δοθήσεται καὶ περισσευθήσεται» ἢ διὰ τί μ' ὄλον ὅπου τινας θέλει καθαρῶσθαι ὅλος μετὰ τὸ μέσον τοῦ βαπτίσματος, ἀλλὰ πάλιν διὰ τί εἰς τὸν κόσμον εὐρίσκειται, ὁδύνατον εἶναι καὶ μίαν ἀμαρτίαν νὰ μὴν πάρῃ (καὶ στανικῶς του πολλαῖς φοραῖς) «οὐδεὶς γὰρ καθαρὸς ἀπὸ ρύπου» καὶ τοῦταις λέγονται μολυσμοὶ τῶν ποδῶν, οἱ ὅποιοι πρέπει νὰ πλύνωνται πάλιν, καὶ ὕστερα ἀπὸ τὴν καθαρότητα τοῦ βαπτίσματος.—Τελειώωντας ὁ Χριστὸς τὸ ἔργον τοῦ ἱεροῦ νικητῆρος, καθίζει πάλιν εἰς τὸν ἴδιον δεῖπνον μετὰ τοὺς μαθητὰς του, καὶ τὴν ταπεινώσιν τῶν ἐρμηνεύει μετὰ λόγια, ἀπειτὴς τὴν ἡρμηνεύει μετὰ τὰ ἔργα ἀπὸ τὸ ὅποιον ἤμπορεῖς νὰ λογιᾶσῃς, πόσου λόγου εἶναι σιμὰ εἰς τὸν Θεὸν ἢ ταπεινώσις, καὶ ὁ μονογενὴς Υἱὸς σιμὰ εἰς τὸν θάνατον ὡς ἀκριβώτερον πρᾶγμα τῶν μαθητῶν τὴν ἐπαράδοσιν, μάλιστα ἄλλο βοήθημα δὲν ἤρξεν ἀρμοδιότερον νὰ κάμῃ τὸν Ἰούδαν, νὰ σφύθῃ ἀπὸ τὴν προδοσίαν του, ὡς ἂν τὴν ταπεινώσιν. Διὰ τί, πρὸς Θεοῦ, τί κάμῃ τὸν ἐχθρόν σου νὰ γίνῃ φίλος σου περισσότερα, ὡς ἂν τὴν ταπεινώσιν τὴν ἑδικήν σου, πρὸς ἐκεῖνον; τοῦτο ἔκαμε καὶ ὁ Χριστὸς εἰς τὸν Ἰούδαν (ὡς εἰρηται) μὰ «οὐκ ἠβουλήθη συνίεναι τοῦ ἀγαθύναι».*—Διὰ τοῦτο ἔρχεται εἰς μεγαλύτερον βοήθημα ὁ Χριστὸς καὶ τελευταῖον, ὅχι μόνον διὰ νὰ λυτρώσῃ τὸν Ἰούδαν, μὰ καὶ ὅλον τὸν κόσμον καὶ τοῦτο εἶναι ἡ παράδοσις τῶν ἀχράντων καὶ ζωο-

* εἰς τὴν βίβλιν «περὶ τῶν ἀχράντων μυστηρίων».

ποιῶν μυστηρίων τοῦ σώματος καὶ αἵματος τοῦ Χριστοῦ «ἐσθιόντων δὲ αὐτῶν λαβῶν ὁ Ἰησοῦς τὸν ἄρτον, καὶ εὐλογήσας ἔκλασε καὶ ἐδίδου τοῖς μαθηταῖς, καὶ εἶπε· λάβετε φάγετε· τοῦτο ἐστὶ τὸ σῶμά μου» (90) καὶ λαβῶν τὸ ποτήριον καὶ εὐχαριστήσας, ἔδωκεν αὐτοῖς λέγων· πίνετε ἔξ αὐτοῦ πάντες· τοῦτο γάρ ἐστὶ τὸ αἷμά μου, τὸ τῆς καινῆς διαθήκης, τὸ περὶ πολλῶν ἐκχυνόμενον εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν· τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἑμὴν ἀνάμνησιν» (91) ὃ μυστήριον, ἀπάνω εἰς ὅλα τὰ μυστήρια· μάλιστα, μυστήριον τῶν μυστηρίων· ἀποκρυφον τῶν ἀποκρυφῶν· ὡς ἐν εἶναι, ἂν ἠκούσατε, τὰ ἅγια τῶν ἁγίων, τὸ ἔσχατον τῶν ἔσχατων καὶ τὰ ὅμοια. Πρῶτα πλύνει ὁ Λόγος τοὺς πόδας τῶν μαθητῶν του, καὶ τότε τῶν δίδει νὰ μεταλάβωσιν τὴν σάρκα καὶ αἷμά του· διὰ τί δὲν πρέπει τινὰς, νὰ σιμῶνῃ εἰς τοιαῦτα μυστήρια, ἂν δὲν πλύνεται πρῶτα μὲ τὸ δάκρυον τῆς μετανοίας καὶ ἔξομολογήσεως, καὶ τοῦτο εἶναι τὸ τοῦ Παύλου «δοκιμαζέτω ἄνθρωπος ἑαυτὸν, καὶ οὕτως ἐκ τοῦ ἄρτου ἐσθιέτω, καὶ ἐκ τοῦ ποτηρίου πινέτω· ὁ γὰρ ἐσθίων καὶ πίνων ἀναξίως, κολίμα ἑαυτοῦ ἐσθίει καὶ πίνει, μὴ διακρίνων τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου» (92) μὰ διὰ τί οἱ ἀπόστολοι δὲν ἠτοιμάσθησαν, τέτοιον μυστήριον νὰ δεχθοῦσι; διὰ τί δὲν ἐκατέχασιν πῶς ἤθελε τότε νὰ τῆς παραδώσῃ, πλύνει ὁ Χριστὸς τοὺς πόδας τῆς, καὶ καθαρῖζει τῆς, καὶ τότε τὸ ἔδωκε «λάβετε φάγετε, καὶ πίνετε ἔξ αὐτοῦ πάντες· καὶ ὄχι εἰς εἶδος σαρκὸς καὶ αἵματος, μὰ ἄρτου καὶ οἴνου· διὰ τί; διὰ τί αὐτὸς εἶναι ὁ μέγας ἱερεὺς κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ, ὁποῦ ἔκανε τὴν θυσίαν εἰς ἄρτον καὶ οἶνον, κατὰ τὸ γεγραμμένον. (93) Αὐτὸς εἶναι ἡ σοφία τοῦ Θεοῦ, ὁποῦ ἐκκοδόμησεν ἑαυτῇ οἶκον (τῆς σαρκὸς) καὶ ὑπῆρξε στυλοὺς ἐπὶ τὰ (τῶν χαρισμάτων τοῦ πνεύματος) ἔσφαξε τὰ ἑαυτῆς θύματα (ἡγῶν τὴν σάρκα) καὶ ἠτοιμάσατο τὴν ἑαυτῆς τράπεζαν» (94) καὶ ὑπάγει φωνάζοντας «ἔλθετε φάγετε τὸν ἑμὸν ἄρτον, καὶ πίνετε οἶνον ὃν κεκέρακα ὑμῖν» (95) Τοῦτος εἶναι ὁποῦ ἠτοιμάσεν ἐνώπιον ἡμῶν τράπεζαν ἔξ ἐναντίας τῶν θλιβόντων ἡμᾶς. Καὶ διὰ τί τὰ ἐπαράδωκεν τότε; ὄχι δι' ἄλλο παρὰ [διὰ τὴν ἄμετρον ἀγάπην ὁποῦ εἶχεν εἰς τὸν ἄνθρωπον, τὴν ὥραν ὁποῦ ἔμελλεν ἀπὸ τὸν κόσμον νὰ μισέσῃ «εἰδὼς ὁ Ἰησοῦς ὅτι ἐλήλυθεν αὐτοῦ ἡ ὥρα, ἵνα μεταβῇ ἐκ τοῦ κόσμου τούτου πρὸς τὸν Πα-

90) Ματ. 26.— 91) Λουκ. 22.— 92) 1 Κορ. 11.— 93) Ψαλ. 109.

94) Παρ. 9.— 95) ψαλ.

τέρα, ἀγαπήσας τοὺς ἰδίους, τοὺς ἐν τῷ κόσμῳ, εἰς τέλος ἠγάπησεν αὐτοὺς, καὶ δείχνου γενόμενος» (96) e.t.c. ἡ ἀγάπη ὁποῦ εἶχε τὸν ἔκαμε νὰ δώσῃ τὸν ἑαυτὸν τοῦ ἐκείνων ὁποῦ τὸν πιστεύουσι;* διὰ τί ἐκάτεχε πῶς ἀπὸ τὸν κόσμον τοῦτον εἰς τὸν Πατέρα μισεύγει, καὶ διὰ νὰ μὴ γενῆ ὁ μισεμὸς του, καὶ τὸ μέγιστον τοῦ τόπου ἀφορμὴ λησμονίας εἰς τὴν νόμφην του τὴν Ἐκκλησίαν, τῶς ἀφήνει (ὡ ἀγάπη) διὰ ἐνθύμησιν τὸν ἴδιον τὸν ἑαυτὸν τοῦ «τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἑμὴν ἀνάμνησιν, διὰ τί ἄλλο δὲν εἶχεν ἀρμοδιώτερον. Ἐκάτεχε πῶς ἐσίμωσεν ἡ ὄρα τοῦ θανάτου του, καὶ ἔπρεπε νὰ κἀμῃ διαθήκη, νὰ ἀφήσῃ τὸν πλοῦτόν του τῶν πιστῶν ὁποῦ τὸν ἐδεχθήμασι, καὶ ἄλλο δὲν εἶχε, παρὰ τὴν σάρκα καὶ αἷμα του, καὶ τοῦτο ἀφήνει κατὰ διαθήκην «Τοῦτο ἐστὶ τὸ αἷμά μου τὸ τῆς καινῆς Διαθήκης». Ὁ Ἥλλας ὅταν εἰς τὸν οὐρανὸν ἀνάβαινεν, ἠφῆκε διὰ κληρονομίαν, τὴν μηλιωτὴν του, τοῦ μαθητοῦ του, διὰ τί δὲν εἶχε καλλήτερον· καὶ ὁ Χριστὸς δὲν δίδει τὸ ρουχὸν τῆς σαρκὸς του,* μὰ τὴν σάρκα καὶ αἷμά του, διὰ τί δὲν εἶχεν ἀκριβώτερον· (Ὁ Ἐλισσαῖος μὲ τὸν πλοῦτον ὁποῦ τὸν ἠφῆκεν ὁ διδάσκαλός του, ἐπέρασε τὸν Ἰορδάνην ἄβροχα· καὶ οἱ μαθηταὶ τοῦ Χριστοῦ περνοῦσι τὴν ἄλμυρὰν τῆς ἁμαρτίας θάλασσαν ἄβλαβα μὲ τὴν σάρκα καὶ αἷμα τοῦ Χριστοῦ).* ὡ ἀγάπη ὁποῦ περισσεύγει πᾶσαν ἄλλην ἀγάπην καὶ πατρὸς καὶ μητρὸς καὶ παίδων καὶ φίλων. Ἐγροικῆσαμεν εἰς τὰς παλαιὰς ἱστορίας πολλὰς μητέρας τὰ παιδιὰ τῶν νὰ ἐφάγασιν ἀπὸ τὴν ἀνάγκην τῆς πείνας, καὶ διὰ τὴν μεγάλην ἐπιθυμίαν ὁποῦ εἶχαν τῆς ζωῆς, ἐξερεύγασιν ἀπὸ τὴν ζωὴν τὰ ἴδια τῶν παιδιὰ, καὶ μόνον αὐταῖς νὰ ζήσουσι· μὰ ποῖα μήτηρ ποτὲ ἐράνηκεν ὁποῦ νὰ ἔδωκε τοῦ παιδιοῦ τῆς, ταῖς σάρκας τῆς, νὰ ἔκοψεν ἕνα τῆς χέρι νὰ εἰσίσαιε τὸ παιδίον τῆς διὰ νὰ τὸ γλυτώσῃ ἀπὸ τὴν πείναν; οὐδεμία· οὐδεμία· μὰ ὁ γλυκὺς Ἰησοῦς, πλεονεχὴς παρὰ μήτηρ μᾶς εἰς τὴν ἀγάπην, σφάζεται θεληματικῶς του καὶ δίδεται φαγητὸν εἰς ἡμᾶς, καὶ μόνον ἡμεῖς νὰ μὴ ἀποθάνωμεν σοῦτός ἐστιν ὁ ἄρτος ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβαίνων,

96) Ἰω. 13.—* τὰ ἐντὸς ἀγκυλῶν διαγράφονται ἐν τῷ χειρογράφῳ.

* «θεότητος του» διαγράφεται.

* εἰς τὴν ψαν ὑπάρχει ἡ λέξις «ἔξω» ὅπερ δηλοῖ ὅτι θεὸν νὰ ἐγκαταλειφθῇ τὸ ἐν παρεγθέσει.

ἵνα τις ἐξ αὐτοῦ φάγη καὶ μὴ ἀποθάνῃ! ἐγὼ εἰμι ὁ ἄρτος ὁ ζῶν, ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς· ἐάν τις φάγη ἐκ τούτου τοῦ ἄρτου ζήσεται εἰς τὸν αἰῶνα· καὶ ὁ ἄρτος δὲ ὃν ἐγὼ δώσω, ἡ σὰρξ μου ἐστίν, ἣν ἐγὼ δώσω ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς» (97) διὰ τοῦτο καὶ εἰς τὸν Μάρθαλον «λάβετε· φάγετε, τοῦτο ἐστὶ τὸ σῶμά μου· καὶ πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες, τοῦτο ἐστὶ τὸ αἷμά μου· ὄχι ἄλλο· καὶ ἄλλο μὰ τὸ ἴδιον ὁποῦ ἐπῆρα ἀπὸ τὴν παρθένον, ἐκεῖνο τὸ ἴδιον· σὰς δίδω· διατὶ τοῦτος ὁ ἄρτος καὶ ὁ οἶνος ὁποῦ θεωρεῖτε, ἔχει τὴν ἴδιαν θεότητα** μου, ὑποστατικῶς ὄχι κατὰ χάριν· ἀληθῶς, καὶ ὄχι κατὰ μετοχήν· καὶ ἐπειδὴ ὁ ἄρτος τοῦτος ἔχει ἐσιμμένην τὴν θεότητα, μὲ τοῦ λόγου του, μὲ τὸν ἴδιον τρόπον, ὁποῦ καὶ ἡ σὰρξ εἶναι ἐσιμμένη μὲ τὴν θεότητα, λοιπὸν καὶ ὁ ἄρτος σὰρξ μου εἶναι· καὶ ὁ ἄρτος, ὃν ἐγὼ δώσω ἔμιν, ἡ σὰρξ μου ἐστίν». Λοιπὸν, λάβετε, φάγετε, πίετε καὶ ζήσεσθε, Μὴν ἔλθῃς τώρα σὺ νὰ μοῦ εἰπῆς· καὶ πῶς εἶναι μπορετὸν ἓνα σῶμα τριάνοντα καὶ τριῶν χρόνων νὰ παρισφαιλισθῇ εἰς ἓνα μέρος μικρότατον τοῦ ἄρτου; (διατὶ φθάνει σε εἰς ἀπόκρισιν τὸ, «τοῦτο ἐστὶ τὸ σῶμά μου» ἢ ἐξουσία τοῦ Χριστοῦ, ὄχι ὁ λογαριασμός· ἢ πίστις, καὶ ὄχι ἡ φύσις· δὲν ἔχει ἐδῶ νὰ κάμῃ ἡ φύσις, μὰ τὸ ὑπὲρ φύσιν· μὰ εἰπέ μου· καὶ σὺ εἰς τὰ τῆς φύσεως πῶς δὲν μεγαλώνει, οὔτε μικρῆναι ἢ λογικῆ, ψυχῆ, μεγαλῶνωντας ἢ μικρῶνωντας τὸ κορμί;)* γροῖκα τοῦ Χριστοῦ «τοῦτο ἐστὶ τὸ σῶμά μου» δὲν περιέχεται εἰς ἐκεῖνον τὸν ἄρτον κατὰ παρὸν, quantitative, μὰ κατὰ φύσιν καὶ δύναμιν. Τί φύσεως εἶναι ἡ σὰρξ τοῦ Χριστοῦ; σὰρξ ἀνθρώπου μὰ ἐσιμμένη μὲ τὴν θεότητα; σὰρξ ἀνθρώπου τεθεωμένη εἶναι καὶ τοῦτος ὁ ἄρτος· «καὶ ὁ ἄρτος, ὃν ἐγὼ δώσω ὑμῖν, ἡ σὰρξ μου ἐστίν». Τί δυνάμειος εἶναι; ἀπειροῦ; καὶ ὁ ἄρτος ταῦτος ὁμοίως. Καὶ κατὰ πῶς διὰ τὸν Χριστὸν λέγει ὁ Παῦλος «ἐν αὐτῷ κατοικεῖ πᾶν τὸ πλήρωμα τῆς θεότητος σωματικῶς» τέτοιας λογῆς λέγομεν καὶ διὰ τὸν ἄρτην τοῦτον «ἐν αὐτῷ κατοικεῖ πᾶν τὸ πλήρωμα τῆς θεότητος σωματικῶς» τοῦτ' ἐστὶν ὡς ἐν ἰδίῳ σώματι. Καὶ μὴ μοῦ εἰπῆς πῶς δύο σώματα ὅταν ἀμάδι ἐσιμῶσιν, κάνουνσιν ὄγκον, καὶ ἐδῶ ἐσιμῶναι τὸ σῶμα

97) Ἰω. 6.

** «ὁ παῦλ καὶ ὁ Χριστὸς ἔχει» διαγράφεται.

* τὰ ἐν παρενθέσει διαγράφονται ἐν τῇ χειρογράφῳ.

τοῦ Χριστοῦ, μὲ τὸ σῶμα τοῦ ἄρτου, καὶ δὲν κάνουνσιν ὄγκον, λοιπὸν οὔτε ἐσιμῶσιν· διατὶ γροῖκα τοῦ Χριστοῦ, «τοῦτο ἐστὶ τὸ σῶμά μου» ἢ διατὶ γίνεται ἓνα μόνον σῶμα, αὐτοῦ τοῦ Χριστοῦ, καὶ δὲν ἀπομένει τοῦ ἄρτου, καλὰ καὶ νὰ φαίνεται εἰς τὴν αἰσθησιν ἢ διατὶ τὰ δεδοξασμένα σώματα, ὄγκον δὲν κάνουνσιν ὅπου καὶ ἂν εἶναι· διὰ τοῦτο καὶ τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ, ἀπείτις ἐδοξάσθηκε μὲ τὴν ἀνάστασιν «τῶν θυρῶν κεκλεισμένων» πρὸς τοὺς μαθητὰς ἤρχετο, καὶ τοῦ μηνήματος ἐσφραγισμένου ἀνέστη. Καὶ μὴ μοῦ εἰπῆς, πῶς νὰ μεγαλῶνῃ, ἢ νὰ μικρῆνῃ ἡ φύσις μὲ τὴν μεγαλειότητα, ἢ μικρότητα τοῦ κορμοῦ τοῦ ἄρτου; γροῖκα τοῦ Χριστοῦ «τοῦτο ἐστὶ τὸ σῶμά μου» τόσον διὰ τὸ μέγαλον, ὡς ἂν τὸ μικρόν· διατὶ κατὰ πῶς ἢ λογικῆ ψυχῆ οὔτε μεγαλώνει, οὔτε μικρῆναι, μὰ τὸ μέγαλωμα ἢ μίκρομα τοῦ κορμοῦ, τέτοιας λογῆς, οὔτε ἢ θεότητος τοῦ Ἰησοῦ μὲ τὸ μέγαλωμα ἢ μίκρομα τοῦ ἄρτου. Καὶ μὴ μοῦ εἰπῆς, πῶς εἶναι ἀδύνατον, ἓνα καὶ τὸ αὐτὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ, εἰς πολλοὺς τόπους, κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον νὰ εὑρίσκειται, διατὶ γροῖκα τοῦ Χριστοῦ, «τοῦτο ἐστὶ τὸ σῶμά μου» διὰ ὅλα τὰ κλάσματα ὁποῦ τῶν μαθητῶν ἔδωκε· διατὶ ἐπειδὴ καὶ «ὁ Λόγος σὰρξ ἐγένετο» ἀφοῦ τὴν σάρκα ἐπῆρε καὶ ὑποστατικῶς μὲ αὐτὴν ἐσιμῶθηκε, λέγεται καὶ ἡ σὰρξ τοῦ Λόγου παντοῦ νὰ εὑρίσκειται ὡς ἂν καὶ τὴν θεότητα τοῦ Λόγου, ὄχι διατὶ εἰς θεότητα ἤλλαξε, μὰ διὰ τὴν καθ' ὑπόστασιν ἔνωσιν· καὶ λέγεται καὶ ἡ σὰρξ τὰ πάντα νὰ πληρῶνῃ, ὡς καὶ τὸν Λόγον. Δὲν λέγει τάχα ὁ Ἰωάννης ὁ Πρῶτος, διὰ τὸν δάσω αὐτοῦ ἐρχόμενον, «καὶ ἐκ τοῦ πληρώματος αὐτοῦ ἡμεῖς πάντες ἐλάβομεν»· λοιπὸν πληροῦ καὶ ἡ σὰρξ τὰ πάντα, μὲ τὴν χάριν τοῦ Λόγου, διατὶ ὅλος ὁ Λόγος εἶναι εἰς τὴν σάρκα, καὶ ὅλη ἡ σὰρξ εἰς τὸν Λόγον. Μὰ τί ἀμφιβάλλεις διὰ τὴν τεθεωμένην σάρκα, ἐκεῖ ὁποῦ βλέπεις τὸ ἴδιον εἰς τὰ γυμνά σώματα; ὁ λόγος ὁποῦ ὁμιλῶ τὴν ὥραν τούτην, ἢ ἡ φωνή, μ' ὅλον ὁποῦ εἶναι σῶμα, διατὶ εἶναι ἀῆρ δαρμένος, δὲν εὑρίσκειται τὸν ἴδιον καιρὸν εἰς τὰ ὅττι ἐσῶς ὅλων ὁποῦ μοῦ γροῖκατε, καὶ οὔτε λείπει ἀπὸ τὸν λέγοντα; λοιπὸν τί ἀδύνατον ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ ὁποῦ τὴν σάρκα ἐνδύθηκεν, τὴν ἀληθινὴν, ὡς ὁ ἐδικός μας τὸν ἄερα, νὰ εὑρίσκειται εἰς πολλοὺς τόπους, τὸν ἴδιον καιρὸν; «Λάβετε φάγετε» εἰπε τῶν μαθητῶν ὁ Χριστὸς, «τοῦτο ἐστὶ τὸ σῶμά μου» καὶ τοῦτο ὡς φθάση διὰ ἀπόκρισιν πάσης ἀπορίας· καὶ λαβὼν τὸ ποτήριον, καὶ εὐχαριστήσας, ἔδωκεν αὐτοῖς, λέγων «πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες τοῦτο γὰρ

ἔστι τὸ αἷμά μου τὸ τῆς Καινῆς Διαθήκης, τὸ περὶ πολλῶν ἐκχυνόμενον εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν» (98) Μὴ λογιάζεις ἄνθρωπε πῶς τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ νὰ μὴν ἦτον ὀλόκληρον ὅταν τῶν μαθητῶν τὸ ἐπαράδωκε, διὰ τοῦτο νὰ ἀναπληρώνη τῶρα μὲ τὸ νὰ δώσῃ καὶ τὸ αἷμα διατι καὶ ἡ σὰρξ, ἐπειδὴ ἦτον τελεία καὶ ζῶσα, μὲ τὸ αἷμα ἐσμιμένη ἦτον, καὶ τὸ αἷμα, ἐπειδὴ ὑπὲρ ἡμῶν ἐκχύνεται εἰς τὴν σάρκα εἶναι· μὰ ξεχωρίζει τα, διὰ νὰ εἶναι τοῦ πάθους του μνημόσυνο», εἰς τὸν καιρὸν τοῦ ὁποῦ τὸ αἷμα ἀπὸ τὴν σάρκα ἐχωρίσθηκεν, ἔστωντας καὶ ἡ θεότης νὰ μεῖνῃ καὶ εἰς τὰ δύο, ἀκόμη καὶ εἰς αὐτὴν τὴν ψυχὴν· καὶ αὐτὸ τὸ αἷμα λοιπὸν ἔχει τὴν θεότητα ὑποστατικῶς εἰς τοῦ λόγου του, ὡς καὶ τὸ σῶμα καὶ τὰ δύο ἀμάδι καὶ μὲ τὴν θεότητα μία ὑπόστασις τοῦ Λόγου· καὶ πλέον δὲν πρέπει νὰ λέγωνται, ἀπειτίς ἀγιασθεῖσιν, ἄρτος καὶ οἶνος φιλοὶ φιλοὶ, μὰ σὰρξ καὶ αἷμα τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ· διατι ὁ ἀγιασμὸς ἐκεῖνος ὁποῦ γίνεται μὲ τὰ λόγια τοῦ Χριστοῦ, καὶ τὴν προσευχὴν τοῦ ἱερέως, τὰ ἀλλάσσει εἰς τοιαύτην φύσιν· καὶ μὴν ἀμφιβάλλεις εἰς τοῦτο· διατι ἂν πιστεύεις πῶς ἡ ράβδος τοῦ Μωϋσέως εἰς ἄφιν ἤλλαξε· τὰ νερὰ τῆς Αἰγύπτου εἰς αἷμα· ἡ πλευρὰ τοῦ Ἀδάμ εἰς γυναῖκα· ἡ γυναῖκα τοῦ Ἀδὰμ εἰς ἄλλο στήλην· ἂν πιστεύει καὶ ὁ Διάβολος πῶς τοὺς λίθους μπορεῖ ὁ Χριστὸς εἰς ἄρτους νὰ ἀλλάξῃ· καὶ ἐκεῖνος τὸ νερὸν εἰς κρασὶν ἤλλαξε, χρεῖα εἶναι νὰ πιστεύσῃς, πῶς καὶ ὁ ἄρτος καὶ οἶνος εἰς σάρκα καὶ αἷμα ἀλλάσσουν μὲ τὴν θέλησιν καὶ δύναμιν τοῦ ἰδίου Θεοῦ, ὁποῦ εἶπε «τοῦτο ἐστὶ τὸ σῶμα μου, καὶ τοῦτο ἐστὶ τὸ αἷμά μου» τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν. Μὰ φθάνει ἕως εἶδῶ τὰ τοῦ Μυστηρίου. — Ὁ Χριστὸς, τῶν μαθητῶν ἐδιαμέρισεν τὸ σῶμα καὶ αἷμα του, μὰ ὁ Ἰούδας διατι ἀκάθαρτος καὶ ἀνάξιος ἦτον, ἔχει μόνον χάριν ἀπὸ τὴν κοινωνίαν ἐκείνην δὲν ἐπῆρε, μὰ καὶ περισσώτερον κρῖμα ἐδέχθηκε, διατι παρευθὺς τὸ φωμίον ἐκεῖνο, ἂν εἶχε καὶ τίποτας χάρισμα ἀπὸ τὰ περασμένα, τοῦ τὴν εἰκόσῃ, καὶ ἀντὶ διὰ ἐκείνην, εἰσῆλθεν ὁ Σατανᾶς εἰς τὴν καρδίαν τοῦ Ἰούδα· καὶ ἐκεῖνος ὡς δαμονιζόμενον ἀπὸ τὸ πλάγιον τοῦ Χριστοῦ τὸν χωρίζει, καὶ ἐσιγνέν τον εἰς τὴν ἀγχόνην τοῦ λαμποῦ του, νὰ ὑπάγῃ νὰ πάρῃ τὰ χρήματα ὁποῦ ἐσυμφωνήσασιν, καὶ τὴν σπειραν

98) Ματθ. 26

δλην νὰ ἔλθῃσιν νὰ τῶν προδώσῃ εἰς τὰ χέρια τῶς ἐκείνου ὁποῦ ἔδωκε τὸν ἑαυτὸν του εἰς τὰ χέρια του· καθὼς ἐκβαίνειν. ἔξω τοῦ λέγει ὁ Χριστὸς «εἰ ποιεῖς, ποιήσον τάχιον»· διατι ἐπειδὴ καὶ διὰ οὐδένα τρόπον ἀλλάσσεις τὴν γνώμην σου ἀχάριστε, κάμε λοιπὸν τὸ γληγωρῆτερον ἐκεῖνο ὁποῦ ἐποφάσισες, διατι μὲ τὴν ἀργητα ἐσὺ δὲν μετανοᾶς, μὰ ὁ Ἀδάμ λυπᾶται διατι ἀργῶ νὰ τὸν λυτρώσω· λοιπὸν, «εἰ ποιεῖς, ποιήσον τάχιον»· ὥστε νὰ ὑπάγῃ ὁ Ἰούδας εἰς τὸ σπήτι τοῦ Καϊάφα νὰ πάρῃ τὸν Χιλιάρχον, καὶ νὰ ἔλθῃ εἰς τὸν Χριστὸν, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, κατὰ τοῦ Χριστοῦ, αὐτὸς ὁ Χριστὸς πέρνει τοὺς μαθητὰς του ἀπὸ καὶ ἀπὸ τὸν δεῖπνον ἐκάνασιν, καὶ ἔρχονται εἰς τὸ Ὄρος τῶν ἑλαιῶν κατὰ τὴν συνήθειαν, προσευχὴν διὰ νὰ κάμωσι, καὶ πίπτωντας ὁ Χριστὸς εἰς τὴν προσευχὴν «ἤρξατο λυπεῖσθαι καὶ ἀδημονεῖν» (99) ἤρχισε νὰ λυπᾶται καὶ νὰ φοβάται· ἤρχισε ναί· μὰ δὲν ἐτελείωσε· διατι ὡς ἄνθρωπος ἤρχισε, μὰ ὡς Θεὸς ἐτελείωσε· διὰ τοῦτο εἰς τὴν ἀρχὴν ἔλεγε «Πάτερ μου, εἰ δυνατόν ἐστί, παρελθέτω ἀπ' ἐμοῦ τὸ ποτήριον τοῦτο» καὶ εἰς τὸ τέλος «πλὴν οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω, ἀλλ' ὡς σὺ» διατι ὡς ἄνθρωπος ἔφρευγεν ἐκεῖνο ὁποῦ ὡς Θεὸς ἐπαθύμει· πολλοὶ μ' ὄλον τοῦτο τὴν φόβον καὶ τὴν λύπην τοῦ Χριστοῦ ἐντρέπονται·* μὰ ἐγὼ τόσον λείπω νὰ κάμω τοῦ Χριστοῦ ἀπολογία διὰ κείνων, ὁποῦ μάλιστα εἰς τοῦτο καυχῶμαι, διατι ὀλίγον μὲ ἤθελεν ὀφελήσῃ τὸ πάθος του, ἂν δὲν ἤθελε πάρῃ ἀπάνω του τὰ πάθη μου. Διὰ μένα λοιπὸν λυπᾶται, ἐκεῖνος ὁποῦ δὲν εἶχεν εἰς τοῦ λόγου του, τὸ τί νὰ λυπηθῇ· καὶ πέρνει τὴν λύπην μου, διὰ νὰ μοῦ δώσῃ ἀμάδι τὴν χαρὰν του· δίδει μου τὴν ἀποκοτίαν του, καὶ πέρνει ἐκεῖνος τὸν φόβον μου· καταβαίνει μὲ τὰ ζάλα μου εἰς τὸν θάνατον, διὰ νὰ μὲ ἀναβάσῃ εἰς τὴν ζωὴν μὲ τὰ ζάλα του· λυπᾶται ἢ χαρὰ τῶν ἀγγέλων, διὰ νὰ παρηγορήσῃ τοὺς σκλαβωμένους εἰς τὰ χέρια τοῦ διαβόλου. Τῶρα γνωρίζω μὲ τὸ ἔργον πῶς νὰ ἐφόρῃσεν τὴν φύσιν μου, ἐπειδὴ ἐδέχθηκα τὰ πάθη μου· δὲν ἦτον ἄνθρωπος κατὰ φαντασίαν, ἐκεῖνος ὁποῦ φοβᾶται τὸν θάνατον κατὰ ἀλήθειαν, μὰ ἄνθρωπος τέλειος ἄνθρωπος ἐν πληγῇ, καὶ εἰδὼς φέρειν μαλακίαν· ὡς ἂν ὄλους τοὺς ἀνθρώπους ὁποῦ φοβοῦνται τὸν θάνατον· καὶ καλὰ καὶ ἡ θεότης νὰ μὴν ἔλειψε

99) Ματθ. 26. * εἰς τὴν φαν σημειοῦται ἡ λ. «Ἀμβρόσιος».

ποτέ, από την σάρκα εκείνην, αλλά εσύρθηκε μέσα αδιαστάτως, και δὲν φραίνετο διατι δὲν ἐνήργει, πρῶτον δια νὰ φανῆ τέλειος ἄνθρωπος, νὰ πλανήσῃ τὸν διάβολον μὲ τὸν φόβον του, νὰ μὴν τὸν γνωρίσῃ δια θεόν,* ὥστε νὰ ἀναβῆ εἰς τὸν σταυρὸν ἁπάνω, δευτέρον δια νὰ κάμῃ καὶ ἡμᾶς νὰ νικῶμεν τὴν λύπην τοῦ μέλλοντος θανάτου· διατι πῶς σε ἐθέλαμεν μιμηθεῖ Κύριε Ἰησοῦ, ἂν δὲν σου ἐθέλαμεν ἀκολουθεῖ ὡς ἄνθρωπου· ἂν ἴσως και νεκρὸν δὲν σ' ἐθέλαμεν πιστεῦσαι, ἂν ταῖς πληγαῖς σου δὲν ἐθέλαμεν ἰδεῖ· πῶς ἐθέλασι πιστεῦσαι οἱ ἀπόστολοι σου πῶς εἶχες νὰ ἀποθάνῃς ἂν δὲν ἐθέλασι ἰδεῖ τὸν πόνον τοῦ θανάτου σου· μὰ ἀκόμῃ ἐκεῖνοι κοιμῶνται και δὲν κατέχουν νὰ λυποῦνται, διὰ τοὺς ὁποίους· ὁ Χριστὸς λυπᾶται· μὰ ἄς καθεύδουσι λοιπὸν και ἄς ἀναπαύωνται, ἐπειδὴ ἐσὺ ἀγρυπνᾷς και λυπᾷσαι Χριστέ μου, διὰ νὰ ἔχουσιν οἱ ἀπόστολοι σου ἀγένοιαν και ἀνάπαυσιν· «αὐτὸς γὰρ τὰς ἀσθενείας ἡμῶν αἴρει· και περὶ ἡμῶν ὀδυνᾷσαι» (100) διατι πονῆς εὐσπλαγχνικώτατέ μου λυτωτὰ, μὰ ὄχι ταῖς πληγαῖς σου, μὰ ταῖς πληγαῖς μου· ὄχι τὸν θάνατόν σου, μὰ τὴν ἀσθενείαν μου· και φοβᾷσαι ὄχι τὸν κίνδυνόν σου, μὰ τὸν κίνδυνόν μου· και ἡμεῖς ἐλογιζόμεθα εἶναι σε ἐν πληγῇ, μέσα ὁποῦ ἔλυπᾷσουν, ὄχι διὰ σένα, μὰ διὰ μένα. Μὰ τί παραξένον εἶναι, ὦ ἄνθρωπε, ἂν λυπᾷται διὰ ὄλους, ἐκεῖνος ὁποῦ ἔκλαυσε διὰ ἓνα; ἂν διὰ ὄλους ἀδημονεῖ και πικρύνεται, ἐκεῖνος ὁποῦ διὰ ἓνα Ἀδάμ ἄμαρταν ἔχυσεν; ἴσως διὰ τοῦτο λυπᾷται, ἐπειδὴ ἔχει νὰ λάβῃ θάνατον τὸν ὁποῖον δὲν ἔκαμε· «Θεὸς γὰρ θάνατον οὐκ ἐποίησε, οὔτε χαίρει ἐπ' ἀπωλείᾳ ἀνθρώπων» (101) ἢ διατι ἐσίμωσεν ἢ ὥρα νὰ γεννήσῃ τὰ παιδιὰ του (τὴν Ἐκκλησίαν) μὲ τὸν θάνατόν του· και ἡ γυνὴ ὅταν τίκει λύπην ἔχει, ὅτι ἔχει ἢ ὥρα αὐτῆς· μὰ εὐφρανθεῖ θέλει, ἀπειτίς τὰ θέλει γεννήσῃ· μὲ τέτοιαν λύπην και φόβον· λέγει πρὸς τὸν πατέρα του «Πάτερ μου, εἰ δυνατόν ἐστίν, παρέλθέτω ἀπ' ἐμοῦ τὸ ποτήριον τοῦτο· πλὴν οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω· σὺ» (102) Ἄν εἶναι μπορετὸν ἄς περάσῃ νὰ μὴν πῶ τὸ ποτήριον τοῦτο τοῦ θανάτου μου, ὄχι διὰ μένα, διατι ἐγὼ διὰ νὰ τὸ πῶ τοῦτο, ἦλθα, μὰ

* Σημ. ἀντιγραφ. ἀσυμβίβαστος ἡ ἔννοια τῆς πλάνης τοῦ διαβόλου ἐκ μέρους τῆς θεότητος, πρὸς τε τὴν θέλαν μεγαλωσύνην και πρὸς τὴν περιωπὴν τὴν θεολογικὴν τοῦ ἱεροκλήρικου Συρίγου ἐκτός ἂν τοῦτο γίνεται διὰ τοὺς ἀκροατάς.

(100). Ἦσ. 63.—(101) Σαφ. 1.—(102) Ματ. 26.

διατι ὄλοι μὲ τὸν θάνατόν μου δὲν σώζονται. Οἱ ἀπόστολοι μου θέλουσι σκανδαλισθεῖ τὴν νύκτα ταύτην εἰς ἔμεινα· ὁ θερμότητος εἰς τὴν ἀγάπην Πέτρος θέλει μὲ ἀρνηθεῖ, και ἄς καυχᾶται ὅσον θέλει· ὁ Ἰούδας μὲ θέλει προδώσει· τὸ ἠγαπημένον μου παιδί ὁ Ἰσαῆλ, (ὁ ἡμέ) θέλει χάσει τὴν ἱερωσύνην του, τὴν βασιλείαν του, και ἀμάδι μετ' αὐτὰ, τὸν Θεόν του. Λοιπὸν, ἐπειδὴ τὸ πάθος μου ὁποῦ διὰ σωτηρίαν ὄλου τοῦ κόσμου τὸ πέρνω, σοῦ φαίνεται νὰ γίνεται ἀφορμὴ εἰς κάποιας ἀπωλείας, ἂν εἶναι δυνατόν, ἄς περάσῃ «πλὴν οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω» ὡς ἄνθρωπος, «ἀλλ' ὡς σὺ θέλεις «ὡς θεός»· τὸ ὁποῖον και ἐγὼ ὡς θεὸς θέλω· Ὁ Ἀδάμ διατι δὲν ὑπέταξεν ὄλον του τὸ θέλημα· εἰς ἐσένα, ὄλους εἰς τὸν θάνατον ἰπέταξε· Ἐγὼ ὡς ἄνθρωπος ὄλην μου τὴν θέλησιν εἰς ἐσένα ὑποτάσσω, διατι θέλω και μὲ τὴν ὑποταγὴν μου, ὄλον τὸ γένος τοῦ Ἀδάμ· νὰ λυτρωθῇ ἀπὸ τὴν ὑποταγὴν τοῦ διαβόλου, διὰ τοῦτο μὴ γενεῖ ἐκεῖνο ὁποῦ θέλω ἐγὼ, μὰ γενηθῆτω τὸ θέλημά σου. «Ὡρθὴ δὲ αὐτῷ ἄγγελος ἀπ' οὐρανοῦ» (103) ἐνισχύων αὐτόν» ἐφάνηκέν του ἄγγελος ἀπὸ τὸν Πατέρα, νὰ τοῦ δώσῃ, ὄχι ἀγγελίαν νὰ μὴν πάθῃ, μὰ δύναμιν, νὰ πάθῃ, και νὰ πῆ τὸ ποτήριον· Ὡ πολυέλεε Ἰησοῦ και τεταπεινωμένε μου λυτωτά! και πόσον βάθος τῆς ταπεινώσεως εἶναι τοῦτο ὁποῦ δείχνεις; ἐσὺ ὁποῦ δίδεις τὴν δύναμιν τῶν ἀγγέλων, και ἂν τως λείψῃ ἢ δυνάμεις σου, τῶς λείπει και τὸ ἴδιον εἶναι, ἔχεις χρῆσιν νὰ σὲ δυναμώσουσιν οἱ ἄγγελοι σου; ὁ δεσπότης ἀπὸ τὸν δούλον; ὁ βασιλεὺς ἀπὸ τὸν ὑπὴκοον; και διατι τὴν δύναμιν του ὄλην· ἔδωκε τῶν μαρτύρων, και εἶναι χρῆσι νὰ τὸν ἐνισχύουσιν αὐτόν· οἱ ἄγγελοι, ἐπειδὴ ὁ Πατὴρ «ἠλάττωσεν αὐτόν βραχύ τι παρ' ἀγγέλους» πέρνωντας δύναμιν τοῦ νὰ πάθῃ, ἐπίρρε και δύναμιν τοῦ νὰ προσεύχεται ἐκτενέστερον, λέγωντας τὸν ἴδιον λόγον, διὰ νὰ δείξῃ ἐμᾶς πῶς ἂν οἱ ἄγγελοι μᾶς ἀποκρίνονται εἰς τὴν προσευχὴν μας; πῶς ὁ Θεὸς νὰ μᾶς ὑπήκουσε, δὲν πρέπει ἀπὸ τὴν προσευχὴν νὰ λείπωμεν.— Ἀκόμη ἢ προσευχὴ καλά τελειωμένη δὲν ἦτον, και φθάνει ὁ Ἰούδας εἰς τὸν τόπον ὁποῦ ὁ Χριστὸς ἦτον, μακρῆτερα δαμάκι ἀπὸ κεῖ ὁποῦ ἐπροσεύχετο, «και μετ' αὐτοῦ ὄχλος πολὺς, μετὰ μαχαίρων και ξυλῶν ἀπὸ τῶν ἀρχιερέων και πρεσβυτέρων τοῦ λαοῦ»· και

κατὰ τὸ σημάδι τοῦ ὁποῦ τῶς εἶχε δοσμένον, πῶς ὁποῖον φιλήσει, ἐκεῖνος θέλει εἶσται, σιμώνει τοῦ Χριστοῦ καὶ ἐγκαλιζέται τον, λέγωντάς του «χαῖρε ραββί, καὶ κατεφίλησεν αὐτὸν» ὡς λόγια προδοῦ, μὰ ὄχι μαθητοῦ. Χαῖρε λέγεις ἐκεῖνου ὁποῦ ἤθελε νὰ μὴν πάρη τὸν θάνατον ὁποῦ ἐπεθύμα, ἀπὸ τὴν λύπην ὁποῦ εἶχε διὰ λόγου σου; καὶ πῶς νὰ χαίρεται, ἂν ἐσὺ μισεύγεις ἀπὸ λόγου του; νὰ θυγαίρη λέγεις, ἐκεῖνου ὁποῦ τὸν προδίδεις εἰς τὸν θάνατον; διδάσκαλον κράζεις ἐκεῖνον τοῦ ὁποῖου ζιγώνεις τὰ μαθήματα; διδάσκαλός σου εἶναι, καὶ προδίδεις τον; μὲ τέτοιαν πλερωμὴν ἀμείβεσαι ἀχάριστε τοὺς κόπους τοῦ διδασκάλου σου; καὶ δὲν φθάνει τοῦτο, μὰ φιλεῖς τον κίβλας; φιλεῖς καὶ πουλεῖς; τὸ σημάδι τῆς ἀγάπης, κἀναις ἐσὺ σημάδι τῆς ἐχθρας; ὡς φαρμακερὲ ὄφι ὁποῦ φαίνεσαι πῶς φιλεῖς διὰ νὰ δαγκάνης, καὶ θωπεύεις, διὰ νὰ φαρμακέψης, καὶ κολακεύεις διὰ νὰ χώσης τὴν δολιότητά σου· μὰ δὲν τὸν λανθάνεις, διατὶ ξεσκεπάζει σε τὴν γνώμην σου, καὶ λέγει σου «Ἰούδα, φιλήματι τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου παραδίδως;» ὡς Ἰούδα ἀχάριστε, μὲ φίλημα προδίδεις τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου; μὲ ἀγάπην μοῦ δίδεις τὸν θάνατον; τίς; ἐσὺ ὁ μαθητῆς μου, ὁ φίλος μου. ὁποῦ ἐφάγαμεν ψωμί ἀμάδι, ὁποῦ ἐπλυνε τὰ πόδια σου, ὁποῦ σοῦ ἔδωκα τὴν σάρκα μου καὶ ἔφραγῆς τὴν καὶ τίνα; τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου; καὶ διὰ σένα, ἀχάριστε, υἱὸς ἀνθρώπου ἐγένηκα, καὶ σὺ μὲ προδίδεις; μὰ μὴ λογιάζεις ταλαίπωρε πῶς τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ ἐπρόδωκες· ἐπρόδωκες τὸν Υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου, τὴν σάρκα, ὄχι τὴν θεότητα· καὶ ἡ σὰρξ ὑπάγει ν' ἀποθάγη, μὰ ὄχι διὰ λόγου σου ἀχάριστε· καὶ οὐαὶ καὶ κακὸν εἰς ἐσένα. Ὁ Πέτρος θεωρῶντας τὸν διδασκάλον του περικυκλωμένον ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους ὡς ἀπὸ κύνας, «σπασάμενος μάχαιραν, ἐπάταξε τὸν δοῦλον τοῦ ἀρχιερέως, καὶ ἀπέτλε αὐτοῦ τὸ οὖς τὸ δεξιὸν» (104) δείχνωντας πῶς ὁ ἀρχιερεὺς, κακὰ τὸν νόμον ἐγροῖκα, καὶ δὲν ἐπρεπε νὰ εἶχεν ὠτία σάρκινα, ἐκεῖνος ὁποῦ δὲν εἶχε πνευματικά. μὰ ἐπειδὴ ὁ εἰρηνικὸς βασιλεὺς, ὁ γλυκὺς Ἰησοῦς, δὲν θέλει τινὰς ἀπὸ αἰτίαν ἐδικὴν του πάθος νὰ πέρνη, λατρεύωντας τὸν δοῦλον λέγει τοῦ Πέτρου «ἀπόστρεψόν σου τὴν μάχαιραν εἰς τὸν τόπον αὐτῆς» διατὶ οἱ ἱερεῖς δὲν πρέπει σκαθιά νὰ μεταχειρίζονται. Καὶ τότε θεληματικὸς ἀρή-

νοντας τὸν ἑαυτὸν του, ἐκεῖνος ὁποῦ προτήτερα μὲ ἀρασίαν τοὺς ἐπάτασσε, δύο φοραῖς εἰς τὴν γῆν μὲ τὸν λόγον του μόνον τοὺς ἔκαμε καὶ ἐπέσασι σιμώνουσιν αὐτοὶ, καὶ δένουσίν τον «οἱ οὖν σπεῖρα καὶ ὁ χιλιάρχος, καὶ οἱ ὑπηρέται τῶν Ἰουδαίων, συνέλαβον τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἀπήγαγον αὐτὸν πρὸς Ἄνναν πρῶτον «ἦν γὰρ πενθερὸς τοῦ Καϊάφα» (105) ἀναμένετε δλίγον.—

ΤΟΥ ΜΕΡΟΣ

Εἰς ὅλην του βέβαια τὴν ζωὴν ὁ Χριστὸς τοὺς παλαιούς καὶ νέους ἄνδρας εἰς τὴν ὑπακοὴν καὶ ταπεινώσιν ἐπερίσσευσε, μὰ εἰς τὸν καιρὸν ξεχωριστὰ τοῦ πάθους του. σχεδὸν εἰς τὸν ἴδιον τὸν ἑαυτὸν του ἐπερίσσευσεν (εἰς τὴν ὑπακοὴν καὶ ταπεινώσιν), διὰ τὴν ὄχι μόνον ἁμ-προσθεῖς τοῦ Πατρὸς του ὑπήκοος καὶ ταπεινὸς φαίνεται, μὰ καὶ ἀπὸ τοὺς ἰδίους του ἐχθροῖς, τοὺς δούλους τῶν ἀρχιερέων ταπεινότερος γίνεται· ὡς ἂν νὰ ἤθελεν εἶσται πράγμα βαρὺ ὁ ἄνωθεν ἐρχόμενος, ὁποῦ κινᾶται γλιγοχίτερα διαὶ εἶναι σιμὰ εἰς τὸ κέντρον του· τέτοι-ας λογῆς σιμὰ εἰς τὸν θάνατόν του εἰς βαθυτέραν ἐκατάβηκε ταπει-νώσιν. Τοῦτο σημαδεύωντας ὁ Παῦλος ἔλεγεν «ὡς ἐν μορφῇ Θεοῦ ὑπάρχων οὐχ ἄρπαγμὸν ἠγήσατο τὸ εἶναι ἴσα Θεῷ, ἀλλ' ἑαυτὸν ἐκέ-νωσε, μορφὴν δούλου λαβὼν» (106) μὰ δὲν τὸν ἔφθανεν ἡ κένωσις ὁποῦ εἶπεν, ἄφ' οὗ τὴν σάρκα ἔλαβε, μὰ ἀκόμῃ ἐταπεινώσεν ἑαυτὸν, γενόμενος ὑπήκοος μέχρι θανάτου» καὶ ὄχι ἀπλῶς θανάτου, μὰ «θα-νάτου δὲ στυγροῦ» ἡγουν θανάτου ὕβρισμένου, θανάτου καταρρονε-μένου, θανάτου καταραμένου, ἐπειδὴ ἐπικατάρατος πᾶς ὁ κρεμᾶμενος ἐπὶ ξύλου· ὦ, καὶ μὲ πόσιν ὕβριν· ἀπὸ παλάτιον, ὡς παλάτιον σί-νεται, ἀπὸ αὐθέντην ὡς οὐθέντην φέρνεται, καὶ ἀνακρίνεται· καὶ ἂν ἡ ὕβρις μόνον ἤθελεν εἶσται, τὸ κακὸν ἦτον ὀλιγότερον, καὶ ἴσως οἶστον, διὰ τὴν καθημερινὸν ὁ Θεὸς ὕβριζεται ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον καὶ ὑπομένει· μὰ ἔσιμε μὲ τὴν ὕβριν καὶ τόση τιμωρία, ὥστε νὰ κἀνη καθ' ἕνα νὰ ἀμφιβάλῃ, ποῖον ἀπὸ τὰ δύο τὸ ἄλλο νὰ περισσεύῃ, ἢ ἡ ὕβρις τὴν τιμωρίαν ἢ ἡ τιμωρία τὴν ὕβριν· φέρνεται εἰς τὸ πρότον παλάτιον τοῦ παρανόμου ἀρχιερέως Ἄννα, καὶ ραπίζεται ἀπὸ τὸ χέ-ριν ὁποῦ ἔπλασε, διὰ τὴν ἀπεκρίθηκε τοῦ ἀρχιερέως ὁποῦ τὸν ἐρώτα διὰ τοὺς μαθητὰς του καὶ τὴν διδασχὴν του, νὰ ἐρωτήσῃ τοὺς ἀκηκοῦτας, καὶ ὄχι ἐκείνων· σίρνεται εἰς τὸ δεύτερον, τοῦ Καϊάφα, καὶ ἔξω ὁποῦ

106) Φιλ. 2.

ψευδομαρτυρεῖται, ἐπειδὴ «ἐπανεστήσαν μοι μάρτυρες ἄδικοι ἃ οὐκ ἔγνωσαν ἡρώτων με» (107) καὶ ὁποῦ λογιάζεται βλάσφημος, διὰ τὴν Υἱὸς Θεοῦ ὀνομάσθηκε, κολαφίζεται, ὕβριζεται, ἐμπύεται καὶ δέρνεται ὅλην ἐκείνην τὴν νύκτα· σίρνεται τὸ πρῶτὸ εἰς τὸ τρίτον παλάτιον τοῦ Πιλάτου, καὶ ἐκεῖ δεμένος κατηγορεῖται, ὕβριζεται ὡς ἀποστάτης τοῦ Καίσαρος, ἐκείνος ὁποῦ ἔλεγεν «ἀπόδοτε οὖν τὰ Καίσαρος Καίσαρι καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ τῷ Θεῷ» ἔρχεται εἰς τὸ τέταρτον τοῦ Ἡρώδου καὶ ἀφειδῶς μυκτηρίζεται, καὶ ὡς δημηγέτης περιπαίζεται καὶ δέρνεται· γυαγέρνει εἰς τὸ τρίτον ὁποῦ ἦτον, τοῦ Πιλάτου, καὶ ἐκεῖ διὰ τὴν ἀθωότητά του δέρνεται, καὶ βασιλεὺς δαρμένος κηρύττεται, μήπως καὶ αἱ πληγαὶ του καὶ τὸ αἷμά του, θέλουσι σβέσει τὸν Ἰουδαίων τὸν φθόνον καὶ τὴν μάνιταν, τὸ ὁποῖον δὲν ἔκανε ἡ ἀθωότης του καὶ μ' ἕλον τοῦτο περισσότερον ἀνάψασιν εἰς τὸν πόθον νὰ τὸν θανατώσουσι, καὶ ἔλεγον, «ἄρον ἄρον σιαύρωσον αὐτόν»—“Ἐξ κατηγορίας εἰς τὰ παλάτια τοῦτα τοῦ Χριστοῦ ἐδώκασι, καθὼς ἐκβύλλομεν ἀπὸ τὸ εὐαγγέλιον, καὶ ἀπὸ κάποιαις παλαιαῖς ἱστορίαις· πρῶτον διὰ τὴν ἔλεγε πῶς εἶναι Υἱὸς Θεοῦ· ὅτι ἑαυτὸν Υἱὸν Θεοῦ ἐποίησε ἐποίησε» (108) δεύτερον διὰ τὴν ἔλεγεν πῶς εἶναι Μεσσίας καὶ ὁ βασιλεὺς τοῦ Ἰσραὴλ «λέγοντα ἑαυτὸν Χριστὸν βασιλέα» (109) τρίτον, πῶς καταλύει τὸν νόμον, καὶ δίδει κοινὰ ἐντάλματα «ἀνασεῖ τὸν λαόν, διδάσκων καθ' ὅλης τῆς Ἰουδαίας, ἀφξάμενος ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ἕως ὧδε» (110) τέταρτον, πῶς προμηνύει τῇ Ἰερουσαλήμ καὶ τῷ ναῷ ἀπώ-λειαν· «οὗτος ἔφη, δύναμαι καταλύσαι τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ» ε.τ.ε. Πέμπτον πῶς εἶναι ἐναντῖος τοῦ Καίσαρος καὶ διασείει τὸ ἔθνος τῶν ρωμαίων, ἐμποδίζοντας τοὺς φόρους τοῦ Καίσαρος «τοῦτον εὔρομεν διαστρέφοντα τὸ ἔθνος καὶ κωλύοντα Καίσαρι φόρους δίδόναι» (111) ἕκτον, πῶς ἀποκότῃς νὰ ἔλθῃ μέσα εἰς τὴν Ἰερουσαλήμ καὶ εἰς τὸν ναὸν ὡς βασιλεὺς μὲ βατὰ καὶ κλάδους ἑλαίας· καὶ πῶς νὰ τὸ εἴ-πασι καὶ τοῦτο, εἶναι φανερόν ἀπὸ τὸ λόγια ὁποῦ τότε ἔλεγεν, «τίς ἐστὶν οὗτος; q: d. ποῖαν ἔξουσίαν ἔχει αὐτὸς καὶ ἔρχεται οὕτως; μὰ ὦ ταλαίπωροι καὶ ἄπιστοι· ὦ γενεὰ πονηρὰ καὶ μοιχαλῆς· καὶ ἂν ὁ Χριστὸς εἶναι ἄξιος νὰ ἀποθάνῃ διὰ τὴν λέγει πῶς εἶναι Υἱὸς Θεοῦ, πρέπει καὶ ὁ Πατὴρ ν' ἀποθάνῃ ὁποῦ λέγει «Υἱὸς μου εἶ σὺ, ἐγὼ

107) Ψαλ.— 108) Ἰω. 8.

109) Λου. 23.— 110) Ματ. 26.— 111) Λου. 23.

σήμερον γεγέννηκα σε· και «ούτος ἐστίν ὁ Υἱός μου ὁ ἀγαπητός ἐν ᾧ ἐδόκησα» ἂν πρέπει νὰ ἀποθάνῃ διατι εἶναι Μεσσίας και βασιλεὺς Ἰσραὴλ, πρέπει νὰ ἀποθάνῃ και ἐκεῖνος ὁποῦ ἔκαμε νὰ λείψῃ ἡ βασιλεία ἀπὸ τὸν Ἰουδαὺν διὰ νὰ ἔλθῃ, «ᾧ ἀπόκειται» ἂν πρέπει ν' ἀποθάνῃ διατι καταλύει, ὄχι τὸν νόμον, καλαιπώρωι, μὰ τὸ ἀδύνατον τοῦ νόμου, και δίδει Καινήν Διαθήκην, ὡς ἀποθάνει και ἐκεῖνος ὁποῦ τὴν ἔταξεν, ὅταν ἔλεγε «ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται, φησὶ Κύριος, και διαθήσομαι τῷ οἴκῳ Ἰσραὴλ και τῷ οἴκῳ Ἰουδα, διαθήκην Καινήν, οὐ κατὰ τὴν διαθήκην κ.λ.π. (λείπ. 5-6λ.) ἂν πρέπει ν' ἀποθάνῃ πάλιν διατι προμηνύει τὰ κακὰ τῆς Ἱερουσαλήμ, εἶναι ἄξιος ν' ἀποθάνῃ; ὦ, πῶς φαίνεσθε νὰ εἰσθε υἱοὶ ἐκείνων ὁποῦ ἐλέγασιν διὰ τὸν Ἱερεμίαν «κρίσις θανάτου τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ, ὅτι προσηκόντως κατὰ τῆς πόλεως ταύτης. (Ἱερ. 20)· και ὡς ἐθέλετε εἰπεῖ κἄν εἰς τὸν Σεδεκίαν, «ἀποθεσθε τὸν Μιχαῖαν εἰς οἶκον φυλακῆς, και ἐσθιέτω ἄρτον θλίψεως» και ἴδωθ' θλίψεως ὥστε νὰ ἴδοθμεν τὴν ἀπόβασιν, μὰ «ἀποθανέντω» και διὰ προμηνύματα νὰ ἀποθνήσκουσιν οἱ ἄνθρωποι; Και τότε ἠμπεδίσει τοῦτο, ὃ λέγων «ἀπόδοτε τὰ Καίσαρος Καίσαρι» και διατι δὲν καταδικάζετε τὸν Ζαχαρίαν, προφητεύσαντα τὴν εἰς Ἱερουσαλήμ ἀφίξιν, ἢ τὴν (λείπει).

Εἰς τόσην ὕβριν μ' ὄλον τοῦτο και τιμωρίαν και ψευδολογίαν, ὃ Χριστὸς διὰ τὴν ἄμετρον του ταπεινώσιν, λόγον κἄν δὲν ἀποκρίνεται, καθὼς ὃ Ἡσαίας εἶπε, «και αὐτὸς διὰ τὸ κεκακῶσθαι, οὐκ ἀνοίγει τὸ στόμα αὐτοῦ, ὡς πρόβατον ἐπὶ σφαγὴν ἤχθη, και ὡς ἄμνος ἐναντίον τοῦ κείροντος ἀφωνος. οὕτως οὐκ ἀνοίγει τὸ στόμα αὐτοῦ(112)»· τόσον εἰσώπα ὄστε νὰ κἀνῃ τὸν ἡγεμόνα θαυμάζειν, ὄχι ἀπλῶς, μὰ λίαν, και τοὺς ἀρχιερεῖς νὰ μὴν τὸν ἐρωτοῦσι, παρὰ μὲ ἐξορκισμοὺς λυσιτελοῦσι(;) «ἐξορκίζω σε κατὰ τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος» και τότε νὰ ἀποκρίνεται(*) ὃ δεδεμένε μου λυτρωτά, και πόσον βίβλος τῆς ταπεινώσεως εἶναι αὐτὸ, ὁποῦ δείχνεις; εἰς ἓνα κίνδυνον τέτοιας λογῆς μεγάλου τῆς ζωῆς σου, ὁποῦ στέκει νὰ τὴν χάσῃς, ἂν δὲν κἀμῃς καλὴν ἀπολογία, στέκεις σιωπῶν; και ποῦ εἶναι οἱ λόγοι

112) Ἱσ. 53 πρόσθε.

*) Ὡς συνήθως μετὰ τὴν ὁποῦ εὐρημέν εἰς τόσαις κατηγορίαις και ὕβρεις και τιμωρίαις, τὴν σιωπὴν· ἄξια νὰ κἀμῃ και τοὺς ἰδίους ἐχθροὺς νὰ θαυμάσουσι,

σου, και αἱ ἀποκρίσεις σου; δὲν εἶσαι σὺ ἡ σοφία τοῦ Θεοῦ ὁποῦ ἐλεγεσ ἐκείναις ταῖς σοφαῖς ἐρώτησες και ἀποκρίσεις ὁμπροσθὰς τῶν Πρεσβυτέρων και Γραμματέως τοῦ λαοῦ ὅταν ἦσουν δώδεκα χρονῶν; διὰ ταῖς ὁποῖαις ἐθαυμάζασιν και ἐξεπλήσσαντο; δὲν εἶσαι σὺ ὁποῦ και Σαδδουκαίους και Ἰουδαίους ἀπεστόμους, ὅταν σ' ἐρωτοῦσαν ἐρώτησες ἀπρεπαις, και διὰ νὰ σὲ πλανήσουσι δουλεραῖς; δὲν εἶσαι σὺ τοῦ Πατρὸς ὁ σύμβουλος, και τῆς μεγάλης βουλῆς ὁ ἄγγελος; μὰ εἰ λέγω ἐγὼ; δὲν εἶσαι ὁ Λόγος τοῦ Πατρὸς, ὁποῦ εἶσαι ἐν ἀρχῇ πρὸς τὸν Πατέρα; λοιπὸν διατι δὲν λέγεις λόγον εἰς τοὺτους τοὺς ἀλόγους, νὰ τῶς φανερώσῃς τὴν ἀθωότητά σου, και τὴν πονηρίαν και φθόνον τως; και πῶς ἀδίκως πάσχουσιν νὰ σὲ παραδώσουν εἰς θάνατον; Αἰ, ἂν εἶμαι ἄμνος τοῦ Θεοῦ ὁποῦ ὑπάγω νὰ γενῶ θυσία τοῦ Πατρὸς διὰ τὸν ἄνθρωπον, τί λόγια θέλεις νὰ λέγω· τί ὁμιλοῦσι τὰ πρόβατα ὅταν εἰς τὴν θυσίαν τὰ σίβουσι; τί ὁμιλεῖ ὁ Ἰσαὰκ τοῦ Πατρὸς του, ὅταν εἰς τὸ νὰ σφαγῆθῆσιν, διὰ ἐμπόδισμα τοῦ νὰ μὴν σφαγῆ; εἶπε βέβαια «Πάτερ, ἰδοὺ τὸ πῦρ και τὰ ξύλα, ποῦ ἐστὶ τὸ πρόβατον τὸ εἰς δλοκάρπασιν»(113) διατι ἐγύρευεν ἐμένα τὸ πρόβατον ὁποῦ ἐμελλὰ νὰ σφαγῶ διὰ λόγου του μὰ ἐγὼ, δὲν γυρεύω ἄλλο πρόβατον διὰ μένα, διατι ἐγὼ εἶμαι ὁ ἄμνος τοῦ Θεοῦ ὁ αἴρων τὴν ἀμαρτίαν τοῦ κόσμου»(114)· ἔξω ἀπὸ τοῦτο, ἂν ἔχω νὰ πλερώσω διὰ τὸν Ἀδὰμ, χρειάζομενον εἶναι νὰ σιωπῶ· διατι ὅταν ὁ Πατήρ μου ἔκραξεν ἐκείνον εἰς ἀπολογία (defesa) τοῦ σφάλματός του, ἠτιάσατο ὄχι τὸν ἑαυτὸν του, μὰ τὴν γυναῖκα ὁποῦ ὁ Θεὸς τοῦ ἔδωκε διὰ βοήθειαν· λοιπὸν διὰ «κείνην τὴν ἀπρεπον ἀπολογία εἶναι χρεια νὰ σιωπῶ ἐγὼ, διὰ νὰ μὴν ἐλέγξω, οὔτε κἄν τοὺς κατηγοροὺς μου. Ἀλλὰ βλέπε δικαιοσύνη Ἰησοῦ, μὴν εἶσαι ἀφορμὴ τοῦ θανάτου σου, και τῆς καταδίκης ἐκείνων, διατι ὡς ἂν ὁ κριτὴς δὲν γνωρίσει τὴν ἀλήθειαν, ἂν κἀμῃ ἀπόφασιν ἀδικον, δὲν εἶναι ἀπὸ κείνον ἀφορμὴ, μὰ ἀπὸ τὸν μὴ θέλοντα σαφηνίσει αὐτήν. Αἰ, δὲν εἶναι αὐτοὶ μοναχοὶ κριταὶ, μὰ και κριταὶ, και κατηγοροὶ, και μάρτυρες· δὲν γυρεύουσιν αὐτοὶ νὰ γνωρίσουσιν ἀλήθειαν μὰ νὰ τὴν χάσουν· δὲν θεωρεῖτε και διατι ἀφήνω πάντα λόγον τῆς δίκης μου εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἐχθρῶν μου, και λέγω ἀπὸ τοὺς ἰδίους μου ἐχθροὺς νὰ γυρεύσουσι τὴν ἀλήθειαν, παραχωροῦσι νὰ ραπίζωμαι;

113) Γεν. 22.— 114) Ἰω. 1.

λοιπόν «χρεία είναι, εις τοιούτους ανθρώπους, να σιωπῶ, να σιωπῶ. Καί ἄς είναι τούτο, σοφία τοῦ Πατρὸς, ὅσον εις τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ Γραμματεῖς, μὰ ἁμαρτοσύνης εις τὸν Πιλάτον, διατι τόση σιωπή; καὶ ἐν τῷ κατηγορεῖσθαι αὐτὸν ὑπὸ τῶν Πρεσβυτέρων καὶ Γραμματέων τοῦ λαοῦ, οὐδὲν ἀπεκρίνατο, ὥστε θανατῶσαι τὸν ἡγεμόνα Ἰαν»· ἡ σιωπή καὶ μίαν φορὴν φαίνεται ὁμολογία τοῦ σφάλματος· διατι ἐκεῖνο ὁποῦ ὁ πταίστης, ἢ αἰσχύνεται ἢ φοβᾶται νὰ ὁμολογήσῃ, σιωπῶντας φαίνεται, πῶς οὔτε νὰ τὸ ἀρνηθῆῖ μορεῖ, καὶ διατι εἶναι ἀλήθεια δὲν τὸ ἀρνεῖται, ἐκεῖνο ὁποῦ διὰ τὴν ἐντροπήν δὲν ὁμολογᾷ. Τὰς κατηγορίας τοῦ λοιπὸν ὁ Χριστὸς σιωπῶν, ἐβεβαίωσε; ὅχι χριστιανοί μου· δὲν ταῖς ἐβεβαίωσε, μὰ καταφρόνα νὰ ταῖς ἐλέγξῃ· κερπούμενα σιωπᾷ ἐκεῖνος ὁποῦ δὲν ἔχει χρεῖαν ἀπολογίας· γυροῦναι νὰ ἀπολογεῖται (a defenser si), ὅποιος φοβᾶται νὰ νικηθῆῖ· σπουδάζει νὰ ὁμιλῆ ὅποιος τρέμει τὴν νίκη· μὰ ὁ Χριστὸς ὅταν κατακρίνεται, νικά· ὅταν τιμωρεῖται εἰς θάνατον, νικά· ὡς ὁ προφήτης εἶπεν «ὅπως ἂν δικαιωθῆς ἐν τοῖς λόγοις σου, καὶ νικήσῃ; ἐν τῷ κρίνεσθαί σε». Τί χρεία λοιπὸν ἔκανε, νὰ ὁμιλῆ εἰς τὸ κριτήριον, ἐκεῖνος ὁποῦ διὰ νίκη του εἶχε τὸ κριτήριον; ἐπειδὴ νικά ὁ Χριστὸς κρινόμενος, ἔστωντας καὶ ἀθῶος νὰ εὐρίσκειται, διὰ τὸ ὅποιον ὁ Πιλάτος ἔλαγεν «ἀθῶος εἰμι ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ δικαίου τούτου, ἡμεῖς ἄψευδες»· (1.15) διατι λοιπὸν εἶναι καλύτερη ἢ δίκη ἐκεῖνη ὁποῦ δίχως ἀπολογίαν ἀπὸ τὸν κριτὴν ἀθῶα γνωρίζεται, καὶ πλέα βεβαία ἡ δικαιοσύνη ἐκεῖνη, ὁποῦ ὅχι μὲ λόγια, μὰ ἀπ' αὐτὴν τὴν ἀλήθειαν γνωρίζεται, διὰ τοῦτο σιωπᾷ ὁ Χριστὸς· χρεία εἶναι νὰ σιωπᾷ ἢ γλώσσα, ἐκεῖ ὁποῦ εἶναι φανερὰ ἢ ἀλήθεια· ἄς σιωπᾷ, ἄς σιωπᾷ ἢ γλώσσα εἰς τὰ φανερὰ καὶ ἀληθινὰ πράγματα, ἐπειδὴ ἔμαθε νὰ συνηγορῆ ἐκεῖ ὅπου εἶναι φανερὰ ἢ ἀλήθεια· ἄς σιωπᾷ, ἄς σιωπᾷ ἢ γλώσσα εἰς τὰ ψεύματα καὶ σκοτεινὰ· δὲν εἶναι πρέπον ἢ δικαιοσύνη οὔτω συνηγορᾶται, ὡς ἡ ἀδικία ἔμαθε νὰ προφασίζεται. Ἐκεῖνο ὁποῦ ὁ Χριστὸς εἰς τὴν δίκην τούτην κερδαίνει εἶναι ἔργον ὅχι λόγου, μὰ δυνάμει· διὰ τοῦτο ἔχει καλλίτερα νὰ νικήσῃ σιωπῶντας, παρὰ νὰ ἀπολογηθῆ ὁμιλῶντας. Καὶ μὴ μοῦ εἴπῃς τίνα νίκη ἐπῆρεν, ἐκεῖνος ὁποῦ τὴν σωτηρίαν τῆς ζωῆς του ἤχασε· διατι ἔξω ἀπὸ τὴν ἀθωότητά του ἐκέρδησεν, ὁποῦ

εἶναι καλλίων καὶ παρὰ τὴν ἴδιαν ζωὴν (τοῖς ὀρθὰ κρίνουν ἐπισταμένους) καὶ τούτη ἡ χασούρα τῆς ζωῆς του, ἦτον ἡ νίκη, διατι τὴν σωτηρίαν του ἤχασε, διὰ νὰ κερδήσῃ τὴν τῶν πολλῶν σωτηρίαν· εἰς τοῦ λόγου του ἤθελε νὰ νικηθῆῖ, διὰ νὰ εἶναι νικητὴς εἰς τοὺς ἄλλους τὴν ζωὴν του ἤφηκε, διὰ νὰ τὴν πάρουσιν οἱ ἄλλοι, καὶ τὸν θάνατον ἐπῆρε, διὰ νὰ μὴν ἀποθνήσκουσιν κλιὸ ἐκεῖνοι τὸν τῆς ἁμαρτίας θάνατον· δὲν τὸ λέγει φανερὰ ὁ Ἡσαίας «ἡμεῖς ἐλογισάμεθα αὐτὸν εἶναι ἐν πόνῳ καὶ ἐν πληγῇ ὑπὸ Θεοῦ, καὶ ἐν κατώσει· αὐτὸς δὲ ἐτραυματίσθη διὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν καὶ μεμαλάκισται διὰ τὰς ἀνομίας ἡμῶν»· (116) καὶ παρακατιῶν «ὅτι αἴρεται ἀπὸ τῆς γῆς ἡ ζωὴ αὐτοῦ· ἀπὸ τῶν ἀνομιῶν τοῦ λαοῦ μου ἤχθη εἰς θάνατον»· καὶ πάλιν, «ἐν τῇ ταπεινώσει ἢ κρίσις αὐτοῦ ἤρθη»· ἤγουν ἐν τῇ ταπεινώσει αὐτοῦ ἡ κρίσις τοῦ κόσμου ἤρθη; λοιπὸν μὲ τὸ νὰ νικηθῆῖ ἐκεῖνος εἰς τὸ, νὰ λάβῃ τὸν θάνατον, ἡμεῖς ἐνίκησαμεν· καὶ ἐπειδὴ τὴν νίκη τὴν ἐδικήν μας, τὴν ἔχει διὰ ἐδικήν του, ἀρνεῖται καὶ δὲν ψηφᾷ τὸ ἥτημα τὸ ἐδικόν του· μὰ τί λέγω διὰ τὴν σιωπὴν τοῦ Χριστοῦ; ἡ Σωσάνα ὁποῦ ἦτον μιὰ γυναῖκα σιωπῶντας, τοὺς ἐχθροὺς τῆς ἐνίκης· διατι καθὼς εἰς τὸν Δανιὴλ φαίνεται, δὲν ἐσυνηγορήθη τούτη μὲ λογαριασμοὺς λόγων, μὲ ρητόρων ἀπολογίαν, μὰ κρατῶντας σιωπηλὴν τὴν γλώσσαν, ἢ σωφροσύνη τῆς ὁμιλῆς πρὸς τὸν Θεὸν διὰ λόγου τῆς· ἐκεῖνη καὶ εἰς τὸν παράδεισον τὴν ἐβλέπησε, καὶ ἀπὸ τοὺς πρεσβυτέρους τοῦ λαοῦ τὴν ἐλύτρωσε, νὰ μὴ θανατωθῆ· ἐκεῖνη σιωπᾷ, καὶ ὁ Δανιὴλ (117) λέγει διὰ λόγου τῆς, ἀθῶος εἰμι ἀπὸ τοῦ αἵματος ταύτης, μὲ τὸν ὅποιον λόγον καὶ τὸ σφάλμα τοῦ λαοῦ ὁποῦ ἔμελλε νὰ κάμῃ εἰς ἐκείνην, ἔσπρεν ὀπίσω, καὶ αὐτὴν ἐλύτρωσε, καὶ τοὺς ἀδίκους κατηγοροὺς ἐθανάτωσε δίκαια· τέτοιας λογῆς καὶ ὁ Χριστὸς σιωπᾷ, καὶ ὁ Πιλάτος λέγει διὰ λόγου του, τὰ ἴδια λόγια ὁποῦ καὶ ὁ Δανιὴλ εἶπεν «ἀθῶος εἰμι ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ δικαίου τούτου», μὰ καλλίον ἔκαμεν ὁ Δανιὴλ παρὰ τὸν Πιλάτον, διατι ἐκεῖνος τὸ σῶφρον αἶμα ἔκαμεν ὁ Δανιὴλ παρὰ τὸν Πιλάτον, καὶ εἰς τὸν αἶμα νὰ εἶναι ὁμολογῆ, καὶ νὰ τὸ χύσῃς τὸ παραδίδει. Τί ἔκανε χρεία νὰ δώσῃ μαρ-

τυρίαν τῆς ἀθωότητος, καὶ ὡς παιστὴν νὰ τὸν(*)ἀφήσῃ εἰς θάνατον; ἔγω μὲγαλήτερον ἁμαρτίαν κρίνω, νὰ γνωρίσῃ ἓνας κριτῆς τὴν ἀθωότητα ἑνὸς ἀνθρώπου, καὶ νὰ τὸν κατακρίνῃ, παρὰ νὰ μὴν τὸν γνωρίσῃ· καὶ σὺ παράνομα κριτὰ ἀποφαίνεις (occupy) (;) τὸν Χριστὸν δίκαιον, καὶ κάνεις τὸν καὶ κατάκριτον; μοναχὸς σου τὴν ἀδικίαν καὶ πονηρίαν σου ἐφανέρωσες, ἐπειδὴ μὲ τὸ στόμα ἀπολύεις, ἐκείνον ὁποῦ μὲ τὴν καρδίαν κατακρίνεις· καὶ καλὰ καὶ νὰ ἔπλυνεν (ἀφέντες) ὁ Πιλάτος τὰ χέρια του, τὰ ἔργα τῆς ἀδικίας του μ' ἔβλεπον τοῦτο δὲν ἔλειωσε, διατὶ ἐκεῖνος τὸν Χριστὸν ἐφόνευσεν, ὁποῦ τὸν ἔδωκε νὰ τὸν φανεύσουσιν. Ἐνας καλὸς καὶ δίκαιος κριτῆς δὲν πρέπει τὸ αἷμα τὸ δίκαιον νὰ προδίδῃ, οὔτε τοῦ φθόνου νὰ συγχωρᾷ καὶ μετὰ ἑκείνον νὰ κλίνῃ. Καλύτερα λοιπὸν ὁ Λαυρέντιος παρὰ τὸν Πιλάτον ἔκαμε· διατὶ ἐκεῖνος τοῦ ἁμαρτάνοντος λαοῦ τὸ σφάλμα ἐκράτησε, τοῦτος τὴν μανίαν τῆς συναγωγῆς ἐβεβαίωσε. Τούτοις εἶναι λοιπὸν αἱ αἰτίαι τῆς σιωπῆς τοῦ Χριστοῦ, εἰς τὴν ἀνάκρισιν του· μὰ ἂν μᾶς δώσετε πῶς καὶ πολλαῖς φοραῖς ἡ σιωπὴ ἀπὸ τὴν λύπην γίνεται, ἐπειδὴ ἓνας λυπούμενος κακὰ μπορεῖ εἰς ἐκεῖνα ὁποῦ τὸν ἐρωτοῦσι ν' ἀποκρίνεται, ὁ Χριστὸς ἀπὸ τὴν λύπην ὁποῦ ἔχει μέρος διὰ τὴν ἀπώλειαν ἐκείνων, μέρος διὰ τὴν ἀρνησίν τοῦ Πέτρου καὶ μέρος διὰ τὴν ἀπόγνωσιν τοῦ Ἰουδαίου, δὲν ἠμπορεῖ παρὰ μόλις ν' ἀποκριθῇ· ὡ καὶ πόσῃ λύπῃ εἶχεν ὅταν ἐγροίκεσεν τῶν Ἰουδαίων νὰ λέγουσι «τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐφ' ἡμᾶς» καὶ ὄχι μόνον ἐφ' ἡμᾶς, μὰ «καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα ἡμῶν» καὶ τοῦ Πέτρου νὰ λέγῃ «οὐκ οἶδα τὸν ἀνθρώπον» καὶ ὁμνύειν ὅτι οὐκ οἶδεν αὐτὸν· καὶ πάλιν ὁ Ἰουδαῖος ὅταν ἐμετανόησε τὴν κακὴν μετάνοιαν· «καὶ ἀπελθὼν ἀπήγγξατο» πῶσον πόνον λογιάζετε τοῦ Χριστοῦ νὰ ἔδωκε; Τοῦτο εἶναι ὁποῦ πόνον ἐβάλασιν εἰς τὸν πόνον του «καὶ ἐπὶ τὸ ἄλλο τῶν τραυμάτων μου προσέθηκα» (118)· καὶ ὁποῦ τὴν δύναμιν τοῦ νὰ ὁμιλῇ τοῦ ἐσκόπασιν. ὦ Πέτρε (διατὶ οἱ Ἰουδαῖοι δὲν μοῦ γροικοῦσι διὰ τὴν ἀκηροσύνητά τω) μὰ ἐσένα, ποῦ εἶναι ἡ πίστις σου; ποῦ εἶναι ἡ ἀποκοιτία καὶ ἀνδρεία σου; ἐσὺ ὁποῦ δὲν ἐφοβήθηκες· εἰς τίσον λαὸν νὰ σπάσῃς τὴν μάχιραν καὶ νὰ πατάξῃς τὸν δοῦλον τοῦ ἀρχιερέως, τῶρα ἀπὸ μίαν κορασίαν, φοβᾶσαι, καὶ ἐκείνην θυρωρὸν, καὶ οὐδενὸς λό-

(*) Τὸ χειρόγρ. ἔχει τὴν ἰσως ἔννοει τὴν ἀθωότητα.
(118) ψαλ.

γὸν ἀξίαν; καὶ ἀρνᾶσαι τὸν Χριστὸν σου, τὴν ζωὴν τῆς ψυχῆς σου, διὰ φόβον νὰ μὴ χάσῃς τὴν ζωὴν τοῦ κορμιοῦ σου; καὶ λέγεις «οὐκ οἶδα τὸν ἀνθρώπον»; δὲν τὸν κατέχεις πῶς τοῦτος εἶναι ὁποῦ σ' ἔκαμεν ἀνθρώπον; καὶ διὰ λόγου σου ἐγένηκεν ἀνθρώπος; καὶ ποῦρι μοναχὸς σου τοῦ εἶπες «σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος»; καὶ τῶρα ἐκείνον ὁποῦ ἐμαρτύρησες, ἀρνήθηκες; καὶ ὄχι μίαν ἢ δύο, μὰ τρεῖς φοραῖς, καὶ μὲ ὄρκον σου; Τοῦτο εἶναι διὰ νὰ μάθῃς νὰ μὴν τάσῃς πλέα ἀπὸ τὸ ἀπτεξούσιον τὸ ἐδικόν σου τίποτα ἔργον, δίχως καὶ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ. Ἄν ἤθελες ζητήσαι (χριστιανοὶ μου), ἀπὸ τὸν Θεὸν βοήθειαν, οὔτε τὰ λόγια τοῦ Χριστοῦ ἐθέλασιν ἀποβῆ τέτοιας λογῆς ὡς ἀπέβησαν· μὰ διατὶ ἐκεῖνος πολλὰκις ἐπίστευσε εἰς ταῖς ἐδικαῖς του δύνამεις, τόσαις φοραῖς ἔπεσε, ὅσαις ἔταξε· καὶ πέσει ἤθελε, καὶ περισοτέραις, ἂν δὲν ἤθελε δώσει ὡς ἐκεῖ τὰ σύνορα ὁ προνοητῆς Ἰησοῦς, ὥστε νὰ γνωρίσῃ τὴν ἀνθρωπίνην ἀσθενείαν· διὰ τοῦτο καὶ ἀπὸ μίαν γυναῖκα νικάται, διὰ νὰ μάθῃ πῶς ἐγένηκεν ἀσθενέστερος ἀπὸ τὴν ἀσθενῆ φύσιν. Κακὰ ἡ θυρωρὸς τὸν Πέτρον ἐσφάλισε μέσα εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ἀρχιερέως, ἐκείνη ὁποῦ τὸν ἐσφάλισεν ἔξω ἀπὸ τοῦ ἀρχιερέως, ἐκείνη ὁποῦ τὸν ἐσφάλισεν ἔξω ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ τὴν πίστιν· καὶ ἀνοίγωντας του διὰ νὰ τὸν φέρῃ εἰς τὸν Χριστὸν, τὸν ἐγύμνωσεν ἀπὸ τὸν Χριστὸν· ὁ ὄργανον τοῦ διαβόλου· καὶ τί λογῆς ἔμαθεν ὁ διάβολος νὰ πλανᾷ τοὺς ἀνδρας μὲ τὰ γυναῖκας· τέτοιας λογῆς καὶ τὸν Ἀδὰμ μὲ τὴν Εὐάν ἐπλάνησε, καθὼς καὶ τὸν Πέτρον μὲ τὴν θυρωρὸν· διατὶ ἐκεῖνος ὁποῦ εἰς τὸν παραδείσον μέσα ἦτον, καὶ τὴν Εὐάν ἐμάθευε τὸν Ἀδὰμ νὰ πλανήσῃ, ἐκεῖνος ὁ ἴδιος εἰς τὰ Παλάτια τοῦτα εὗρίσκετο, καὶ τὴν θυρωρὸν ἐδίδασκε, πῶς τὸν Πέτρον νὰ ἀπατήσῃ· μὰ ἐκείνον μὲ τὴν ἐλπίδα τῆς ζωῆς, παραβάτην τὸν ἔκαμε· τοῦτον μὲ τὸν φόβον τοῦ θανάτου, ἀρνητὴν τὸν ἐκατάστησεν· ἐκείνον ἀπὸ τοῦ ξύλου τὸν κορπὸν νὰ φάγῃ τὸν ἔκαμε· καὶ τοῦτον ἀπὸ τὸ ξύλον τῆς ζωῆς τὸν ἐξώρισε· μὰ ἡ πληγὴ τούτου λατρεύεται γληγωρότερα παρὰ ἐκείνου· διατὶ ἐκείνον, τὸ δειλινὸν τὸν ἐπισκέπτεται, ἦγουν ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων, μὰ τοῦτον, εἰς τὴν φωνὴν τοῦ ἀλέκτορος (ἦγουν τὴν ὥραν τῆς ἀναστάσεως), ἐπειδὴ τότε περνώντας ὁ Χριστὸς νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸ ἄλλο Παλάτιον, στραφεὶς ἐνέβλεψε τῷ Πέτρῳ, καὶ ἡ θεωρία ἐκείνη, ἐξυπενώντας του τὴν θύμησίν του, καὶ κάνωντάς τον νὰ γνωρίσῃ τὸ σφάλμα του «ἐξελθὼν ἔξω ἔκλαψε μικρῶς· ὡ καλὸν ὁποῦ εἶναι νὰ φεύγῃ

τινὰς τὰς τῶν γυναικῶν ὀμιλίας, καὶ τὰ ἦθη τῶν δούλων· καὶ γὰρ «ὀμιλῖαι κακαὶ φθείρουσιν ἦθη χρηστὰ»· ὥστε ὁποῦ ἔστεκεν ὁ Πέτρος μετὰ θυρωροὺς καὶ δούλους, εἶχεν ἀπὸ λόγου τοῦ τὸν Χριστὸν χαίμενον· ἀσπίτις ἀπὸ τούτους ἔχωρίσθηκε, καὶ πάλιν μετὰ τὸν Χριστὸν ἐσμίχθηκε μετανοῶντας, ἔπειδὴ «ἔκλαυσε πικρῶς»· κλαίει, κλαίει, μὰ ἔδον ὀμιλεῖ, διατι δὲν προσφίξει τὴν ἁμαρτίαν του, μὰ γυρεύει νὰ τὴν πλύνη· δὲν συνηγορεῖ τῇ σφάλματι, μὰ καθαρίζει το· πλύνει μετὰ δάκρυα, ἐκεῖνο ὁποῦ αἰσχύνεται μετὰ τὴν γλώσσαν νὰ ὁμολογήσῃ· ὦ, καὶ τί παρακάλιον ὁποῦ εἶναι τὰ δάκρυα· συμπάθειον δὲν ζητοῦσι, καὶ συμπάθειον πέρνουσι· τὴν χρεῖαν δὲν ὁμολογοῦσι, καὶ ἐκεῖνο ὁποῦ χρειάζονται ἀποκτιῶνται· τὴν οἰτίαν δὲν λέγουσι, καὶ τὴν εὐσπλαγγχνίαν λαμβάνουσι· ὦ δάκρυα, δάκρυα! λόγια τῆς καρδίας, ἄγγελοι τοῦ νοῦ, ἰδρώτες τῆς ψυχῆς, καὶ συνηγοροὶ τῶν χρειάζουμένων· καλλίτερα πέρνουσι τὰ δάκρυα ἢ, τι ἐπιθυμοῦσιν ἀπὸ τὸν Θεόν, παρὰ τὴν προσευχὴν τοῦ προφορικοῦ λόγου, διατι ὁ λόγος κἂν μίαν φορὰν ὅλην τὴν χρεῖαν δὲν λέγει, μὰ τὰ δάκρυα πάντα ὅλην τὴν ἀγάπην δεικνύουσι, καὶ ὁ λόγος κἂν μίαν φορὰν, σφάλλει, μὰ τὰ δάκρυα ποτὲ δὲν σφάλλουσι· διὰ τοῦτο ὁ Πέτρος λόγον δὲν λέγει μετὰ τὸν ὁποῖον ἔσφαλε, μὰ κλαίει διὰ νὰ λειώσῃ τὸν λόγον ὁποῦ ἔσφαλε· πλὴν γλυγορήτερα θέλει νὰ κλαίῃ, παρὰ νὰ λέγῃ· καὶ ἐκεῖνο ὁποῦ μετὰ λόγον ἀρνήθηκε, μετὰ δάκρυα νὰ ὁμολογήσῃ· μὰ ἄμποτες, καὶ κατὰ πῶς ὁ Πέτρος μετὰ τὰ κλάματα τοῦ τὸν πόνον τοῦ Χριστοῦ ἐπαρηγόρησεν, ὁποῦ τοῦ ἔδωκε προτήτερα, τέτοιαις λογῆς καὶ ὁ Ἰούδας νὰ τὸν ἤθελε πληροφορήσῃ· μὰ αὐτὸς βλέπωντας τὸν Χριστὸν ὅτι κατεκρίθη, μεταμεληθεὶς, ἔρχεται εἰς τὸν γαδὸν, καὶ ῥίπτει τὰ ἀργύρια, λέγωντας «ἦμαρτον παραδοῦς αἷμα ἀθῶον»· ἐμετανόησε, μὰ ἡ μετάνοια δὲν ἦτον σωτηρίας, μὰ ἀπογνώσεως δὲν εἶπεν ἦμαρτον, καὶ ἄς κλαύσω νὰ συγχωρηθῶ· μὰ, ἦμαρτον, καὶ ἄς ὑπάγω νὰ πνιγῶ. Τοιοῦτον εἶναι τὸ τέλος τῶν φιλαργύρων καὶ προδοτῶν· νὰ ῥίπτουσιν εἰς ὄλον τὸ ὑστερον τὰ ἀργύρια καὶ νὰ πνίγωνται ὦ, καὶ πῶσον καλὸ ἔκρινε, ἐκεῖνος ὁποῦ τὴν ζωὴν τῶν ἀπάντων ἐπρόδωκε, τὸν θάνατον νὰ πῶρῃ· καλὰ καὶ ἂν ἤθελε κλαύσει, τὴν ζωὴν τῆς ψυχῆς του ὁποῦ ἔχασε, πάλιν ἐπερνε· μὰ διατι τὸν ἑαυτὸν του ἄξιον θανάτου ἔκρινε, καὶ μεγάλη-τερην τὴν ἁμαρτίαν ἐλόγισσε παρὰ τὴν τοῦ Θεοῦ εὐσπλαγγχνίαν, καὶ τὰς δύο ζωὰς προσιτάμενα ἔχασε.— Τὰ χρήματα οἱ Φαρισαῖοι μετὰ τὰ

χαρὰς δὲν πέρνουσι· διατι, λέγουσι νὰ μὴν τῆς εἶναι ἄδικα εἰς τὸν κορβανὰν νὰ τὰ βάλουσι· ἐπεὶ τιμὴ αἵματός ἐστίν· διατι καὶ ἡ ἴδία πονηρία φροβᾷται τὴν τιμὴν τοῦ δικαίου αἵματος· νὰ κρατῇ· πιάνουσι διὰ τοῦτο βουλήν, μετ' αὐτὰ νὰ ἀγοράσουσι τὸν ἀγρόν τοῦ κεραμέως, εἰς ταφὴν τοῖς ξένοις καὶ οὕτω κίβλας τὸ ἐκάμασιν «συμβούλιον δὲ λαβόντες ἠγόρασαν ἐξ αὐτῶν τὸν ἀγρόν τοῦ κεραμέως εἰς ταφὴν τοῖς ξένοις» (119) ὦ βουλή γεμάτη μυστήρια· καλὰ καὶ αὐτοὶ νὰ τὴν ἐκάμασιν ὄχι διὰ μυστήρια. Ὁ ἀγρός, χριστιανοὶ μου τὸν κόσμον ὅλον ἐσημάδευγεν, εἰς τὸν ὁποῖον οἱ ἄνθρωποι ὡς σπέρματα σπέρνονται, διὰ νὰ γεννήσουσι καλὸν καρπὸν «ἀγρός ἐστίν ὁ κόσμος» ἔλεγεν ὁ Χριστός· κεραμεὺς πάλιν ὁ Θεὸς λέγεται, ὁποῦ τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τὸν πηλὸν ἔκαμε, καὶ μετὰ τὸ πνεῦμά του τὸν ἐζώωσε «μὴ ἔραϊ τὸ πλάσμα τῷ πλάσαντι τί με ἐποίησας οὕτως; ἢ οὐκ ἔχει ἐξουσίαν ὁ κεραμεὺς ἐκ τοῦ αὐτοῦ φυράματος ποιῆσαι, ὁ μὲν εἰς τιμὴν σκευῶν, ὁ δὲ εἰς ἀτιμίαν» (120) λέγει ὁ Παῦλος, ὁ ἀγρός λοιπὸν τούτου τοῦ κεραμέως, ὁ κόσμος ὅλος τούτου τοῦ Θεοῦ, μετὰ τὸν ἔασμόν τοῦ αἵματος τοῦ Χριστοῦ ἠγοράσθηκεν· τοῦ γὰρ ἐλυτρώθητε φθοραῖς, ἀργυρίῳ, ἢ χρυσίῳ, ἀλλὰ τιμῆν αἵματι, ὡς ἄνθρωποι ἀμώμου καὶ ἀσπίλου Χριστοῦ» (121) ὦ ἀκριβὸν αἷμα ὁποῦ δίδεις ἀνάπαυσιν, ὄχι μόνον τῶν ἐδικῶν σου, μὰ καὶ τῶν ξένων ὁποῦ δὲν ἔχουσι τοῦ τὴν κεφαλὴν κλίνει· ἔπεσε καὶ τὸ αἷμα τοῦ δικαίου Ἄβελ εἰς τὴν γῆν, καὶ τὸν ἀδελφόν του ὑπόδικον ἔκαμε τῆς αἰωνίου κολάσεως· πίπτει καὶ τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ, καὶ ὅλον τὸν κόσμον ἀγοράζει ἀπὸ τὴν αἰώνιον κολασίν.— Διὰ τοιαύτας κατηγορίας, ὁποῦ ἡ ἀθθεντία σας ἐγροίκεσε, καὶ τοιαύτην ἀπολογίαν ὁποῦ ὁ Χριστὸς ἔκαμε, μ' ὅλον ὁποῦ ἀθῶος ἐγνωρίσθηκε, καὶ ὁ ἡγεμὼν, ὡς τὴν ὄραν ὁποῦ ἐμελλε νὰ τὸν ἀποφασίσῃ, ἔρωτα «τί γὰρ κακὸν ἐποίησε;» δέχεται μ' ὅλον τοῦτο ἀπόφασιν, θάνατον σταυρικὸν νὰ λάβῃ, εἰς τὸν δημόσιον τόπον τῶν παρανόμων, ἀνάμεικτα εἰς δύο ληστὰς ἀνδροφόνους, ὁποῦ προτήτερα εἶχεν ὁ Πιλάτος ἀποφασισμένους εἰς θάνατον, καὶ τὰ κορμιά τως γυμνά εἰς τὸν τόπον ἐκεῖνον νὰ κρέμανται διὰ παράδειγμα (ὡς ἐκεῖνοι ἐλέγασιν) τῶν παρανόμων. Οἱ Ἰουδαῖοι γροικόντες ἐχάρησαν, πῶς αἱ κατηγορίαι τως, κλειότερα ἐμπορέσασιν, παρὰ τοῦ Χριστοῦ τὴν ἀθωότητα, καὶ ἡ ἐπιθυμία τως πέρνει ἐπιτελεῖσιν, καὶ διὰ τοῦτο μετὰ περισσοτέραν πανήγυ-

ριν, παρά Πάσχα να είχασι, πέρνουσι τὸν Χριστὸν ἀμάδι με τὸν Ἐκατόνταρχον, ἀπὸ τὸ Παλάτιον τοῦ Πιλάτου, σχεδὸν τρεῖς ὥραις τῆς ἡμέρας, ὅπου ἐγένηκεν ἡ ἀπόφασις, καὶ ὥστε νὰ φθάσουσιν εἰς τὸν ἠτοιμασμένον τόπον, τρεῖς ὥραι διήλθον· μὰ διὰ νὰ μὴ εἶναι δίχως τιμωρία εἰς τὸν Χριστὸν τὸ ταξίδι τοῦτο ὅπου εἰς τὸν Γολγοθᾶν ἐκάνασαι, θέτουσιν εἰς τοὺς ὤμους τοῦ Χριστοῦ τὸ βαρὺ καὶ σκληρὸν τοῦ σταυροῦ γομάρι, ὅπου τῶν δύο ληστῶν, δὲν φαίνεται νὰ τὸ ἐβάλασι· μὰ ἐκεῖνο με σκοπὸν ὕβρεως καὶ τιμωρίας τὸ ἐκάνασιν· ὁ Χριστὸς διὰ σκοπὸν ὑποταγῆς καὶ ἀγάπης τὸν ἐσίκωνεν, ὡς ἂν τὸν Ἰσαὰκ ὅπου διὰ ὑποταγὴν τοῦ πατρὸς του, τὰ ξύλα ἐσίκωσεν, νὰ ὑπάγη εἰς τὴν θυσίαν ὅπου ὁ πατήρ του ἤθελεν· ἐκεῖνοι διὰ νὰ σβήσουσι τὴν βασιλείαν του, τοιοῦτον γομάρι τοῦ δίδουσιν· ὁ Χριστὸς διὰ νὰ βασιλεύσῃ τὸ σικῶνει «οὗ ἡ ἀρχὴ ἐγεννήθη ἐπὶ τοῦ ὤμου αὐτοῦ»· διατὶ με τὸν σταυρὸν ὄλον τὸν κόσμον ἐβασίλευσε· χρεωζόμενον ἦτον αὐθέντες τὸν σταυρὸν ὁ Χριστὸς νὰ σικώσῃ διὰ νὰ καμπανίσῃ τὰ ἁμαρτήματα μετὰ κείνο νὰ πλερώσῃ ὅσον βαροῦσι· καὶ ἡῦρε νὰ ἐβαροῦσαν πολλότατα, διὰ τοῦτο βάλλει εἰς τὴν ἄλλην πλάστιγγα, τόσον αἷμα, μάλιστα τὴν ἰδίαν του ζωὴν, καὶ με τὰ κείνο ὁ ζυγὸς ἴσασεν. Ὡ αὐλογημένον νὰ εἶναι τὸ ξύλον, δι' οὗ γέγονε δικαιοσύνη, ὡς ὁ Σολομῶν εἶπα· μὰ ἔξω τοῦτο δὲν κατέχετε πῶς ἕνας βοσκὸς ὅταν γυρεύγῃ τὰ χαϊμένον του πρόβατον, εἰς τὸν ὄμιόν του βάλλει τὴν ράβδον του, καὶ με τὰ κείνην τὸ ξετρέχει· ὑπάρχει καὶ ὁ Χριστὸς, ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς γυρεύγωντας τὸν ἄνθρωπον, καὶ διὰ τοῦτο τὴν ράβδον του βασιτᾶ εἰς τὸν ὄμιόν του, καὶ κρατεῖ τὸν ἄλλον εὐκαιρον, διὰ νὰ σικώσῃ εἰς ἐκεῖνον τὸν ἄνθρωπον «ράβδον δυνάμεως ἐξαποστελεῖ σοι Κύριος ἐκ Σιών, καὶ κατακυριεύει ἐν μέσῳ τῶν ἐχθρῶν σου»· (122) Μὰ ξύλον ὁ διάβολος τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τὸν παράδεισον ἐξώρισεν, με ξύλον ὁ Χριστὸς σπυδάξει νὰ τὸν φέρῃ μέσα· καὶ οἱ ἀπόκοτοι βασιλεῖς ὅταν μίαν χώραν πέρνουσι, πιάνουσι μοναχοὶ τως τὴν σημαίαν τως, ἂν οἱ βασιτάζοντες εἶναι δειλοὶ, καὶ ἔρχονται μέσα εἰς αὐτήν· διατὶ καὶ οἱ ἀπόστολοι, ἐφοβήθησαν καὶ ἐφυγον, σικῶνει μονάρχος του ὁ Χριστὸς τὴν σημαίαν του καὶ ἔρχεται νὰ πολεμήσῃ τοὺς ἐχθρούς του. Περιπατεῖ λοιπὸν ὁ Χρι-

στός εἰς ἐκείνην τὴν τραχεῖαν ὁδὸν με τὸ γομάρι ἐκεῖνο τοῦ σταυροῦ εἰς τοὺς ὤμους του, καὶ δίδει τὸν δύνανμιν ὁ πόθος τοῦ θανάτου, καὶ ἡ ἀγάπη ὅπου ἔχει νὰ εὔρη τὸ πρόβατον, τὴν ὅποίαν δύνανμιν τοῦ ἔπερνε τὸ τόσον αἷμα ὅπου ἔχασεν ἀπὸ τὴν θλίψιν τοῦ βάρους· θεωροῦσι τὸν γυναικὲς καὶ ἐκλαίασι, διατὶ ἦτον ἀξίος, συμπάθειαν καὶ εἰς ταῖς πέτραις νὰ δώσῃ «μὴ κλαίετε ἐπ' ἐμὲ (τῶς λέγει ὁ Χριστὸς), πλὴν ἐπ' ἐαυτὰς κλαίετε, καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα ὑμῶν»· (123) δὲν ἔχετε ἀφοριμὴν νὰ κλαίετε διὰ λόγον μου, διατὶ ἐγὼ ἀποθνήσκω διὰ νὰ ἀνασταθῶ, καὶ τοῦτο ὅπου λογιζέσθε ἔβριον μου, εἶναι δόξα μου, διατὶ ἀποθνήσκω ὄχι διὰ ταῖς ἐδικαῖς μου, μὰ ταῖς τοῦ λαοῦ ἁμαρτίας· μὰ κλαίετε διὰ σᾶς, διατὶ μισεύγει ὁ παρηγορητῆς σας, καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα ὑμῶν, ὅπου ἀρνοῦνται τὸν Θεὸν τως· δὲν θέλει περάσει, πολλὸς καιρὸς, ὅπου διὰ τὸν θάνατον τοῦτον, ὅπου μοῦ δίδουσι, θέλουσι φωνάξῃ, πέσετε ὄρη καὶ βουνὰ νὰ μᾶς σκεπάσετε, διὰ νὰ φύγωμεν τὴν δικαίαν τοῦ Θεοῦ μάνιταν, μὰ εἰ ἐν τῷ ὕψῳ ξύλῳ ταῦτα ποιούσιν, ἐν τῷ ξηρῷ τί γένηται; ἂν εἰς τὰ δροσερὰ ξύλα ἔπιασε τέτοιαις λογῆς ἡ φωτιὰ, εἰς τὰ ξηρὰ τί θέλει κάμει;. Αὐθέντες μὴν ἀφήσωμεν τὸν λόγον ἀλόγιαστον. Ἄν εἰς τὸν Χριστὸν ὅπου εἶναι ἀναμάρτητος, μόνον διατὶ ἐπήρην ἀπάνω του τὰς ξένας ἁμαρτίας τόσα σκληρὰ ἀναψεν ἡ φωτιὰ τῆς ἐκδικήσεως τοῦ Πατρὸς, εἰς ἡμᾶς τοὺς ἁμαρτωλοὺς ὅπου εἶναι τόσος καιρὸς ὅπου ἐκόπημεν ἀπὸ τὴν ἀληθινὴν ἀμπελον, τί θέλει γενεῖ; τί θέλει γενεῖ; ὦ τσθλιμμένα μου Ἰησοῦ, κάμε μας παρακαλούμεν, τόσην χάριν ὅσην ἔκαμες τοῦ Σίμωνος Κυρηναίου, ὥστε καὶ ἡμεῖς νὰ σικώσωμεν τὸν σταυρὸν σου, διατὶ βέβαια τότε δὲν φοβαύμεσθαι κίνδυνον. τοῦτος ὁ Σίμων ἀπὸ τὸν ἀγρὸν ἤρχετο, ἴσως τὸν ἀγρὸν ἐκεῖνον, ὅπου με τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ ἠγοράσθηκε, τοῦτον «ἠγγάρευσαν ἵνα ἄρῃ τὸν σταυρὸν αὐτοῦ, διατὶ ἀπειτις ἐθεωροῦσαν τὴν ὥραν πῶς ἐπέρνα, καὶ ὁ Χριστὸς ἀκόμη ζωντανὸς ἦτο, δὲν ὑπομένωντας νὰ τὸν θεωροῦσιν, ἠγγάρευσαν τοῦτον τὸν Σίμονα, ὄχι διὰ νὰ ἐλαφρύνουσι τὸν Χριστὸν ἀπὸ τὸ βᾶρος, μὰ διὰ νὰ τὸν κάμωσι· γλυγορήτερα νὰ σπουδάξῃ· φθάνουσιν εἰς τὸν ἠτοιμασμένον τόπον, τὸ ὄρος τοῦ Γολγοθᾶ, ὅπου λέγεται νὰ ἦτονε τὸ κρανίον τοῦ Ἀδάμ θαμμένον· καὶ ἀκεῖ ὡς κύνας ἀγριοὶ τὸν Ἰησοῦν κυκλοῦντες, παρεσθῶς

τὸν ἐκδύνουσι τὰ ροσχά του, καὶ τὸν σταυρὸν εἰς τὴν γῆν ξαπλώνωντας θύτουσι γυμνὸν τὸν Ἰησοῦν εἰς τὸ ξύλον, καὶ ταυίζοντες ὁση δύνاميς τὴν χεῖρα του, φέρνει τις τὸ καρφί, τίς τὴν σιδηρᾶν, καὶ καρφώνουσι τὸ δεξιὸν χεῖρι τοῦ Χριστοῦ. Ὡ Πατριάρχα Ἀβραάμ ἀνοίξαι τὴν ὥραν τούτην τοῦς καταρράκτας τοῦ οὐρανοῦ καὶ στοχάσου ἀπ' αὐτοῦ ἀπάνω τοῦς ἀπογόνους σου, τί κάνουνει ἐκεῖνου ὁποῦ ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ σου ἔταξε νὰ εὐλογῆσῃ εἰς ἐκεῖνον ὅλα τὰ ἔθνη. Ὡ Παντοκράτωρ καὶ ἀψευδέστατε Θεὲ Πάτερ, καὶ πῶς ἤμπορεῖ τῶρα τὸ χεῖρι ὁποῦ εἰς τὸ ξύλον ἐκαρφώθηκε, νὰ εὐλογᾷ τὰ ἔθνη; τάχα μὲ τὸ αἷμα του νὰ εὐλογᾷ; καὶ διατὶ τῶρα γίνεται θυσιαστής καὶ θυσία, καὶ ἀπὸ τὸ αἷμα τῆς θυσίας, φαντίζε πάντα τὸν κόσμον· δόξα τῇ μακροθυμίᾳ σου Κύριε, δόξα τῇ εὐσπλαγχνίᾳ σου, δόξα τῇ πρὸς ἡμᾶς ἀκρα συγκαταβάσει σου μόνε φιλάνθρωπε· Τόσον ἦτον (αὐθέντες) τὸ σφάλμα τοῦ Ἀδάμ μεγάλον ὁποῦ ἔκαμεν ὅταν ἐξήπλωσεν τὴν χεῖρα του εἰς τὸ ἀπηγορευμένον ξύλον, ὁποῦ ἔκανε χρεῖα, ἔκανε χρεῖα ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ νὰ ξαπλώσῃ εἰς τὸν σταυρὸν τὴν χεῖρα του διὰ νὰ τὸ πληρώσῃ· καρφώνεται ἡ χεῖρα τοῦ Θεοῦ εἰς τὸ ξύλον, μὰ καρφώνει ἀμάδι ἀμάδι καὶ τὴν ἁμαρτίαν· τῶρα ὁ διάβολος γροικᾷ μέσα εἰς τὴν καρδίαν του πόνον, διατὶ κατέχει πῶς αὐτὴ ἡ πληγωμένη χεῖρα ἔχει νὰ τοῦ ἀρπάξῃ καὶ τοῦς λοιποὺς θησαυροὺς ἀπὸ μέσα ἀπὸ τὸν Ἄδην· καὶ ἤθελεν, ἂν ἦτον δυνατὸν, νὰ μὴν ἐθέλασι καρφώσῃ τὸ ἄλλο, μὰ δὲν ἤμπορεῖ οὐτ' αὐτὸς τὴν μάντιαν τῶν Ἰουδαίων πλιὸ νὰ κρατήσῃ· διατὶ αὐτοὶ ἀπειτίς τὰ ὀδόντια τῶς εἰς τὸ αἷμα τοῦ λυτρωτοῦ μας ἐμιάνασιν, μὲ περισσότερον θυμὸν εἰς τὸ εὐώνυμον χεῖρι τρέχουσι, καὶ ταυίζοντες το ὥστε νὰ τὸ φέρουσιν εἰς τὸν σημειωμένον τόπον, φέρνει τις τὸ καρφί, τίς τὴν σιδηρᾶν, καὶ καρφώνουσι καὶ τὴν εὐώνυμον χεῖρα τοῦ λυτρωτοῦ μου· Ὡ Πατριάρχα Ἰσαάκ, ἀνάσπασον τὴν ὥραν τούτην τὰς κύλας τοῦ οὐρανοῦ καὶ ξάνιξαι ἐδῶ κάτω τὰ παιδιὰ σου τί κάνουνει τοῦ ποιητοῦ σου· πῶς γηρεύουσι νὰ σφάξουσιν ἐκεῖνον διὰ τὸν ὁποῖον ἐσὺ εἰς τὸ ὄρος διὰ νὰ σφυγῆς ἀνέβαινες· Ὡ ἐπουράνιε Θεὲ Πάτερ, καὶ ποῦ ἐπῆγεν ἡ ὑπόσχεσις σου, ὁποῦ ἔκαμες διὰ τὸν Υἱόν σου ὅταν εἶπες· «καὶ θήσομαι ἐν θαλάσῃ χεῖρα αὐτοῦ, καὶ ἐν ποταμοῖς δεξιάν αὐτοῦ; τῶρα ἡ χεῖρα του, ἡ μία καὶ ἡ ἄλλη εὐρίσκεται εἰς ποταμοὺς καὶ

*) τὴν ἐκουσίαν τοῦ διαβόλου· διαγράφεται.

θαλάσσας αἱμάτων· πότε πλέον θέλεις ταῖς κάμει θαλάσσαν καὶ ποταμοὺς νὰ ὀρίζουσιν; ὄχι ἄλλην φορὰν παρὰ ἀπείρι; ξεπλύνουσι μὲ τὸ αἷμα τῶς τὴν οἰκουμένην ὅλην, καὶ νὰ ξηράνουσι τοῦς ποταμοὺς τοῦ Ἡθάρ, τῆς εἰδολολατρίας· δόξα τῇ μακροθυμίᾳ σου Κύριε, δόξα τῇ εὐσπλαγχνίᾳ σου, δόξα τῇ πρὸς ἡμᾶς ἀκρα συγκαταβάσει σου μόνε φιλάνθρωπε. Χρεῖαν ἐκάνασιν (αὐθέντες) τοῦ Χριστοῦ τὰ καρφία εἰς τὰ χεῖρια του· διατὶ, ἐπειδὴ καὶ ἔμελλε ν' ἀνοίξῃ τὰς χαλκᾶς κύλας τοῦ ἄδου, εἶχε χρεῖαν μοχλοὺς, ἢ σφήνας σιδηρᾶς διὰ νὰ τὰς ἀνοίξῃ· ἐκαρφώθηκεν ἡ εὐώνυμος χεῖρα τοῦ ποιητοῦ μου, μὲ ἀμάδι μετ' αὐτὴν, ἐκαρφώθηκεν ἡ βασιλεία τοῦ κόσμου· τὸ δεύτερον ὄπλον τοῦ διαβόλου, καὶ ἐπεθύμει ὁ διάβολος, ὡς ἐκεῖ μόνον νὰ φθάσῃ ὁ πόλεμος τοῦτος· μὰ ὁ Χριστὸς δὲν θέλει διὰ τοῦτο, στάσου ἦλιε, μὴ βασιλεύσης ἀκόμη, ὥστε καὶ τοῦς λουποὺς νὰ φανεύσῃ *). Ἀπειτίς τὰ χεῖρια ἐκαρφώσασιν, εἰς τὰ πόδια μὲ περισσότεραν σπουδὴν ἔρχονται, καὶ ταυίζοντες καὶ αὐτὰ τὰ καρφώνουσιν εἰς τὸ ξύλον· Ὡ Πατριάρχα Ἰακώβ, πρόβαλε τὴν ὥραν τούτην ἀπὸ τὸν οὐρανὸν, καὶ στοχάσου πῶς κάνουνει τὸν ἄγγελον, μὲ τὸν ὁποῖον ἐσὺ ὅλην τὴν νύκτα παλαίωντας, ἐνάρκησεν ὁ μηρός σου· ποῦ εἶνε τῶρα ἡ δύναμις του; ποῦ εἶναι ἡ ἀνδρεία του ἂν ἐκεῖνος εὐρίσκεται κορμισσένος, καὶ οἱ ἀπόγονοι σου, ἀνδρεύονται ἐναντίον του; τάχα τοῦτο τὸ νάρκισμα εἶναι ἡ δύναμις του, διατὶ μετὰ τοῦτο νικᾷ τὸν διάβολον; ναί· μὰ ἐπικατάρματος ὁ θυμὸς τοῦ Συμεὼν καὶ Λευὶ τῶν παιδιῶν μου, ὅτι ἐν τῷ θυμῷ αὐτῶν ἐνευροκόπησαν ταῦτρον(*). Μὰ ἐσὺ Θεὲ ἐπουράνιε Πάτερ, τοῦτα εἶναι τάχα τὰ πόδια ἐκαίνα εἰς τὰ ὁποῖα ἀποκάτω ἔταξες νὰ ὑποτάξῃς τοῦς ἐχθροὺς τοῦ Υἱοῦ σου, ὅταν ἔλεγες· «ὡς ἂν θῶ τοῦς ἐχθροὺς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου;» καὶ τί ὑποταγὴ τῶν ἐχθρῶν εἶναι τούτη; νὰ τὰ ὀρίζουσιν οἱ ἐχθροὶ τοὺς; δὲν ἤμπορεῖ τάχα ἄλλοιῶς νὰ γενῆ παρὰ μὲ τέτοιον τρόπον; ὄχι· διατὶ, πῶς ἄλλοιῶς ἤθελε νὰ νικήσῃ τὸν κόσμον, νὰ ἐξορίσῃ τὸν διάβλον, νὰ θανατώσῃ τὸν θάνατον, παρὰ μὲ τὸν τρόπον τοῦτον; δόξα τῇ μακροθυμίᾳ σου Κύριε, δόξα τῇ εὐσπλαγχνίᾳ σου, δόξα

*) Τὸ ἐντός παρενθένσας; ὑπάρχει εἰς τὴν ὥρην τοῦ χειρογράφου.

*) δὲν ὑπάρχει παραπαμπή.

τῆ πρὸς ἡμᾶς ἀκρα συγκρατᾷσει σου, μόνε φιλόανθρωπε. Ἐπεριπάτησεν ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ εἰς τὸν παράδεισον, ὅταν ὁ Ἀδάμ ἔσφαλε, μὰ διατι ἦτον τότε Θεὸς ζωντανός, δίχως σάρκα, ὁ Ἀδάμ τὸν ἐφοβήθηκε, καὶ ἐχώσθηκε· δὲν θέλει πλιὸ καὶ οἱ ἁμαρτωλοὶ νὰ τὸν φοβοῦνται, καὶ νὰ τὸν φεύγουσι, διὰ διὰ τοῦτο πέρνωντας σάρκα, καρφώνεται εἰς τὸ ξύλον, διὰ νὰ μὴ γροικοῦσι τὸν κτύπον τῶν ποδιῶν του, νὰ φοβοῦνται· μὰ τρέχοντες εἰς τὸ ξύλον ζῶν διὰ νὰ πάρουσι, Θεὸν νὰ εὐρίσκουσιν· μὲ τὸ κάρφωμα τῶν ποδιῶν, ἐπατήθηκεν ἡ κεφαλὴ τοῦ ὄφραως, διατι ἦτον προφητευόμενον «αὐτὸς σου τηρήσει κεφαλὴν, καὶ σὺ τηρήσεις αὐτοῦ πέρναν» (λεῖπ. 3- 4. λ). Ἀλείεις εἰς τὴν γῆν κάτω τὸν Χριστὸν ἔστρώσαν, οἰκόνουσι τὸ ξύλον εἰς τὸν ἀέρα, καὶ μετὰ κείνον ὑψώνονται ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ὅπου νὰ ἐθέλασι· διατι «ὅταν ὑψωθῶ ἀπὸ τῆς γῆς πάντας ἔλκυσσω πρὸς ἑμαυτὸν»· καὶ ἀναβαλίνοντας ὁ Χριστὸς εἰς τέτοιον ὑψηλὸν τόπον, ὡς ἂν ἓνα βοσκὸν ὅπου ὅταν ἀναβῆ εἰς κἄν ἓνα ὄρος, στοχάζεται τριγύρω, ἂν ἰδῆ τὸ πρόβατόν του, τέτοιας λογῆς καὶ ὁ Χριστὸς κύκλω περιβλέπει, ἂν ἰδῆ τὸ πρόβατόν του τὸν ἄνθρωπον· καὶ ἀντι διὰ κείνο θεωρεῖ λύκους καὶ κύνας ὅπου ἐξασχίσασιν, ὄχι τὸ πρόβατον, μὰ τὸν ἴδιον βοσκόν· διὰ τοῦτο ἀποφασίζει νὰ ἐπάγῃ ὡς καὶ εἰς τὸν ἄδην κάτω, μήπως καὶ εἶρη το· μὰ δὲν ἤθελε προτιότερα παρὰ νὰ διαμερίσῃ ἐκείνον τὸν πλούσιον ὅπου τοῦ ἐπώμεινε, διὰ τοῦτο δίδει τὴν εἰρήνην του· εἰς τοὺς ἐχθροὺς του «πάτερ ἄφρα αὐτοῖς· οὐ γὰρ οἶδας τί ποιῶσι»· τὴν βασιλείαν του, τοῦ ληστοῦ ὅπου τὸν ἐπίστευσε, «σήμερον μετ' ἐμοῦ ἔσει ἐν τῷ ποραδείσῳ»· τὴν μητέρα του δίδει τοῦ μαθητοῦ του, καὶ τὸν μαθητὴν, τῆς μητρὸς του, «γύναι, ἴδε ὁ υἱὸς σου· εἶτα λέγει τῷ μαθητῇ, ἰδοὺ ἡ μήτηρ σου»· ἀπομένει ἡ χάρις τοῦ πάθους του, καὶ δὲν ἔχει τίνος νὰ τὴν δώσῃ τὴν ὄραν ἐκείνην, καὶ διὰ τοῦτο σχεδὸν τοῦ πατρὸς του παρακονάται, λέγων «Θεέμου Θεέ μου, ἵνα τί με ἐγκατέλιπες»; εἰς τί με ἀρῆκες νὰ μὴν ἔχω τίνος δώσει τὴν σωτηρίαν, τὴν ὄραν ὅπου κάγω τὴν σωτηρίαν· ὦ καὶ λογῆς διψῶ, καὶ πάθη καὶ ἄνθρώπους· διὰ νὰ τοὺς ποτίσω τὸ αἷμά μου· μὰ χρεῖα εἶναι νὰ τελειωθοῦσιν αἱ προφητεῖαι, καὶ ἐτελειώθησαν· Ἐὰ πάντα τετέλεσται· οὔτε ὁ Ἀδάμ παρευθεῖς ὡς ἔσφαλεν ὄλου; τοὺς ἀνθρώπους ἐθανάτωσε, μὰ κατὰ πῶς γαγνοῦνται καὶ ἀπὸ τῶρα καὶ ὀμπρός· οἱ ἄνθρωποι, τοὺς θέλει ὠφελεῖ τὸ πάθος μου, μὰ τῶρα ἄλλο δὲν μοῦ λείπεται, παρὰ νὰ καταβῶ εἰς τὸν ἄδην

νὰ εὐρω τοὺς προπάτορας, ὅπου τόσον καιρὸν μ' ἀναμένασιν νὰ τοὺς λυτρώσω. Λοιπὸν «Πάτερ εἰς χεῖρά; σου παρατίθημι τὸ πνεῦμά μου»· καὶ σὺ θάνατε μὴν ἀργεῖς πολὺ, τῶρα ὅπου σὲ δρίζω μὲ τὸ πνεῦμα τῆς κεφαλῆς μου, σίμωσαι «καὶ κλίνας τὴν κεφαλὴν, παρέδωκε τὸ πνεῦμα καὶ ταῦτα εἰπὼν ἐξέπνευσεν»· ἀπέθανεν ὁ Χριστὸς· καὶ μὲ τὸν θάνατόν του ἐνικήθηκεν ὁ ἔσχατός του ἐχθρὸς· ὁ θάνατος· διατι τὴν ὄραν ἐκείνην «αἱ πέτραι ἐσχίσθησαν, τὰ μνήματα ἠνεώθησαν, οἱ νεκροὶ ἀνέστησαν, καὶ ἡ γῆ ἐσειέτο· ποῦ σου θάνατε τὸ κέντρον; ποῦ σου ἄδη τὸ νίκος; ἓνα ἐπῆρες, καὶ πολλοὺς ἐγαύγυρες. Βασίλευσαι τῶρα ὦ Ἥλιε διατι ὄλοι οἱ ἐχθροὶ τοῦ Χριστοῦ ἐπέσασιν· τέτοιαις λογῆς κίολα; ἐγίνηκεν, ἐπειδὴ «ἀπὸ ἑκτῆς ὥρας ἔω; ἐννάτης, σκότος ἐγένετο ἐφ' ὅλην τὴν γῆν»· ἡ διατι ὁ ἥλιος Χριστὸς βασιλεύοντας, ἐκείνων ἐπῆρε τὸ φῶς, ἡ διατι δὲν ἠμποροῦσαν τὰ κτίσματα τὴν γύνωσιν τοῦ ποιητοῦ τω; νὰ βλέπωσιν, ἡ διατι ἠθέλε νὰ χαλῆσῃ ἡ κτίσις, ἂν δὲν τὴν ἠθέλε κρατήξει ἡ πρόσευχή τοῦ Χριστοῦ. Στέκει τὸ κορμὶ τοῦ Χριστοῦ εἰς τὸν σταυρὸν νεκρωμένον, ἡ ψυχὴ εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Πατρὸς ὑπαγαίνωντας, εἰς τὸν ἄδην ἔτραξε τοὺς προπάτορας ν' ἀναστήσῃ· καὶ ἡ θεότης, οὔτε ἀπὸ τὸ ἓνα, οὔτε ἀπὸ τὸ ἄλλο ἔλειπε· διὰ τοῦτο, ἔστωντας· καὶ νὰ ἐγνοιάζεται τῶν ἁμαρτωλῶν, καὶ μὲ ὅλην του τὴν νέκρωσιν, θέλει νὰ τῆς χαρίσῃ τὴν καρδίαν του, καὶ διὰ τοῦτο, «εἰς τῶν στρατιωτῶν λόγῃ αὐτοῦ τὴν πλευρὴν ἐνυξε, καὶ εὐθέως ἐξηλθεν αἷμα καὶ ὕδωρ»· ὦ Πλυέλες Ἰησοῦ καὶ δὲν σὲ φθάνοσι τὰ πάθη ὅπου ἔπερνες εἰς τὴν ζωὴν, μὰ θέλεις νὰ πάτῃς καὶ ἀποθαμένος; καὶ διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν ἁμαρτωλῶν· δόξα τῇ μακροθυμίᾳ σου Κύριε, δόξα τῇ εὐσπλαγγχνίᾳ σου, δόξα τῇ πρὸς ἡμᾶς; ἀκρα συγκρατᾷσει σου μόνε φιλόανθρωπε:

Ἐδὼ ἐξέλεγχεται ὁ ἐσταυρωμένος λυτρωτῆς

Μὰ τίς οὗτος ὁ παραγενόμενος ἐξ Ἐδῶν, ἐρύθημι ἱματίου ἐξ ἀμπέλου Βοσῆς; ὦ γλυκύτατε Ἰησοῦ· θυγατέρες; Ἱερουσαλήμι ἐξέλθετε καὶ ἴδετε ἐν τῷ βασιλεῖ εἰ Σολομῶν, τῷ στεφάνῳ. ὦ ἐστεράνωσεν αὐτόν ἡ μήτηρ ἐν ἡμέρᾳ εὐφροσύνης, καὶ ἡμέρᾳ τῆς νυμφεύσεως αὐτοῦ· ὦ ἀρχιερεῦ τοῦ κόσμου, καὶ τίνος; αὐταὶ αἱ πληγαὶ αἱ ἀνά μέσον τῶν χειρῶν σου; τί λογῆς πρόσωπον εἶναι αὐτό, ὦ χαρὰ τῶν ἀγγέλων; Τί αἵματα θεωροῦσι τὴν ὄραν τούτην τὰ ὄμματά μου εἰς τὸ ἀναμάρτητόν

σου κορμί; αὐτὰ εἶναι τάχα τὰ ὄμματα, ὅπου ὅταν ἰδοῦσι τὴν γῆν, τὴν κάνουν νὰ τρέμη; καὶ πῶς τῶρα σφαλιστὰ εὐρίσκονται; τάχα δια-
 τι συγγένεσαι νὰ θεωρῆς τὰς ἁμαρτίας μας; ἢ διατι δὲν θέλεις πλιὸ
 τὴν γῆν νὰ κάμης νὰ σὲ τρέμη, μὰ νὰ σ' ἀγαπᾷ; καὶ αὐτὰ τὰ χέρια
 δὲν εἶναι ἐκεῖνα ὅπου κρατοῦσι τὰ χαλινάρια τῶν ἀγγέλων; καὶ τῶρα
 πῶς εὐρίσκονται εἰς τὰ καρφιά; τάχα διατι πιάνωντας τὸν κημόν
 τῶν ἀνθρώπων, αὐτοὶ ἐπληρώσασιν διὰ τὴν ἀγριότητα τῶς τὰ χέρια
 σου; ὃ δεδεμένε μου λυτρωτὰ καὶ αὐτὸ τὸ στόμα δὲν εἶναι τάχα ἐ-
 κείνο τὸ ὅποιον ὄρισε τὰ πράγματα καὶ ἤλθασιν εἰς τὸ εἶναι; καὶ τῶ-
 ρα πῶς μὲ τὴν σιωπὴν ἐδέθηκε; τάχα ἐκουράσθηκε κρίζωντάς μας καὶ
 διὰ τοῦτο σιωπᾷ; ὃ γλώσσα ὅπου δίδεις χαρὰν εἰς τοὺς ἀγγέλους, δόξαν
 εἰς τὸν πατέρα, παρηγορίαν εἰς τοὺς θλιμμένους, ζωὴν εἰς τοὺς νεκρω-
 μένους, ἀνάστασιν εἰς τοὺς πεσμένους; καὶ τί πρᾶγμα σ' ἐκράτηξε τέ-
 τοιας λογῆς; καὶ δὲν ὁμιλεῖς εἰς ἡμᾶς τῶν παιδῶν σου, τῶν δούλων
 σου, διὰ τὴν ἀγάπην τῶν ὁσίων ἐμίσειες ἀχωρίστως ἀπὸ τὸν πατέρα
 σου; τάχα αἱ ἁμαρτίαις μας; ὀμιλῶ, καὶ ἂν ἐσὺ ἢ ζωὴ μας, ὁ Θεὸς μας,
 ἡ πνοὴ καὶ παρηγορία μας δὲν μᾶς ὁμιλεῖς; ποῦ πλέον νὰ τρέχωμεν,
 ποῦ πλέον νὰ πᾶμεν; ποῦ πλέον νὰ στραφοῦμεν; ὃ ἀναμάρτητε Ἰη-
 σοῦ, καὶ τί πληγὴ εἶναι αὐτὴ ὅπου τὴν ὄραν τούτην βλέπω εἰς τὴν
 πλευρὰν σου; τάχα διατι ἐπῆρες τὴν πλευρὰν τοῦ Ἀδάμ, καὶ ἔκανες
 τὴν γυναῖκα ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἐκεῖνος ἐπλανήθηκεν, ἤνοιξες ἐπὶ
 τὴν πλευρὰν σου, διὰ νὰ κάμης τὴν Ἐκκλησίαν μὲ τὸ ὕδωρ καὶ αἷμά
 σου, διὰ νὰ μὴν πλανᾶται πλέον ὁ ἄνθρωπος; ὃ πόδια εὐλο-
 γημένα ὅπου εἰς τὴν θάλασσαν ἐπεριπατήσατε καὶ ἐμένα ἀπὸ τὴν
 θάλασσαν τῶν παθῶν ἐλυτρώσατε· ὃ πόδια ἅγια ὅπου τὸν ὄφιν κα-
 τεῖτε, καὶ πέρνετε ἐσεῖς τὸ φαρμάκον του, καὶ ἐμένα μοῦ δίδετε τὸ
 αἷμα σας γλυκύτερον τοῦ μέλιτος· ὃ ἅγια πληγαῖς ὅπου μὲ ἰατρεύ-
 σατε· ὃ αἷμα ὅπου μ' ἐξέπλυνε; ὃ κορμί θανατωμένον ὅπου μὲ ἐ-
 ζώοποίησα; αἱ ἁμαρτίαις μου ἐμένα σ' ἐθανατώσασιν Ἰησοῦ μου· αἱ
 ἀυθάδειαι μου ἐδέσασι τὰ χέρια σου· αἱ ἐν ἁμαρτίαις προφάσεις, ἐ-
 κλείδωσαν τὸ στόμα σου·

Ἰωακείμ Ἰσθηρίτης

Β'.

ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΑ ΕΠΙ ΜΕΜΒΡΑΝΗΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ ΜΕΓΕΘΟΥΣ

(συνέχεια ἐκ σελ. 466)

Νομοκάνων

Τοῦ ἐν ἁγίοις σοφωτάτου Πατριάρχου Κωνιπόλεως Φωτίου, ᾧ
 ἐπισυνάπτεται ἑκτενὴς συλλογὴ τῶν ἱερῶν κανόνων. Χειρογράφων ἑλ-
 λιπὲς ἐν τε τῇ ἀρχῇ καὶ ἐν τέλει.

Τοῦ νομοκάνονος, ὅστις ἀρχεται ἀπὸ τῆς β' σελ. τοῦ β' φύλλου προ-
 ηγεῖται καὶ ἕτερος πρόλογος περὶ τῆς συλλογῆς τῶν ἱερῶν κανόνων, ὡς καὶ
 ἄλλα τινὰ ὄν τὸ τέλος μόνον σώζεται, Ἰωάννου Ἰσως τοῦ σχολαστικοῦ
 πρεσβυτέρου ἐν Ἀντιοχείᾳ περὶ τοῦ ὁποῦ ἱστορεῖται ὅτι ἐποίησε
 τριακτὴν συλλογὴν. Ἡ δὲ συλλογὴ τῶν ἱερῶν κανόνων ἀποτελεῖται ἐκ
 τῶν ἑξῆς.

α'.) Ἐκ τῶν πε'. Ἀποστολικῶν κανόνων. β'.) ἐκ τῶν κανόνων
 5 Οἰκουμενικῶν Συνόδων, τῆς ἐν Νικαίᾳ, τῆς ἐν Κωνιπόλει, τῆς ἐν
 Ἐφέσῳ, τῆς ἐν Χαλκηδόνι, καὶ τῆς ἐν Νικαίᾳ, τὸ δὲ γ'.) ἐκ τῶν κανόνων
 7 τοπικῶν συνόδων, τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ, τῆς ἐν Καισαρείᾳ, τῆς ἐν Γάγγραις, τῆς
 ἐν Ἀντιοχείᾳ, τῆς ἐν Λαοδικείᾳ, τῆς Φρυγίας, τῆς ἐν Σαρδικῇ καὶ τῆς ἐν
 Καρθαγένῃ. Καὶ δ'.) ἐκ τῶν κανόνων τῶν ἁγ. πατέρων Ἀλεξανδρείας
 Διονυσίου, Πέτρου καὶ Ἀθανασίου καὶ τοῦ ἁγ. Καισαρείας Βασιλεί-
 ου τοῦ μεγάλου, ἐκ τῶν 68 κανόνων τοῦ ὁποῦ ὑπάρχει μόνον 28
 δι' ἐκκοπὴν φύλλων καὶ ἐν τέλει.

10

Τοῦ ἑλληνικοῦ πρωτοτύπου τοῦ Συναξαριστοῦ

Ὁ α'. τόμος περιέχων ἐν συνόψει τοὺς βίους ὄλων τῶν καθ' ἑκάστην ἐορταζομένων ἁγίων ἀπὸ τῆς ἀ. Σεπτεμβρίου μέχρι τέλους Φεβρουαρίου, ἴτοι 6 μηνῶν. Ἐπιγράφεται δὲ «βιβλίον συναξάριον τῆς συνόψεως τῶν ἁγίων τοῦ ὅλου χρόνου, ὅθεν τε ἕκαστος καὶ ἐκ τινῶν ἔφθυ καὶ ἐν οἷς χρόνοις καὶ εἴτε τὸν διὰ μαρτυρίου εἶτε τὸν δι' ἀσκήσεως ἐδέξατο στέφανον.» Χειρόγραφον ἑλλιπὲς ἐν τέλει. Τὰ τοὺς βίους τῶν ἁγίων τῆς 22ης καὶ 24ης Φεβρ. περιέχοντα φύλλα εἰσι βεβλαμμένα, τῶν δ' ἐφεξῆς φύλλον φθαρέντων, ὡς φαίνεται, παντελῶς τὰ περιεχόμενα εἰσι γεγραμμένα εἰς φύλλα χάριτου καὶ ταῦτα σκληρόβρωτα γενόμενα. Ἦτο δὲ ἡ βίβλος, ὡς φαίνεται, ἐν χρήσει ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ.

Σημ. α.) Τοῦτον τὸν Συναξαριστὴν μετέφρασεν εἰς τὴν καθολομένην ἑλληνικὴν ὁ ἀοίδιμος Νικόδημος ὁ Ἁγιορείτης (γεννηθεὶς ἐν Νάξῳ 1749 καὶ ἀποθανὼν 1809) καὶ διορθώσας αὐτὸν καὶ συμπληρώσας πρὸς δὲ καὶ διὰ πολλῶν ἀξίων λόγου σημειώσεων, διήρσαεν εἰς 3 τόμους, οἷτινες καὶ ἐξεδόθησαν τῷ 1819.

Σημ. β.) Τίς μὲν ὁ συγγραφεὺς αὐτοῦ δὲν σημειοῦται ἐν τῷ χειρογράφῳ τούτῳ, καθὼς οὐδὲ ἐν ἐκείνοις ἄτινα εἶχαν ὑπ' ὄψιν ὁ ἀοιδ. Νικόδημος. Ἐπὶ τῆς μαρτυρίας δὲ τοῦ Ἱεροσολύμων Δοσιθέου (ἐν τῇ δωδεκαβίβλῳ αὐτοῦ σελ. 526)) βασιζόμενος οὕτως ἀποδίδει αὐτὸν εἰς τὸν Μαυρίκιον τὸν διάκονον τῆς Μ. Ἐκκλησίας, ἀλλὰ πότε ἤκμασεν ὁ Μαυρίκιος οὗτος καὶ ποίας πατρίδος ἦτο δὲν προσδιορίζει. Ἐπιφέρει δὲ μόνον, ὅτι ἐπειδὴ ἐκ διαφόρων ἱστορικῶν ἐραυρισθεὶς τὴν ὕλην, συνέταξε τοὺς συντόμους τούτους βίους ἀνωμασθη συναξαριστῆς καὶ ἐξ αὐτοῦ ἑπομένως μετέβη ἡ ἐπωνυμία καὶ εἰς τὸ σύγγραμμα.

11

Ὁ πρῶτος τόμος τῆς Παρακλυτικῆς

Περιέχων τὰ τροπάρια τῶν 4 πρώτων ἤχων τῆς ὀκτωῆχου χειρόγραφον λίαν φετυλωμένον ἐκ τῆς πολλῆς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ χρήσεως, ὡς καὶ τὰ ἐπόμενα τῆς ἐκκλησ. ἀκολουθίας βιβλία.

12

Ὁ δεῦτερος τόμος τῆς Παρακλυτικῆς

Περιέχων τὰ τροπάρια τῶν 4 τελευταίων ἤχων.

13

Τριώδιον καὶ Πεντηκοστάριον

Ἦχων καὶ πολλὰ τροπάρια τονισμένα ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τῶν μέσων τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς.

14

Τριώδιον.

Ἐλλιπὲς ὡς πρὸς τὴν ἀκολουθίαν τῆς Μ. Ἑβδομάδος τ. Ἐ. ἐκτείνόμενον ἀπὸ τῆς Κυριακῆς τοῦ Τελώνου καὶ Φαρισαίου μέχρι τοῦ Σαββάτου τοῦ Λαζάρου. Ἐγράφη ἐν ἔτει, ζωνς' ἀπὸ πτ. Κ. Ἰνδικ. ἀ. ἴτοι 1348 μ. χ. παρὰ τινος Νεῖλου Ἱερομονάχου.

Γ'.

ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΑ ΕΠΙ ΜΕΜΒΡΑΝΗΣ ΤΡΙΤΟΥ ΜΕΤΕΘΟΥΣ

1

Μέρος τῆς Παλ. Διαθήκης

Περιέχον τὴν Πεντάτευχον τοῦ Μωϋσέως, τοὺς Κριτάς, τὴν Ρουθ καὶ τὰ 4 βιβλία τῶν Βασιλειῶν. Χειρόγραφον ἑλλιπὲς ἐν ἀρχῇ κατὰ ἐν φύλλον. Ἐν τέλει ὑπάρχουσι δύο φύλλα μεμβράνης περιέχοντα γνώμας τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου, τί ἐστὶν ὀρθογραφία, τί βαρβαρισμοὶ καὶ τί σολουκισμοί. Ἐγράφη τὸ παρὸν χειρόγραφον ἀπὸ κτ. Κ. 6788 ἤτοι 1280 μ. χ. ὑπὸ Γαλακτίωνος Ἱερομ.

2

Σειρὰ ὑπομνημάτων

Διαφόρων πατέρων εἰς τὴν βίβλον τοῦ Ἰώβ, ὅλον τοῦ Χρυσοστόμου, Βασιλείου, Ὀλυμπιодώρου, Διδύμου Γρηγ. τοῦ Θεολόγου κλπ, τοῦ μὲν κειμένου ἐρυθροῖς γράμμασι γεγραμμένου τῶν δὲ ὑπομνημάτων μέλασι. Χειρόγραφον κάλλιστα διατετηρημένον λίαν εὐανάγνωστον. Τίς ὁ ποιήσας τὴν συλλογὴν ταύτην οὐδαμοῦ ἐν αὐτῷ σημειοῦται. Ἐξεδόθη ἐν Βενετίᾳ 1792 παρὰ Ἰωάννου Μαρμαροτέρου καὶ ἀποδίδεται εἰς Νικητὴν Ἡρακλείας. Προτάσσονται ἐν ἀρχῇ αἱ εἰκόνας τῶν ἁγ. Ἰ. τοῦ Χρυσοστόμου, Μ. Βασιλείου ὡς τῶν κυριωτέρων, φαίνεται, ἐρημησιτῶν.

Σημ. Διαιρεῖται δὲ καὶ βιβλος οὐχὶ ὡς τανῦν, εἰς 42 κεφ. ἀλλὰ εἰς 33 ἐκάστου τῶν ὁποίων προτάσσεται προθεωρία. τ. ἔ περιλήψις τοῦ περιεχομένου.

2

Ψαλμοὶ τοῦ Δαβὶδ

καὶ δύο μόνον ᾠδαί, ἔλλειπόντων τῶν λοιπῶν δι' ἔκκοπὴν φύλλων καὶ τοῦ τέλους τῆς Βας. Χειρόγραφον πολυτελές, τὰς ἐπιγραφὰς καὶ τὰ πρῶτα γράμματα τῶν στίχων ἔχον χρυσοῦ, ἀλλὰ ρεθυρωμένον διὰ τὴν πολλὴν χρῆσιν.

4

Ψαλμοὶ τοῦ Δαβὶδ

Καὶ αἱ ἑννέα ᾠδαί. Χειρόγραφον λίαν ρεθυρωμένον ἕνεκα τῆς πολλῆς χρήσεως.

5

Ψαλμοὶ τοῦ Δαβὶδ

Ἑλλιπὲς ἐν ἀρχῇ δι' ἔκκοπὴν φύλλων.

6

Τὰ 4 Εὐαγγέλια

Μετὰ παραλληλισμοῦ αὐτῶν, περιλήψεων τῶν περιεχομένων, εἰκόγων τῶν εὐαγγελιστῶν καὶ λαμβικῶν ἐπιγραμμάτων· ἔτι δὲ καὶ ἡ Ἀποκάλυψις τοῦ Ἰωάννου. Ἐπιμελῶς γεγραμμένον χειρόγραφον, καλῶς δεδεμένον καὶ ἀριστα διατετηρημένον.

Προτάσσεται ἡ ἐπιστολὴ τοῦ Εὐσεβίου καὶ οἱ 1. κανόνες τῆς εὐαγγελ. συμφωνίας, ὡς καὶ τὸ ἴσπ' ἀριθ. 14. Ἐπιτεταῖ ἡ αὐτὴ σημάωσις περὶ τῆς γλώσσης τοῦ κατὰ Ματθαῖον καὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν

εὐαγγελίων. Ἐκάστου δὲ εὐαγγελίου προηγούνται πρῶτον τὸ ἐπίγραμμα, εἶτα τὰ περιεχόμενα εἰς κεφάλαια, ἅπερ σημειοῦνται καὶ ἄνωθεν τοῦ κειμένου καὶ μετὰ ταῦτα ἡ εἰκὼν τοῦ Εὐαγγελιστοῦ.

Εἰς τὰ 3 εὐαγγέλια τοῦ Μάρκου, Λουκᾶ καὶ Ἰωάννου προτάσσεται καὶ ἡ ὑπόθεσις. Μετὰ τὰ εὐαγγέλ. ἔπεται ἐξηγήσεις τινῶν λέξεων ἀπαντωμένων ἐν αὐτοῖς εἰς δύο σελίδας, ὡς καὶ ἐν τέλει εἰς μίαν καὶ ἔπειτα πίνακες ἐξηγητικοὶ τῶν ἀναγινωσκομένων ἐκάστοτε περικοπῶν.

Ἐπιφέρεται ἡ ἀποκάλυψις τοῦ Ἰωάννου. Καὶ μετὰ ταύτην εὐχὴ ὑπὲρ τοῦ γράμματος τὴν βίβλον καταλογάδην καὶ διὰ στίχων λαμβι-
κῶν. Ἐγγραφή τὸ στω ἀπὸ κτ. κ. τὴν ε' Ἰνδικτιῶνα ἦτοι 1292 μ. χ. ἐπὶ τοῦ αὐτοκρατ. Ἀνδρονίκου τοῦ Παλαιολόγου καὶ Πατριάρχου Ἀθανασίου ὑπὸ Θεοδοσίου τινὸς ἐπικαλουμένου Κήνσου ἐν τῇ Μονῇ τῆς Θεομήτορος τῆς ἐν Κινσιταίῃ.

Τὰ 4 Εὐαγγέλια

μετὰ εἰκόνων, περιλήψεων τῶν περιεχομένων, ἐπιγραμμάτων ἐγκωμιαστικῶν εἰς τοὺς Εὐαγγέλ. καὶ χρονολογίας τῆς ἐκδόσεως τῶν εὐαγγελίων. Ἐγγραφή ἐν ἔτει 1413 κατὰ τὴν ἐν τέλει σημείωσιν. Δυστυχῶς δύο μόνον εἰκόνες σώζονται, ἡ τοῦ Μάρκου καὶ Ἰωάννου, αἱ δὲ τοῦ Ματθαίου καὶ Λουκᾶ ἀπεκόπησαν. Ἐκτὸς τῆς εἰκόνος ἀπικόπη εἰς τὸ κατὰ Ματθαίου καὶ ἡ περίληψις τῶν περιεχομένων, καθὼς καὶ ἐν φύλλον ἐκ τῆς ἀρχῆς τοῦ εὐαγγελίου γραφὴν ἔπειτα.

Τὰ περιεχόμενα προτάσσονται ἐν ἀρχῇ εἰς κεφάλαια κατ' αἵξοντα ἀριθμὸν δι' ἐρυθρῶν γραμμάτων τοῦ ἀλφαβήτου, ἅτινα σημειοῦνται καὶ εἰς τὸ περισέλιδον πρὸς εὔρεσιν αὐτῶν.

Καὶ ἐκ τῶν ἐπιγραμμάτων λείπει τὸ τοῦ Ματθαίου, τὰ δὲ τρία σωζόμενα εἰσι 4]στίχα ἐξ ἠρωϊκῶν ἑξαμέτρων στίχων καὶ εἰς γλώσσαν ἡμιρεκλήν.

Ἡ χρονολογία τῆς ἐκδόσεως τῶν εὐαγγέλ. σημειοῦται ἐν τέλει ἐκάστου.

Σημείωσαι δὲ ὅτι δὲν εἶνε διηρημένα τὰ εὐαγγέλ. οὔτε εἰς κεφάλαια, οὔτε εἰς ἐδάφια. πότε δὲ καὶ ποία περικοπή ἀναγινώσκειται ση-

μειοῦται εἰς τὸ αἶμα τῶν σελίδων δι' ἐρυθρῶν γραμμάτων εἰς δὲ τὰ πλάγια κατ' αἵξοντα ἀριθμὸν αἱ ἀναγινωσκόμεναι, ἐκτὸς δὲ τοῦ κειμένου δι' ἐρυθρῶν γραμμάτων ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος ἐκάστης. Τὰ δὲ δ-
νόματα τῶν εὐαγγέλ. σημειοῦνται ἄνωθεν εἰς τὴν πρὸς τ' ἀριστερὰ σελίδα διὰ δύο γραμμάτων οἷα μετ Ματθαίου, μετ Μάρκου κλπ. Ἐγγραφή τὸ παρὸν 6926 ἀπὸ κτ. κ. ἡ 1418 μ. χ. ὑπὸ Ματθαίου Ἰερομ.

8

Τὰ 4 Εὐαγγέλια

μετὰ εἰκόνων καὶ περιλήψεων τῶν περιεχομένων. Καὶ εἰς ταῦτα ἀπεκόπησαν δύο εἰκόνες, ἡ τοῦ Μάρκου καὶ Ἰωάννου, σώζονται δὲ μόνον αἱ τοῦ Ματθαίου καὶ Λουκᾶ.

Ἐκτὸς τῆς εἰκόνος λείπει εἰς τὸ κατὰ Μάρκον καὶ μέρος τῆς περιλήψεως τῶν περιεχομένων. Τὸ περιεχόμενα προτάσσονται ἐν ἀρχῇ εἰς κεφάλαια κατ' αἵξοντα ἀριθμὸν δι' ἐρυθρῶν γραμμάτων τοῦ ἀλφαβήτου, ἅμα δὲ καὶ ἐν τῇ κειμένῃ σημειοῦνται ἄνωθεν τῆς ἐν ἡ περιέχονται σελίδος.

Σημείωσαι δὲ ὅτι ἕκαστον Εὐαγγέλ. διαρκεῖται εἰς πλείστα κεφάλαια πχ. τὸ τοῦ Ματθ. εἰς 355. τοῦ Μάρκου 231 κτλ.

Ἐν τέλει ὑπάρχει καὶ πίναξ ἐν ᾧ προσδιορίζονται αἱ ἀναγινωσκόμεναι περικοπαὶ καθ' ὅλον τὸν ἑναυτὸν, σημειουμένης ἐκάστης ἐκ τοῦ κεφαλαίου καὶ πῶς ἀρχεῖται καὶ ποῦ καταλήγει.

9

Τὰ 4 Εὐαγγέλια

μετὰ εἰκόνων, ἐπιγραμμάτων δακτυλικῶν καὶ περιλήψεων τῶν περιεχομένων. Τὰ μὲν περιεχόμενα προτάσσονται κεφαλαιωδῶς ἐκάστου Εὐαγγελίου, ὡς καὶ αἱ εἰκόνες τῶν εὐαγγελιστῶν, τὰ δ' ἐπιγράμματα ἐπιτάσσονται (τῆς 14 ἢ 15 ἑκατοντ. κατὰ τὸν σοφὸν Γερμανὸν Κρίσπαν Ρενὲ Γρήγορ).

10

Τὰ 4 Εὐαγγέλια

μετὰ 3 ἀθλιεστάτων εικόνων τῶν εὐαγγ. Μάρκου, Λουκᾶ καὶ Ἰωάννου. Ἐκαστον διαιρεῖται ὡσαύτως εἰς πλείστα κεφάλαια, διὰ δὲ ἐρυθρῶν γραμμῶν σημειοῦνται ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος ἀπασῶν τῶν ἀναγινωσκομένων περικοπῶν.

Ἐγγραφή τὸ παρὸν ἐν ἔτει σιτη' ἀπὸ κτ. κ. ἦτοι 1200 μ. χ. ὕπερ σημειοῦται πλαγίως τῆς εἰκόνος τοῦ εὐαγγ. Ἰωάννου. Χειρόγραφον τοῦ 1' αἰῶνος, τοῦ ὁποίου τὸ κείμενον διαφέρει καὶ τὸ ὅποιον ὑπάρχει εἰς πολλὰ ὀλίγα χειρόγραφα.

11

Τὰ 4 Εὐαγγέλια

ἄνευ εικόνων. Διαιροῦνται καὶ ταῦτα ὡς καὶ τὰ ἀνωτέρω εἰς πλείστα κεφάλαια καὶ ἐν τέλει ὑπάρχει ὁμοίος πίναξ πρὸς εὑρεσιν τῶν καθ' ὄλον τὸ ἔτος ἀναγινωσκομένων περικοπῶν. Τοῦ 16ου αἰῶνος κατὰ τὸν αὐτὸν γερμανόν.

12

Τὰ 4 Εὐαγγέλια

τοῦ Ματθαίου, Μάρκου, Λουκᾶ καὶ Ἰωάννου. Τῆς 10ης ἢ 11ης ἑκατοντ. κατὰ τὸν ἴδιον γερμανόν.

13

Τὰ 4 Εὐαγγέλια

ἄνευ εικόνων. Μόνον τὸ κατὰ Ματθαῖον διαιρεῖται ὡς καὶ τὸ

τοῦ ἀριθμ. 65, εἰς πλείστα κεφάλαια, ἐξ ὧν σημειοῦνται τὰ 240, τὰ δὲ λοιπὰ εἶναι ἀδιαίρετα. Τῆς 14ης ἑκατοντ. κατὰ τὸν αὐτόν.

14

Τὰ 4 Εὐαγγέλια

μετὰ παραλληλισμοῦ αὐτῶν καὶ περιλήψεων τοῦ περιεχομένου κτλ. Προτάσσονται 10 κανόνες τῆς εὐαγγ. συμφωνίας ἦτοι πίνακες τῶν παραλλήλων χωρίων Ἐδσεβίου τινος μετὰ ἐρμηνείας ἐν εἴδει ἐπιτολῆς αὐτοῦ πρὸς Κυπριανόν τινα.

Ἐπιτετα σημειώσεις περὶ τῆς γλώσσης ἐν τῇ ἐγγραφῇ τὸ κατὰ Ματθαῖον καὶ ὑπὸ τίνος μεταφράσθη καὶ ὅτι 4 εὐαγγέλια· διότι καὶ 4 εἰσομορφῶν καὶ τὰ χειροβείμ, ἐφ' ὧν ἐθεάθη ὑπὸ τοῦ προφήτου καθήμενος ὁ σαρκωθεὶς Θεός.

Τὰ περιεχόμενα σημειοῦνται ἐν ἀρχῇ ἐκάστου εὐαγγελίου εἰς κεφάλαια καὶ ἄνωθεν τοῦ κειμένου καὶ ἄνωθεν τοῦ κειμένου, ὡς καὶ εἰς τὰ ὑπ' ἀριθμ. 84.

Ἐν εἴδει προλόγου καταχωροῦνται εἰς 3 σελίδας τὰ ὑπὸ Θεοφυλάκτου γραφέντα περὶ τῶν 4 εὐαγγελίων. Διαιρεῖται ἕναστον εἰς πλείστα κεφάλαια. Τῆς 14ης ἑκατοντ. κατὰ τὸν αὐτόν.

15

Τὰ 4 Εὐαγγέλια

ἄνευ εικόνων. Τὰ περιεχόμενα σημειοῦνται ἐν ἀρχῇ ἐκάστου εὐαγγ. εἰς κεφάλαια καὶ ἄνωθεν τοῦ κειμένου ὡς καὶ τὰ ὑπ' ἀριθμ. 8 καὶ 10.

Εἰς τοὺς Εὐαγγ. Μάρκον καὶ Λουκᾶν προτάσσονται τετραστίχα διπυγράμματα ἐκ δακτυλικῶν ἑξαμέτρων στίχων. Ἐν τέλει ὑπάρχει καὶ πλεονάζει πρὸς εὑρεσιν τῶν ἀναγινωσκομένων περικοπῶν. Τῆς 13ης ἑκατ.

16

Τὰ 4 Εὐαγγέλια

μετὰ περιλήψεως τῶν περιεχομένων εἰς κεφάλαια καὶ ἑνὸς ἐπιγράμματος εἰς τὸν Εὐαγγ. Ἰωάννην. Τὰ περιεχόμενα καταγράφονται ἐν ἀρχῇ εἰς κεφάλαια καὶ ἀνωθεν τοῦ κειμένου σημειοῦνται διὰ μεγάλων ἐρυθρῶν γραμμάτων.

Ἐγγραφή ἐν ἔτει στωθ' ἀπὸ κτ. κ. Ἰνδικτιῶνος θ. τ. ἔ. 1301, ὑπὸ Δεόντος τινος διὰ δαπάνης, ὡς φαίνεται, ἐν τέλει ἐκ σημειώσεώς τινος, τοῦ Νικολίου.

17

Τὰ 4 Εὐαγγέλια

μετὰ περιλήψεων τῶν περιεχομένων εἰς κεφάλαια. Χειρόγραφον κατὰ ἐν φύλλον ἑλλιπές ἐν ἀρχῇ τοῦ κατὰ Ἰωάννην. Τῆς 13ης ἑκατοντ. ὡσαύτως.

18

Τὰ 4 Εὐαγγέλια

Μετὰ ὑποθέσεων καὶ περιλήψεων τῶν περιεχομένων εἰς κεφάλαια Προτάσσεται πίναξ τῶν ἀναγινωσκομένων περικοπῶν καθ' ὅλας τὰς Κυριακὰς τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐπιτάσσεται δὲ ἕτερος τῶν ἀναγινωσκομένων εἰς τὰς κατὰ μῆνα ἑορτὰς τοῦ ἐνιαυτοῦ. Τῆς 13ης ἑκατοντ. ὡσαύτως.

19

Τὰ 4 Εὐαγγέλια

Οὐ μόνον ἑλλιπῆ κατὰ πλεῖστα ὄσα, ἀλλὰ καὶ εἰς ἄκρον συγκεχυμένα μετὰ μιᾶς εἰκόνης τοῦ Εὐαγγ. Μάρκου.

Σημ. Ἀπολεσθέντων, ὡς φαίνεται, πλείστων φύλλων ἐξ ἑκάστου εὐαγγελίου τὰ σωζόμενα ἐδέθησαν ὅπως ἔτυχε. Διὸν προεξήχθη μὲν ἡ ἀρχὴ τοῦ κατὰ Ἰωάννην, μετὰ πολλὰς δὲ μεταθέσεις φύλλων καὶ παρεμβολὴν τινῶν ἰσως ἐξ ἄλλων εὐαγγελίων, ἔπεται τὸ τέλος τοῦ κατὰ Μάρκον καὶ τὰ κεφάλαια τῶν περιεχομένων τοῦ κατὰ Λουκᾶν καὶ ἔπειτα ἡ εἰκὼν τοῦ ἁγ. Μάρκου. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐπιφέρεται εἰς φύλλον ἐκ χάρτου ἡ ἀρχὴ τοῦ κατὰ Λουκᾶν εἰς φύλλα συγκεχυμένα ἐκ τούτου καὶ τῶν ἄλλων εὐαγγελίων χωρὶς νὰ φαίνηται πλεόν οὔτε ἀρχὴ οὔτε τέλος ἄλλου εὐαγγελίου. Τῆς 14ης ἑκατον. κατὰ τὸν αὐτόν.

20

Εὐαγγέλιον

διὰ κεφαλαίων γραμμάτων γεγραμμένον ἔχον τὴν ἐξῆς ἐπιγραφὴν «ἐκλογάδιον σὺν Θεῷ ἀναγνωσμάτων ἐκ τοῦ ἁγ. Εὐαγγελίου τοῦ ἐνιαυτοῦ ἅλου, ὅ ἐστι Κυριακῶν, ἑορτῶν...» Τῆς 9ης ἢ 10 ἑκατ. ὡσαύτως.

21

Εὐαγγέλιον

ἦτοι συλλογὴ τῶν ἀναγινωσκομένων περικοπῶν ἐκ τῶν τεσσάρων εὐαγγελίων μετὰ σημείων μουσικῶν δι' ἐρυθρᾶς μελάνης, ἑλλιπές ἐν ἀρχῇ καὶ ἐν τέλει, ἀναπληρωθὲν διὰ φύλλων χάρτου. Τῆς 14ης ἑκατ. ὡσαύτως.

22

Ἀποστολοευαγγέλιον

ἦτοι συλλογὴ τῶν καθ' ἅπαν τὸ ἔτος ἀναγινωσκομένων ἐν τῇ

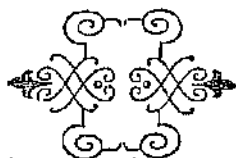
ἐκκλησία περικοπῶν ἐκ τε τῶν Πράξεων καὶ ἐπιστολῶν τῶν Ἀποστόλων καὶ ἐκ τῶν 4 Εὐαγγελίων. Ἑλλιπὲς χειρόγραφον ἐν τέλει κατὰ πολλὰ φύλλα ἀντικατασταθέντα διὰ φύλλων χάρτου. Τῆς 13ης ἢ 14ης ἑκατοντί. ὡσαύτως.

2:3

Πράξεις καὶ ἐπιστολαὶ τῶν Ἀποστόλων

καὶ Ἀποκάλυψις τοῦ Ἰωάννου. Χειρόγραφον ἑλλιπὲς ἐν τε ἀρχῇ καὶ μέσῳ καὶ τέλει. Δι' 8 φύλ. χάρτου ἐν ἀρχῇ ἀναπληρωθὲν ὄν τὸ πρῶτον ἐξέπεσεν. Ἐν τῷ προλόγῳ τῷ πρὸ τῶν ἐπιστολῶν τοῦ Παύλου, ἐν ᾧ χρονολογεῖται τὸ μαρτύριον αὐτοῦ, λέγεται ὅτι ἐγράφη ἐπεὶ 482 μ.χ. ἀλλ' ἐκ τῶν γραφ. χαρακτήρων φαίνεται ἀντίγραφον τοῦ ἔχοντος τὴν αὐτὴν χρονολογίαν καὶ μεταγενέστερον. Τῆς 10ης ἑκατοντί. ὡσαύτως.

† δ Σελευκίας Γερμανὸς

B. A. ΜΥΣΤΑΚΙΔΟΥ

Ἡ ΤΣΕΧΟΣΛΟΒΑΚΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΚΑΙ ΤΑ ΚΑΤ' ΑΥΤΗΝ

(συνέχεια ἀπὸ σελ. 640)

Δ'.

§ 18. Ἡ ἀνεξαρτησία τῆς Τσεχοσλοβακίας συνεπήγαγε καὶ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῶν Ρουθῆνων, λαοῦ σλαβικοῦ ἐν τῇ Ἰπποκαρπαθία, Ρωσία, καὶ τὴν ὑπὸ τινος προνομίας προσάρτησιν αὐτοῦ, ὡς ἀνωτέρω ἐν τῇ § 12 λόγον ἐποιησάμην ἱκανόν. Ἐνταῦθα λοιπὸν σημειοῦμαι ὅτι καὶ οἱ Ρουθῆνοι ὑπὲρ τοὺς Οὐγγρούς αὐτῶν ἐν σχολαίῳ εἶχον, ἐν ᾧ δὲ τὰ γυμνάσια ἐν τῇ Ρουθηνία, αἱ ἀνώτεραι δημοτικαὶ σχολαί, αἱ 648 δημοτικαὶ σχολαί ἦσαν ἀνευ ἐξαιρέσεως μαγναρικά. Αἱ αὐτόνομοι Ἐκκλησίαι ὅμοιαι ἢ καθολικῆ, ἢ ἑλληνοκαθολικῆ, ἢ ἰσραηλιτικῆ καὶ ἄλλαι ἐδικαιοῦντο μὲν ἵνα ἰδρῦσῳσι σχολεῖα ἀναλόγως τῶν πόρων τῶν διατιθεμένων διὰ τὴν συντήρησιν αὐτῶν, ἀλλ' ἃ σχολεῖα τοῦτα πάντοτε ἦσαν κατώτερα ἢ ἑλλιπέστερα τῶν κυβερνητικῶν. Ἐκ τῶν σχολείων τούτων σήμερον μετὰ τὸν πόλεμον τινὰ ἐπιδιορθωθέντα καὶ κατὰ τὸ νέον ἐλευθέριον πνεῦμα ρυθμισθέντα ἀνέφξαν τὰς πύλας αὐτῶν κατ' ἀναλογίαν τοῦ πληθυσμοῦ διὰ τὴν διδασκαλίαν. Εἰς τινὰς μάλιστα αὐτῶν ἐπιτροπὴ καὶ ἡ φοίτησις κορασίδων. Ἄλλ' ὡς ἀνέγγων ἐν ὡραία συνολτικῇ πραγματείᾳ τῆς κυρίας Ριανίνα, ἥτις πέρυσι γαλλιστὶ ἐδημοσιεύθη ἐν Πράγῃ ὑπὸ τὸν τίτλον «La Situation économique et sociale de la femme dans la République Tchécoslovaque» καίτοι ἐπετραπῆ ἡ φοίτησις τῶν θηλέων εἰς τὰ σχολεῖα τῶν ἀρρένων, δὲν ἀπεφασίσθη ἐτι ὁριστικῶς ἐὰν ἡ διδασκαλία μέλλῃ ἵνα τελῆται συγχρόνως ὁμοῦ ἐν τῇ ταξεί ἢ χωριστῶς (μικτὰ σχολεῖα). Ἄλλ'

γορεύουσιν εἰς τὰς γυναῖκας τὴν νυκτερινὴν ἐργασίαν (10—5 τῆς πρωίας) ἐκτὸς σπανίων ἐξαιρέσεων ἀνάγκης ἀλλὰ καὶ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ὑπὸ περιορισμοῦ καὶ ἐπὶ ἐργασίαις ἐλαφραῖς, ἄλλοι δὲ πάλιν ἔλαβον ἐπ' ἡμῖν τὰς ἐν τῇ Συνδικασιζέσει τῆς Οὐασινγκτόνης (Οκτ. 1919) ληφθεῖσας ἀποφάσεις περὶ προστασίας τῶν μητέρων, περὶ τῶν ἐν ἐνδιαφεροῦσιν καταστάσει, δι' ἃς ἐν ἀνάγκῃ δεδικαιολογημένη ἢ παρὰ Τσεχοσλοβάκοις νομοθεσία ἐρθώθη εὐεργετικωτέρα, διότι καὶ χρηματικῶς ἀρωγὴ ἐπέρχεται. Πρὸς δὲ τῇ παρεχομένη ἐπὶ ἑξ ἑβδομάδας μετὰ τὸν τοκετὸν ἀναπαύσει τῇ ἀνεγνωρισμένη ἢ Τσεχοσλοβακικῇ νομοθεσίᾳ παρέχει τῇ ἐργάτιδι καὶ δις τῆς ἡμέρας ἡμίωρον διὰ τὸν θηλασμὸν καὶ τὴν περιποίησιν τοῦ βρέφους, ὅπερ μεθ' ἑαυτῆς φέρει.

Τέλος δὲ οὐ μόνον περὶ διαφοροτρόπου ἀναλόγως τῶν ἐπαγγελματιῶν ἀσφαλείας ἐφρόντισεν ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς πνευματικῆς καὶ καλλιτεχνικῆς. Ἐφ' ἧ παρὰ τὸ ὑπουργεῖον τῆς Κοινωνικῆς Προνοίας, περὶ οὗ ἐν § 6 λόγον τινὰ ἐποιησάμην, ἰδρῦθη καὶ Κοινωνίας Ἰνστιτούτου (Institut social tchécoslovaque). Ἐν τούτῳ εἰδικὸν ἐν ἐκάστῳ κλάδῳ πολιτικοὶ ἀνήκοντες εἰς ὅλα τὰ κόμματα ἀσχολοῦνται περὶ κοινωνικῶν ζητημάτων, καὶ πρακτικοί, ἀντιπρόσωποι τῶν βιομηχάνων καὶ τῶν ἐργατῶν ἐν συνεργασίᾳ. Τὸ Ἰνστιτούτον ἔχει πέντε τμήματα (Sections), ὧν τὸ πέμπτον τίτλον φέρει: Τμήμα τῆς ἀγωγῆς καὶ τῶν φιλανθρωπικῶν θεσμῶν (education et des institutions humanitaires), ἐνῶ μεταξὺ ἄλλων περὶ πνευματικῆς μορφώσεως καὶ καλλιτεχνικῆς τῶν ἐργατῶν πρῶτιστα δλόγοι περὶ οἰκογενειακοῦ βίου, προστασίας μητρὸς, τέκνων... (σ. 70 τοῦ Stern).

§ 20. Ἡ Δημοκρατία λοιπὸν μόλις ἀναγνωρισθεῖσα ἀμέσως ἐφρόντισε καὶ ἐπέτεχε τὴν ἐν τῇ ἐργασίᾳ ἄνεσιν τῶν ἐργατῶν, τὴν νόμιμον, ἰδίως τῶν γυναικῶν, τῶν ὁποίων τὸν ἰδρῶτα ἐξεμεταλλεύοντο ἐργασιασίδοχοι, καὶ ἐκανόνισε τὰς σχέσεις αὐτῶν διὰ πάντα, διὰ τὰς τραπέζας, διὰ τὰ νοσοκομεῖα, διὰ τὰ φιλανθρωπικὰ καὶ τὰ ἐμπορικὰ καταστήματα, διὰ τὰ τυπογραφεῖα, διὰ τὰ σχολεῖα, τὰς μεταφράσεις, τὴν στενογραφίαν, τὴν δακτυλογραφίαν, τὴν κατ' οἶκον ἀκόμη ὑπηρεσίαν, ἧτις δὲν πρέπει ἵνα ὑπερβαίνῃ τὸ δωδεκάωρον κατ' ἡμέραν, καὶ τὸ σπουδαῖον δὲ εἶναι ὅτι διὰ νόμου καταργήθη ἡ ὑποχρεωτικὴ ἀγάμεια, τῶν διδασκαλισσῶν, ἀλλ' ἐὰν αὐταὶ ὑπανδρευθῶσι

καὶ παύσοσι τὴν ἐξάσκησιν τοῦ ἐπαγγέλματος αὐτῶν, ὑπόκεινται εἰς πληρωμὴν ἀποζημιώσεώς τινος. Τὸ κράτος ἀναλαμβάνει ἵνα φροντίσῃ περὶ τῶν ὄρφανῶν τῶν μητέρων διδασκαλισσῶν δίκην πατρὸς· περιεργον ὅμως ὅτι ὁ αὐτὸς νόμος περὶ ἀγαμίας τῶν κυβερνητικῶν γυναικῶν ὑπαλλήλων δὲν καταργήθη, ἐξακολουθεῖ ὑφιστάμενος· οὐχ ἦττον ἂν καὶ δὲν καταργήθη, αἱ ὑπάλληλοι ἔχουσι τὸ δικαίωμα ἵνα ὑπανδρευῶνται. Τὸ ὑπουργεῖον, ὡς ἀναγνώσκω ἐν τῷ μνημονευθέντι φυλλαδίῳ τῆς κυρίας Plaminka, ἐδῆλωσεν ἤδη διὰ νέου νομοσχεοῦ δὲν θὶ ἐμποδίσῃ τὸν γάμον τῶν γυναικῶν ὑπαλλήλων, τούναντίον μάλιστα θὰ ὑποβοηθήσῃ τὴν ἱερότητα αὐτοῦ.

Ἄλλ' ἄς ἐπανέλθω εἰς τὸ εἰδικώτερον θέμα τῆς ΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ.

ΣΤ'.

§ 21. Καὶ διὰ τὴν ἀνωτέραν παιδείαν τὸ αὐτὸ μεροληπιτικὸν πνεῦμα ἐκράτει. Διὰ τὰ ἑκατομ. Γερμανῶν ἐξαιτούργουν πέντε γερμανικὰ πανεπιστήμια, διὰ τὰ ἐννέα ὅμως ἑκατομμύρια τῶν Τσεχοσλοβάκων μόνον ἐν, τὸ ἐν Πράγῃ. Μάτην οἱ Τσεχοσλοβάκοι προσεπάθησαν ὅπως συσταθῇ τοῦλάχιστον ἐν ἄλλο ἀκόμη Πανεπιστήμιον ἐν τῇ πρωτῇ τῆς Μοραβίας, τῇ Βιέννῃ (Brno, γερμ. Brünn), καὶ μὴ ἀναγκάζωνται οἱ φοιτηταί τῆς Μοραβίας καὶ τῆς Σλοβακίας ἵνα μεταβαίνωσιν εἰς Βιέννην ἢ εἰς Βουδαπέστην δι' ἀνωτέρας σπουδᾶς. Καίτοι καὶ τὸ 1896 τὸ ὑπουργεῖον ὑπέσχετο ὅτι ἡ ἰδρυσις δευτέρου Πανεπιστημίου ἦτο ὑπὸ σύσκεψιν, καὶ τὸ 1905 αὐτὸς διεβεβαίωσεν ὅτι ἡ κυβέρνησις εἶχεν ἀποφασίσαι τὴν ὑποβολὴν εἰς τὸ Συμβούλιον τοῦ Στέμματος, σχεδίου περὶ ἰδρύσεως ἐν τῇ Μοραβίᾳ δύο πανεπιστημίων, τσεχικοῦ καὶ γερμανικοῦ καὶ τὸ 1908 αὐτὸς πάλιν ἐπὶ τέλους ὑπεβλήθη καὶ ἐψηφίσθη, ἀλλ' ὅμως ἐλησμονήθη καὶ ἡ ἐγγραφὴ τοῦ πρὸς τοῦτο ἀπαιτουμένου κονδυλίου ἐν τῷ προϋπολογισμῷ. Καὶ οἱ Τσεχοσλοβάκοι εἶχον δίκαιον. Εἶναι ἀνάγκη ἵνα ὑπομνήσω δι' ἐν τῷ κέντρῳ τούτῳ τῆς Εὐρώπης, ἐνῶ συμπλήτουσιν ἢ συγκρούονται τόσα ρυθμὰ ἐξωτερικῶν ἢ ἐσωτερικῶν ἐπηρεῶν, ἡ λεγομένη Μεταρροῦθμισις, ἡ Ἀναγέννησις, ἡ θρησκευτικὴ, ἑκατὸν ἔτη πρὸ τῆς Γερμανίας

θήτω δὲ ὅτι καὶ ἐν Ὁλομοῦτση (Ολομοους) ὑφίσταται λείψανον ἀρχαίου πανεπιστημίου τῆς Μοραβίας, ἢ αὐτόνομος σχολή, ἢ φέρουσα τὸ ὄνομα Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου, τῶν τοῦ Εὐαγγελίου παρὰ τοῖς Σλάβοις ἀποστόλων, τῶν ἐκ Θεσσαλονίκης, τοῦ δευτέρου μάλιστα, ὡς οὐχὶ ἄγνωστον, κήρυκος καὶ διδασκάλου τοῦ χριστιανισμοῦ παρὰ Μοραβοῖς καὶ ἐπισκόπου. Ἐν Πράγα ἄλλως ἰδρῦθη διὰ τοὺς Διαμαρτυρομένους παρὰ τὸ Πανεπιστήμιον καὶ Σχολή τῆς Θεολογίας Ἰωάννου τοῦ Οὐσου, ἧς τὰ μαθήματα τετραετῆ ἔχουσι κύκλον, ὅλως ἀνεξάρτητος καὶ ἐν τῇ ἑσωτερικῇ αὐτῆς διοικήσει αὐτόνομος, Ἀκαδημία δὲ θεολογικὴ τῶν Διαμαρτυρομένων λειτουργεῖ καὶ ἐν Βρατισλάβα, ἦ τις μετ' οὐ πολὺ καὶ σλοβακικὴ γίνεται. Δὲν ποιούμεται λόγον(1) περὶ πολυτεχνείων, περὶ Σχολῆς τῶν ἀνωτέρων πολιτικῶν Σπουδῶν, περὶ διδασκαλείων, ἐμπορικῶν, δασονομικῶν, μεταλλευτικῶν καὶ ἄλλων σχολῶν, διότι καὶ ὁ χώρος προσμετρημένος καὶ ὁ σκοπὸς τῆς μελέτης ταύτης εἶναι γενικώτερος πολὺ.

Ἄλλ' ὅμως ἐνταῦθα ἀναδρομικῶς, ἱστορίας ἕνεκεν, περὶ τῶν θρησκευτικῶν πραγμάτων ἐν Αὐστρουγαρία ἀναφέρω ὅτι μέχρι τοῦ 1780, ἦτοι μέχρι τοῦ θανάτου τῆς Μαρίας Θηρεσίας οὐδεμία ἐπετρέπετο θρησκευτικὴ Ὁμολογία. Ἐπὶ Ἰωσήφ τοῦ Β' (1780-1790) τέλος ἐπετράπη ἡ ὀργάνωσις Ἐκκλησιῶν κατὰ τὴν Ἑλβετικὴν ἢ τὴν Αὐγουσταίαν. Τὸ Ἔδικτον τῆς Ἀνεξίθρησκείας κατὰ τὸ 1781 δημοσιευθὲν ἔδωκε ζωὴν εἰς τοὺς μὴ καθολικοὺς, πρὸ πάντων τῆς Βοημίας καὶ ἐλευθερίαν κινήσεων καὶ ἰδεῶν, καὶ ἡ ἄρσις κατὰ μέγα μέρος τῆς δουλοπαροικίας καὶ ἡ διάλυσις τοῦ ἐνὸς τρίτου τῶν ὑπαρχόντων ὑπερδισχιλίων μοιαστηρίων ἅμα δὲ ὁ περιορισμὸς τῆς τυφλῆς εἰς τὴν Ἀγίαν Ἐδραν καὶ ἀπολύτου ὑποταγῆς τὰ ὅποια μίτην ὁ πάππας Πίος ὁ ΣΤ' τὸ ἐπιόν ἔτος μέχρι καὶ τῆς Βιέννης ἤλθεν ἵνα ἀντιμετωπίσῃ ἢ προλάβῃ νέα ἀπαρέσκοντα τῇ καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ κυβερνητικὰ μέτρα, ὡς τοῦτο συνέβη καὶ κατὰ τὰς ἐορτάς, αἵτινες ἐπρόκειτο ἵνα δοθῶσιν ἐπὶ τῇ πεντακοσιετηρίδι τοῦ Οὐσου. Ἀπηγορεύθησαν αἱ

(1) σ, τοῦ Mauer, l' enseignement dans la République. Ἐν Σλοβακίᾳ δέκα καὶ τέσσαρα θεολογικὰ ἰνστιτούτα ἕλα θμως μαθητικά ἐν χώρᾳ καθαρῶς σλοβακικῇ.

δημόσιαι τελεταὶ καὶ αἱ ἐν ταῖς ἐκκλησίαις κατ' ἀνωτέραν διαταγὴν περιορισθεῖσαι ὑπὸ ἐπιτήρησιν Αὐστρουγαρικῆς κυβερνήσεως; διεξήχθησαν ὅσον τὸ δυνατόν ἀκλόουστερον. (1) Ὁ Οὐσάιτισιμὸς θεωρεῖται ὅτι εἶναι προῖον ἐθνικῶν καὶ θρησκευτικῶν ἰδίων τοῦ τσεχικοῦ πνεύματος, Ἡ ἀνατροπὴ τοῦ οἴκου τῶν Ἀψβούργων ἀπληλευθέρωσε τὸ ἐν δεσμοῖς πνεῦμα, ἡ δὲ σημερινὴ ἐθνικὴ καὶ θρησκευτικὴ κίνησις ἐν Τσεχοσλοβακίᾳ ἐμαρτύρησεν ὅτι ὑπῆρχε σπύρος κεκρυμμένος, ὡς λέγει ὁ Seaton ἐν τῷ Church Times τῆς 9 Σεπτεμβρίου, ἐλευθερία; ἐθνικῆς καὶ θρησκευτικῆς, ὅν διωγμοὶ δὲν κατώ θωσαν ἵνα σαπῆ, ἀλλὰ τούναντιον ἐρρίζωσε. (2)

Ἡ Τσεχικὴ Ἐκκλησία ὀργανώθη καὶ ἐκαονίσθη ὑπὸ κεντρικοῦ Συμβουλίου Τριακονταμελοῦς. Οὐδεμία ἐνορία ἐπιτρέπεται ἵνα ἀπαρτίζηται ἐκ μελῶν ὀλιγοτέρων τῶν τριῶν χιλιάδων, οὐδεμία δικαιοῦται ἵνα προσκαλέσῃ ἱερέα ἐὰν δὲν ἔξασφαλίσῃ εἰς αὐτὸν κατοικίαν καὶ μισθοδοσίαν ἀνίλογον τοῦ τόπου πόλεως ἢ κωμοπόλεως, καὶ ἴσῃν πρὸς τὸν πολιτικὸν τῆς περιφερείας ἐκείνης; ὑπἄλληλων. Ἐνοριακὰ Συμβοῖ- Ἐκκλησιαστικὰ συνέστησαν καὶ νομοσχέδια ἠτομιώθησαν δι' ἐπαρχιακὰ τοιαῦτα, ἅτινα δὲν γνωρίζω, ἐὰν ἐψηφίσθησαν ἢ οὐ.

(1) Ἰωάννης ὁ Οὐσός, ἦτο πρόεδρος τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Πράγας, ἐκδή ἐν Κύνσταταντῆ τῷ 1415.

(2) Ὁρα Ἐκκλ: Ἀλ' ἠθ. τοῦ ἔτους τοῦτου ἄρ. 37 (=18 Σεπτέμ.).

Ζ'.

§ 24. Ένταῦθα, ἐπεκειμένου τοῦ λόγου περὶ θεολογίας καὶ θεολογῶν, εἶναι πρέπον ἵνα προσθέσω ὅ,τι ἐν τῷ περὶ τοῦ γάμου τῶν ὑπαλλήλων καὶ τῶν διδασκαλισσῶν μέρει δὲν ἀνέφερον, περὶ ΠΕΡΕ-ΩΝ. ΓΑΜΟΣ ἐν τῇ Τσεχοσλοβακίᾳ κατὰ τοὺς νέους νόμους ὁ τε πολεμικὸς καὶ ὁ θρησκευτικὸς παρέχει τὰ αὐτὰ, τὰ ἴσα, δικαιώματα τοῖς συζευχθεῖσι, τῷ ἐνδιαφερομένῳ δὲ πολίτῃ, ἐπαρτίεται ἐλευθερία ἵνα ἐκλέξῃ ὅποιον τῶν δύο γαμικῶν συστημάτων προκρίνει.

Νόμος νέος οὐδὲν κώλυμα παρεμβάλλει εἰς τὸν γάμον τῶν κληρικῶν «κατ' ἀπολύθειαν δὲ γάμος τῶν καθολικῶν ἱερέων εἶναι ἔγκυρος ἐνώπιον τοῦ νόμου (le mariage des prêtres catholiques est donc valable devant la loi)». Περὶ τὸν ἵνα εἶπω ὅτι ὁ γάμος οὗτος δὲν ἀναγνωρίζεται παρὰ τῆς Ἀυτικῆς Ἐκκλησίας, ὅτι ὁ ἱερεὺς καθαιρεῖται. Ἐπίση. καταργεῖται καὶ ὁ νόμος, καθ' ὃν γάμος συναπτόμενος χριστιανοῦ καὶ ἄλλου δόγματος ἔθεωρεῖτο παράνομος (Illeg)(1).

Διὰ τῶν τροποποιήσεων τούτων τῆς τέως Ἰαχουούσης νομοθεσίας ἡ θέσις τῆς γυναίκης καὶ τῶν τέκνων ἀπουδαίως ἐβελτιώθη, πολλοὶ δὲ γάμοι παράνομοι ἐνομιμοποιήθησαν, ἡ θέσις τῶν τέκνων ὠρίσθη, καὶ ἐπεισάκτοι τέως γυναῖκες, τ' ἔρα σύζυγοι θεωροῦνται νόμιμοι, λέγονται *πρεσβυτέραι*, ὅ; αἱ τῶν παρ' ἡμῖν ἐγγάμων ἱερέων γυναῖκες, ἐνῶ κατὰ τὸν παρ' Ἀυστριακοῖς νόμον ἐθεωροῦντο παλλακίδες καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν τέκνα παράνομα (Illegittimes).

(1) σ. 20 Situation économique et sociale de la femme. Τι πράττει δι' αὐτὴν ἡ πρᾶξις ἡ Ἐκκλησία τῆς Ρώμης ἄλλο ζήτημα.

Η'.

§ 25. ΠΟΛΙΤΕΥΜΑ. Ἡ Τσεχοσλοβακικὴ Ἐθνοσυνέλευσις, ἡ ἐκ τῆς ἐπαναστάσεως, ἐκ τοῦ πολέμου, ἐκ τῶν συνθηκῶν ἀπορρεύσασα ἐψήφισαν ὀριστικῶς τῇ 16|29 Φεβρουαρίου τοῦ 1920 καὶ ἀπεδέξατο τὸ Σχῆμα τοῦ πολιτεύματος, ὅφ' ὃ τοῦ λοιποῦ τὸ νέον κράτος, τὸ Τσεχοσλοβακικὸν θὰ ζῆση καὶ θὰ πολιτευθῆται. Δαρρήδην λέγεται ὅτι τὸ πολίτευμα τοῦ νέου κράτους εἶναι *Δημοκρατία* καθ' ὅλην τὴν σημασίαν τῆς λέξεως. Τὸ κράτος εἶναι ἑνιαῖον ἢ δ' ἐνότης αὐτοῦ ἀνεγνωρισμένη ὑπὸ τοῦ 10 ἀρθρου τῆς Συνθήκης τοῦ ἁγίου Γερμανοῦ ἰδιαιτάτα τονίζεται διὰ τοῦ βου καὶ 4 ἀρθρου τοῦ Κάρτου τοῦ Πολιτεύματος, καθ' ὃ ἐν καὶ μόνον ἔθνος ὑφίσταται διὰ τοὺς πολίτας, ἦτοι τοὺς ὑπηκόους τῆς Τσεχοσλοβακίας (il n'existe qu'une seule et unique nationalité pour les citoyens de la République T), πρωτεύουσα δ' αὐτοῦ ἡ Πράγα καὶ σημαία τρέχουσα, χρωμάτων, λευκοῦ, ἐρυθροῦ καὶ ὑποκυάνου.

Ἡ Τσεχοσλοβακικὴ Δημοκρατία τελεῖ ὑπὸ Πρόεδρον, ὅστις ἐκλέγεται ἀνὰ πᾶσαν ἑπταετίαν, ὡς ἐν Γαλλίᾳ, ὑπὸ τῆς Ἐθνικῆς Συνελεύσεως, ἦτοι ἐν κοινῇ Συνεδρῶ Βουλῆς καὶ Γερουσίας ἔχων ἡλικίαν οὐχὶ ὀλιγοτέραν τῶν 35 ἐτῶν καὶ ἔχει τὰ αὐτὰ δικαιώματα, ὡ; ὃ τῆς Γαλλίας.

Ἡ Βουλὴ ἀπαρτίζεται ἐκ 300 μελῶν ἀνὰ πᾶσαν ἑξαετίαν διὰ ψηφιστορίας ἐκλεγομένων, ἡ δὲ Γερουσία ἐξ ἐκκτῶν πενήκοντα ἐκλεγομένων ἐπὶ περίοδον ὀκταετῆ (§ 8 καὶ § 10).

Δικαίωμα ψήφου ἐν ταῖς ἐκλογαῖς Βουλευτῶν ἔχουσιν οἱ ἐπίσκοποι τοῦ κράτους ἀμφοτέρων τῶν φύλων οἱ ἑπὲρ τὸ 21 ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτῶν ἄγοντες, ἐν δὲ ταῖς τῶν Γερουσιαστῶν οἱ ἔχοντες συμπληρωμένον τὸ 26 ἔτος τῆς ἡλικίας καὶ τὰ πρὸς τοῦτο προσημασθέντα πολιτικὰ προσόντα, ἅτινα γράφονται ἐν ἰδίῳ ὅροις (sans distinction de sexe). Ἐκλέξιμοι εἶναι πάντες καὶ πᾶσαι ὑπὲρ τὸ 45 ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτῶν, οἱ ἔχοντες τὰ κατὰ τὸν νόμον προσόντα ἐπίσκοποι. (§ 15). Ἐντεῦθεν βλέπομεν σήμερον ὅτι ὁ ἀγορεύων ὑπουργὸς προσαγορεύει τὸ Κοινοβούλιον οὐχὶ διὰ τοῦ Κύριοι Βουλευτῆ, ἀλλὰ διὰ τοῦ Κυρίαὶ καὶ Κύριοι (Mesdames et Messieurs)

δίδει πρὸ αὐτοῦ κάθηνται ἐπὶ τῶν Βουλευτικῶν ἐδωλίων καὶ κυρία, ἀλλ' ὅμως ἔτι τὰ 45 ἔτη γερνοῦνται, ἐκεῖ δὲ ὡς γνωστὸν, τὰ ἔτη τῆς ἡλικίας δὲν κρύπτονται τουτέστι δὲν εἶναι δυνατόν ἵνα κρυφθῶσι Κατ' ἀκολουθίαν αἱ τέως ὑπὸ τὴν δυαδικὴν Μοναρχίαν ὑπάρχουσαι **Διαιταίαι**, τῆς Βοημίας, τῆς Μοραβίας, τῆς Σιλεσίας καταργοῦνται, διότι τὸ κράτος καὶ τὸ τοῦ κράτους διέπον Κοινοβούλιον σχηματίζει νῦν ἐν ἑαυτῷ ἡνωμένον **ἀδιάρητον**, ὡς ἐρρυθμίσθη διὰ τῶν 134 παραγράφων τοῦ **Πολιτεύματος**. Ὅρα ὅμως κατοπτρῶς περὶ Ρουθηνίας.

Ὅλοι οἱ ὑπῆκοοι τῆς Δημοκρατίας ἀνεῦ διακρίσεως **φυλῆς, γλώττης καὶ θρησκείας** εἶναι ἐνάπιον τοῦ νόμου ἔσσι.

Τοῦ λόγου ὄντος περὶ τῶν μειονοτήτων, ὁ παρὰ τῇ **Κοινωνίᾳ** τῶν Ἑθνῶν ἀντιπρόσωπος τῆς Τσεχοσλοβακίας κατὰ τὴν συνεδρίαν τῆς 2 Σεπτεμβρίου ἐκτιθεὶς τὰ περὶ τῆς θέσεως τῶν μειονοψηφῶν ἐν τῇ Τσεχοσλοβακίᾳ ἀπέκρινεν καὶ ἐτόρυσεν ὅτι ἡ θέσις αὐτῶν διὰ τῶν οἰκείων ἀρθρῶν τοῦ **Χάρτου τοῦ Πολιτεύματος** εἶναι ἐξασφαλισμένη καὶ μάλιστα διὰ τῶν χορηγούντων εὐρύτερα δικαιώματα ἐκείνων τὰ ὅποια διατάσσονται καὶ ἐπιβάλλονται ἐν τῇ **Συνθήκῃ τοῦ ἁγίου Γερμανοῦ**. Ἐὰν τῷ σκοπῷ τούτῳ καὶ **ἰδιαιτέροις Νόμοις** ἐψηφίσθη περιλαμβάνων **ἐννία** ἄλλα ἀρθρα ἐπεξηγηματικὰ τοῦ ἐν τῷ **Χάρτῃ τοῦ Πολιτεύματος** 129ου ἀρθροῦ καὶ τοῦ 130 ἀκόμη κατ' ἐμέ, ἵνα μὴ παρερμηνεῖται καὶ διαφωρῶνται ἀναφωρῶσιν. Ἐὰν ἐν τινι κοινότητι 20 τοῖς ἐπιπέδων τῶν ἐγκατοίκων ἄλλην γλῶσσαν λαλῶσιν ἢ γράφωσι, αἱ διοικητικαὶ ἀρχαὶ **ὑποχρεοῦνται** ἵνα δέχωνται τὰς αἰτήσεις τούτων ἐν τῇ ὁμιλουμένῃ ὑπ' αὐτῶν γλώσσῃ καὶ τὰς ἀποφάσεις ἀκόμη ἵνα δημοσιεύσων οὐ μόνον ἐν τῇ τσεχοσλοβακικῇ ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ γλώσσῃ τῶν αἰτήσεων, ὡς καὶ ἐν τοῖς σχολείοις πρὸς τῇ τσεχοσλοβακικῇ συμβαίνει τὸ αὐτό.

Διὰ τοῦ 130 ἀρθροῦ τοῦ **Χάρτου** ἐξασφαλίζονται τοῖς ὑπηκόοις τοῦ κράτους ἀνεῦ διακρίσεως **ἐθνότητος γλώσσης, θρησκείας καὶ φυλῆς**, τὰ αὐτὰ, ἔσα δικαιώματα ἵνα συνιστῶσιν ἰδίαις δαπάναις φιλανθρωπικὰ ἰδρύματα κοινοτικά ἢ θρησκευτικὰ, σχολεῖα ἢ παιδαγωγεῖα, διευθύνωσι καὶ ἐξελέγχωσιν αὐτὰ, καὶ ἵνα ἐν αὐτοῖς ποιῶνται χρῆσιν τῆς ἰδίας αὐτῶν γλώσσης, ἀσκήσων δὲ ἐλευθέρως τὰ τῆς θρησκείας αὐτῶν ἐν τοῖς κατιστήμασι τούτοις. **Ἐλευθερία Παιδαγωγείας, συναισθησεως, γλώσσης** (§ 117..) ἀπαγόρευσις

δὲ παντὸς μέσου ἢ τρόπου, δι' οὗ ἀπόπειρα γίνεται πρὸς καταδυνάστευσιν ἢ ἐκμηδένισιν ἐθνότητός τινος (denationalisation) § 134).

Σημειωτέον δὲ ὅτι καὶ δι' ἰδιαιτέρου νόμου (τῆς 18]31 Μαρτ:1920) διηκολύνθη εἰς τοὺς στρατιωτικοὺς τὸ δικαίωμα τῆς συμμετοχῆς αὐτῶν εἰς τὰς ἐκλογάς.

Παρατηρῶ δὲ πρὸς τοῖς ἀνω ὅτι καὶ δι' ἄλλου νόμου ἐν τῇ δημοκρατίᾳ τῶν κοινοτήτων, τῶν ἐδῶν, τῶν θέσεων κλ. δι' ἣν καθήγορησαν μεταξὺ ἄλλων οἱ Γερμανοὶ βουλευταὶ καὶ γερούσιασταὶ ἐν τῇ δίδῃ ὑποσημεία τὴν Τσεχοσλοβακικὴν Κυβέρνησιν ἐνάπιον τοῦ **Δεσμεύου** τῶν Ἑθνῶν, ἡ Κυβέρνησις, διάταξε τὰς κοινότητας ἐν ὧν ἀμφεφρόνῳ ἐγγὸς τὸ πολὺ μὲν ἐν ἀπαλείφωσι παλαιὰς ἢ νέας ἄναρμασίας προσβλητικὰς ἢ δυναμένας ἵνα προκαλέσωσι δυσσεσχέλιας μεταξὺ τῶν ἐθνότητων. Les communes son tenues de faire disparaître toutes les désignations blessantes, de faire disparaître toutes traces des anciennes dénominations (1).

(1) Les Minorités d. l. République Tchécoslovaquie, en Mémoire Préf. 1921.

Θ'.

§ 26. Εἰς τοὺς Ρουθῆνους ὅμως τοὺς ὑπὸ τὰ Καρπάθια, τοὺς Οὐκρανοὺς ὅπλα δὴ Ρώσους, περὶ ὧν ἀνωτέρω ἐν τῇ 12 § ἐγένετο λόγος ἐπιτρέπη κατά τὸ β' άρθρον τοῦ Χάρτου ἵνα ἔχωσι Διαιτητῶν. Ἡ Διαιτα αὕτη δικαιοῦται ἵνα νομοθετῇ περὶ γλώσσης, περὶ θρησκείας, περὶ παιδείσεως καὶ περὶ τῆς ἐπιτοπίου διοικήσεως ἀκόμη—διότι ἐπιτρέπεται ἵνα ἐκ τῶν ἐγκαιρίων καὶ ὑπάλληλοι ἐκλέγονται ἐκ τῶν ἔχοντων τὰ κατὰ τὸν νόμον δι' ἐκάστην ὑπηρεσίαν προσόντα, καὶ αὐτὸς ἀκόμη ὁ γενικὸς διοικητὴς τῆς περιφέρειας αὐτῶν, τὸν ὁποῖον διορίζει ὁ πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας (§ 8 τοῦ άρθρου τούτου 3) δίδωσι καὶ αὐτῇ εὐθύναν. Οἷα ἐκ διαμέτρου ἀντιθεταί πρὸς τὸ ὑπὸ τοὺς Οὐγγυροὺς καθιστώ; καὶ τὸν πρὸς τὸ θεαθῆναι θεσπισθέντα περὶ τῶν ἐθνότητων νόμον, ὃν οὐδὲ κατὰ κεραίαν δὲν ἐσεβάσθησαν, ἰδίως ἀπὸ τοῦ 1875, ὅτε ὁ Τίτλας ἐχρίσθη πρωθυπουργός. Τότε πρὸς τὸν νόμον, χρῆσις ἄλλων γλωσσῶν ἐπαυσε καθ' ὅλην τὴν γραμμὴν καὶ τὰς ὑπηρεσίας ὅλας.

Ἡ Ρουθηνία ἦς νομίζω αὐστηρῶς καὶ σικρῶς τὰ ὅρια δὲν καθορίσθησαν ἀκόμη, ἐκλέγει καὶ ἀνάλογον ἀριθμὸν βουλευτῶν, ὡς καὶ αἱ ἄλλαι ἐθνότητες, διὰ τὸ Κοινοβούλιον, ἔχει τὸ δικαίωμα καὶ δι' ἐξέδου; Ἀντιπροσωπεύει; ἵνα ἐν πάσῃ ἀνάγκῃ ἀναφέρεται εἰς τὴν Πράξαν. Οὕτως ἀπέκτησαν ἐλευθερίαν ἐνεργείας, ἦς ἐπὶ τῆς οὐγγαρικῆς διοικήσεως σχεδὸν ἐστερεῖτο, διότι οἱ Οὐγγυροὶ ἐλάμβανον ὅλα τὰ μέτρα, ὅπως ἀποκρύψουσιν εἰς τὸ ὄμμα τῶν κόσμου τὴν αἴσιν(1), ἦν ἤσκειν ἐπὶ τῶν ἐθνῶν τῶν μὴ μ.χ. γυαρκιῶν, αἵτινα παρεδόθησαν αὐτοῖς ὑπὸ τῶν Ἀψβούργων.

Ἡ πρωτὸς Οὐζχορόδη (20,000 Κ) ἀπέχουσα τὴν Πράγαν 800 χι. συνεννοῦται μετ' αὐτῆς δι' ἰδίαν κατ' εὐθείαν σιδηροδρομικῆς γραμμῆς.

(1) «Oppression sans borne ἀνέγνω ἐν Ἐκθέσει (1807) τοῦ Leidenor πρὸς τὸν μέγαν νορβηγὸν π.ι.τὴν Bjornison.—Ἀρρουνγί, Πράγα, 1921, σ. 5.

Ἡ Ἀρρουνγί ἦτο ὑπουργός τῆς παιδείας ἐν Οὐγγαρίᾳ.

I'.

§ 27. Τελευταίαν παράγραφον ἐν ὀλιγίστοις ἀφιερῶ καὶ διὰ τὴν Κιλλιτεχνικὴν γέννησιν, οὐχὶ ἀμικτον καὶ τῆς φιλολογικῆς. Χώρα, ἐν ἣ εἶδον τὸ φῶς ὁ Οὐδσας καὶ ὁ Κομέντος εἶναι δυνατόν ἵνα μείνη ἄγονος καὶ μὴ συγκρατήση ἴχνος παλαιᾶς εὐκλείας; Δι' ἀνατυπώσεως; ἀρχαίων ὑφελίμων τεχνικῶν βιβλίων καὶ διὰ μεταφράσεως χρησίμων το.ούτων ἢ διὰ συντάξεως νέων ἐν τσεχικῇ γλώσσῃ ἤρξατο ἡ πρὸς τὰ π.δ.σω Πορσεΐα. Ὁ Ἰωσήφ Δοθρόζσκη (1753—1829) ἀνὴρ σοφὸς διακεκριμένος, ἐπερήσπισε τὴν σοφισματοποίησιν τῆς παρημελημένης τσεχικῆς γλώσσης, ὑπετύπωσε τοὺς νόμους αὐτῆς αἵτε δὲ γνώστης βαθύς τῶν σλαυικῶν γλωσσῶν καὶ ἰδιωμάτων ἀνεδείχθη, ὡς οἱ γλωσσολόγοι βεβαιούσιν ὁ ἰδρυτὴς τῆς σλαυικῆς γλωσσολογίας καὶ ἠερίσμησε τὴν μετέπειτα δι' αὐτὴν μελέτην τῶν σοφῶν ἕτερος δὲ μετὰ ταῦτα ὁ Ἰωσήφ Γκούγκιμαν (1773—1847) ἐσεύδασεν ἐπιμόνας ἵνα τὴν γλῶσσαν καταστήσῃ εὐχρηστον καὶ ὀμάλην διὰ τὰς ἀνάγκας τῶν σημερινῶν χρόνων, ἐδημιούργησε τὴν νεωτέραν ποιητικὴν γλῶσσαν ἐν ἀνάγκῃ ἀναπληρώσας τὰς ἐλλείψεις αὐτῆς διὰ λέξεων ἐκ τῶν ἄλλων σλαυικῶν γλωσσῶν, ἢ καὶ πλάσας τοιαύτας νέας καταλλήλους; καὶ ἐπέστρεψε τοὺς ὑπὲρ τῆς διαπλάσεως τῆς τσεχικῆς γλώσσης ἀγῶνας αὐτοῦ διὰ τῆς δημοσιεύσεως τοῦ μεγάλου Λεξικοῦ τῆς τσεχικῆς γλώσσης. Κέντρον τῆς τοιαύτης φιλοπάτριδος ἐργασίας ἐν τῇ τσεχικῇ γραμματολογίᾳ, ὡς εἶκος, ὑπῆρξεν ἐν πρώτοις ἡ Πράγα καὶ τὸ Πρεσβούργον. Εἶτα ὁ Παλάσκυ (1798—1876) ἐδίδαξε τὴν λαὸν τὸ ἐνδοξον αὐτοῦ παρελθὸν διὰ τὰς Ἱστορίας τοῦ Τσεχικοῦ Ἔθνους, ἦτις βαίνει μέχρι τῆς ἐπὶ τοῦ θρόνου ἀναρρήσεως τοῦ οἴκου τῶν Ἀψβούργων (1526)(1) ἀπὸ τοῦ 1848 ἡγέτης τῆς τσεχικῆς πολιτικῆς ἐνεφύσησε εἰς τοὺς Τσέχους τὴν πολιτικολογίαν. Ἐνθυμοῦμαι ὅτι ἐν τεύχεσι τῆς R. des Deux Mondes, αἵτινα εἶχον τὴν ἀσύνητον πρόνοιαν ἵνα ἐπ' ἀδήλοις συνάγῃ διὰ τὰς μελέτας μου καὶ ἐπ' ἐλπίσιν αἰεὶ διαφενθεθείσας, διότι

(1) Πρὸς τὴν 1834 εἰς 5 τομους. Καὶ περὶ Οὐδου λατινιστὶ ἐν ἐκθέσει μετ' ἐπισήμων ἐγγράφων αὐτόθι, 1869 (σελ. 768).

ἐναυθα βίον ἐπιστημονικὸν δὲν ζῶμεν, οἱ δ' ἀληθεῖς λόγιοι φθονοῦμεθα καὶ κατατροχόμεθα μάλιστα μὴ ἔχοντες τὴν ἐπιτηδειότητα ἵνα τρέχωμεν ἀνω κάτω καὶ τοὺς τῆς ἡμέρας παράγοντας ἐπισκεπτόμεθα καὶ θυμωμέν, ἐνθυμούμαι, λέγω, ὅτι ἐν τῷ τεύχει τῆς Γ' Ιουνίου τοῦ 1837 ὁ Taillandier γράβων ἀναφέρει, ὅτι ὁ Φρ: Palasky ἔσωσε τὴν μοναρχίαν τῆς Αὐστροουγγαρίας au moment où l'esprit révolutionnaire disloquait la monarchie des Habsbourg, δηλαδὴ κατὰ τὸ 1848. Ὁ μέγας ἱστορικὸς κληθεὶς εἰς Βιέννην, ὡς ὑπουργὸς τῆς παιδείας ἐοκέθη ὅτι δὲν ἦτο κατάλληλος ὁ καιρὸς, ὡς ἐνομιόσθη ἵνα ἐκζητηθῶσιν διὰ τὴν Βοημίαν τόσα δικαιώματα, ὅσα ἀπὸ πολλοῦ ἡ Ὁγγαρία ἐπέκτειτο, οὕτως ἐπρεπὲν ἴν' ἀδυνατήσῃ ἡ Αὐστρία ὡς τὸ κοινόβουλλον τῆς Φράγκφούρτης ὑπενόει πρὸς στήριξιν καὶ δημιουργίαν μεγάλης ἠνωμένης Γερμανίας, οὕτως ἐπρεπὲν ἴν' ἀδυνατήσῃ ἡ Αὐστρία πρὸς στήριξιν τοῦ ἐξ Ἀνατολῶν μεγάλου ρωσικοῦ ὄγκου, ὃν ἐθεώρει, Σλάβος ὢν τὴν τε καρδίαν καὶ τὴν ψυχὴν, ὅσῃκαὶ χαιτολέγων αὐτὸς, τριμερῶν κακῶν ἀεικαλοῦν τὴν ἐλευθερίαν τοῦ κόσμου. Εὐγενῆς ἀνήρ τιθεὶς ὑπὲρ τὰ εἰδικὰ συμπερόντα τὴν ἀντιπολιτισμὸν καὶ τοῦ ἀνθρωπισμοῦ, γεμίτος ἱστορικῶν γνώσεων, κληθεὶς εἰς τὸ ἐν Φράγκφούρτῃ συνέδριον εἶπε τοὺς ἐξῆς χαρακτηριστικὸς λόγους «Εὐχαριστῶ διὰ τὴν πρόσκλησιν ὑμῶν... ἀλλὰ δὲν δύναμαι ἴν' ἀπαντήσω εἰς αὐτήν. Δὲν εἶμαι Γερμανός, εἶμαι Σλάβος· δὲν ἐπάσχει θέσις δι' ἡμᾶς εἰς συνέλευσιν γερμανικὴν. Ἐὰν πλέον, θέλετε ἵνα ἐξασθενήσῃ τὴν Αὐστρίαν, θέλετε ἵνα θέσῃτε αὐτὴν εἰς... Ἐνωρίσατέ τοῦτο κάλῳς, ἡ δύναμις καὶ ἡ ἀνεξαρτησία τῆς Αὐστρίας εἶναι ἀπαραίτητοι εἰς τοὺς Σλάβους τῆς Βοημίας». Οὕτως εἰς Σλάβος, εἰς θερμοφύγος ἀνὴρ προνοῶν διὰ τὰ μέλλον τῆς πατρίδος αὐτοῦ ὅπερ ἐκ τῆς διατηρήσεως τῆς Αὐστρίας τότε ἐπίστευεν ὅτι ἐξηρτάτο, φοῖς οὐ ἔληθ' ἡ κλήρωμα τοῦ χθόνου, καὶ διὰ τῆς ἐνώσεως ἐν μιᾷ δέσμῃ τῶν ὑπ' αὐτὴν λαῶν κατὰ τὸ ἀπὸ Β. ἢ ἀπ' Α. κολοσσού διότι οὐδὲν ἔθνος σλαβικὸν τῆς κεντρικῆς Εὐρώπης μόνον ἦτο· εἰς θέσιν ἴν' ἀντισταθῇ εἰς τοὺς πολιτικῶς ἀντίπαλους τούτους, εἰμὴ διετάλει σνησιπσιμὸν καὶ συνδεδεμένον ἐν δέσμῃ ἰσχυρᾷ μετὰ τῶν ἄλλων, καὶ προηλείφετο ἀναμένον.

Ἐκτότε μετὰ τῆς ρυθμισθείσης γλώσσης καὶ τῆς ἐφημεριδογραφίας ἡ φιλολογία προώδευσεν, περιοδικὰ δὲ πάσης ἐπιστήμης καὶ

καλλιτεχνίας δημοσιεύονται, οὕτως ὥστε πέρουσι κατὰ τὸν ὑπ' ἑφιν συνοπτικὸν πίνακα **περιοδικὰ** ἐν τῇ Δημοκρατίᾳ ἐξεδίδοντο 1885,

ὄν τὰ	780	πολιτικά καὶ κοινωνιολογικά
	322	τεχνικά, ἐμπορικὰ καὶ βιομηχανικά
	107	θηροσκευτικά
	107	οἰκονομολογικά
	128	διοικητικά.

Τούτων τὸ τέταρον εἰς γερμανικὴν γλῶσσαν. Δὲν πρέπει δὲ ἵνα μὴ σημειωθῇ ὅτι ἕτερα 116 τοιαῦτα ἐξεδίδοντο ἐν Ἀμερικῇ καὶ ἐν ἄλλοις τόποις ἀνά ἐν ἢ δύο, ἡ δὲ Πράγα, ὡς ἐν τῇ οἰκείᾳ § ἀνωθι ἐλέχθη, ὅτι ἐπανεκίχησε τὴν παλαιὰν αὐτῆς αἴγλην καὶ ἀποκτᾷ βαθμιαίαν ἀίξουσαν τὴν πλλαπλὴν κίνησιν, ἐν ἣ καὶ τὴν παιδευτικὴν καὶ καλλιτεχνικὴν, ὡς τέως ἡ Βιέννη.

Ὅτι τῷ 1882 τὸ Πανεπιστήμιον διηρέθη εἰς δύο ἀπ' ἀλλήλων ἀνεξάρτητα Πανεπιστήμια, τὸ γερμανικὸν 1) καὶ τὸ τσεχικόν, τὸ τελευταῖον ἐγένετο φυσικῶ τῷ λόγῳ κέντρον ἅμα καὶ ἀρετηρία εἰς τὴν πρόοδον τῆς ἐθνικῆς τῶν Τσέχων παιδεύσεως καὶ μετ' ὀλίγον εἰς προετοιμασίαν εἰδικῶν σπουδῶν, αἵτινες πάλιν προσέλαβον νέαν ὄψιν, ὅτε κατὰ τὸ 1891 ἰδρύθη ἡ **Ἀκαδημία τῶν Ἐπιστημῶν καὶ τῶν Τεχνῶν**. Περὶ τὸν εἶπαι ὅτι ἐπὶ τῇ ἀνεξαρτησίᾳ τῆς Τσεχοσλοβακίας νῦν τὰ πρόγμματα ἤλλαξαν· αἱ ἐλλείψεις ἀνεπληρώθησαν καὶ ἀναπληροῦνται ἀλλὰ μετὰ πολλῆς ζήσεως καὶ ἐπιστασίας, ἀπὸ δὲ τῆς 15)28 Ὀκτωβρ. τοῦ 1918 ἀμέσως καὶ **Βιβλιογραφικὴν Ἰνστιτούτον** ἰδρύθη. Τὸ Ἰνστιτούτον τοῦτο, ἐξ ἰδιωτικῆς τῶν βιβλιοπωλῶν καὶ τῶν Ἐπιστημόνων πρωτοβουλίας, προσελθόν, ἀμέσως ἐπελήφθη ἔργου κληρονομοῦ, λίαν χρησίμου εἰς πάντα θέλοντα ἵνα μυηθῇ τὰ κατὰ τὴν Τσεχοσλοβακίαν καὶ τὴν ἐν αὐτῇ πνευματικὴν καὶ οἰκονομολογικὴν καθόλου κίνησιν, προὶδὼν δὲ τούτου βεβαίως εἶναι ἡ ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ **E. Bestaux** ἐκδοεὶς **πρώτου** τεύχους τῆς **Bibliographie Tchèque**

(1) Εἰδόχημα καὶ εὐρημα διὰ τὸ γερμανικὸν Πανεπιστήμιον τῆς Πράγας, εἶμαι ἡ τοῦ λαμπροῦ φίλου καὶ ἐξόχου ἐπιστήμονος καὶ φιλέλλητος κ. E. Martini, ἐπιδιχῶ δπως ἐκ Λιπίας εἰς Πράγαν συνεχίσῃ τὴν ἐν τῇ κλασσικῇ παιδείᾳ εὐχνομον αὐτοῦ καὶ πολυμερῆ διδασκαλίαν.

(2) Πράγα, 1920, Bureau officiel des étrangers, ἐκ σελ. 105, 80γ.

περιλαμβάνοντο; μεθοδικῶς τὰ περὶ Τσέχων πραγματοποιόμενα βιβλία, φυλλάδια, ἄρθρα ἐν περιοδικοῖς κτ. ἐν ξέναις γλώσσαις πλὴν τῶν σλαβικῶν, διὰ τὰ ὅποια ἄλλο τεύχος ἐτοιμάζεται, ἀλλὰ δυστυχῶς διὰ τὸν γράφοντα slavica sunt, non leguntur.

§ 28. Τσέχος ἦτο ὁ ἄριστος χαλκογράφος καὶ χαλκοτύπος τῶν χρόνων τοῦ 30ετοῦς πολέμου, ὁ ἔνεκα τούτου πλάνης τεχνίτης, **Βεν-τσελάβος Κολλάρ de Prachen** (1607-1677), ὃν ὁ κόμης d'Arundel, πρεσβυτηὶς τῆς Ἀγγλίας, ἀναγνωρίζας ἐν Κολωνίᾳ καὶ συμπαιθῶς αὐτῷ διατεθείς, παρέλαβε συνεργάτην ἀκόλουθον ἐν ταῖς ἀνά τὴν Εὐρώπην καὶ τὴν Ἀφρικτὴν περιουσίας αὐτοῦ, ἐξ ὧν σήμερον περὶ τὰς 2500 χαλκογραφίας ἔχομεν, τινὰς μάλιστα τῆς πατρίδος αὐτοῦ, ἣν τιμῆ διὰ τοῦ ἐπιπέτου, ἢ προσηγορεύεται Bohemus.

Ἐκ τῶν νεοτέρων μόνον ἐνθυμοῦμαι καὶ ἀναφέρω τὸν διακοσμητικὴν τεχνίτην τοῦ μεγάλου ἔργου τοῦ E. Reclus «l'Homme et la Terre» Φραγκίσκος Κυρκα, τὸν ἐν Παριείοις παιδευθέντα καὶ ἐργασθέντα, ὅστις ἅμα τῇ ἐκρήξει τοῦ πολέμου ἐπὶ τὴν γαλλικὴν σημαίαν ταχθεὶς σὺν ἄλλοις τσέχοις ἐθελονταῖς ἔσπευσεν ἵνα πολεμήσῃ ὑπὲρ τῆς δευτέρας αὐτοῦ πατρίδος, ἵνα ἀπελευθερώσῃ τὴν καθαρὴν πατρίδα: "Ὑπὸ ψευδώνυμον συνέθετε διαφόρους εἰκόνας, δι' ὧν ἐπιτηδεύως διεδίδετο μεταξὺ τῶν τσεχοσλοβάκων ἐθελοντῶν τὸ μῖσος κατὰ τῆς Αὐστροουγγαρίας.

Οἱ ἐπισημασμένοι ἐν Πράγῃ τὸ **Μουσεζὸν τῆς Βοημίας**, τὸ **Ἐθνογραφικὸν Μουσεζὸν** (Jardín Kinsky) ἢ τὸ **Μουσεζὸν Νάπρ-στεκ** κάλλιστα δύνανται ἵνα ἀντιληφθῶσι τὸν πλοῦτον τῶν τύπων, τῶν σχημάτων, τῶν χρωμάτων τῆς κοινῆς τσεχικῆς καὶ σλοβακικῆς ἐν γένει τέχνης, ὃς ἐδέχθη τοῦτο καὶ εἰς ἐκθεσὶν περυσινήν ἐν Παριείοις. Αἱ κατοικίαι, αἱ ἐνδυμασίαι, ἡ ποικιλτικῆ, τὰ κεντήματα(1), ὁ τῶν χρωμάτων συνδυασμὸς προκαλοῦσι δικαίαν τὴν περιεργίαν τῶν θεατῶν ἢ μελετητῶν. Τὸ Almanach des arts graphiques, ὅπερ ὁ ἐκδοτικὸς οἶκος **Στέγκ** (Stenc) τῆς Πράγας ἀπὸ τοῦ 1917, νομίζω, δημοσιεύει πρόκειται ἄξιον ἰδεῖν.

(1) Broderies Tcheco-Slovaques. Broderies et décoration populaire, ἐν Παριείοις 1913, εἰς μέγα σχῆμα. Εἰκόνας ἐγχρωμοὶ ποικίλων σχεδίων.

Συλλογαὶ ὑπάρχουσιν εὐτυχῶς δημοσιευθεῖσαι σχετικαὶ ὡς καὶ Μουσεία καὶ Βιβλιοθήκαι οὐ μόνον αἱ δημόσιαι καὶ πανεπιστημιακαὶ ἀλλὰ καὶ τῶν διαφόρων Ἐταιρειῶν καὶ Συλλόγων, παρ' αἷς τόρα καὶ τμημα κατηρτίσθη διὰ τοῦς νέους καὶ διὰ τοῦς μουσικούς· διότι καὶ Σχολὴ ἰδρύθη πρὸς διδασκαλίαν τῆς **Βιβλιοθηκοοικονομίας**, ἣς τὰ μαθήματα διαρκοῦσι μόνον ἐπὶ ἓν ἔτος.

§ 29. Ἐπίσης τὴν αὐτὴν λέγω καὶ διὰ τὴν **Γλυπτικὴν**, τὴν **Ἀρχιτεκτονικὴν** (παλάτια, λαμπραὶ ἐκκλησίαι), τὴν **Γραφικὴν** καὶ τὴν ἐπὶ ὑάλινου τοιαύτην, καὶ διὰ τὴν **Κεραμεικὴν**. Δι' ἄλλους τοῦ-τους τοῦς κλάδους τῶν Ω. Τ. ὑπάρχουσιν ἑξαίρετα βιβλία, μεγάλα τε καὶ συνοπτικὰ καὶ **συλλογαὶ** τῶν ιστορικῶν καὶ καλλιτεχνικῶν Μνημείων ἐν τῷ βασιλείῳ τῆς Βοημίας, ὡς καὶ διὰ τὴν **Μουσικὴν**, εἰς ἣν ἐπιδίδουσιν ἰδίως οἱ Τσέχοι, γνωστὸν δὲ ὅτι ὁ Mozart καὶ ὁ Weber ἰδιαιτέραν εὐχαρίστησιν ἠσθάνοντο διατρίβοντες ἰδιαίτερος ἐν Πράγῃ. Ἡ ἱστορία τῆς νεωτέρας τσεχικῆς μουσικῆς λαμβάνει τὴν ἀρχὴν αὐτῆς ἀπὸ τοῦ Bedriche Smetana, ὅστις θεωρεῖται ὡς ὁ δημιουργὸς τοῦ **τσεχικοῦ μελοδράματος** (1874-84), τοῦ ὁποῦ καὶ ἐκτὸς τῆς Δημοκρατίας ἀκούονται ἐν τοῖς εὐρωπαϊκοῖς θεάτροις ἔργα ὡς «Ἡ ποληθεῖσα μνηστὴ» ἀλλ' ἅμα καὶ μουσικαὶ συνθέσεις, συμφωνίαι ἰδίως ἡ **Πατρίς μου**, ἐν ἣ ἀποθεοῦνται τὸ τε ἐνδοξον τῆς πατρίδος αὐτοῦ παρελθόν καὶ αἶψα τῆς Βοημίας καλλοναί. Ὁ Σμετάνα διδάσχων αὐτοῦ ἔσογον εὗρε τὸν Fibich (-1900) καὶ τὸν Dvorak (-1904) οὗ ἡ μουσικὴ ὑπερέβη τὰ ὅρια τῆς Δημοκρατίας· εὐροῦσα ἐνθουσιώδη ὑποδοχὴν, ἰδίως αἱ **Ραψωδίαι** καὶ **Σλαβικοὶ Κοροὶ** αὐτοῦ. Ἡ δὲ Συμφωνία αὐτοῦ «ὁ Νέος Κόσμος» ἐνθουσιωδῶς ἐγένετο δεκτὴ ἐν Ἀμερικῇ, ὡς καὶ ἐν Ἀγγλίᾳ ἢ **Stabat Mater**(1).

(1) Ὅρα La Musique Tcheco-Slovaque ἄρθρον ἐν παραρτήματι τῆς ἐφημερίδος τῶν Συζητήσεων (Μ.Α. 1920), ὅπερ καίτοι ἔχω παρ' ἐμοὶ δὲν ἔλαβον ὅπ' ἔβην, ἐν τοῖς ἀνωθι, διότι οὔτε μουσικός εἰμὶ ὅτε περὶ μουσικῶν ἱκανὸς ἵνα γράψω.

ΙΑ'

§ 30. "Όλα τάνωτέρω καλῶς ἔχουσιν, εἰποι τις ἄν, ἀλλὰ τὰ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ, ἐξ ὧν πάσα ζωὴ καὶ κίνησις καὶ τὰ πάντα. Ταῦτα ἐκανοῦσθσαν κατὰ τὴν Συνθήκην τοῦ ἁγίου Γερμανοῦ. Κατὰ τὸν Φεβρ. τοῦ 1919 ἐσφραγίσθησαν ὅλα τὰ χαρτονομίσματα τῆς Αὐστροουγγρικῆς Τροπέζης τὰ κατὰ τὸν μῆνα τοῦτον εἰρησκομένα καὶ διατεθειμένα ἐν τῷ τσεχοσλοβακικῷ κράτει, ἀντηλλάγησαν διὰ γραμματίων νέων τοῦ κράτους (billets d'Etat, καὶ παρεδόθησαν σύμφωδὰ εἰδικῶ τῆς Συνθήκης ἀρθρο, εἰς τὴν ἐν Βιέννῃ ἰδρευούσαν ἐπι τῶν Ἐπανορθώσεων Ἐπιτροπέαν. Ἐκτός τούτου κατὰ τὴν ἐν τῷ ὑπουργείῳ τῶν Οἰκονομικῶν ἰδρευούσαν Διεύθυνσιν τῶν Τροπέζων (Office bancaire) τὸ κράτος εἰς οὐδεμίαν δικαιοσύνην ἵνα προβῆ οἰκονομικὴν διαχείρισιν, εἰς συναφὴν π.χ. δανείων, ἐκδόσιν ὁμολογιῶν, ἐμπίσων ἢ ἄμισον, ἔαν μὴ παρουσιάσῃ τὸ ἐπὶ τούτῳ ἀντίκρουσμα (sans couverture), μάλιστα τὰ ἐν κυκλοφορίᾳ γραμμάτια τοῦ κράτους ἐνέκα τοῦ μεγάλου προϊόντος τοῦ ἐπὶ τῶν κεφαλαίων φόρου ἤρχισαν κατὰ δόσεις ἐν ἀποσύρῳνται. Πρὸς τούτοις καὶ τὰ ἀγὰθὰ (κτῆματα) τοῦ Κράτους ἐτακτοποιήθησαν. Ἐν τούτοις καταλέγονται πρῶτον ὅλα τὰ κτῆματα, αἱ γαῖαι, τὰ δάση, αἱ ἐπαύλεις, τὰ μεταλλεῖα χρυσοῦ, ἀργύρου, ἀνθράκος, νάρθηος κλ. τοῦ ἀρχαίου βασιλείου Βοημίας, δεύτερον ὅλα αἱ οἰκονομικαὶ ἐπιχειρήσεις τῆς τέως Αὐστροουγγαρίας, ἴτοι αἱ ἐπὶ τῶν συγκοινωνιῶν, σιδηροδρόμων, ταχυδρομείων, τηλεγράφων, καπνεργοστασίων, λαματικῶν πηγῶν καὶ ὕγεινῶν ἰδρυμάτων, καὶ τρίτον ὅλα τὰ κτῆματα τοῦ τέως αὐτοκρατορικοῦ οἴκου, ἴτοι ἀπεράντοι γαῖαι (ἄρα § 3 ἐντάθθα) ὄρυγεῖα, διάφορα ἐργοστάσια κλ.

Πρὸς τοῖς ἄνω διετάχθησαν ὀριστικῶς μετὰ ἔλεγχον καὶ τὰ τοῦ Δημοσίου χρέους, ἴτοι τὸ εἰς τὴν Δημοκρατίαν ἀναλογοῦν τῶν προπολεμικῶν χρεῶν τῆς τέως Αὐτοκρατορίας ὡς καὶ τὸ τῶν ἐπὶ τοῦ πόλεμου δανείων, ἄρα κατὰ 25 τοῖς ἑκατὸν ὀλιγώτερα ἐλογίσθησαν, ἅμα δὲ τὰ πρὸς τοὺς συμμάχους (Ἀγγλίαν, Γαλλίαν, Ἰταλίαν καὶ τὴν

Ἀμερικὴν διὰ τὰς πολεμικὰς ἐτοιμασίας χρῆσι καὶ τέλος ἀκόμη καὶ τὰ τοῦ ἐσωτερικοῦ Δανείου τῆς Ἐλευθερίας. Ἐνῶ δὲ ὁ προῦπολογισμὸς τοῦ παρελθόντος ἔτους ἔληγε δι' ἐλλείμματος, ὁ τοῦ λήγοντος παρουσιάζει ἰσοῦγιον, μεθ' ὅλας τὰς μεγάλας διὰ τὴν συγκοινωνίαν καὶ τὴν παιδείαν ἐπιηφισμένους δαπάνας καὶ τὴν κοινωνικὴν πρόνοιαν (ἄρα ἐντάθθα § 3), ὁ δὲ τοῦ ἐπιόντος ἔτισης ἴσως δὲ καὶ περισσεύμα, ὥστε σήμερον ἡ Τσεχικὴ κορώννα κατὰ παράσάγγας ἀρπύεται τῆς ἀυστριακῆς, (1 φρ.=5 το. κορ. ὡς συνέψηφίσθη διὰ τὰ ἐξωτερικὰ χρέη). (1)

Οἰκονομολογικὰ ἰδρύματα κυβερνητικὰ τε καὶ μὴ, πλῆθυστικὰ ὑπὸ ὠρισμένον τύπον καὶ τακτὴν εὐθύνην συνέστησαν ἢ παλαιὰ ἐργουμισθῆσαν, πάντα βελτιωθέντα, ἀσφάλεια διάφοροι ἅμα δὲ καὶ ἐπὶ ἀερέται μετοχικὰ (coöperatives) ἀνάλογοι πρὸς τὸν σκοπὸν, δι' ὧν πρῶτορίσθησαν, ἐμπορικαί, τεχνικαί, μεταλλεῦτικαί, γεωργικαί, δασικαί, οἰκοδομικαί κλ. Ἐπίσης ταμειευτήρια λαϊκὰ, ὧν ἡ κίνησις ἀναφέρεται εἰς τὴν Κεντρικὴν Τράπεζαν des caisses d'épargne, ὡς καὶ τὰ γερμανικὰ τοιαῦτα.

Τελευταῖον μάλιστα καὶ διάθεσις τῆς κυβερνήσεως ἐδέχθη καὶ προθυμία ἵνα καὶ χρηματικῶς ἐπέλθῃ ἀρωγὸς τῇ πασχούσῃ Αὐστρίᾳ καὶ διὰ δανείου.

(1) Καθ' ἣν ἑβδομίδα συνεπλήρουν τὴν πραγματείαν ταύτην, Δεκεμβρίου ὑπὲρ μισοσύντος ἑκατὸν φρίλγκα=565 κορώναις τσεχικαῖς.

ΙΒ'.

§ 31. Πέρα; διδού; τῆ *περὶ Τσεχοσλοβακίας καὶ τῶν ἑκατ' αὐτῆν* πραγματεία μου ταύτη, ὁμολογῶ ὅτι αὕτη εἶναι μικρὰ καὶ ἀσυναρτήτως ἐν τισιν συνυφασμένη, διότι τὰ πάντα ἐπειγόντως καὶ ἐξ ἀπροόπτου γίνονται παρ' ἡμῶν ἀπαρασκευαίως ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, καιρὸς δὲ καὶ ἀνεργίαι πρὸς ἐργασίαν τοῖς ἐργαταῖς τοῦ λόγου ἐνταῦθα σπανιῶτατα δίδονται.

Τελευτῶν προστίθημι οἰονεὶ ἐπιστέγασμα τοῦ ὅλου ἔργου ὅτι τὴν *Τσεχοσλοβακικὴν Ἀνεξαρτησίαν* ἐπιτηδεύως προσελάμβανεν καὶ τὴν πρὸς αὐτὴν ὁδὸν σωφρόνως προητοίμασεν ἢ εἰς τὰ σχολεῖα δοθεῖσα ἀπὸ πεντηκονταετίας; φυσικὴ ἀγωγή τῶν νέων καὶ νεανίδων. καὶ ἢ εἰς τὰ γυμνάσια γυμναστικὴ διδασκομένη ὑπὸ ἐιδικῶν καθηγητῶν διακουσάντων μαθήματα ἴδια ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ, καὶ πρὸ παντὸς τὸ σύστημα τῶν ΣΟΚΟΛ. Τί εἶναι αὐτὸ τὸ σύστημα, καὶ τίς ὁ σκοπὸς αὐτοῦ, τί εἶναι αὐτοὶ οἱ Sokols; Σοκόλ σημαίνει τὸν *ἑρπυλῶνα* ἐν τῇ τσεχικῇ, παρὰ τοῖς τσεχικοῖς δὲ διηγῆμασι τὸν *γενναεὺς καὶ τολμητῆς νέον*. Οἱ τὸν *Δεσμὸν* τούτου τῶν Σοκόλ ἀποτελοῦντες θεωροῦνται *ἀδελφοί*, προσφωνοῦν ἀλλήλους διὰ τοῦ *κλήτ' τύχῃ* (Na zdar), ὁμιλοῦσι πρὸς ἀλλήλους καθ' ἑαυτῶν καὶ ἀδελφικὰ ἔργατα, στοχάζονται δ' ἐνὸς καὶ μόνου σκοποῦ, τῆς ἀνυψώσεως τῆς φυσικῆς καὶ ἠθικῆς τοῦ τσεχοσλοβακικοῦ λαοῦ εἰς βαθμὸν, ὥστε νὰ δύνηται οὗτος ἔν' ἀντιμετωπίῃ τοὺς ἄλλους λαοὺς, ἔν' ἀντιπαλασθῇ πρὸς αὐτοὺς καὶ τέλος; ἐπιτύχῃ καὶ ἀποκτήσῃ τὰ ἀπολεσθέντα ἀγαθὰ.

Εἰς τὸν *Δεσμὸν* τούτου, ὅστις συστάθηκε τῷ 1862, ἠνδρώθη καὶ ἔσχεν εἰς ἐκάστην πόλιν ἐπίσημα παραρτήματα (1890), ἐτάχθησαν πάσης ἡλικίας ἀπὸ 6 ἐτῶν, παντὸς φύλου καὶ πάσης τάξεως ἑταῖροι. Ἐβνάνητον ὅτι καθ' ἡλικίας ἠσκοῦντο ἀναλόγως ἀσκήσεις καὶ ἐδιδάσκοντο ἵνα καταστῶσιν ἱκανοὶ ἀντιπρόσωποι τοῦ καθαρῦ καὶ ἀμυγῶς ἐθνικοῦ αἰσθηματος καὶ τοῦ ἐν γένει σλαβικοῦ. Αἱ διάφοροι ἀσκήσεις ἦσαν εἰλημμένα καὶ ὄλην τὴν γραμμὴν ἐκ τῆς κλασικῆς ἀρχαιότητος, ἥτις ἐρησιμέυσε βάσις καὶ πρότυπον καὶ ὑπὸ τὴν καλαισθητικὴν ὄψιν. Αὗται ἦσαν ἀνάμικτοι τελευταῖον καὶ μετὰ στρατιωτικῶν τοιοῦτων ἵνα μὴ καὶ ἡ στρατιωτικὴ δεξιότης τῆς νεωτέρας τακτικῆς εἶναι πάντη ξένη τοῖς

ἑταῖροις, καὶ μετ' ἄλλων γυμνασμάτων ἱππικῆς, παγοδρομίας ἐν ὑπαίθρῳ καὶ ἐν ξένη διαμονῇ, κολυμβητικῆς κ. τ. τ. Τοσοῦτον δὲ ἠδουκλήθη ἡ ἰδέα τοῦ σοκολισμοῦ, ἵνα οὕτως ὀνομάσω αὐτὴν, ὥστε καὶ εἰς τὰ λοιπὰ κράτη τῶ σλαβικῶν εἰσῆχθη, ἐφημερίσθη, καὶ εἰς τὴν Σερβίαν αὐτὴν τὴν βασιλευσμένην, ἐν ἣ ἰδρῶθη Ἐνωσις ὑπὸ τὸ ὄνομα *«Αουσαν ὁ θυνατός»*. Οὕτω διὰ τῶν ἀσκήσεων ἄς ἐπέβλεπον τακτικαὶ ἐθνικοὶ διδάσκαλοι, διὰ τῶν καλῶν ὁργανώσεων, διὰ διδασκαλιῶν, διὰ περιοδικῶν, ἰδίως τοῦ φερωνύμου Sokol, διὰ τῶν κοινῶν ἑορτῶν καὶ πανηγύρεων πολυπληθεῖς, ἐπεβλήθησαν οἱ Σοκόλ καὶ εἰς τοὺς ξένους, μεθ' ὧν ἔσχετισθησαν, ἠξιώθησαν μάλιστα κατὰ τοὺς τρεῖς διεθνεῖς ἀγῶνας, οὓς διοργάνωσεν ἡ *Εὐρωπαϊκὴ Ἀμφικτιονία τῆς Γυμναστικῆς*, καὶ πρώτων βραβείων ἐν Παρισίοις κ. ἄ. (1

§ 32. Διὰ τοῦ πειθαρχικοῦ καὶ τοῦ ἐθνιστικοῦ πνεύματος κατηρτίσθησαν ἔτοιμα στρατιωτικὰ τάγματα, ἅτινα ἀμέσως συνταχθέντα ἀντετάχθησαν εἰς τὰς ἐπιθέσεις τῶν Οὐγγρων κατὰ τῆς Σλοβακίας, ἀλλὰ δὲ ἐβοήθησαν καὶ ἔσωσαν τὴν πατρίδα αὐτῶν, μέλλουσαν καὶ αὐτὴν ἵνα πάθῃ κατὰ τὴν κατάρρευσιν τοῦ βαρέος ἀψβουργικοῦ οἰκοδομηματος, διὰ τῆς ἀμέσου αὐτῶν μετὰ τῶν φοιτητῶν ἐνόπλου ἐπεμβάσεως καὶ τῆς ὁργανώσεως τῆς πολιτοφυλακῆς καὶ σώματος τῆς ἀσφαλείας. Τὸ διῆκον παρὰ τοῖς Σοκόλ ἀνορθωτικὸν πνεῦμα καὶ ἡ θαυμασθεῖσα πειθαρχία ἐβοήθησαν εἰς τὴν ταχεῖαν σύστασιν καὶ παράταξιν στρατιωτικῶν ταγμάτων τσεχοσλοβακικῶν ἐν Ρωσίᾳ, ἐν Ἰταλίᾳ, καὶ ἐν Γαλλίᾳ καὶ εἰς τὴν ἐν καιρῷ ἐπικουρίαν τῶν τσεχοσλοβακικῶν ταγμάτων, δι' ἣν ὁ Λόυδ Τζώρτζ εἶπεν «... is, indeed, one of the greatest epics in history» (2) εἶναι πράγματι ἐκ τῶν μεγαλειότερων ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς ἐποποιίας ἀποκειμένων καὶ ὁ διοικητῆς Sallé ὅτι εἵκαστος τῶν ὄν' αὐτὸν Τσέχων ἦτο κατὰ τὰς πρώτας συγκρούσεις un héros.

(1) Ὅρα τεύχος ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «Les Sokols. 1920, σ. 21-22.

(2) Heroic Story of the Czechoslovak Legions ὑπὸ Beaumont' ἐκ τοῦ Ἡμερησίου Τηλεγράφου ἐν Πράγῃ, 1919 ἐκ σ. 84. Πρῶτε καὶ τὸ γαλλιστὶ βιβλίον ὑπὸ τὸν τίτλον La phalange tchéquo τοῦ S. Ioffé 1919 Paris Comment se sacrifièrent les premiers volontaires tchécoslovaques.

ΙΓ.

ὁ 38: Διὰ τούτων ὁ κ. Masaryk, πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας τῶν Τσεχῶν, σοφὸς καθηγητὴς, ἀλλὰ καὶ σοφὸς πολιτικός, καὶ σοφώτατος μεταρρυθμιστὴς ἀλλὰ καὶ διπλωματικὸς ἐπέτυχε τῆς ἀνεξαρτησίας πατρίδος αὐτοῦ ἔχων σὺν ταῖς λόγχαις καὶ τὴν βοήθειαν λαμπρῶν ἐταίρων μὴ κοτεόντων, π. χ. τοῦ ὑπουργοῦ τῶν ἑξωτερικῶν, τοῦ ἐξόχου κ. Benés, ὅστις ἐν Παρισίοις, ὡς γ. γρομματεὺς τῆς Τσεχοσλοβακικῆς Ἐπιτροπείας πλείστα ὄσα ἔγραψεν ὠμίλει, συνεζήτητέ καὶ ἤκούετο καὶ ἔπειθε καὶ ἐπετύγχανεν. Οὕτω οἱ δύο οὗτοι ἄνδρες μετ' ἄλλων ὧν τὰ ὀνόματα δὲν ἀναφέρω ἐκ παραλλήλου ἐνεργοῦντες ἀνὰ τὰς εὐρωπαϊκὰς πρωτευούσας μέχρι σήμερον καὶ ἀνὰ τὴν Ἀμερικὴν ἐπέτυχον οὕτως ἐπόθουν. Τῇ 15]28 Ὀκτωβρίου τοῦ 1918 ὁ κόμης Ἀνδρέασον ἀπαντιῶν εἰς τὴν Διακοίνωσιν τοῦ κ. Οὐίλσον ἐδέχτο τὴν ἀνεξαρτησίαν τοῦ Τσεχοσλοβακικοῦ Λαοῦ. Ἡμέρα Ἱστορικὴ διὰ τὴν καθόλου Ἱστορίαν καὶ τὴν εἰδικὴν τῆς Τσεχοσλοβακίας, καὶ ἡμέρα καθ' ἣν ἐν τῇ τέως ἐξουθενωμένῃ Πράγῃ, τῇ ἀναγενομένῃ καὶ ἀναζωογονουμένῃ πρωτεύουσῃ, τῆς Βοημίας ἢ Ἐθνοσυνέλευσις ἐλάμβανεν ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῆς τὴν διακυβέρνησιν τῶν τσεχοσλοβακικῶν χωρῶν, περὶ ὧν νομίζω ὅτι κατὰ παράδειξον συγκύρησιν πρῶτος τὰ ὀλίγα ταῦτα ἔγραψα ἵνα κοινότερα καταστῶσιν ἡμῖν.

Ἱστορίαν δὲν ἔγραψα, ἀλλὰ κατὰ τὸ δυνατόν συνῶψισα ἐκ τῆς ἀφανείας ὄσα ἀναγκαῖα ἴν' ἀναφανῶσιν εἰς τὴν ἐπίσημον ἐμφάνειαν τοῦ νέου κράτους, τῆς ἐν τῇ Κεντρικῇ Εὐρώπῃ ΜΕΓΑΛΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ, ἣ εὐχομαι ἀξέν ἀριστεύειν καὶ τὸν λόγον τῆς ἀληθείας ὀρθοτομεῖν.

B. A. M.

